

Utbildning och universitetsforskning

16

Förslag till statsbudget för 2002

Utbildning och universitetsforskning

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	17
2	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	21
2.1	Omfattning.....	21
2.2	Utgiftsutvecklingen.....	21
3	Utbildningspolitik	23
3.1	Omfattning.....	23
3.2	Utgiftsutveckling.....	25
3.3	Mål.....	28
3.4	Politikens inriktning	28
3.5	Insatser.....	40
3.5.1	Insatser inom politikområdet	40
3.5.2	Insatser utanför politikområdet	44
3.6	Resultatbedömning för politikområdet utbildning.....	44
3.6.1	Resultat	44
3.6.2	Analys och slutsatser.....	53
3.7	Revisionens iakttagelser	55
4	Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	57
4.1	Insatser.....	57
4.2	Resultatbedömning	58
4.2.1	Resultat	58
4.2.2	Analys och slutsatser.....	59
5	Barn- och ungdomsutbildning.....	61
5.1	Insatser.....	61
5.2	Resultatbedömning	70
5.2.1	Resultat	70
5.2.2	Analys och slutsatser.....	74
6	Vuxenutbildning.....	77
6.1	Insatser.....	77
6.2	Resultatbedömning	80
6.2.1	Resultat	80
6.2.2	Analys och slutsatser.....	84

7	Högskoleverksamhet	87
	7.1 Insatser	87
	7.1.1 Grundutbildning	87
	7.1.2 Den grundläggande högskoleutbildningens dimensionering	87
	7.1.3 Ökade resurser till den grundläggande högskoleutbildningen	87
	7.1.4 Rekryteringsfrämjande åtgärder.....	88
	7.1.5 Nya examina.....	88
	7.1.6 Pedagogisk förnyelse	89
	7.1.7 Nätuniversitetet	90
	7.1.8 Kompletterande utbildning för utländska akademiker.....	90
	7.1.9 Studenter med funktionshinder i högskolan.....	91
	7.1.10 Naturvetenskap och teknik	91
	7.1.11 Fortsatt statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum.....	92
	7.1.12 Lärarutbildning.....	92
	7.1.13 Musiklärarutbildningen i Arvika.....	94
	7.1.14 Samverkan med det omgivande samhället	95
	7.1.15 Vårdutbildningar.....	96
	7.1.16 Forskning och forskarutbildning.....	98
	7.1.17 Insatser för ökad internationell rörlighet	104
	7.2 Resultatbedömning.....	104
	7.2.1 Resultat.....	104
	7.2.2 Examinationsmål.....	106
	7.2.3 Utbildningsuppdraget.....	108
	7.2.4 Samverkan med det omgivande samhället	111
	7.2.5 Engångssatsning för doktorander.....	113
	7.2.6 Ett reformerat system för läraranställningar	113
	7.2.7 Kvalitet.....	113
	7.2.8 Jämställdhet och genusperspektiv.....	115
	7.2.9 Studentinflytande.....	116
	7.2.10 Studenternas personskadeskydd	116
	7.2.11 Nationella resurscentrum i kemi, fysik, teknik och matematik.....	117
	7.2.12 Redovisning av miljöledningsarbetet.....	117
	7.2.13 Internationellt samarbete inom högre utbildning.....	118
	7.3 Analys och slutsatser för området högskoleverksamhet	120
	7.4 Särskilda frågor.....	122
	7.4.1 Anslagsberäkningar.....	122
	7.4.2 Ersättningsbelopp	123
	7.4.3 Lokaler	123
8	Studiestöd	125
	8.1 Insatser	125
	8.1.1 Insatser inom politikområdet.....	125
	8.1.2 Insatser utanför politikområdet.....	126
	8.2 Resultatbedömning.....	127
	8.2.1 Resultat.....	127
	8.2.2 Analys och slutsatser	128
9	Budgetförslag.....	131
	9.1 Anslag	131
	9.1.1 25:1 Statens skolverk	131
	9.1.2 25:2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg.....	132

9.1.3	25:3 Forskning inom skolväsendet.....	134
9.1.4	25:4 Program för IT i skolan	134
9.1.5	25:5 Specialpedagogiska institutet ¹	135
9.1.6	25:6 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp.....	137
9.1.7	25:7 Specialskolemyndigheten.....	138
9.1.8	25:8 Särskilda insatser på skolområdet.....	139
9.1.9	25:9 Sameskolstyrelsen	140
9.1.10	25:10 Maxtaxa i barnomsorgen m.m.	141
9.1.11	25:11 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	142
9.1.12	25:12 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola.....	142
9.1.13	25:13 Bidrag till svensk undervisning i utlandet.....	144
9.1.14	25:14 Nationellt centrum för flexibelt lärande ¹	145
9.1.15	25:15 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	147
9.1.16	25:16 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet ¹ .	148
9.1.17	25:17 Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen.....	148
9.1.18	25:18 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning ¹	149
9.1.19	25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning ¹	150
9.1.20	25:20 Uppsala universitet: Grundutbildning.....	151
9.1.21	25:21 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning.....	152
9.1.22	25:22 Lunds universitet: Grundutbildning	154
9.1.23	25:23 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning.....	155
9.1.24	25:24 Göteborgs universitet: Grundutbildning.....	157
9.1.25	25:25 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	158
9.1.26	25:26 Stockholms universitet: Grundutbildning.....	159
9.1.27	25:27 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning.....	161
9.1.28	25:28 Umeå universitet: Grundutbildning.....	162
9.1.29	25:29 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	163
9.1.30	25:30 Linköpings universitet: Grundutbildning.....	165
9.1.31	25:31 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	166
9.1.32	25:32 Karolinska institutet: Grundutbildning.....	167
9.1.33	25:33 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning.....	168
9.1.34	25:34 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning.....	169
9.1.35	25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning.....	171
9.1.36	25:36 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning.....	172
9.1.37	25:37 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning.....	173
9.1.38	25:38 Karlstads universitet: Grundutbildning	174
9.1.39	25:39 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning.....	176
9.1.40	25:40 Växjö universitet: Grundutbildning.....	177
9.1.41	25:41 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning.....	178
9.1.42	25:42 Örebro universitet: Grundutbildning	179
9.1.43	25:43 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning.....	181
9.1.44	25:44 Mitthögskolan: Grundutbildning.....	182
9.1.45	25:45 Mitthögskolan: Forskning och forskarutbildning	183
9.1.46	25:46 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning.....	184
9.1.47	25:47 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning.....	186
9.1.48	25:48 Malmö högskola: Grundutbildning.....	187

9.1.49	25:49 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning.....	188
9.1.50	25:50 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	189
9.1.51	25:51 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning.....	190
9.1.52	25:52 Mälardalens högskola: Grundutbildning.....	191
9.1.53	25:53 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning.....	193
9.1.54	25:54 Danshögskolan: Grundutbildning	194
9.1.55	25:55 Dramatiska institutet: Grundutbildning	194
9.1.56	25:56 Högskolan i Borås: Grundutbildning.....	195
9.1.57	25:57 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	196
9.1.58	25:58 Högskolan på Gotland: Grundutbildning.....	198
9.1.59	25:59 Högskolan i Gävle: Grundutbildning.....	199
9.1.60	25:60 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	200
9.1.61	25:61 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	201
9.1.62	25:62 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	203
9.1.63	25:63 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning.....	204
9.1.64	25:64 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning.....	205
9.1.65	25:65 Konstfack: Grundutbildning.....	206
9.1.66	25:66 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	207
9.1.67	25:67 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning.....	208
9.1.68	25:68 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning.....	208
9.1.69	25:69 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning.....	210
9.1.70	25:70 Södertörns högskola: Grundutbildning.....	211
9.1.71	25:71 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning.....	212
9.1.72	25:72 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	213
9.1.73	25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	219
9.1.74	25:74 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.	221
9.1.75	25:75 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning.....	222
9.1.76	25:76 Universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna	223
9.1.77	25:77 Högskoleverket.....	223
9.1.78	25:78 Verket för högskoleservice.....	225
9.1.79	25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m.	226
9.1.80	25:80 Överklagandenämnden för studiestöd	228
9.1.81	25:81 Internationella programkontoret för utbildningsområdet.....	228
9.1.82	25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.....	229
9.1.83	25:83 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	230
9.1.84	25:84 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.	231
9.1.85	11.1 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna.....	232
10	Forskningspolitik	233
10.1	Omfattning.....	233
10.2	Utgiftsutveckling	233
10.3	Mål	234
10.3.1	Mål för 2002	234
10.4	Politikens inriktning	234
10.5	Insatser	237
10.5.1	Insatser inom politikområdet.....	237
10.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	240
10.6	Resultatbedömning.....	241

10.6.1	Stöd till grundläggande forskning	241
10.6.2	Stöd till områdesinriktad forskning	245
10.6.3	Den nya organisationen för forskningsfinansiering.....	247
10.6.4	Utförande av forskning.....	249
10.6.5	Forskningsstödjande verksamheter.....	250
10.7	Analys och slutsatser.....	252
10.8	Revisionens iakttagelser	253
10.9	Budgetförslag.....	254
10.9.1	26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation.....	254
10.9.2	26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning.....	256
10.9.3	26:3 Rymdforskning.....	257
10.9.4	26:4 Institutet för rymdfysik.....	258
10.9.5	26:5 Kungl. biblioteket.....	259
10.9.6	26:6 Polarforskningssekretariatet.....	260
10.9.7	26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU	260
10.9.8	26:8 Sunet.....	261
10.9.9	26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål.....	262

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	17
2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet Utbildning och universitetsforskning.....	21
2.2 Härledning av ramnivån 2002–2004	22
3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	25
7.1.1 Examinationsmål för lärare	94
7.1.2 Utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen 2003.....	97
7.2.1 Fakta om grundläggande högskoleutbildning 1998–2000.....	105
7.2.2 Fakta om forskarutbildning 1998–2000	106
7.2.3 Examinationsmål i grundläggande högskoleutbildning	107
7.2.4 Examinationsmål för forskarutbildning	108
7.2.5 Antal helårsstudenter per lärosäte 1997–1999 – uppdrag och utfall.....	109
7.2.6 Tilldelat takbelopp 2000 samt utfall	110
7.2.7 Indragning av platser	111
7.3.1 Uppdrag för 2002 i form av riktlinje för antal helårsstudenter	121
7.3.2 Högsta antal helårsstudenter inom konstnärliga utbildningsområden vid vissa lärosäten	122
7.4.1 Ersättningsbelopp för helårsstudenter och helårsprestationer	123
8.1 Antal studiestödstagare och utbetalade belopp 2000	127
9.25:1 Anslagsutvecklingen för Statens skolverk	131
9.25:1 Härledning av nivån 2002–2004.....	132
9.25:2 Anslagsutvecklingen för Utveckling av skolväsende och barnsomsorg.....	132
9.25:2 Härledning av nivån 2002–2004.....	134
9.25:3 Anslagsutvecklingen för Forskning inom skolväsendet.....	134
9.25:3 Härledning av nivån 2002–2004.....	134
9.25:4 Anslagsutvecklingen för Program för IT i skolan	134
9.25:4 Härledning av nivån 2002–2004.....	135
9.25:5 Anslagsutvecklingen för Specialpedagogiska institutet	135
9.25:5 Offentligrättslig verksamhet.....	136
9.25:5 Härledning av nivån 2002–2004.....	137
9.25:6 Anslagsutvecklingen för Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp.....	137
9.25:6 Offentligrättslig verksamhet.....	137
9.25:6 Härledning av nivån 2002–2004.....	138
9.25:7 Anslagsutvecklingen för Specialskolemyndigheten	138
9.25:7 Offentligrättslig verksamhet.....	138
9.25:7 Härledning av nivån 2002–2004.....	139
9.25:8 Anslagsutvecklingen för Särskilda insatser på skolområdet	139
9.25:8 Härledning av nivån 2002–2004.....	140
9.25:9 Anslagsutvecklingen för Sameskolstyrelsen	140
9.25:9 Offentligrättslig verksamhet.....	141
9.25:9 Härledning av nivån 2002–2004.....	141

9.25:10 Anslagsutvecklingen för Maxtaxa i barnomsorgen m.m.	141
9.25:10 Härledning av nivån 2002–2004	142
9.25:11 Anslagsutvecklingen för Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	142
9.25:11 Härledning av nivån 2002–2004	142
9.25:12 Anslagsutvecklingen för Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	142
9.25:12 Härledning av nivån 2002–2004	144
9.25:13 Anslagsutvecklingen för Bidrag till svensk undervisning i utlandet	144
9.25:13 Härledning av nivån 2002–2004	145
9.25:14 Anslagsutveckling för Nationellt centrum för flexibelt lärande	145
9.25:14 Uppdragsverksamhet	145
9.25:14 Härledning av nivån 2002–2004	147
9.25:15 Anslagsutveckling för Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning ...	147
9.25:15 Härledning av nivån 2002–2004	148
9.25:16 Anslagsutveckling för Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet	148
9.25:16 Härledning av nivån 2002–2004	148
9.25:17 Anslagsutveckling för Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen...	148
9.25:17 Härledning av nivån 2002–2004	149
9.25:18 Anslagsutveckling för Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	149
9.25:18 Härledning av nivån 2002–2004	150
9.25:19 Anslagsutveckling för Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	150
9.25:19 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	150
9.25:19 Härledning av nivån 2002–2004	151
9.25:20 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Uppsala universitet	151
9.25:20 Examinationsmål för grundutbildning	151
9.25:20 Resursfördelning för grundutbildningen.....	152
9.25:20 Härledning av nivån 2002–2004	152
9.25:21 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Uppsala universitet.....	152
9.25:21 Examinationsmål för forskarutbildningen	153
9.25:21 Resultat, forskning och forskarutbildning	153
9.25:21 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	153
9.25:21 Härledning av nivån 2002–2004	154
9.25:22 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Lunds universitet.....	154
9.25:22 Examinationsmål för grundutbildning	154
9.25:22 Resursfördelning för grundutbildningen.....	155
9.25:22 Härledning av nivån 2002–2004	155
9.25:23 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Lund universitet.....	155
9.25:23 Examinationsmål för forskarutbildningen	156
9.25:23 Resultat, forskning och forskarutbildning	156
9.25:23 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	156
9.25:23 Härledning av nivån 2002–2004	156
9.25:24 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Göteborgs universitet	157
9.25:24 Examinationsmål för grundutbildning	157
9.25:24 Resursfördelning för grundutbildningen.....	157
9.25:24 Härledning av nivån 2002–2004	158
9.25:25 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Göteborgs universitet.....	158

9.25:25 Examinationsmål för forskarutbildningen.....	158
9.25:25 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	159
9.25:25 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	159
9.25:25 Härledning av nivån 2002–2004.....	159
9.25:26 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Stockholms universitet.....	159
9.25:26 Examinationsmål för grundutbildning.....	160
9.25:26 Resursfördelning för grundutbildning.....	160
9.25:26 Härledning av nivån 2002–2004.....	161
9.25:27 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Stockholms universitet.....	161
9.25:27 Examinationsmål för forskarutbildningen.....	161
9.25:27 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	161
9.25:27 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	161
9.25:27 Härledning av nivån 2002–2004.....	162
9.25:28 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Umeå universitet.....	162
9.25:28 Examinationsmål för grundutbildning.....	162
9.25:28 Resursfördelning för grundutbildningen.....	163
9.25:28 Härledning av nivån 2002–2004.....	163
9.25:29 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Umeå universitet.....	163
9.25:29 Examinationsmål för forskarutbildningen.....	164
9.25:29 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	164
9.25:29 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	164
9.25:29 Härledning av nivån 2002–2004.....	164
9.25:30 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Linköpings universitet.....	165
9.25:30 Examinationsmål för grundutbildning.....	165
9.25:30 Resursfördelning för grundutbildningen.....	165
9.25:30 Härledning av nivån 2002–2004.....	166
9.25:31 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Linköpings universitet.....	166
9.25:31 Examinationsmål för forskarutbildningen.....	166
9.25:31 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	166
9.25:31 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	167
9.25:31 Härledning av nivån 2002–2004.....	167
9.25:32 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Karolinska institutet.....	167
9.25:32 Resursfördelning för grundutbildningen.....	168
9.25:32 Härledning av nivån 2002–2004.....	168
9.25:33 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Karolinska institutet.....	168
9.25:33 Examinationsmål för forskarutbildningen.....	169
9.25:33 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	169
9.25:33 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	169
9.25:33 Härledning av nivån 2002–2004.....	169
9.25:34 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan.....	169
9.25:34 Examinationsmål för grundutbildningen.....	170
9.25:34 Resursfördelning för grundutbildningen.....	170
9.25:34 Härledning av nivån 2002–2004.....	170
9.25:35 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan.....	171
9.25:35 Examinationsmål för forskarutbildningen.....	171

9.25:35 Resultat, forskning och forskarutbildning	171
9.25:35 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	171
9.25:35 Härledning av nivån 2002–2004	172
9.25:36 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Luleå tekniska universitet....	172
9.25:36 Examinationsmål för grundutbildning	172
9.25:36 Resursfördelning för grundutbildningen.....	173
9.25:36 Härledning av nivån 2002–2004	173
9.25:37 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Luleå tekniska universitet.....	173
9.25:37 Examinationsmål för forskarutbildningen	174
9.25:37 Resultat, forskning och forskarutbildning	174
9.25:37 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	174
9.25:37 Härledning av nivån 2002–2004	174
9.25:38 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Karlstads universitet	174
9.25:38 Examinationsmål för grundutbildning	175
9.25:38 Resursfördelning för grundutbildningen.....	175
9.25:38 Härledning av nivån 2002–2004	176
9.25:39 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Karlstads universitet.....	176
9.25:39 Examinationsmål för forskarutbildningen	176
9.25:39 Resultat, forskning och forskarutbildning	176
9.25:39 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	176
9.25:39 Härledning av nivån 2002–2004	177
9.25:40 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Växjö universitet	177
9.25:40 Examinationsmål för grundutbildning	177
9.25:40 Resursfördelning för grundutbildningen.....	178
9.25:40 Härledning av nivån 2002–2004	178
9.25:41 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Växjö universitet.....	178
9.25:41 Examinationsmål för forskarutbildningen	179
9.25:41 Resultat, forskning och forskarutbildning	179
9.25:41 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	179
9.25:41 Härledning av nivån 2002–2004	179
9.25:42 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Örebro universitet	179
9.25:42 Examinationsmål för grundutbildning	180
9.25:42 Resursfördelning för grundutbildningen.....	180
9.25:42 Härledning av nivån 2002–2004	181
9.25:43 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Örebro universitet.....	181
9.25:43 Examinationsmål för forskarutbildningen	181
9.25:43 Resultat, forskning och forskarutbildning	181
9.25:43 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	181
9.25:43 Härledning av nivån 2002–2004	182
9.25:44 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Mitthögskolan.....	182
9.25:44 Examinationsmål för grundutbildning	182
9.25:44 Resursfördelning för grundutbildningen.....	183
9.25:44 Härledning av nivån 2002–2004	183
9.25:45 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Mitthögskolan.....	183
9.25:45 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	184
9.25:45 Härledning av nivån 2002–2004	184

9.25:46 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Blekinge tekniska högskola.	184
9.25:46 Examinationsmål för grundutbildning	185
9.25:46 Resursfördelning för grundutbildningen	185
9.25:46 Härledning av nivån 2002–2004.....	185
9.25:47 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Blekinge tekniska högskola	186
9.25:47 Examinationsmål för forskarutbildningen	186
9.25:47 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	186
9.25:47 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	186
9.25:47 Härledning av nivån 2002–2004.....	187
9.25:48 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Malmö högskola	187
9.25:48 Examinationsmål för grundutbildning	187
9.25:48 Resursfördelning för grundutbildningen	187
9.25:48 Härledning av nivån 2002–2004.....	188
9.25:49 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Malmö högskola	188
9.25:49 Examinationsmål för forskarutbildningen	188
9.25:49 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	188
9.25:49 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	189
9.25:49 Härledning av nivån 2002–2004.....	189
9.25:50 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Kalmar.....	189
9.25:50 Examinationsmål för grundutbildning	189
9.25:50 Resursfördelning för grundutbildningen	190
9.25:50 Härledning av nivån 2002–2004.....	190
9.25:51 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Högskolan i Kalmar	190
9.25:51 Examinationsmål för forskarutbildningen	191
9.25:51 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	191
9.25:51 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	191
9.25:51 Härledning av nivån 2002–2004.....	191
9.25:52 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Mälardalens högskola	191
9.25:52 Examinationsmål för grundutbildning	192
9.25:52 Resursfördelning för grundutbildningen	192
9.25:52 Härledning av nivån 2002–2004.....	193
9.25:53 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Mälardalens högskola	193
9.25:53 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	193
9.25:53 Härledning av nivån 2002–2004.....	193
9.25:54 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Danshögskolan	194
9.25:54 Resursfördelning för grundutbildningen	194
9.25:54 Härledning av nivån 2002–2004.....	194
9.25:55 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Dramatiska institutet.....	194
9.25:55 Resursfördelning för grundutbildningen	195
9.25:55 Härledning av nivån 2002–2004.....	195
9.25:56 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Borås	195
9.25:56 Examinationsmål för grundutbildning	195
9.25:56 Resursfördelning för grundutbildningen	196
9.25:56 Härledning av nivån 2002–2004.....	196
9.25:57 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan Dalarna.....	196
9.25:57 Examinationsmål för grundutbildning	197
9.25:57 Resursfördelning för grundutbildningen	197

9.25:57 Härledning av nivån 2002–2004	197
9.25:58 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan på Gotland.....	198
9.25:58 Resursfördelning för grundutbildningen.....	198
9.25:58 Härledning av nivån 2002–2004	198
9.25:59 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Gävle.....	199
9.25:59 Examinationsmål för grundutbildning	199
9.25:59 Resursfördelning för grundutbildningen.....	199
9.25:59 Härledning av nivån 2002–2004	200
9.25:60 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Halmstad.....	200
9.25:60 Examinationsmål för grundutbildning	200
9.25:60 Resursfördelning för grundutbildningen.....	201
9.25:60 Härledning av nivån 2002–2004	201
9.25:61 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan Kristianstad	201
9.25:61 Examinationsmål för grundutbildning	202
9.25:61 Resursfördelning för grundutbildningen.....	202
9.25:61 Härledning av nivån 2002–2004	203
9.25:62 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Skövde	203
9.25:62 Examinationsmål för grundutbildning	203
9.25:62 Resursfördelning för grundutbildningen.....	203
9.25:62 Härledning av nivån 2002–2004	204
9.25:63 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla.....	204
9.25:63 Resursfördelning för grundutbildningen.....	205
9.25:63 Härledning av nivån 2002–2004	205
9.25:64 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Idrottshögskolan i Stockholm	205
9.25:64 Resursfördelning för grundutbildningen.....	206
9.25:64 Härledning av nivån 2002–2004	206
9.25:65 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Konstfack.....	206
9.25:65 Resursfördelning för grundutbildningen.....	207
9.25:65 Härledning av nivån 2002–2004	207
9.25:66 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Kungl. Konsthögskolan	207
9.25:66 Resursfördelning för grundutbildningen.....	207
9.25:66 Härledning av nivån 2002–2004	207
9.25:67 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	208
9.25:67 Resursfördelning för grundutbildningen.....	208
9.25:67 Härledning av nivån 2002–2004	208
9.25:68 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Lärarhögskolan i Stockholm	208
9.25:68 Examinationsmål för grundutbildning	209
9.25:68 Resursfördelning för grundutbildningen.....	209
9.25:68 Härledning av nivån 2002–2004	210
9.25:69 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Operahögskolan i Stockholm	210
9.25:69 Resursfördelning för grundutbildningen.....	210
9.25:69 Härledning av nivån 2002–2004	210
9.25:70 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Södertörns högskola	211
9.25:70 Examinationsmål för grundutbildning	211
9.25:70 Resursfördelning för grundutbildningen.....	211
9.25:70 Härledning av nivån 2002–2004	212

9.25:71 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Teaterhögskolan i Stockholm.....	212
9.25:71 Resursfördelning för grundutbildningen	212
9.25:71 Härledning av nivån 2002–2004.....	212
9.25:72 Anslagsutveckling för Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.....	213
9.25:72 Fördelning på anslagposter för enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	213
9.25:72 Examinationsmål för grundutbildning	214
9.25:72 Examinationsmål för forskarutbildningen	214
9.25:72 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	214
9.25:72 Examinationsmål för grundutbildning	215
9.25:72 Resultat, forskning och forskarutbildning.....	216
9.25:72 Härledning av nivån 2002–2004.....	219
9.25:73 Anslagsutveckling för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.....	219
9.25:73 Fördelning på anslagposter för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	220
9.25:73 Härledning av nivån 2002–2004.....	221
9.25:74 Anslagsutveckling för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.....	221
9.25:74 Fördelning på anslagposter för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.	222
9.25:74 Härledning av nivån 2002–2004.....	222
9.25:75 Anslagsutveckling för anslaget Ersättning för klinisk utbildning och forskning.....	222
9.25:75 Medicinsk utbildning och forskning	223
9.25:75 Odontologisk utbildning och forskning.....	223
9.25:75 Härledning av nivån 2002–2004.....	223
9.25:76 Anslagsutveckling för anslaget Universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna.....	223
9.25:76 Härledning av nivån 2002–2004.....	223
9.25:77 Anslagsutvecklingen för Högskoleverket.....	223
9.25:77 Fördelning på anslagposter för Högskoleverket.....	224
9.25:77 Uppdragsverksamhet.....	224
9.25:77 Härledning av nivån 2002–2004.....	225
9.25:78 Anslagsutveckling för Verket för Högskoleverket.....	225
9.25:78 Uppdragsverksamhet.....	225
9.25:78 Härledning av nivån 2002–2004.....	226
9.25:79 Anslagsutveckling för Centrala studiestödsnämnden m.m.	226
9.25:79 Offentligrättslig verksamhet.....	226
9.25:79 Offentligrättslig verksamhet.....	226
9.25:79 Några nyckeltal för CSN:s verksamhet	227
9.25:79 Härledning av nivån 2002–2004.....	228
9.25:80 Anslagsutveckling för Överklagandenämnden för studiestöd	228
9.25:80 Härledning av nivån 2002–2004.....	228
9.25:81 Anslagsutvecklingen för Internationella programkontoret för utbildningsområdet	228
9.25:81 Härledning av nivån 2002–2004.....	229
9.25:82 Anslagsutveckling för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.....	229
9.25:82 Härledning av nivån 2002–2004.....	230

9.25:83 Anslagsutvecklingen för Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	230
9.25:83 Härledning av nivån 2002–2004	231
9.25:84 Anslagsutveckling för Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.	231
9.25:84 Härledning av nivån 2002–2004	232
9.11:1 Anslagsutvecklingen för Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna ..	232
9.11:2 Härledning av nivån 2002–2004	232
10.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	233
10.26:1 Anslagsutvecklingen för Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation.....	254
10.26:1 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	255
10.26:1 Fördelning på anslagsposter	255
10.26:1 Härledning av nivån 2002–2004	256
10.26:2 Anslagsutvecklingen för Vetenskapsrådet: Förvaltning	256
10.26:2 Härledning av nivån 2002–2004	257
10.26:3 Anslagsutvecklingen för Rymdforskning.....	257
10.26:3 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	257
10.26:3 Härledning av nivån 2002–2004	258
10.26:4 Anslagsutvecklingen för Institutet för rymdfysik.....	258
10.26:4 Härledning av nivån 2002–2004	259
10.26:5 Anslagsutvecklingen för Kungl. biblioteket.....	259
10.26:5 Härledning av nivån 2002–2004	259
10.26:6 Anslagsutvecklingen för Polarforskningssekreteriatet	260
10.26:6 Härledning av nivån 2002–2004	260
10.26:7 Anslagsutvecklingen för Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU	260
10.26:7 Härledning av nivån 2002–2004	261
10.26:8 Anslagsutvecklingen för Sunet.....	261
10.26:8 Uppdragsverksamhet	261
10.26:8 Härledning av nivån 2002–2004	262
10.26:9 Anslagsutvecklingen för Särskilda utgifter för forskningsändamål.....	262
10.26:9 Fördelning på anslagsposter	263
10.26:9 Härledning av nivån 2002–2004	263

Diagramförteckning

3.1 Offentliga och privata medel för utbildning i procent av BNP, år 1990, 1995 och 1998, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)	44
3.2 Andel av befolkningen i åldern 25-64 år som har högskoleutbildning respektive utbildning motsvarande högst grundskolenivå, år 1995 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)	45
3.3 Läs- och problemlösningsförmåga bland högskoleutbildade respektive personer med högst grundskoleutbildning, åldersgruppen 16-64 år, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)	45
3.4 Genomsnittlig rangordningsposition enligt nio olika indikatorer om livslångt lärande bland OECD-länder år 1999 (Källa: OECD)	47
3.5 Kunskaper om demokrati och samhälle bland 14-15 åringar samt deras förmåga att förstå och tolka problemställningar om detta, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU och totalt i 28 länder (Källa: IEA, Civic Education Study, 2001) 48	
3.6 Antal elever per lärare (heltidsekvivalenter) inom grundskolans senare år och gymnasieskolenivån, år 1995, 1998 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)	48
3.7 Andel av lärarna som är yngre än 50 år inom grundskolan tidigare respektive senare år, 1995 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD).....	48
3.8 Andel kvinnor bland lärare på olika utbildningsnivåer, år 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU och OECD (Källa: OECD)	49
3.9 Antal deltagare i högskoleutbildning, procentuell förändring mellan 1995 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Finland, Danmark, Norden, EU och OECD (Källa: OECD)	50
3.10 Andel högskoleutbildade totalt på arbetsmarknaden respektive inom tillverkningsindustrin, år 1995 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, USA och genomsnittligt i fem EU-länder (Källa: SCB-enkät 1996 och 2000) 50	
3.11 Antal examinerade från minst treåriga högskoleutbildning inom naturvetenskap och teknik per 100 000 i arbetskraften i åldern 25-34 år, 1992, 1996 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)....	51
3.12 Andel arbetslösa bland personer i åldern 25-29 år med högskole- respektive högst grundskoleutbildning, år 1996 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)	51

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner vad regeringen förordar om huvudmannskapet för musiklärarutbildningen i Arvika (avsnitt 7.1.13),
2. bemyndigar regeringen att under 2002 ifråga om ramanslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*, besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 556 070 000 kronor under åren 2003-2006 (avsnitt 9.1.19),
3. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 710 000 000 kronor under åren 2003-2007 (avsnitt 10.9.1),
4. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 26:3 *Rymdforskning*, besluta om bidrag som innebär utgifter på högst 487 000 000 kronor under åren 2003-2007 (avsnitt 10.9.3),
5. för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
11:1 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna	ramanslag	185 000
25:1 Statens skolverk	ramanslag	356 576
25:2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg	ramanslag	493 629
25:3 Forskning inom skolväsendet	ramanslag	33 903
25:4 Program för IT i skolan	ramanslag	193 374
25:5 Specialpedagogiska institutet	ramanslag	319 341
25:6 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp	ramanslag	22 149
25:7 Specialskolemyndigheten	ramanslag	229 460
25:8 Särskilda insatser på skolområdet	ramanslag	259 670
25:9 Sameskolstyrelsen	ramanslag	30 603
25:10 Maxtaxa i barnomsorgen m.m.	ramanslag	3 900 000
25:11 Bidrag till personalförstärningar i skola och fritidshem	ramanslag	1 500 000
25:12 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och	ramanslag	120 056

gymnasieskola			
25:13	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	ramanslag	83 430
25:14	Nationellt centrum för flexibelt lärande	ramanslag	93 559
25:15	Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	ramanslag	171 377
25:16	Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet	obetecknat anslag	50 000
25:17	Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen	ramanslag	2 951 656
25:18	Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	ramanslag	17 500
25:19	Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	ramanslag	664 082
25:20	Uppsala universitet: Grundutbildning	ramanslag	994 037
25:21	Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	1 057 431
25:22	Lunds universitet: Grundutbildning	ramanslag	1 270 187
25:23	Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	1 064 538
25:24	Göteborgs universitet: Grundutbildning	ramanslag	1 219 897
25:25	Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	874 584
25:26	Stockholms universitet: Grundutbildning	ramanslag	779 616
25:27	Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	887 996
25:28	Umeå universitet: Grundutbildning	ramanslag	933 387
25:29	Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	611 478
25:30	Linköpings universitet: Grundutbildning	ramanslag	944 429
25:31	Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	420 780
25:32	Karolinska institutet: Grundutbildning	ramanslag	473 079
25:33	Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	689 735
25:34	Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	ramanslag	823 050
25:35	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	581 388
25:36	Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	ramanslag	515 000
25:37	Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	214 819
25:38	Karlstads universitet: Grundutbildning	ramanslag	394 694
25:39	Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	123 673
25:40	Växjö universitet: Grundutbildning	ramanslag	352 712
25:41	Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	124 606
25:42	Örebro universitet: Grundutbildning	ramanslag	451 121
25:43	Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	136 160
25:44	Mitthögskolan: Grundutbildning	ramanslag	501 251
25:45	Mitthögskolan: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	107 772
25:46	Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning	ramanslag	223 878
25:47	Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	53 841
25:48	Malmö högskola: Grundutbildning	ramanslag	554 820
25:49	Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	64 845
25:50	Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	ramanslag	324 203
25:51	Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	49 996
25:52	Mälardalens högskola: Grundutbildning	ramanslag	437 916
25:53	Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	29 564
25:54	Danshögskolan: Grundutbildning	ramanslag	25 160
25:55	Dramatiska institutet: Grundutbildning	ramanslag	67 931
25:56	Högskolan i Borås: Grundutbildning	ramanslag	273 760
25:57	Högskolan Dalarna: Grundutbildning	ramanslag	302 014
25:58	Högskolan på Gotland: Grundutbildning	ramanslag	83 947

25:59	Högskolan i Gävle: Grundutbildning	ramanslag	289 781
25:60	Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	ramanslag	221 410
25:61	Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	ramanslag	255 635
25:62	Högskolan i Skövde: Grundutbildning	ramanslag	212 032
25:63	Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning	ramanslag	212 780
25:64	Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	37 007
25:65	Konstfack: Grundutbildning	ramanslag	106 970
25:66	Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	ramanslag	50 307
25:67	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	112 837
25:68	Läraryhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	353 415
25:69	Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	15 619
25:70	Södertörns högskola: Grundutbildning	ramanslag	224 211
25:71	Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	24 737
25:72	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	ramanslag	1 755 175
25:73	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	ramanslag	592 045
25:74	Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	ramanslag	254 638
25:75	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	ramanslag	1 680 929
25:76	Universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna	ramanslag	877 051
25:77	Högskoleverket	ramanslag	171 190
25:78	Verket för högskoleservice	ramanslag	13 257
25:79	Centrala studiestödsnämnden m.m.	ramanslag	374 112
25:80	Överklagandenämnden för studiestöd	ramanslag	10 090
25:81	Internationella programkontoret för utbildningsområdet	ramanslag	40 354
25:82	Myndigheten för Sveriges nätuniversitet	ramanslag	29 356
25:83	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	ramanslag	38 576
25:84	Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.	ramanslag	16 660
26:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	ramanslag	2 069 762
26:2	Vetenskapsrådet: Förvaltning	ramanslag	88 239
26:3	Rymdforskning	ramanslag	149 176
26:4	Institutet för rymdfysik	ramanslag	41 175
26:5	Kungl. biblioteket	ramanslag	230 443
26:6	Polarforskningssekreteriatet	ramanslag	23 729
26:7	Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU	ramanslag	13 495
26:8	Sunet	ramanslag	37 992
26:9	Särskilda utgifter för forskningsändamål	ramanslag	107 825
Summa			41 446 670

2 Utgiftsområde 16

Utbildning och universitetsforskning

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet avser förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och

forskning samt centrala myndigheter inom utbildningsområdet. Utgiftsområdet omfattar politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik samt en del av politikområdet Storstadspolitik.

2.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
Politikområde Storstadspolitik ²	30	220	180	185	0	0
Politikområde Utbildningspolitik	28 847	31 516	31 168	38 500	39 671	41 290
Politikområdet Forskningspolitik	2 386	2 569	2 594	2 762	3 100	3 153
Totalt för utgiftsområde 16	31 263	34 305	33 942	41 447	42 771	44 443

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetproposition för 2002.

² Politikområdet ligger under utgiftsområde 17.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2002–2004*Miljoner kronor*

	2002	2003	2004
Ramnivå 2001¹	34 305	34 305	34 305
Förändring till följd av:			
Beslut	6 038	6 954	7 991
Pris- och löneomräkning	1 001	1 705	2 363
Övr. makroekonomiska förutsättningar	16	52	52
Volymer	0	0	0
Överföring till/från andra utg.omr. m.m.	91	-241	-264
Slutjustering avtalsförsäkringar	-5	-5	-5
Summa förändring	7 142	8 466	10 138
Ny ramnivå	41 447	42 771	44 442

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3 Utbildningspolitik

3.1 Omfattning

Politikområdet Utbildningspolitik har följande omfattning och redovisas i följande avsnitt:

- **Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg**
- **Barn och ungdomsutbildning**
- förskoleklass
- grundskola
- gymnasieskola
- specialskola
- särskola
- sameskola
- **Vuxenutbildning**
- kommunal vuxenutbildning (komvux)
- vuxenutbildning för utvecklingsstörda (sär-vux)
- svenskundervisning för invandrare (sfi)
- folkbildning
- viss kompletterande utbildning med enskilda huvudmän
- kvalificerad yrkesutbildning
- statens skolor för vuxna
- **Högskoleverksamhet**
- universitet och högskolor inklusive Sveriges lantbruksuniversitet
- **Studiestöd**

I politikområdet ingår även centrala myndigheter inom studiestöds-, skol- och högskoleområdet samt medlemsavgiften till Unesco och verksamheten vid Svenska unescorådet.

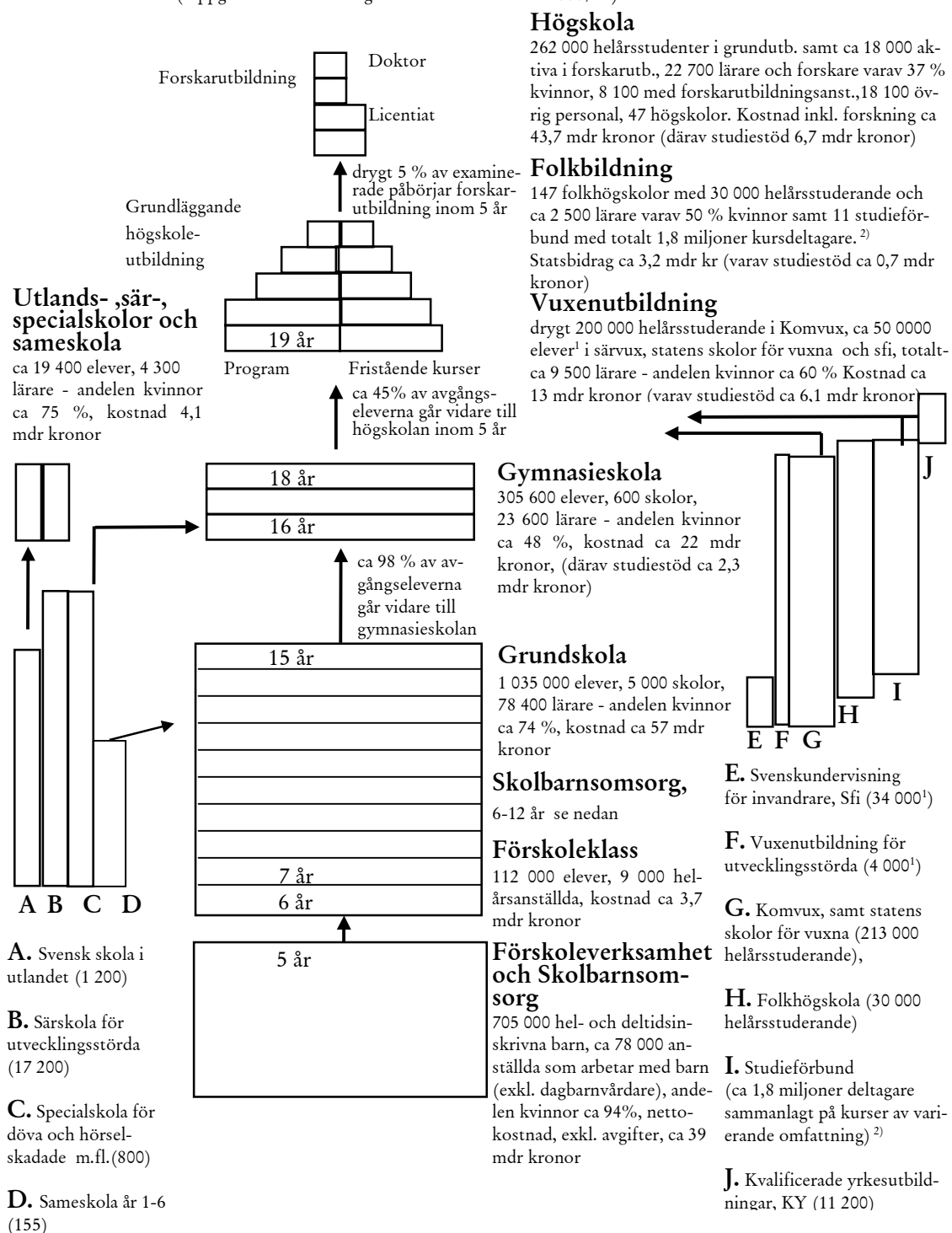
Den samlade driftskostnaden/motsvarande inom politikområdet uppgår till närmare 184 miljarder kronor. Av detta täcker anslagen under politikområdet ungefär 28 procent vilket sammanhänger med att huvudmannskapet för den verksamhet som ingår i politikområdet delas mellan stat, kommun, landsting och enskilda huvudmän.

Ungefär 30 procent av anslagna medel utgår till studiestöd som är ett statligt åtagande. Staten är huvudman för flertalet universitet och högskolor men det finns inom politikområdet även ett antal enskilda högskolor. Kommunerna är huvudman för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning (komvux, sär-vux och sfi). Det finns dock ett växande inslag av enskild verksamhet på dessa områden. Inom folkbildningen (folkhögskolor och studieförbund) är den enskilda verksamheten av hävd helt dominerande. I övrigt är andelen enskild verksamhet relativt stor inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg och begränsad inom universitet och högskolor. Anslagen inom politikområdet finansierar helt och hållet studiestödet och nästan helt och hållet grundutbildningen vid universitet och högskolor medan den statliga finansieringsandelen är låg när det gäller förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola. Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning finansieras främst med kommunalskattemedel men även via det generella statliga bidraget till kommunerna. Avgifter svarar för en del av finansieringen när det gäller studiecirkel inom folkbildningen, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen samt vissa myndigheter men har i övrigt en högst begränsad roll.

Nedanstående figur ger en kvantitativ översikt över politikområdet.

SVERIGES UTBILDNINGSVÄSENDE

(Uppgifter avseende budgetåret 2000 eller läsåret 1999/00)

Personal- och studerandeantal avser helårsekvivalenter (helårsstudenter m.m.) om inte annat anges. Andelen kvinnor avser tjänstgörande lärare på hel och deltid. ¹⁾ avser antal elever inklusive deltid. ²⁾ uppskattat antal individer netto, vilket motsvarar 2,8 miljoner registrerade deltagare brutto och cirka 90 000 helårsekvivalenter.

Kostnadsuppgifterna för 2000 är delvis preliminära bedömningar.

Utbildningar som inte finns med i uppställningen är bl.a.: Polishögskolan, försvarsmaktens utbildningar, arbetsmarknads- och personalutbildning. **Kommunernas kostnader** för skolväsende och barnomsorg täcks till en del genom ett generellt statsbidrag via utgiftsområde 25. **Folkbildningen** redovisas inom utgiftsområde 17.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet
Tusental kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
<i>Anslag under utgiftsområde 16</i>						
25:1 Statens skolverk	320 358	313 034	310 000	356 576	365 426	372 254
25:2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg	282 131	449 206	439 055	493 629	184 483	188 391
25:3 Forskning inom skolväsendet	8 189	30 000	29 700	33 903	34 791	35 361
25:4 Program för IT i skolan	490 582	652 856	680 000	193 374	0	0
25:5 Specialpedagogiska institutet	123 952	215 206	218 000	319 341	327 110	333 490
25:6 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp	22 237	21 788	22 000	22 149	22 709	23 115
25:7 Specialskolemyndigheten	458 818	354 844	358 282	229 460	235 057	239 589
25:8 Särskilda insatser på skolområdet	271 747	263 526	263 000	259 670	267 777	275 563
25:9 Sameskolstyrelsen	35 763	30 700	29 917	30 603	31 363	31 950
25:10 Maxtaxa i barnomsorgen m.m.	–	0	0	3 900 000	3 900 000	3 900 000
25:11 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	–	500 000	500 000	1 500 000	2 500 000	3 500 000
25:12 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	103 346	97 859	111 020	120 056	123 410	125 993
25:13 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	67 062	74 195	77 800	83 430	85 579	87 045
25:14 Nationellt centrum för flexibelt lärande	43 290	44 116	43 598	93 559	93 800	89 333
25:15 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	137 968	163 535	173 358	171 377	178 612	166 337
25:16 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet	nytt anslag	–	–	50 000	50 000	50 000
25:17 Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen	4 072 817	4 156 379	4 268 287	2 951 656	1 799 299	1 851 753
25:18 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	nytt anslag	–	–	17 500	17 926	18 276
25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	nytt anslag	–	–	664 082	740 603	746 723
25:20 Uppsala universitet: Grundutbildning	798 754	860 073	852 343	994 037	1 051 932	1 073 376
25:21 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	976 369	1 011 513	1 011 513	1 057 431	1 091 743	1 112 629
25:22 Lunds universitet: Grundutbildning	1 025 520	1 086 137	1 079 209	1 270 187	1 350 743	1 379 303
25:23 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	983 709	1 018 384	1 018 384	1 064 538	1 100 601	1 121 899
25:24 Göteborgs universitet: Grundutbildning	975 389	1 059 240	1 043 693	1 219 897	1 306 431	1 345 974
25:25 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	799 136	827 059	827 059	874 584	906 074	923 410
25:26 Stockholms universitet: Grundutbildning	671 012	724 666	716 748	779 616	832 029	848 208
25:27 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	798 090	842 831	842 831	887 996	919 472	936 829
25:28 Umeå universitet: Grundutbildning	738 083	795 773	782 333	933 387	988 647	1 008 365
25:29 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	553 759	576 946	576 946	611 478	638 314	650 403
25:30 Linköpings universitet: Grundutbildning	722 560	788 230	782 099	944 429	1 011 448	1 034 907
25:31 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	360 441	391 052	391 052	420 780	442 973	451 471

25:32 Karolinska institutet: Grundutbildning	259 942	276 092	276 092	473 079	531 387	562 299
25:33 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	624 371	641 421	641 421	689 735	711 536	724 870
25:34 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	680 940	804 754	737 824	823 050	870 683	886 774
25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	527 383	559 400	559 400	581 388	600 693	611 681
25:36 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	398 973	437 315	402 637	515 000	545 776	556 182
25:37 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	184 019	199 590	199 590	214 819	230 533	234 933
25:38 Karlstads universitet: Grundutbildning	288 171	340 190	302 711	394 694	422 391	433 242
25:39 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	75 405	97 246	97 246	123 673	137 249	139 908
25:40 Växjö universitet: Grundutbildning	239 479	295 088	268 596	352 712	387 518	396 215
25:41 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	75 518	97 361	97 361	124 606	138 135	140 877
25:42 Örebro universitet: Grundutbildning	318 823	349 346	340 917	451 121	487 968	502 505
25:43 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	75 630	97 476	97 476	136 160	149 920	153 038
25:44 Mitthögskolan: Grundutbildning	368 288	477 412	355 546	501 251	532 913	543 135
25:45 Mitthögskolan: Forskning och forskarutbildning	75 118	86 761	86 761	107 772	115 588	117 752
25:46 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning	149 675	187 386	147 032	223 878	245 255	249 677
25:47 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	23 580	34 228	34 228	53 841	60 355	61 506
25:48 Malmö högskola: Grundutbildning	413 323	479 430	436 958	554 820	601 848	617 203
25:49 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	51 388	54 380	54 380	64 845	69 589	70 949
25:50 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	222 103	274 773	262 553	324 203	348 970	359 243
25:51 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning	23 509	34 156	34 156	49 996	56 492	57 573
25:52 Mälardalens högskola: Grundutbildning	313 524	347 694	334 350	437 916	475 297	485 313
25:53 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning	–	2 000	2 000	29 564	43 451	44 288
25:54 Danshögskolan: Grundutbildning	22 942	24 404	24 404	25 160	25 776	26 271
25:55 Dramatiska institutet: Grundutbildning	56 200	61 784	61 784	67 931	71 640	72 973
25:56 Högskolan i Borås: Grundutbildning	184 783	224 312	212 863	273 760	297 465	305 350
25:57 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	214 272	255 661	222 072	302 014	322 238	328 225
25:58 Högskolan på Gotland: Grundutbildning	59 142	86 301	59 513	83 947	92 330	93 989
25:59 Högskolan i Gävle: Grundutbildning	223 602	246 202	230 233	289 781	314 044	322 624
25:60 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	153 956	180 680	175 094	221 410	242 289	248 546
25:61 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	173 311	198 585	192 415	255 635	277 377	284 162
25:62 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	133 793	183 721	155 628	212 032	229 775	233 951
25:63 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning	121 254	163 603	151 975	212 780	238 537	247 448
25:64 Idrotthögskolan i Stockholm: Grundutbildning	35 208	35 888	35 888	37 007	39 198	39 951
25:65 Konstfack: Grundutbildning	99 516	102 912	102 912	106 970	109 962	111 980
25:66 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	46 893	48 817	48 817	50 307	51 573	52 505
25:67 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	88 319	93 235	93 235	112 837	116 378	118 662
25:68 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	272 502	337 852	328 726	353 415	368 754	375 657

25:69 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	14 107	15 142	15 142	15 619	16 028	16 291
25:70 Södertörns högskola: Grundutbildning	173 802	211 604	202 421	224 211	245 481	249 896
25:71 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	22 540	23 994	23 994	24 737	25 345	25 832
25:72 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	1 692 251	1 845 764	1 801 845	1 755 175	1 867 290	1 909 869
25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	619 732	342 066	397 927	592 045	718 399	628 396
25:74 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	192 176	199 887	199 887	254 638	300 151	305 947
25:75 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	1 600 913	1 631 811	1 631 811	1 680 929	1 733 460	1 783 995
25:76 Universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna	819 873	769 609	869 411	877 051	897 787	916 290
25:77 Högskoleverket	136 478	168 392	169 563	171 190	188 822	192 299
25:78 Verket för högskoleservice	12 231	13 418	12 739	13 257	13 598	13 820
25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m.	367 959	367 895	374 429	374 112	361 322	368 103
25:80 Överklagandenämnden för studiestöd	–	7 500	6 250	10 090	10 328	10 544
25:81 Internationella programkontoret för utbildningsområdet	17 589	36 759	38 096	40 354	41 353	42 124
25:82 Myndigheten för Sveriges nättuniversitet	–	60 843	53 948	29 356	35 238	35 847
25:83 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	36 722	37 129	36 080	38 576	38 576	38 576
25:84 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.	24 303	17 432	21 000	16 660	18 244	18 569
Totalt för utgiftsområde 16	28 846 613	31 515 849	31 167 564	38 499 834	39 670 655	41 289 804

Anslag inom övriga utgiftsområden

Utgiftsområde 15

25:1 Studiehjälp m.m.	2 341 819	2 696 483	2 575 400	2 681 820	3 043 920	3 148 680
25:2 Studiemedel m.m.	10 107 820	8 478 976	7 854 051	11 604 520	14 348 105	14 623 594
25:3 Studiemedelsräntor m.m.	–	4 522 690	3 698 375	4 775 620	5 524 100	6 121 651
25:4 Vuxenstudiestöd m.m.	7 169 378 ²	5 852 172	5 771 568	3 378 664	64 356	0
25:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	40 660	61 520	44 331	61 520	61 520	61 520
25:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	21 120	24 462	26 830	24 950	25 450	26 073
25:7 Bidrag till vissa organisationer m.m.	–	26 223	26 223	40 241	40 241	40 241

Utgiftsområde 17

25:1 Bidrag till folkbildningen	2 489 073	2 513 068	2 513 068	2 522 556	2 515 415	2 556 595
25:2 Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen	73 764	73 422	73 422	74 843	76 727	78 300
25:3 Bidrag till kontaktutbildning	4 259	9 237	9 237	9 416	9 638	9 839

Utgiftsområde 23

25:1 Sveriges lantbruksuniversitet	1 163 379	1 154 109	1 157 109	1 209 038	1 233 872	1 268 169
Totalt för politikområde 25	52 257 885	56 928 211	54 917 178	64 883 022	66 614 001	69 224 464

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.² Inklusive anslagna medel för anslagen A6 Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa lärarutbildningar och A7 Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar.

3.3 Mål

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2001/01:1) som mål för utbildningspolitiken att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Detta mål har godkänts av riksdagen (bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99). Regeringen föreslår ingen ändring av detta mål.

3.4 Politikens inriktning

Utbildning och forskning driver på samhällets modernisering och förnyelse samt medverkar till ett hållbart samhälle. Utbildning får en allt mer central betydelse för välfärd, tillväxt och utveckling. Satsningar på utbildning på alla nivåer bryter väg för kunskapssamhället och bidrar till att förverkliga visionen om ett livslångt lärande. Utbildning vidgar vyer, utvecklar personligheten och ger bättre förutsättningar för såväl den enskilde som för samhället att möta vår tids stora utmaningar och snabba förändringar.

Alla människors rätt till kunskap och utveckling är mot den bakgrunden utgångspunkt för regeringens politik. Kunskapssamhället skall stå öppet för alla. Att nå dit är en stor välfärdspolitisk uppgift i framtiden. Utbildning måste vara en kraft för social förändring.

Jämlikhet i tillgång till utbildning är en förutsättning för jämlikhet i makt över det egna livet och i möjlighet att påverka samhället. Alla krafter måste därför mobiliseras för att maximera möjligheterna för alla till utbildning.

Utbildningen på alla nivåer måste hålla hög kvalitet för att ge barn, elever och studerande de kunskaper och färdigheter som är viktiga för deras framtid. Utbildning som inte håller måttet är slöseri med mänskliga och samhälleliga resurser. Kvaliteten är avgörande för Sverige som kunskapsnation.

Varje elev och studerande måste respekteras och bemötas väl av andra i utbildningen. Kränkande behandling eller diskriminering kan aldrig accepteras. Alla barn, elever och studerande har rätt till en trygg miljö i sin utbildning.

En förskola och skola för alla

Förskolan är basen för samhällets insatser för att främja det livslånga lärandet. Den är en miljö där barn med olika bakgrund och olika levnadsvillkor får möjlighet att utvecklas och att lära tillsammans.

Forskning visar entydigt att om barn stimuleras tidigt, inte bara till social utveckling, utan även språkligt, så underlättas skolstarten och goda förutsättningar ges för det fortsatta lärandet. Insikten om de tidiga barnårens betydelse för utveckling och lärande ligger bakom regeringens kraftfulla åtgärder för att ge alla barn tillgång till förskolan.

2000-talets skola skall vara en skola där alla barn och ungdomar kan få kunskap och bekräftelse, känna trygghet och glädje. Skolan möter alla barn och unga och har därmed en unik möjlighet och ett ansvar att bidra till deras utveckling och ge det stöd som behövs.

Skolan har två viktiga uppdrag; ett kunskapsuppdrag som också innebär att främja själva lärandet i sig och ett värdegrundsuppdrag som innebär en demokratisk fostran utifrån de grundläggande värden som vårt samhälle vilar på. Dessa två uppdrag måste gå hand i hand och ge en gemensam kunskaps- och värdebas som kan överbrygga klyftor mellan människor med skilda livsvillkor och olika kulturell bakgrund.

Målet är att alla skall ges möjlighet att nå målen. Därför måste alla mötas utifrån sina egna förutsättningar i en miljö som är trygg och säker.

Det är viktigt att alla skolor är tillgängliga på lika villkor. Regeringen kommer under hösten att lämna förslag till riksdagen om hur villkoren för kommunala och fristående skolor kan göras likvärdiga i olika avseenden.

Den svenska förskolan och skolan hävdar sig väl i internationella jämförelser (avsnitt 3.6). Men det finns brister. De visar sig t.ex. i att det finns ungdomar som lämnar grundskolan utan tillräckliga kunskaper och i att barn utsätts för mobbning.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att ge kommunerna bättre förutsättningar att komma till rätta med bristerna och förbättra måluppfyllelsen. Det handlar dels om åtgärder för att förbättra basfärdigheter och kunskaper, dels om fortsatt arbete för att aktivt motverka rasism, diskriminering, mobbning och andra uttryck för

bristande respekt och intolerans som grovt språkbruk, homofobi, sexuella trakasserier samt våld.

Fortsatta insatser behövs. Regeringen viker inte från målsättningen att alla barn och ungdomar har rätt till en grundläggande utbildning som ger möjlighet till såväl fortsatt lärande som ett aktivt deltagande i arbets- och samhällsliv.

Ingen får stängas ute från förskolan

Förskolan är en del av den generella välfärden och skall därför erbjudas alla barn från tidig ålder. Ingen får utestängas från den tidiga starten i lärande och utveckling på grund av höga avgifter eller för att en förälder är arbetslös eller är föräldraledig för vård av ett syskon. Det långsiktiga målet är en avgiftsfri förskola.

Riksdagen har fattat beslut om en för kommunerna frivillig maxtaxa i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Maxtaxan träder i kraft den 1 januari 2002. De kommuner som beslutar att tillämpa maxtaxan får, förutom ekonomisk kompensation för detta, även särskilda medel för att säkra kvaliteten i verksamheten genom personalförstärkningar och kompetensutveckling för personalen. Det stora flertalet kommuner har beslutat eller kommer att besluta att tillämpa maxtaxa.

Från samma tidpunkt garanteras barn till föräldralediga rätt till förskoleverksamhet. För barn till arbetslösa gäller samma rätt redan från den 1 juli i år. Rätten till allmän, avgiftsfri förskola för fyra- och femåringar gäller från 2003.

Reformen med maxtaxa, kvalitetssäkring, allmän förskola och förskoleverksamhet till arbetslösa eller föräldraledigas barn är en av de mest omfattande reformer som genomförts inom barnomsorgsområdet. Regeringen kommer under de närmaste åren att noggrant följa genomförandet i kommunerna. Med denna reform lägger regeringen en god grund för att alla skall få chansen till en tidig och god start i det livslånga lärandet.

Mer personal i skola och fritidshem

I budgetpropositionen för 2001 föreslog regeringen en omfattande statlig satsning för att öka personaltäteten i skolan och fritidshemmen. Bidraget utbetalas första gången i höst, utökas

successivt under en femårsperiod och ingår därefter i det generella statsbidraget till kommunerna. Under en femårsperiod tillförs kommunerna 17,5 miljarder kronor för att förbättra situationen för barn och ungdomar i skola och fritidshem. När satsningen nått sin fulla omfattning har den lett till att personalen i skolor och fritidshem har ökat med ca 15 000 anställda. Det kommer att få stor betydelse för utvecklingen i skolan och fritidshemmen, särskilt för de elever som behöver stöd för att nå målen. Med fler vuxna i skolan och i fritidshemmen förbättras såväl möjligheterna att nå kunskapsmålen som förutsättningarna att arbeta förebyggande med värdegrunden som bas för skolans verksamhet.

Fritidshemsverksamheten drabbades hårt av 1990-talets nedskärningar i kommunerna. Trenden har emellertid brutits och personaltäteten har förbättrats något. Det är dock bekymmersamt att det finns stora brister när det gäller fritidsverksamhet för barn i åldern 10–12 år. Kommunerna är skyldiga att anordna skolbarnsomsorg i någon form för barn till och med 12 års ålder, men många kommuner lever inte upp till sitt ansvar. Regeringen vill understryka att kommunerna har ett helhetsansvar för alla elevers skolgång inklusive skolbarnsomsorg.

Stöd till barn och ungdomar med funktionshinder

För att kunna nå målet en skola för alla krävs det fortsatta insatser för att förbättra stödet till barn och ungdomar med funktionshinder.

Specialskolemyndigheten inrättades 1 juli 2000 och ansvarar för samordning och utveckling av verksamheten vid de sex statliga specialskolorna för döva och hörselskadade.

Den nyinrättade myndigheten Specialpedagogiska institutet skall ge stöd till kommunerna så att också barn och ungdomar med funktionshinder, så långt det är möjligt, kan få en fullgod utbildning i hemkommunen. Myndighetens uppdrag omfattar förskoleverksamhet, skola, skolbarnsomsorg och fr.o.m. 2002 även den kommunala vuxenutbildningen.

Regeringen har tidigare avsatt medel för att stödja omställningen från specialskola till resurscenterverksamhet bl.a. genom kompetensutveckling av personal som arbetar med elever med grav språkstörning. Den satsningen förstärks och medel avsätts också för riktad kompetensutveckling för personal som arbetar med ele-

ver med synskada och ytterligare funktionshinder. Syftet är att också dessa elever i större utsträckning skall kunna erbjudas en utbildning anpassad efter elevernas behov nära hemmet.

Regeringen kommer att se över bestämmelserna om antagning till Rh-anpassad gymnasieutbildning i syfte att underlätta för svårt rörelsehindrade ungdomar, som inte klarat behörighetskraven, att få dispens.

Utredning om särskolan

Regeringen avser att tillsätta en parlamentarisk kommitté som får i uppdrag att göra en översyn av den obligatoriska särskolan, gymnasiesärskolan och särvox.

Bakgrunden är bl.a. att antalet barn i den obligatoriska särskolan markant har ökat under de senaste åren. Skillnaderna är stora mellan olika kommuner när det gäller såväl ökningen som andel barn i särskolan.

En skola för alla innebär att alla skall få en utbildning som svarar mot den enskilde elevens behov och förutsättningar. Regeringen anser att det är viktigt att utveckla och stärka den principen för barn och ungdomar med utvecklingsstörning.

Utvärderingen av särvox har visat på behovet av utveckling. Undervisningstiden behöver utökas och kvaliteten i undervisningen behöver förbättras. Regeringen föreslår att kommunerna tillförs medel för utbyggnad av särvox.

Lärarnas kompetens förstärks

Regeringen avser att avsätta medel för att stödja utvecklingen av undervisningen i biologi och bioteknik. Regeringen avser att ta initiativ till att det på nationell nivå inrättas ett resurscentrum med den beskrivna inriktningen. Det innebär att regeringen fortsätter satsningarna för att stimulera intresset för naturvetenskapliga och tekniska ämnen, bl.a. genom fortbildande insatser i samarbete med olika resurscentrum.

Regeringen avsätter på samma sätt utvecklingsmedel för att kunna stimulera skolorna att arbeta för att eleverna skall bli mer fysiskt aktiva, såväl under skoltid som på fritid. Regeringen avser även att ta initiativ till att det inrättas ett nationellt resurscentrum med den beskrivna inriktningen.

Dessa resurscentrum skall stödja och stimulera skolornas verksamhet. Genom att erbjuda pedagogisk utveckling och kompetensutveckling kommer de att bidra till att öka lärarnas möjligheter att stimulera elevernas intresse för naturvetenskapliga och tekniska frågor respektive idrott och hälsa.

Riksdagen har efter regeringens förslag förstärkt kommunernas möjlighet att erbjuda lärarna riktad kompetensutveckling och utvecklingsprojekt inom prioriterade områden, t.ex. basfärdigheterna att läsa, skriva och räkna, specialpedagogik samt arbete i miljöer med barn och ungdomar med många nationaliteter och språk. Dessa satsningar fortsätter under 2002.

Regeringen satsar även fortsättningsvis på att utveckla skolan som arbetsplats. Bland annat deltar drygt 30 kommuner i utvecklingsprojektet Attraktiv skola.

En ny lärarutbildning har startat i höst. Dessutom kommer ett stort antal obehöriga lärare att ges möjlighet att genomgå en kompletterande utbildning som ger behörighet.

Språket är grunden

Ett rikt språk är en förutsättning för ett framgångsrikt lärande och ett starkt självförtroende. Regeringen fortsätter ansträngningarna att förbättra situationen i skolan för barn och ungdomar med utländsk bakgrund.

Modersmålsundervisningen och undervisningen i svenska som andra språk måste prioriteras högre. Tillgången till behöriga modersmållärare kommer att öka genom regeringens förslag om möjlighet för obehöriga att kombinera behörighetsgivande lärarutbildning med arbete i skolan.

Studiehandledning på modersmålet kan vara avgörande för möjligheten att nå bra resultat i andra ämnen. Trots det förekommer sådan studiehandledning endast i blygsam omfattning. Regeringen avser att återkomma med förslag till insatser.

Insatser för kompetensutveckling av personal bör prioriteras i syfte att förbättra möjligheterna för nationella minoriteter att utveckla sitt språk och sin kunskap om sitt språks kulturella hemvist.

Ungdomar har i dag kontakter med andra länder och andra språk i en helt annan omfattning än tidigare. Att kunna kommunicera på ett

främmande språk öppnar många kanaler till nya upptäckter och kunskaper. Språkundervisningen i skolan behöver utvecklas så att fler elever stimuleras att studera främmande språk. Arbetet med att motivera eleverna att välja och att fortsätta läsa språk skall intensifieras.

Inom ramen för storstadssatsningen satsar regeringen medel för att förstärka utbildningen i storstadsregionerna. Det innebär bl.a. satsningar i syfte att främja förskolebarnens språkutveckling i s.k. språkförskolor. Medel har också avsatts för språkutveckling i skolan i syfte att ge barnen bättre förutsättningar att nå målen i grundskolan.

Under förutsättning att riksdagen antar regeringens förslag i propositionen Asylsökande barns skolgång m.m. (prop. 2000/01:115) kommer asylsökande barn och ungdomar att få samma rätt till skolgång som barn bosatta i Sverige. Det ger dem möjlighet att kunna lära och utvecklas under tiden de väntar på besked om uppehållstillstånd.

Kultur i skolan, läsning och skolbibliotek

Regeringen kommer att vidta åtgärder för att förstärka insatserna för att stimulera barns och ungdomars läsande. Att läsa mycket är viktigt för utvecklingen av språket. Alltför många elever lämnar grundskolan utan att ha uppnått målen i svenska och med låg motivation för att läsa skönlitteratur.

Insatser som pågår sedan tidigare syftar bl.a. till att förbättra språkmiljöerna i skolan och att utveckla skolbibliotekens pedagogiska roll. Lärare ges kompetensutveckling i läsinlärning.

Regeringens insatser för kultur i skolan fortsätter. Under de senaste åren har medel använts bl.a. för att utveckla samverkansformer och för kompetensutveckling av pedagoger.

Jämställdhet och andra värdegrundsfrågor

Det behövs kraftfulla insatser för att stärka kompetensen i jämställdhetsfrågor. Regeringen avser att avsätta medel för att utbilda resurspersoner i jämställdhet och genuskunskap som kan bidra till att åstadkomma en mer jämställd situation i skolan. Skolverket föreslås få i uppdrag att främja och intensifiera skolornas arbete med

jämställdhetsfrågor genom att sprida erfarenheter och kunskap.

Regeringen har tidigare i år gett stöd till feministgrupper i grundskolan och gymnasieskolan. De 90 grupper av ungdomar som fått bidrag har kommit med många goda idéer om hur man aktivt kan arbeta med jämställdhetsfrågor i skolorna.

Kompetensutveckling i värdegrundsfrågor bör fortsätta. Insatserna riktas till skolledare, förtroendevalda och förvaltningschefer och omfattar bl.a. områden som etniskt och sexuellt relaterad mobbning och homofobi.

Ett flertal åtgärder har tidigare vidtagits för att öka kunskaperna och sprida erfarenheter om arbetet med skolans värdegrund. Regeringen har tagit initiativ till att det inrättats två värdegrundscentrum vid Umeå universitet i samverkan med Ersta Sköndal högskola samt vid Göteborgs universitet för att öka tillgängligheten till kunskap inom området.

Under 1999 och under våren 2000 genomfördes ett särskilt värdegrundsprojekt som under innevarande år följs upp och utvärderas.

Under hösten startar kampanjen Tillsammans som syftar till att få alla krafter att samverka mot mobbning och annan kränkande behandling i skolan.

Det måste upplevas som mer stimulerande och meningsfullt att gå i skolan. Skolan måste klara att entusiasmera eleverna och upprätthålla studiemotivationen. Då måste eleven sättas i centrum. Elevinflytande skall också vara grunden för fostran i ett individuellt och kollektivt ansvarstagande – ett demokratiskt samhälle kräver en demokratisk skola. En öppen diskussion om mål, krav, betygskriterier, arbetsätt och arbetsmiljö krävs för att elever skall bli mer delaktiga i skolarbetet.

Regeringen avser att under hösten överlämna en proposition om elevhälsa till riksdagen. Där kommer bl.a. att föreslås en översyn av arbetsmiljölagen ur ett elevperspektiv i syfte att stärka elevernas inflytande över arbetsmiljön i skolan.

Individens behov i centrum

Det finns många studier och många konkreta exempel från skolor runt om i landet som visar att det går att öka måluppfyllelsen och att det går att förbättra miljön och arbetssituationen. Det krävs ett intensifierat arbete med att identifiera och

analysera framgångsfaktorerna, att sprida kunskap om dem och visa på konkreta framgångsrika exempel. För att vi skall kunna nå målet en skola för alla krävs en ökad medvetenhet om att barns och ungas olika uppväxtvillkor och förutsättningar kräver olika resurser. Undervisningen måste utvecklas så att den i högre utsträckning anpassas till elevers skilda förutsättningar och behov. Regeringen avser att, som ett led i ett sådant utvecklingsarbete, ta initiativ till att ett antal grundskolor ges möjlighet att utveckla formerna för individuell planering och dokumentation.

Den nationella kvalitetsgranskningen har visat att det finns betydande brister när det gäller betygssättning. Regeringen kommer att ta initiativ till kompetensutveckling för lärare i gymnasieskolan om kunskapsbedömning och betygssystemet i syfte att få en mer rättvis och likvärdig bedömning av elevernas kunskaper.

Skolan måste arbeta så brett och med så varierande metoder, att alla får verklig möjlighet att bli delaktiga i kunskapsområdet. Det pedagogiska utvecklingsarbetet måste därför fortsätta med oförtruten kraft. Förtroendefulla relationer mellan elever och vuxna är en förutsättning för att skolan skall kunna främja elevens hela utveckling och kunskapsupbyggnad.

Utvecklingen mot en ökad samverkan och integrering mellan förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmen måste fortsätta, bl.a. genom kompetensutveckling till stöd för fortsatt utveckling av arbetslagen.

Utvecklingsarbetet fortsätter

Det tar tid att bygga upp det som försämrades under 1990-talet och att ge skolan en stabil och uthållig grund att verka ifrån. Barn och unga kommer att märka att situationen i skolan successivt blir allt bättre, inte minst genom att det blir fler vuxna i skolan.

I syfte att stödja kvalitetsarbetet i kommuner och skolor har regeringen beslutat om förändringar i förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Kopplingen till de nationella målen har skärpts, liksom kraven på att redovisa vilka åtgärder huvudmannen avser att vidta för att komma till rätta med konstaterade brister.

Skolverkets roll och arbetssätt förändras så att verkets arbete i högre grad bidrar till en likvärdig skola där alla som behöver det får stöd för att nå

målen. Verket skall genom riktade insatser aktivt verka för att kommuner och skolor där målen inte nås ges stöd att utveckla verksamheten. Verket kan ställa särskilda utvecklingsmedel till förfogande till åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Skolan kan inte klara allt på egen hand. Skolmiljön är bara en del av en elevs livssituation. Föräldrarnas unika kunskaper om barnet och deras engagemang för barnens skolsituation måste tas tillvara. Försöksverksamheten med lokala styrelser med elev- eller föräldramajoritet har förlängts och pågår t.o.m. juni 2003. Statskontoret har fått i uppdrag att analysera varför så få skolor deltar i försöksverksamheten.

Den nationella satsningen på IT i skolan, (ITiS), är en av de största kompetensutvecklingsinsatserna i svensk skola genom tiderna. ITiS pågår t.o.m. 2002. Då har ca 70 000 lärare fått förbättrade kunskaper om hur man kan använda IT som ett verktyg i undervisningen. En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet följer upp olika IT-satsningar inom skolan. Det är angeläget att erfarenheterna från dessa tas tillvara. Regeringen avser att återkomma med bedömningar i denna fråga.

Kunskaperna om vikten av ett hållbart samhälle måste öka. Stödet till utbildning inom detta område måste fortsätta och utvecklas.

Nästan alla ungdomar påbörjar en gymnasieutbildning. Gymnasieskolan syftar till att förbereda unga människor för aktivt vuxenliv, arbetsliv och vidare studier. Även om de flesta elever fullföljer gymnasieskolan är det nödvändigt att ytterligare ansträngningar görs så att alla får en gymnasieutbildning som svarar mot tidens krav. Gymnasieskolan har i sin nuvarande utformning varit oförändrad i tio år. Gymnasiekommittén 2000 utreder för närvarande hur gymnasieskolan bättre skall kunna erbjuda alla ungdomar en utbildning som förbereder dem för morgondagens samhälls- och arbetsliv. Kommitténs förslag kommer att redovisas den 30 april 2002.

Forskning om förskolan och skolan bidrar med kunskap om hur skolan kan ge alla barn och ungdomar en bra start i det livslånga lärandet och en god grund att stå på som samhällsmedborgare. Mot bakgrund av detta ökades anslaget för forskning inom skolväsendet kraftigt i föregående budgetproposition.

Vuxenutbildning

Sverige har en i ett internationellt perspektiv mycket lång tradition av vuxenutbildning. Den har sina rötter i en stark och folkligt förankrad bildningsrörelse som har vidareutvecklats genom samhällseliga satsningar på folkbildning och kommunal vuxenutbildning. Också satsningar på arbetsmarknadsutbildning, företagens personalutbildning och människors egna initiativ och intresse att investera i kompetensutveckling har bidragit till att vårt land har en relativt välutbildad befolkning. Av avsnitt 3.6 framgår att Sverige tillsammans med de övriga nordiska länderna har kommit långt och intar en särställning när det gäller hur väl man lyckats förverkliga det livslånga lärandet.

Insikten om vikten av en välutbildad befolkning både för personlig utveckling och för att stärka och utveckla demokratin samt för svenska företags konkurrenskraft på en global marknad, ligger till grund för regeringens satsningar på vuxenutbildningen.

Motiven och argumenten för utvecklingen av vuxenutbildningen har förändrats över tid i den utbildningspolitiska diskussionen. Den kommunala vuxenutbildningens start motiverades vid slutet av 1960-talet av bristen på utbildad arbetskraft och successivt också med kravet på jämlikhet mellan generationerna. Under 1970-talet dominerade strategin för ett system som gav möjlighet till återkommande utbildning.

Nya förutsättningar för vuxnas lärande

Under senare år har vuxnas behov av och förutsättningar för lärande förändrats. De snabba förändringarna i samhälle och arbetsliv med en ökad tillgång till information har förändrat möjligheterna att tillägna sig ny kunskap.

Kunskapslyftet som pågått sedan 1997 är en unik satsning på vuxenutbildning. Mer än 800 000 vuxna får under en femårsperiod möjlighet att komplettera sin tidigare utbildning tack vare denna statliga satsning. Kunskapslyftet som särskilt projekt avslutas i och med utgången av 2002. Regeringen föreslår i denna proposition att medel avsätts för ca 79 000 utbildningsplatser inklusive folkhögskolans 8 700 platser för 2002.

Erfarenheterna från kunskapslyftet har legat till grund för förslagen som regeringen i våras presenterade i propositionen Vuxnas lärande och

utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72). I propositionen finns en rad förslag som syftar till att nå ett samhälle som präglas av ett livslångt lärande. Det livslånga lärandet beskrivs som en i grunden individuell process. Samhällets insatser måste utgå från de enskilda individernas behov. Möjligheten till lärande och stödet för detta måste i ökad grad finnas just där och när medborgaren behöver och söker ny kunskap. Särskilda insatser krävs för att inte t.ex. social bakgrund, funktionshinder eller ekonomiska förutsättningar skall begränsa möjligheterna till lärande för den enskilde.

Många av dem som deltar i kunskapslyftet är personer som troligen aldrig annars skulle ta chansen att fortsätta studera. Den breda rekryteringen har lyckats bl.a. tack vare den uppsökande verksamhet som fackliga organisationer och handikapporganisationer bedriver. Den är värdefull och bör förstärkas.

Av propositionen om vuxnas lärande framgår att det statliga stödet till vuxenutbildningen föreslås fortsätta även efter 2002. Regeringen beräknar att det statliga stödet under perioden 2003–2005 kommer att kunna finansiera ca 47 000 årsstudieplatser i kommunerna och ca 7 000 årsstudieplatser i folkhögskolan. Från 2006 kommer medlen att ingå i det generella statsbidraget till kommunerna.

En nationell strategi

Det övergripande målet är att alla vuxna ges möjlighet att vidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens. Syftet är att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet mellan könen, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning. I propositionen om vuxnas lärande formuleras en nationell strategi för förverkligande av målet i ett samhälle som präglas av ett livslångt lärande.

Strategin innebär att pedagogik och arbetsformer utvecklas för att motsvara individernas föränderliga och ökande behov av lärande i ett kunskapsbaserat samhälle. Information, rådgivning och vägledning skall utvecklas för att stödja lärande och kunskapsökande. Möjligheten att validera, dvs. erkänna kunskaper förvärvade i icke formella eller informella inlärningssituationer, skall utvecklas. Lärmiljöer, undervisning, handledning och nätbaserad utbildning, som sva-

rar mot vuxnas varierande behov och förutsättningar, skall utvecklas.

Ett särskilt statsbidrag på 350 miljoner kronor tillförs kommunerna under 2002 för utveckling av denna infrastruktur. Medlen föreslås fördelas till kommunerna efter ett ansökningsförfarande.

Åtgärder för fortsatt utveckling av vuxenutbildningen

En rad åtgärder kommer att vidtas för att utveckla vuxenutbildningen så att kvaliteten förbättras och fler vuxna ges stöd i det livslånga lärandet.

Ett bra ekonomiskt stöd är för många vuxna en förutsättning för att de skall våga ta steget att börja studera. Regeringen har i propositionen om vuxnas lärande föreslagit att ett nytt särskilt studiestöd införs 2003.

Kommunerna tillförs medel för att bygga ut sÄrvux. Undervisningstiden behöver utökas och kvaliteten i undervisningen förbättras, så att fler vuxna med utvecklingsstörning får tillgång till en bra utbildning.

Regeringen föreslår i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) att Distansutbildningsmyndigheten (Distum) avvecklas i samband med att en myndighet inrättas för Sveriges nätuniversitet. Den verksamhet som nu bedrivs inom Distums folkbildningsfunktion föreslås föras samman med Statens skolor för vuxna (SSV) och bildar ett centrum för distansutbildning och flexibelt lärande inom vuxenutbildning och folkbildning. Förändringen kan ses som en vidareutveckling av den breddning av SSV:s uppgifter som beslutades av riksdagen med anledning av propositionen om vuxnas lärande.

Centret föreslås också få medel för att i samarbete med Specialpedagogiska institutet utveckla läromedel för döva och hörselskadade vuxenstudenter.

Specialpedagogiska institutet föreslås ge specialpedagogiskt stöd till kommunerna även vad avser vuxna med funktionshinder. Myndigheten tillförs medel för att utveckla läromedel för vuxna med funktionshinder.

Belastningen på biblioteken har ökat i takt med att antalet vuxenstudenter ökat. Folkbiblioteken tillförs medel för att bättre kunna stödja vuxnas lärande.

Det är viktigt att den pedagogiska utvecklingen stimuleras också i vuxenutbildningen. Reger-

ingen föreslår att det nationella matematikcentret vid Göteborgs universitet får medel för att utveckla matematikdidaktik för vuxna. Skolverket tillförs medel för riktad forskning om vuxnas lärande samt för kompetensutveckling av lärare i vuxenutbildningen.

För att tillgodose alla medborgares behov av såväl allmän som specialinriktad utbildning krävs att samhället, individerna och arbetsgivare tar ett gemensamt ansvar. Den utbildning som får stöd av samhället skall genomsyras av ett demokratiskt förhållningssätt och respekt för allas lika värde. Individernas möjligheter att förverkliga ett livslångt lärande kräver en grundläggande samsyn och samverkan över olika politikområden, mellan myndigheter, arbetsmarknadens parter och folkrörelser.

Kvalificerad yrkesutbildning – en ny reguljär utbildningsform

Stora förändringar sker i arbetslivet, såväl organisatoriska som teknologiska. Det medför förändrade krav på utbildning. Denna utveckling kommer att fortsätta. Inte minst utbildningsvägar som bygger på det grundläggande yrkeskunnande som gymnasieskolans program med yrkesämnen ger kommer att efterfrågas allt mer.

Mot denna bakgrund har en ny utbildningsform, kvalificerad yrkesutbildning, växt fram. Den utvecklar och fördjupar såväl den teoretiska grunden som den kunskap som utvecklas i produktionen av varor och tjänster. Speciellt för utbildningen är bl.a. den nära kopplingen till arbetslivet. Utbildningarna skall utgå från de behov som finns där och skall bedrivas i nära samverkan med arbetslivet. Ungefär en tredjedel av utbildningstiden skall förläggas till arbetslivet och blir därmed ett verkligt lärande i arbetet. Utbildningsformen är flexibel både när det gäller formerna för anordnande och sättet att möta kravet på ny kunskap.

Under våren 2001 biföll riksdagen förslagen i propositionen Kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63) och utbildningsformen övergår i reguljär verksamhet fr.o.m. 2002.

I propositionen föreslog regeringen en utbyggnad av antalet platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen i förhållande till den volym som gäller under försöksperioden. Regeringen föreslår att antalet platser utökas med 500 platser utöver de 12 000 platser som finns nu. I enlighet

med riksdagens tillkännagivande (bet. 2000/01:UbU14, rskr. 2000/01:197) bör antalet utbildningsplatser på sikt utökas. En fortsatt utbyggnad bör ske mot bakgrund av arbetsmarknadens behov de studerandes intressen och kravet på kvalitet i verksamheten samt kommer att prövas i samband med det ordinarie budgetarbetet.

En ny myndighet inrättas för att administrera utbildningen. Satsningen på kvalificerad yrkesutbildning utgör en central del i vidareutvecklingen av den yrkesinriktade vuxenutbildningen.

Folkbildningen

Folkbildningen spelar en viktig roll såväl för att stärka och utveckla demokratin som för att ge den enskilde individen kunskap, personlig utveckling och kulturupplevelser. Genom sin långa bildningstradition och sitt arbetssätt når folkbildningen många människor som annars inte skulle söka sig till ett fortsatt lärande och utgör därmed en viktig del av vuxenutbildningen. Folkhögskolornas lärare ges nu möjlighet att delta i ITiS-satsningen.

Regeringen har tidigare aviserat en ny statlig utvärdering av folkbildningen. I propositionen om vuxnas lärande redovisades ett antal frågor som bör ingå i utvärderingen. Ett sådant område är hur folkbildningen påverkas av minskade bidrag från kommuner och landsting. Utvärderingen kommer att påbörjas hösten 2002 och redovisas senast våren 2004.

Utbyggnaden av högskoleutbildningen

Kunskap blir inte mindre för att den delas av fler. Tvärtom. Tillväxt och välfärd förutsätter en hög utbildningsnivå i hela befolkningen. Utbildningspolitiken är ett viktigt fördelningspolitiskt instrument i kunskapssamhället.

Rekryteringen till högre utbildning bör därför öka, utjämnas och vidgas till nya grupper. Andelen ungdomar som börjar högskolan bör öka. Regeringens mål är att 50 procent av en årskull skall ha börjat studera på högskolan vid 25 års ålder. Den öppna högskolan välkomnar alla lika oavsett familjebakgrund, etnisk tillhörighet, bostadsort, kön eller funktionshinder. Den mångfald som finns i samhället måste i större utsträckning avspeglas i högskolan, både när det

gäller studenter, lärare och forskare. Den öppna högskolan är öppen mot omvärlden och skapar bättre förutsättningar för ett livslångt lärande.

Högskolan expanderar med 100 000 platser mellan 1997 och 2003 vilket skapat starka högskolor som fungerar som kraftcentrum för utvecklingen i alla län.

Utbyggnaden har framgångsrikt inriktats mot naturvetenskap och teknik, med en fördubbling av examinationen inom teknikområdet under 1990-talet. Sedan 1993 har antalet studerande och förstahandssökande på teknikområdet ökat med 50 procent. Nu behöver även samhällets behov av välutbildad personal inom vård, utbildning och andra områden komma i fokus. Universitet och högskolor kan därför omfördela resurser. Vidare föreslås resurser motsvarande ca 4 000 platser, från lärosäten som ej har tillräckligt antal studenter nyttjas för satsningar på lärarutbildning samt distansutbildning.

Antalet högskolenybörjare 2000 var 70 000 vilket är en ökning med fem procent jämfört med året innan. Antalet sökande minskar men höstterminen 2000 fanns 94 000 behöriga sökande, vilket är 40 000 fler än antalet nybörjare vid den tidpunkten. Trots expansionen är antalet sökande klart fler än antalet studieplatser. Ungdomskullarna växer betydligt framöver. Under det kommande decenniet kommer antalet personer mellan 19 och 25 år att öka med 20 procent.

Reformer för den öppna högskolan

Propositionen Den öppna högskolan (prop. 2000/01:15) innehåller reformer för att förbättra högskolornas arbete med en breddad rekrytering och underlätta övergången från gymnasieskolan och vuxenutbildningen till högskolan. Även bemötandet av studenter i högskolan behöver utvecklas vilket ställer krav på pedagogisk förnyelse och ett utbud som är bättre avpassat till fler studenter med varierande bakgrund. Högskolans roll i det livslånga lärandet förbättras bl.a. genom etablerandet av ett nätuniversitet och nya examina.

En grundförutsättning för en öppen högskola där alla känner sig välkomna är att ingen utsätts för diskriminering. En lag om likabehandling av studenter i högskolan stärker studenternas skydd genom att förbjuda diskriminering eller trakasserier av studenter på grund av kön, sexuell

läggning, etnisk tillhörighet eller funktionshinder. Högskolorna måste aktivt vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att studenter blir diskriminerade.

Högskolelagens mål föreslås ändras för att betona högskoleutbildningens vidgade roll i det moderna kunskapsamhället. Utbildningens betydelse för att ge generella färdigheter som kritiskt tänkande och analysförmåga på vetenskaplig grund, samt kommunikativ förmåga betonas.

För att uppnå en breddad rekrytering krävs att högskolorna aktivt strävar efter att nå nya grupper. Arbetet med rekryteringsfrågor bör genomsyras av insikten om att snedrekryteringen är ett viktigt samhällsproblem och leda till åtgärder för en utjämning. För att tydliggöra uppgiftens vikt föreslås en bestämmelse i högskolelagen om att högskolorna skall bedriva ett aktivt rekryteringsarbete för att främja och bredda rekryteringen. Det föreslås även att alla högskolor årligen skall lägga fast en plan för en breddad rekrytering och ökad mångfald.

Universitet och högskolor kan aktivt påverka rekryteringen genom att se över vilken bild informationen utåt ger av högskolestudier, genomföra riktade insatser mot vissa grupper och även se över utbildningsutbudet. Samtliga dessa vägar har använts för att med framgång rekrytera fler kvinnor till tekniska utbildningar. Nu vidgas möjligheterna genom att lärosätena får större möjligheter att fritt utforma antagningen till en viss del av platserna. Krav på insatser ökar genom den ovan nämnda bestämmelsen i högskolelagen. Regeringen kommer noga att följa utvecklingen på varje enskilt lärosäte gentemot uppsatta mål för rekryteringen.

Högskoleintroducerande utbildningssamarbete s.k. collegeutbildningar som består av såväl gymnasieutbildning som högskoleutbildning och drivs av komvux och högskolan, exempelvis i samverkan med folkbildningen, införs och väntas överbrygga en del av det avstånd många upplever till högskolan. Lärosätena kan även erbjuda studenterna andra former av introduktionsutbildningar för att ge studenter från hem utan studietraditioner eller med bristande språkkunskaper m.m. bättre möjligheter att studera vidare.

Basåret har framgångsrikt breddat rekryteringsunderlaget till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Lärosätena ges möjlighet att inrätta basår även för andra utbildningar där det

finns brist på sökande och där det finns ett stort behov på arbetsmarknaden.

En rekryteringsdelegation inrättas med uppgift att stimulera rekryteringsaktiviteter vid högskolorna t.ex. att stödja inrättandet av s.k. collegeutbildningar och projekt för närmare kontakt mellan universitet och högskolor och gymnasieskolor. Rekryteringsdelegationen kommer att disponera 40 miljoner kronor per år och skall arbeta i tre år.

En högskola som är tillgänglig för fler

Idén om den öppna högskolan omfattar inte bara möjligheten för så många som möjligt att någon gång delta i högre utbildning, utan också möjligheten för en person att kunna tillägna sig och utveckla kunskaper under hela livet.

Modern teknik och ny pedagogik ger distansutbildning nya förutsättningar. Genom att inrätta Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet kan utbildningspotentialen hos alla universitet och högskolor användas, de sökande ges samlad information. Studenterna kan utifrån detta lättare sätta samman en utbildning från fler lärosäten. Därmed bör antalet kurser och utbildningsplatser på distans öka betydligt. Deltagande lärosäten kommer att ha stort inflytande över nätuniversitetet. Myndighetens uppgift blir att med sina resurser stödja nätuniversitetets utveckling. För att stimulera etableringen av nätuniversitetet kommer över 200 miljoner kronor att beräknas för 2 350 utbildningsplatser med en ersättning om 90 000 kronor per helårsstudent och helårsprestation vid deltagande lärosäten under 2002.

En större andel av invandrarna i Sverige har högskoleutbildning än befolkningen i övrigt. Alltför många av dessa välutbildade invandrare får inte arbeten som motsvarar deras utbildning. Ett antal lärosäten föreslås därför få ett särskilt åtagande att ansvara för att ge kompletterande utbildningar med syfte att tillvarata utländska akademikers kompetens. Regeringen föreslår en satsning om 10 miljoner kronor per år under tre år för detta.

Kortare högskoleutbildningar med tydlig yrkesinriktning rekryterar studenter från studieovana miljöer i större utsträckning än andra högskoleutbildningar och möter tydliga samhällsbehov. Regeringen anser att det behövs fler kortare yrkesutbildningar med olika inriktningar inom högskolan.

En ny magisterexamen inrättas för att stärka möjligheterna att ge påbyggnadsutbildningar. Den nya examen skall benämnas magisterexamen med ämnesbredd och vara öppen för personer som har en högskoleexamen om minst 120 poäng. Den nya magisterexamen blir en viktig del av det livslånga lärandet genom att den kan locka yrkesverksamma att återvända till nya högskolestudier. Universitet och högskolor bör dessutom bli mer aktiva i att erbjuda uppdragsutbildning för personer i arbetslivet med behov av högskoleutbildning.

Regeringen ålägger också lärosätena att pröva människors reella kompetens, dvs. även kompetens som erhållits utanför utbildningssystemet, i relation till behörighetskrav vid antagning. Detta innebär inte att kraven sänks. För att bl.a. stödja lärosätenas arbete med att utveckla metoder att värdera reell kompetens har regeringen fördelat 70 miljoner kronor.

Alla personer måste ha lika rätt till högskoleutbildning oberoende av funktionshinder. Antalet studenter med funktionshinder i högskolan har ökat kraftigt under 1990-talet. År 2000 fanns det ca 2 100 studenter med funktionshinder vid universitet och högskolor, vilket är en ökning med 31 procent jämfört med föregående år. Studenter med funktionshinder bör ges bättre förutsättningar att bedriva högskolestudier. Resurserna för stöd till studenter med funktionshinder föreslås öka med 4 miljoner kronor. Örebro universitet får 1 miljon kronor under 2002 för att utreda förutsättningarna för att skapa en tecken-språkig miljö.

Arbetet för att stärka högskolans roll i det livslånga lärandet förutsätter en utökad samverkan med det omgivande samhället.

Förnyelse av arbetsformerna

För att kunna locka nya grupper sökande till högskolan krävs en förnyelse av pedagogiken. Högskolan har ett viktigt ansvar att ge samtliga antagna studenter goda möjligheter att klara av sina studier.

Det är nu dags att ställa krav på att även högskolans lärare skall ha en pedagogisk utbildning. Vid nyanställning av adjunkter och lektorer krävs pedagogisk utbildning. Tre lärosäten ges särskilda uppdrag för pedagogisk förnyelse. Universitet och högskolor tillförs drygt 10 miljoner kronor för pedagogisk utbildning av lärare.

Ersättningen per student inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi föreslås öka motsvarande 200 miljoner kronor för att kunna höja kvaliteten t.ex. genom mer undervisning i mindre grupper. Rådet för högskoleutbildning får en självständigare roll inom Högskoleverket samt ett vidgat uppdrag till att omfatta stöd för pedagogiskt utvecklingsarbete vid lärosätena och kompetensutveckling för personer med strategiska positioner för pedagogisk utveckling på lärosätena. Rådets resurser planeras höjas med 10 miljoner kronor från 2003.

En högskola öppen för omvärlden

Internationaliseringen av högskolan och samhället är mycket positiv. Högskolan behöver impulser utifrån och ett ständigt flöde av ny kunskap och jämförelser mellan lärosäten i olika länder. Rörligheten av studenter och lärare inom och utom Europa bör öka. På tio år har antalet studenter som studerar utomlands med studiemedel tiodubblats och var förra året 33 000.

Den nya magisterexamen blir ett led i en ökad internationalisering av svensk högre utbildning och är i linje med intentionerna i Bolognadeklarationen. Regeringen avser att se över den svenska examensordningen i relation till Bolognaprocessen.

Regeringen anser att det är önskvärt att öka andelen utländska studenter i Sverige från olika delar av världen. Reglerna för uppdragsutbildning bör justeras så att lärosätena ges rätt att teckna avtal utanför EES-området om utbildning. Avgiftsfriheten ligger fast. För att stärka marknadsföringen av svensk högskoleutbildning utomlands bör aktörerna samordna sina resurser. För att locka fler utländska studenter till svenska universitet och högskolor bör antalet kurser som ges på engelska öka.

Inom Baltic 21-samarbetet finns ett nätverk för högskoleutbildning. Engagemanget i detta är en del av regeringens arbete med ett hållbart samhälle.

Jämställdhet

Nära 60 procent av de antagna till högskolan är kvinnor. Senare års stora ökning av antalet studenter inom högskolan har till stor del bestått av kvinnor. Fortfarande råder en sned könsfördel-

ning på en rad utbildningar inom högskolan vilket befäster en könssegregerad arbetsmarknad. Alltför få män studerar på vård- och pedagogutbildningar medan kvinnorna är underrepresenterade inom det tekniska området.

Andelen kvinnor som antas till forskarutbildningen har ökat och utgör 45 procent. Andelen kvinnor som examineras från forskarutbildningen har ökat från 35 procent föregående läsår till 38 procent läsåret 1999/2000. Fortfarande väljer emellertid alltför få kvinnor forskarutbildningar inom tekniska områden.

Andelen kvinnor inom olika lärargrupper ökar, utom bland adjunkterna. Inom gruppen forskarassistenter har andelen kvinnor ökat från 28 procent 1995 till 38 procent 2000. Detta är viktigt eftersom anställning som forskarassistent ger meriter för en fortsatt akademisk karriär. Det förestående generationsskiftet innebär att många män går i pension. Detta öppnar möjligheter för fler kvinnor att få anställningar på högre nivå men förutsätter ett aktivt jämställdhetsarbete på universiteten och högskolorna.

Det yttersta ansvaret för jämställdhetsarbetet ligger på universitet och högskolor. Universitet och högskolor har sedan 1997 i uppdrag att vidta åtgärder för att åstadkomma en jämnare könsfördelning. Högskoleverket har utvärderat lärosätenas arbete med jämställdhet. Linköpings universitet och Umeå universitet bedöms ha den mest genomgripande och välorganiserade verksamheten när det gäller jämställdhet.

Vetenskapsrådet har fått i uppdrag att aktivt verka för jämställdheten inom forskningen. En forskarskola med inriktning mot genusforskning har inrättats.

Studentinflytande och kvalitet i högskolan

Det nya systemet för kvalitetsutvärdering av högskoleutbildningen tillhör Europas främsta. All högskoleutbildning kommer med en periodicitet om sex år att utvärderas i ett strikt system som stimulerar kvalitetsutveckling och säkerställer att all högskoleutbildning vid alla lärosäten möter högt ställda krav.

Vidare har studenterna givits nya förutsättningar att påverka högskolan och utbildningarna. För att detta arbete skall lyckas måste studenterna vara delaktiga i och medansvariga för verksamheten och kvalitetsutvecklingen i högskolan. Regeringen kommer att nära följa hur lärosätena

och studentkårerna utvecklar studentinflytandet, inte minst när det gäller enskilda studenters möjligheter till inflytande.

Vårdutbildningarna

Genom att staten övertar huvudmannaskapet för vårdhögskoleutbildningarna 2002 överförs de fullt ut till statliga universitet och högskolor samt till vissa enskilda utbildningsanordnare. Därmed kan arbetet med utbildningens kvalitet intensifieras. Vårdhögskoleutbildningarna har genomgått ett stort och viktigt kvalitetslyft sedan 1980-talet men utvärderingar har ändå visat på behov av stärkt vetenskaplig grund och ökad forskningsaktivitet. Som en kvalitetsförstärkning planeras anslagen för vårdhögskoleutbildningarna öka med nära 200 miljoner kronor fram till 2004.

Behovet av sjuksköterskor är mycket stort i hela landet och väntas öka ytterligare. Antalet nybörjarplatser kommer därför fram till 2003 att ha utökats med 1 200.

Resurserna till forskning och forskarutbildning inom vårdområdet ökar med 35 miljoner kronor fram till 2003. En forskarskola har inrättats inom vård och omsorg.

Ny lärarutbildning

Hösten 2001 startar den nya lärarutbildningen. Den vilar på tre viktiga grundstenar: vikten av djupa ämneskunskaper i lärarutbildningen, kraftigt förstärkt forskning kring lärande och att den ger alla lärare en gemensam gedigen utbildningsvetenskaplig grund.

Anslagen till utbildningsvetenskaplig forskning ökar med 90 miljoner kronor. Dessutom har två nya forskarskolor inrättats inom det utbildningsvetenskapliga området.

Examinationsmålen i lärarutbildningen höjs kraftigt. För att öka antalet behöriga lärare i skolan ges 4 000 obehöriga lärare möjlighet att genomgå en utbildning som ger behörighet. Utbildningen genomförs i samverkan mellan lärosäten och kommunerna.

Regeringens satsning på lärarutbildningen syftar till att snabbt minska bristen på behöriga lärare och säkra tillgången inom förskola, grundskola och gymnasieskola på längre sikt.

Samverkan genom holdingbolag

Regeringen anser att holdingbolagen vid universitet och högskolor har goda förutsättningar att utvecklas mot att kunna både stödja kommersialisering av forskningsresultat och samverka mellan forskare och befintliga företag. Samtliga lärosäten skall kunna bilda holdingbolag när det finns finansiella förutsättningar. Regeringen föreslår att 15 miljoner kronor skall avsättas under 2002 för att inrätta holdingbolag vid tre lärosäten.

Studiestöd

Studiestödet är en viktig del av utbildningspolitiken. Målet är att stödet skall vara så utformat så att det bidrar till att förverkliga de utbildningspolitiska målen genom att bl.a. minska betydelsen av social, ekonomisk och geografisk bakgrund eller ålder för att studera. Utan ett statligt finansierat studiestöd vore möjligheten till studier mer begränsad och beroende av bl.a. ekonomiskt stöd från föräldrar, andra anhöriga och egna tillgångar. För att öka förutsättningarna för studiestödssystemet att fungera som ett bra verktyg i ansträngningarna att nå de utbildningspolitiska målen inledde regeringen för några år sedan ett reformarbete. Riksdagen fattade i december 1999, i enlighet med regeringens förslag i propositionen Ett reformerat studiestödssystem (prop. 1999/2000:10), beslut om en ny studiestödslag. Det nya studiestödssystemet började tillämpas den 1 juli i år.

Reformen innebär i huvudsak att ett nytt samordnat studiemedelssystem ersätter de tidigare studiemedlen och vuxenstudiestöden särskilt vuxenstudiestöd (svux) och särskilt vuxenstudiestöd för vuxna arbetslösa (svuxa). Det nya systemet innebär bl.a. högre studiebidrag, högre fribelopp, pensionsgrundande studiebidrag och möjlighet till tilläggs lån för studerande över 25 år. Samtidigt införs tydliga regler vad gäller studietid och ett tydligare återbetalningssystem med en betydelsefull trygghetsregel. Kombinationen av mindre lån och ändrad återbetalning innebär en minskad skuldbörda för den enskilde och att de allra flesta kommer att kunna betala tillbaka sina studieskulder.

Tidigare i år presenterade regeringen i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) de över-

gripande förslagen för utvecklingen av vuxnas lärande. Avsikten är att i rekryteringsfrämjade syfte införa vissa högre bidragsnivåer i studiemedelssystemet. Bidraget skall främst riktas till studerande på grundskole- och gymnasienivå som är minst 25 år och som är arbetslösa, riskerar arbetslöshet eller har vissa funktionshinder. Regeringen aviserade då sin avsikt att återkomma till riksdagen senare i år med förslag till de lagändringar som den närmare utformningen av studiemedlen för vissa vuxna på grundskole- och gymnasienivå kan komma att kräva. Mot bakgrund av att förslagen kring hanteringen av rekryteringsstödet behöver beredas närmare kan planeringen komma att förskjutas. Avsikten är att den nya utformningen av det särskilda studiemedlet för vuxna skall börja gälla den 1 januari 2003. Samtidigt upphör det särskilda utbildningsbidraget för vuxna (ubs).

Forskning och forskarutbildning

Staten har ett särskilt ansvar för att garantera forskningens frihet samt stödja forskarutbildning och den vitala grundforskning som styrs av forskarna själva. Målet för regeringens forskningspolitik är att Sverige skall vara en framstående forskningsnation där all forskning håller hög kvalitet och forskningsinsatserna rymmer både bredd och specialisering. Sverige skall vara ett av världens mest FoU-intensiva länder, vilket kräver fortsatt stora insatser av både staten och näringslivet. Under perioden 2000–2004 ökar de statliga anslagen till grundforskning och forskarutbildning med närmare 1,5 miljarder kronor.

För att klara det förestående generationsskiftet inom svensk forskning och den ökande efterfrågan på forskarutbildade, behövs satsningar på forskarutbildning men också särskilda satsningar på unga forskare. Under 2002 tas nya steg i satsningen på sexton forskarskolor om sammanlagt 214 miljoner kronor. Parallellt fortskrider satsningen på unga forskare om sammanlagt 110 miljoner kronor fram till år 2003.

Den vetenskapliga bedömning som görs av de forskarstyrda forskningsråden är av stor betydelse för att upprätthålla och höja kvaliteten i svensk forskning, eftersom endast forskare har den vetenskapliga kompetensen att avgöra om forskningen håller hög vetenskaplig kvalitet. För att ytterligare främja kraftsamling och ökat gränsöverskridande mellan olika vetenskapliga

discipliner, och för att underlätta för forskarna att själva prioritera, inrättades den 1 januari 2001 en ny myndighetsorganisation för forskningsfinansiering. Denna genomgripande reform som stärker både grundforskningen och forskarnas inflytande över sektorsforskningen kommer att få stor betydelse för forskningens kvalitet i framtiden.

I den forskningspolitiska propositionen (prop. 2000/01:3, bet. 2000/01:UbU6, rskr. 2000/01:98) tillfördes ytterligare resurser till forskning och forskarutbildning inom åtta prioriterade områden: biovetenskap och bioteknik, informationsteknik och IT-forskning, materialvetenskap och materialteknik, humaniora och samhällsvetenskap, konst, utbildningsvetenskap, vård- och omsorgsforskning samt miljö och hållbar utveckling.

En omfattande satsning sker för att stärka forskningen och forskarutbildningen vid de tre nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro samt vid Mitthögskolan, Blekinge tekniska högskola, Högskolan i Kalmar och Mälardalens högskola.

Som aviserades i vårpropositionen 2001 föreslår regeringen nu en satsning om ytterligare sammanlagt 160 miljoner kronor i ökade anslag till forskning om miljö och hållbar utveckling fram till år 2004.

Ordförandeskapet i EU

Sedan mitten av 1990-talet har utbildning fått en allt mera framträdande plats också i EU:s arbete för tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. Utbildning är nu ett huvudområde för insatser för att uppnå det strategiska målet för unionen som fastställdes av Europeiska rådet i Lissabon i mars 2000: "att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska, kunskapsbaserade ekonomi med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt, med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning". Under Sveriges ordförandeskap i ministerrådet gjordes betydande framsteg när det gäller att följa upp de särskilda åtgärder som Lissabontoppmötet förordade på utbildningsområdet.

Rådet enades i en rapport som lämnades till Europeiska rådet i Stockholm om konkreta framtidsmål som kommer att vara vägledande för det utbildningspolitiska arbetet fram till 2010. En rekommendation antogs som skall un-

derlätta för studerande och lärare att studera och praktisera i alla medlemsländer och bred enighet uppnåddes om principer för att öppna den högre utbildningen. Viktiga principer fastställdes också för ökad användning av informations- och kommunikationsteknik i utbildning.

Vid ett möte i Prag enades ett trettiotal Europeiska stater om hur arbetet i den s.k. Bologna-processen med att öka rörligheten och konkurrenskraften i den högre utbildningen i Europa skall fortsätta.

3.5 Insatser

3.5.1 Insatser inom politikområdet

Såväl huvudmannaskap, finansieringsformer som statliga insatser varierar inom politikområdet. Insatserna består av:

- *Finansiering och anslag.* Totalt uppgår den direkta statliga finansieringen inom politikområdet till ca 28 procent av driftskostnaderna vilket medför att detta inte är den dominerande styrformen. Anslagen utgår till studiestöd, statlig verksamhet samt som bidrag till kommunal och enskild verksamhet. Anslagen till högskolans grundutbildning är delvis prestationsrelaterade. Anslag utgår inte bara till löpande verksamhet utan används också som kompletterande finansiering för att förändra, utveckla, förnya och komplettera den befintliga verksamheten. Viktiga exempel på detta är kunskapslyftet inom vuxenutbildningen, försöksverksamheten inom kvalificerad yrkesutbildning (KY), IT i skolan (ITiS), kompetensutveckling för lärare, maxtaxa och allmän förskola, bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem.
- *Reglering och uppställande av mål.* För hela politikområdet utom för folkbildningen fastställs mål och vissa regler i lag och andra författningar. För folkbildningen fastställer staten endast syften för statsbidraget medan mål och regler fastställs inom folkbildningsverksamheten. För förskoleverksamhet, skola och vuxenutbildning gäller skollagen (1985:1100) och läroplaner. För universitet och hög-

skolor gäller högskolelagen (1992:1434) och för studiestödsområdet studie-stödslagen (1973:349 och 1999:1395). Dessa lagar och i förekommande fall läroplaner är också giltiga för den enskilda verksamheten på respektive område. På högskoleområdet gäller dock en särskild lag för enskilda utbildningsanordnare (1993:792).

- *Uppföljning.* De centrala myndigheterna Statens skolverk, Högskoleverket och Centrala studiestödsnämnden har uppföljnings- och statistikansvar på sina respektive områden. Statistiska centralbyrån svarar för gemensam utbildningsstatistik.
- *Utvärdering, kvalitetssäkring och granskning.* De ovannämnda centrala myndigheterna har samtliga ett utvärderingsansvar på sina områden och har omfattande utvärderingsprogram. Folkbildningsrådet svarar för kontinuerlig utvärdering av folkbildningen och staten tar vart femte år initiativ till en statlig utvärdering. Arbetet med kvalitetssäkring, kvalitetsredovisning och kvalitetsutveckling pågår inom kommuner, skolor och högskolor. Skolor och kommuner skall årligen upprätta kvalitetsredovisningar. Vid Skolverket finns en kvalitetsgranskningsnämnd och Skolverket genomför sedan 1998 årliga kvalitetsgranskningar på områden som fastställs av regeringen. Universitet och högskolor arbetar med kvalitetsutveckling vilket är ett åläggande enligt högskolelagen. Arbetet följs upp av Högskoleverket som löpande granskar examensrätter vid alla universitet och högskolor och kan framföra påpekanden eller dra in examensrätterna. Högskoleverket genomför nationella utvärderingar som kan vara inriktade på ett ämne, ett program eller särskilda aspekter.
- *Tillsyn.* Tillsynen inom politikområdet utövas av de centrala myndigheterna. Kommunerna utövar tillsyn över enskild förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg inom kommunen.
- *Internationellt samarbete.* Det internationella samarbetet på det utbildningspolitiska området är en viktig del av de statliga insatserna.

Statliga insatser beskrivs även under respektive avsnitt för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, barn och ungdomsutbildning, vuxenutbildning, högskoleverksamhet samt studiestöd.

Internationellt samarbete

Sverige deltar aktivt i ett stort antal internationella organisationer, samarbetsorgan, m.m. Det är inte längre möjligt att föra en nationell utbildningspolitik som inte tar hänsyn till utvecklingen i omvärlden. För att Sverige även i fortsättningen skall vara en ledande kunskapsnation krävs ett omfattande samarbete med andra länder.

Sveriges medlemskap i internationella organisationer syftar till att i samverkan med andra länder förverkliga målen för dessa organisationers verksamhet samt att berika den svenska utbildningspolitiken så att de nationellt uppställda utbildningspolitiska målen kan uppnås. Viktiga områden för internationellt utbildningssamarbete är bl.a. det livslånga lärandet och åtgärder för att främja rörlighet över gränserna för studenter, lärare, m.fl.

Nordiska ministerrådet

Den övergripande målsättningen för det nordiska samarbetet är, för perioden 2000–2004, att göra Norden till en föregångsregion för utveckling av mänskliga resurser. Detta skall ske genom erfarenhetsutbyte och utvecklingssamarbete samt genom att samarbetet koncentreras till områden där det styrker nationella utvecklingsprocesser och är nyttigt ur ett resursperspektiv (nordisk nytta). Samarbetet skall utvecklas genom sektoriella handlingsplaner, nordiska avtal, mobilitetsprogram (utbytesprogram för elever, studenter och lärare) och tidsbegränsade projekt. Det nordiska samarbetet skall även tjäna som bas för samråd och erfarenhetsutbyte inför ländernas deltagande i annat internationellt samarbete.

Ministerrådet har under 2001 inlett en översyn av den webb-baserade informationen om utbildning och forskning i syfte att göra den mer översiktlig och användarvänlig. Ett arbete i samma syfte har inletts vad gäller de nordiska mobilitetsprogrammen, inkl. det nordiska stipendieprogrammet för Baltikum och nordvästra Ryssland.

Ledningsgrupperna för sektorerna skola, folkbildning och vuxenundervisning samt högre utbildning, har som sammanfallande prioriteringar i sina verksamhetsplaner för 2000 haft livslångt lärande, kompetensutveckling, kvalitets- och värdegrundsfrågor samt synliggörande av det nordiska samarbetet. IT-policygruppen har fått nytt mandat, med inriktning på att samla och förmedla spetskunskap till ledningsgrupperna och andra policyorgan. En ny handlingsplan för det nordiska språksamarbetet har antagits, i samråd med kulturområdet, med tyngdpunkt på bl.a. barns och ungas språkförståelse.

En mer ingående redogörelse för det nordiska samarbetet inom området för utbildning och forskning har lämnats i regeringens skrivelse Nordiskt samarbete 2000 (skr. 2000/01:90).

EU

Den europeiska gemenskapen skall bidra till att utveckla en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsländerna samt genomföra en yrkesutbildningspolitik som stöder och kompletterar medlemsländernas egna insatser.

Dessa målsättningar tar sig uttryck bl.a. i programmen Sokrates för allmän utbildning och Leonardo da Vinci för yrkesutbildning. Programmen genomfördes i en första etapp under åren 1995–1999. Rådet och Europaparlamentet har därefter med vissa justeringar beslutat om en andra etapp för perioden 2000–2006.

Sokrates syftar till att främja kvalitet och en europeisk dimension i utbildningssystemen. Av kommissionens slutliga rapport om den första etappen av programmet framgår bl.a. att programmet hittills har varit framgångsrikt och att det har bidragit till att stärka den europeiska dimensionen inom utbildningen. Man har dock under genomförandet av programmet även kunnat konstatera vissa brister. Bl.a. behöver administrativa och ekonomiska rutiner förenklas och resultaten av olika åtgärder inom programmet tillvaratas bättre. Kommissionen betonar också vikten av att programmet i framtiden bättre förmår främja kvaliteten i de nationella utbildningssystemen samt understryker den betydelse som programmet kommer att få när det gäller utvidgningen av Europeiska unionen.

I den nya etappen av Sokrates läggs ökad vikt vid principen om det livslånga lärandet och vuxenutbildningen. Programmet omfattar åtgärder inom samtliga utbildningsformer från förskola

till högre utbildning och vuxenutbildning. Programmet har en sammanlagd budget om 1 850 miljoner euro för de sju åren. Av programbudgeten används drygt hälften för åtgärder inom delprogrammet Erasmus, som avser högre utbildning, och en dryg fjärdedel går till Comenius som är ett delprogram för skolan.

Leonardo da Vinci skall genom transnationellt samarbete utveckla kvalitet, förnyelse och en europeisk dimension i yrkesutbildningen. Den första etappen av programmet har, trots att programmet i huvudsak har rönt framgång, kritiserats för komplicerade administrativa rutiner och tungrodd byråkrati. Detta framgår av den slutrapport om programmets genomförande, som kommissionen lämnade till rådet och Europaparlamentet i slutet av 2000. I det nya programmet har man försökt komma till rätta med dessa problem bl.a. genom en långtgående decentralisering av besluten till nationell nivå. I det nya programmet avser kommissionen också att på ett bättre sätt försöka involvera arbetsmarknadens parter samt små och medelstora företag, vilket är en ambition som Sverige stöder.

Budgeten för det nya programmet uppgår under sjuårsperioden till 1 150 miljoner euro. Ungefär tre fjärdedelar av budgeten används för pilotprojekt och mobilitetsåtgärder.

Det är ännu för tidigt att bedöma hur de nya programmen kommer att utvecklas. En första bedömning kan sannolikt göras först under 2003, då medlemsstaterna skall lämna en första rapport till EU-kommissionen.

Sverige ledde EU:s arbete i utbildningsministerrådet under de sex första månaderna 2001. Resultaten från ordförandeskapet kommer att redovisas i Årsboken om EU för 2001.

Europarådet

Europarådets uppgift är att genom arbete för demokrati och respekt för mänskliga rättigheter främja europeisk säkerhet.

På utbildningsområdet bedrivs bl.a. projektet Utbildning för demokratiskt medborgarskap som syftar till att stärka den europeiska dimensionen. Demokratifrågor ges också stort utrymme i projektet "Språkpolitik för ett mångspråkigt och mångkulturellt Europa". Det europeiska året för språk genomförs av språkprojektet. Inom ramen för språkåret har Europarådet bl.a. i samverkan med Europeiska kommissionen publicerat en handledning för språkstudier om metoder för språkinläring.

Vid ministerkonferensen i Krakow den 15–17 oktober 2000 diskuterade utbildningsministrarna utmaningarna för utbildningspolitiken i syfte att främja demokratiskt medborgarskap och social sammanhållning. Ministrarna fattade också beslut om ett nytt projekt, ”Språkpolitik för interkulturell förståelse och medborgarskap”.

OECD

OECD:s arbete på utbildningsområdet bygger på femåriga mandat som ges av utbildningsministrarna. Ministrarna beslöt vid sitt möte i april 2001 om inriktningen av arbetet för åren 2002–2006. Den övergripande målsättningen för femårsperioden sammanfattas i temat ”Investing in competencies for all”. Ministrarna bedömer att utvecklingen av kunskapssamhället kommer att kräva ökade investeringar i kompetensutveckling av olika slag. Det gäller dels grundläggande färdigheter som läsning, skrivning och räkning, dels ett mycket snabbt växande antal nya kompetenser som t.ex. social kompetens, kunskaper i hantering av datorer och andra färdigheter som det i dag kan vara svårt att förutse behovet av. OECD skall försöka utröna vilka dessa nya färdigheter är och vilken betydelse de kan ha för kunskapssamhällets utveckling.

Allas rätt till utbildning och lärande är centralt för OECD och organisationen kommer aktivt att följa hur denna princip omsätts i praktiken av medlemsländerna. Organisationen kommer bl.a. att analysera och försöka motverka skillnader i kunskap, tillgång och användning av persondatorer (digital divide). En strategisk fråga för OECD är användningen av datorer i skolan. Ökade kunskaper i den nya tekniken bedöms som särskilt betydelsefulla för lärare.

Utbildningens ökande betydelse för uthållig tillväxt framhålls liksom nödvändigheten av att utbildningsområdet i ökande grad samarbetar med andra politikområden. OECD kommer att ytterligare utveckla sina analyser av det mänskliga kapitalets och det sociala kapitalets betydelse för livskvalitet och tillväxt. En fråga som organisationen kommer att ägna mycket kraft åt är den förändrade lärarrollen i ett kunskapssamhälle som allt mer bygger på individuellt kunskapsinhämtande. De flesta medlemsländer i OECD ser framtida problem när det gäller rekryteringen av lärare och organisationen kommer att utarbeta

olika strategier för att komma till rätta med problemet.

Organisationen presenterar årligen ett stort antal indikatorer som ger möjligheter att jämföra ländernas utbildningssystem i olika avseenden. Med indikatorerna som underlag har OECD bl.a. bedömt i vilken grad medlemsländerna har lyckats förverkliga det livslånga lärandet. Det bör noteras att de nordiska länderna i detta avseende har kommit långt.

Unesco

Inom Unesco har reformarbetet fortsatt under året. Generaldirektören har presenterat förslag till ny sexårsstrategi, nytt tvåårsprogram (med oförändrad budget), ny fältorganisation och ny intern administration. Styrelsen har i stor utsträckning ställt sig bakom förslagen. Beslut om strategi, program m.m. fattas vid generalkonferensen 2001.

Unesco svarar för uppföljningen av den stora utbildningskonferensen i Dakar 2000, ”Education for all”, där Världsbanken, UNDP och Unicef medverkade. Sverige, genom Sida, och Norge har givit ett bidrag till Unesco så att organisationen kan anställa en projektledare för arbetet.

Under de fyra år, 1996–1999, då Sverige var ledamot av Unescos styrelse drev Sverige frågan om att göra Unesco mer synligt och ge organisationen en tydligare profil. Svenska unescorådets ordförande utsågs av Unescos generaldirektör att leda en expertgrupp för att se över Unescos sätt att informera om sin verksamhet. Expertgruppens arbete och rekommendationer, som presenterades vid vårens styrelsemöte, mottogs mycket positivt. Ett resultat av detta är att förslag om en ny informationsstrategi för Unesco kommer att föreläggas generalkonferensen 2001.

Baltic 21

Samarbete på utbildningsområdet inom Baltic 21 startade i och med att Östersjöregionens utbildningsministrar vid ett möte i mars 2000 beslutade att inrätta ett sektorsnätverk för att ta fram förslag till en Agenda 21, avseende utbildning för hållbar utveckling i regionen, inkl. en handlingsplan. Litauen och Sverige har utsetts att leda arbetet. Förslag till en Agenda 21 och en handlingsplan kommer att föreläggas utbildningsministrarna vid ett möte i januari 2002.

3.5.2 Insatser utanför politikområdet

Politikområdet Utbildningspolitik har ett nära samband med andra politikområden. Den största delen av verksamheterna inom politikområdet utbildningspolitik bedrivs av kommunerna. Det gäller förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, skola och kommunal vuxenutbildning. Verksamheten finansieras främst med kommunala skatteintäkter och med det generella statsbidraget från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna.

Verksamheten inom universitet och högskolor finansieras inte bara från detta politikområde utan också med anslag från politikområdet Forskningspolitik och från andra forskningsfinansierare. Sambandet mellan grundutbildning och forskning blir allt viktigare och grundutbildningens kvalitet är beroende av den forskning som bedrivs vid universitet och högskolor.

Lärande pågår inte bara inom ramen för politikområdet Utbildningspolitik utan också i arbetslivet i form av personalutbildning eller kompetensutveckling, som arbetsmarknadsutbildning inom politikområdet Arbetsmarknad och i andra miljöer.

Studiestödet är genom förmånsnivåer på olika sätt kopplat till andra politikområden som Ekonomisk familjepolitik och Arbetsmarknad.

3.6 Resultatbedömning för politikområdet utbildning

Målet för utbildningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa.

I den övergripande resultatbedömningen för det utbildningspolitiska området sammanfattas här dels regeringens bedömning av den aktuella utvecklingen i Sverige med avseende på detta mål i ett internationellt perspektiv, dels en sammanfattning av resultaten för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning, vuxenutbildning, högskoleverksamhet och studiestöd i kapitel 4 till 8. Under respektive avsnitt ges en utförligare beskrivning av resultatet i förhållande till uppsatta mål

3.6.1 Resultat

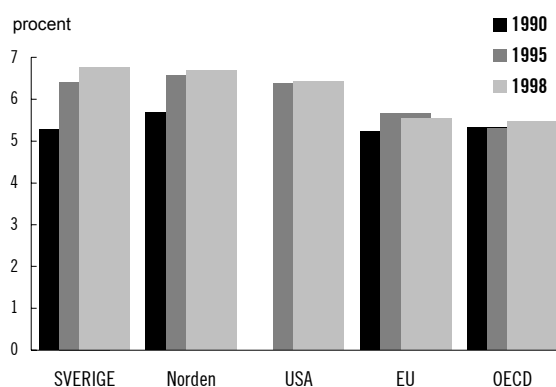
Resultat i ett internationellt perspektiv

Resurserna till utbildningsområdet

Utbildningsområdet är ett av regeringens viktigaste reformområden och Sverige genomför en av de största utbildningssatsningarna någonsin.

I ett internationellt perspektiv är Sverige ett av de länder som satsar mest resurser på utbildning. Parallellt med den ekonomiska tillväxten under andra hälften av 1990-talet fortsatte de sammanlagda utgifterna för utbildning på för-, grund-, gymnasie- och högskolenivå att öka i vårt land.

Diagram 3.1 Offentliga och privata medel för utbildning i procent av BNP, år 1990, 1995 och 1998, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)

Utbildningsområdets andel av BNP var närmare 7 procent år 1998. I flertalet OECD-länder skedde i stället en minskning av utbildningsutgifterna i förhållande till BNP.

Det finns flera skäl till att Sverige hamnar högt vid dessa jämförelser. Sverige genomför sedan några år tillbaka kraftfulla satsningar på utbildningsområdet i samband med kunskapslyftet som startade 1997. Expansionen av högskolan fortgår och resurserna till förskola och skola ökar. Exakta jämförelser mellan länder är samtidigt svåra att göra eftersom utbildningssystemen har olika utformning. Offentlig utbildning i Sverige är avgiftsfri för deltagarna och utbildningarna finansieras praktiskt taget helt och hållet av stat och kommun. I exempelvis USA, Japan och i genomsnitt inom OECD-området finansieras utbildningar på grund- och gymnasieskolenivåerna till cirka 90 procent via offentliga medel. I de nordiska länderna varierar denna andel mellan 98 och 99 procent. Undantag bland OECD-länderna är framför allt Korea, Tyskland och Turkiet där mer än 20 procent av dessa utbild-

ningskostnader finansieras via privata medel. Inom högskoleområdet är det offentliga inflytandet över finansieringen mer varierande mellan länderna. I genomsnitt för OECD-länderna är mer än en tredjedel av högskoleverksamheten finansierad via privata medel. I USA är denna andel över 50 procent och i Sverige ungefär 10 procent.

Utbildningen av funktionshindrade ingår i Sverige helt och hållet i utbildningspolitiken vilket inte är fallet i alla länder.

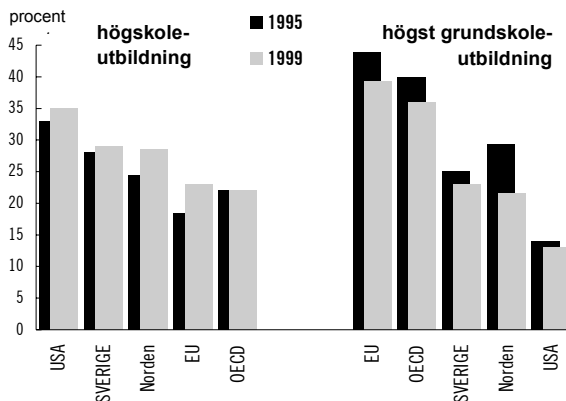
Det svenska studiestödet är internationellt sett generöst och räknas in i utbildningskostnaderna.

Befolkningens utbildningsnivå

Effekter av de satsningar som skett inom utbildningsområdet kan successivt avläsas i form av en allt mer välutbildad befolkning. I åldrarna 25–64 år hade 29 procent en högskoleutbildning enligt OECD:s senaste mätning som avsåg år 1999. Detta tillhör de högre värdena bland OECD-länderna. Endast Kanada, USA, Japan och Finland hade en högre andel. Samtidigt saknade 23 procent en längre utbildning än grundskola eller motsvarande. Bland EU-länderna i genomsnitt var denna andel omkring 40 procent.

Under andra hälften av 1990-talet var tillväxten av högskoleutbildade liksom minskningen av andelen med kortare formell utbildning i befolkningen kraftigare i många andra länder, vilket i huvudsak är effekter av tidigare års utbildningspolitik. Merparten av effekterna av resursinsatser under första hälften av 1990-talet har kunnat avläsas först under de senaste åren.

Diagram 3.2 Andel av befolkningen i åldern 25-64 år som har högskoleutbildning respektive utbildning motsvarande högst grundskolenivå, år 1995 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)

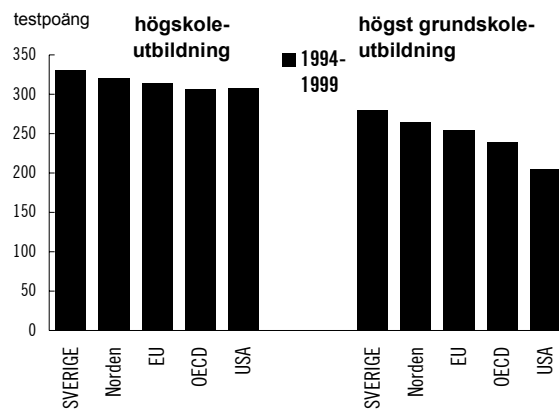

Den breda satsning på utbildningsområdet som skett under slutet av 1990-talet ger effekter som framför allt kan börja avläsas i statistiken under de närmaste åren, och är att betrakta som en mycket långsiktig investering.

Arbetskraftens kompetens

I begreppet utbildningsnivå ingår inte personalutbildning och sällan olika former av folkbildning eller kommunal vuxenutbildning i statistiken. Detta har därför inte påverkat nivåklassificeringen som hittills tillämpats i äldre statistik. Människors kompetens är utöver utbildning också en följd av erfarenhet och kunskaper som tillägnas via yrkesutövning och fritidsliv.

Diagram 3.3 Läs- och problemlösningsförmåga bland högskoleutbildade respektive personer med högst grundskoleutbildning, åldersgruppen 16-64 år, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)

Den svenska arbetskraftens kompetens är sammantaget hög enligt de analyser som OECD har genomfört under perioden 1994–1999. I dessa studier har ingått tester av den vuxna befolkningens förmåga att förstå och praktiskt utnyttja olika texter som förekommer i arbetslivet, lösa problem och klara kvantitativa beräkningar utifrån förelagda dokument. Sverige får högre värden i dessa studier än samtliga övriga länder.

Testresultaten är höga i alla åldrar, bland män och kvinnor och både bland personer med högskoleutbildning och med kortare utbildning. Det är sannolikt att dessa goda resultat är en följd av Sveriges långa utbildningstradition som inneburit satsningar på utbildning, folkbildning och utbildning i arbetslivet i högre omfattning än i flertalet andra länder.

Ett av EU:s mål enligt Lissabonstrategin är att resurstilldelningen för humankapitalets tillväxt

inom respektive land skall öka kontinuerligt. Sverige och några andra länder levde upp till denna ambition under andra hälften av 1990-talet.

I enlighet med EU:s mål fortsätter Sverige nu att öka de sammanlagda resurserna till utbildningsområdet under nästa år och även under år 2003. Regeringens bedömning är att de satsningar som genomförts inom utbildningsområdet under andra hälften av 1990-talet samt tidigare beslut om ytterligare resurser, vilka redovisas i årets budgetproposition, garanterar en internationellt sett hög tillväxt av utbildningsnivån i befolkningen under de närmaste åren och bidrar till en fortsatt hög kompetensnivå i den svenska arbetskraften. Regeringens pågående insatser inom utbildningsområdet förväntas befästa att Sverige förblir en av världens ledande kunskapsnationer.

Ett livslångt och livsvitt lärande

Livslångt lärande är en strategi för tillväxt och aktivt medborgarskap

De ekonomiska förutsättningarna i Sverige förändras. Teknisk utveckling och ekonomins allt snabbare strukturella förändring leder till ökade krav på kompetens och förmåga att lära nytt och att lära om. De övergripande ekonomiska förändringarna leder i sin tur till att arbetsplatserna organiseras flexibelt och för att kunna hantera nya och varierande krav. Förmåga att behärska förändring blir utmaningen för såväl individer som arbetsplatser i kunskapsamhället. För att kunna möta denna utmaning ökar kraven på individuellt ansvar och högre kompetens. Ur ett nationellt perspektiv innebär en utveckling av befolkningens kompetens konkurrensfördelar i förhållande till andra länder i en globaliserad ekonomi.

Också demokratin har under de senaste decennierna förändrats. Demokratin blir mer komplex och tillämpas på flera olika nivåer – i kommundelar, kommuner, landsting, nationer och EU.

Det är, något förenklat, mot denna bakgrund utvecklingen mot idén om livslångt lärande kan ses. Inom EU och inom hela OECD-området är livslångt lärande en väsentlig del av en strategi för ekonomisk tillväxt, hög sysselsättning och aktivt medborgarskap. OECD:s utbildningsminister beslutade år 1996 att den följande femårsperioden skulle ägnas åt frågan om livslångt

lärande. Resultatet, som redovisades inför OECD:s ministermöte i mars 2001, finns samlat i Education Policy Analysis 2001. EU-kommissionen publicerade hösten 2000 Memorandum om livslångt lärande.

Europeiska kommissionen har under våren 2001 bjudit in medlemsländerna till att hålla debatter och diskussioner om detta memorandum och kommer att med medlemsländernas nationella konsultationer som underlag utveckla en handlingsplan för livslångt lärande under hösten 2001.

Livslångt lärande står för en helhetssyn

Livslångt lärande står i dag för en helhetssyn på individernas lärande. Det är både frågan om ett livslångt perspektiv och ett livsvitt perspektiv som inkluderar lärande i utbildningssystemen, arbetslivet, föreningslivet och i vardagen. Sveriges utbildningspolitik har länge präglats av denna helhetssyn.

En resultatbedömning av utbildningspolitiken måste utgå från denna helhetssyn och inte endast fokusera de enskilda skolformerna var för sig. Inom ramen för OECD:s arbete med livslångt lärande har ett flertal indikatorer tagits fram som ger underlag för en sådan resultatbedömning. I Education Policy Analysis (Paris 2001) jämförs OECD-ländernas förverkligande av det livslånga lärandet med utgångspunkt i ett begränsat antal indikatorer. Jämförelsen ger en bild av det livslånga lärandet i Sverige i förhållande till övriga OECD-länder. Indikatorerna täcker individens hela livscykel och lärande i det formella utbildningssystemet och i miljöer och situationer utanför det formella utbildningssystemet.

De tidiga åren i ett barns utveckling ger basen för fortsatt lärande. En signal om insatser för lärande för de yngsta barnen belyser OECD via uppgifter om *deltagande i "pre-primary education" för 3-åringar*.

För att kunna tillgodogöra sig lärandemöjligheter i arbetsliv och andra utbildningar, krävs att individen får en bas av kunskaper och färdigheter i det formella utbildningssystemet. OECD menar att *komplett gymnasieutbildning* är en sådan förutsättning för livslångt lärande och detta studeras för åldersgrupperna 25–29 år och 25–64 år.

Kvaliteten i undervisningen är självfallet betydelsefull. *Läskunnigheten i åldersgruppen 16–25 år* kan ses som en förenklad indikator på kvaliteten i ungdomsskolan. Resultaten bygger på

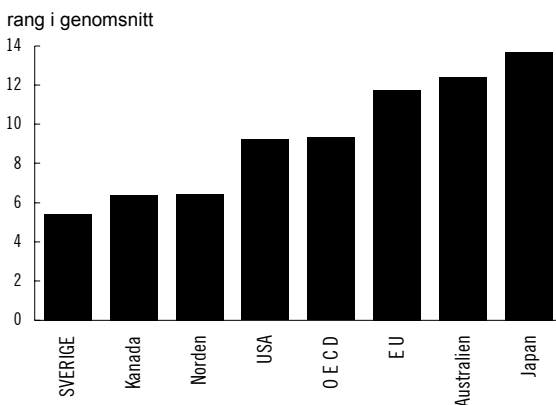
OECD:s läskunnighetsstudier IALS och SI-ALS.

Livslångt lärande rymmer idén att människor skall ha tillgång till kontinuerligt lärande under hela livsrytmen. Återkommande utbildning på grund- och gymnasieskolenivå är en av de viktigaste komponenterna i ett livslångt lärande. De formella utbildningssystemens tillgänglighet för vuxna uppskattar OECD genom en indikator som anger andelen vuxna som deltar i någon form av formell utbildning.

Kraven på kompetens leder till att gymnasieutbildning utvecklas till att bli en nödvändig men inte alltid tillräcklig utbildningsbakgrund. Högskoleutbildning framstår alltmer som en grundläggande förutsättning i kunskapssamhället. OECD väljer här indikatorer som beskriver andelen högskoleutbildade bland yngre respektive äldre i befolkningen.

Lärande förutsätts ske i olika sammanhang efter gymnasieskolan, men det är svårare att få information om individers lärande i icke-formella och informella sammanhang t.ex. på arbetsplatsen. OECD:s indikator visar vuxnas läskunnighet enligt läskunnighetsstudierna IALS och SI-ALS (åldersgrupp 45–65 år).

Diagram 3.4 Genomsnittlig rangordningsposition enligt nio olika indikatorer om livslångt lärande bland OECD-länder år 1999 (Källa: OECD)

Sverige hamnar över genomsnittet i samtliga dessa jämförelser var för sig. Den genomsnittliga rangpositionen för dessa indikatorer kan ses som en sammanvägd indikator på hur de olika OECD-länderna förverkligat systemet med ett livslångt lärande. Sveriges värde blir i genomsnitt för OECD:s indikatorer cirka 5,5. Inget annat OECD-land har ett bättre värde.

Förklaringen till Sveriges och även de övriga nordiska ländernas framskjutna position är inte investeringar i någon enskild del av det livslånga

lärandet. Positionen beror snarare på att de nordiska länderna i stor utsträckning har den helhetssyn, den systematiska ansats – från barnomsorg genom hela livet – som OECD efterfrågar. Årets budgetproposition är präglad av denna helhetssyn och av en ambition som går ut på att stärka det svenska systemet för livslångt lärande ytterligare.

Utbildning av hög kvalitet

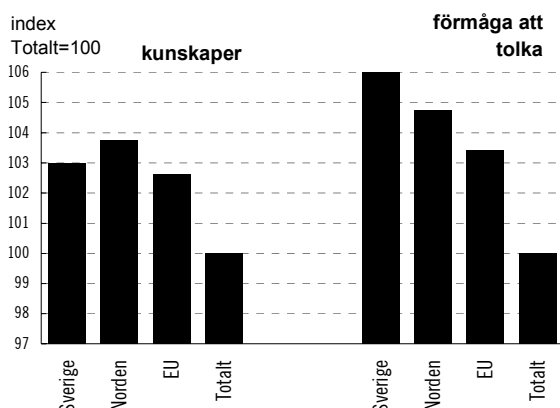
Utbildning för demokrati

En ytterligare komponent i regeringens övergripande mål är att den formella utbildningen skall vila på demokratins grund och gynna demokratiska värderingar och ett aktivt medborgarskap. Utbildningssystemen måste aktivt motverka all diskriminering och kränkande behandling för att värna demokrati och de mänskliga rättigheterna.

Ett väsentligt uppdrag för utbildningssystemen är att ge de studerande en etisk handlingsberedskap grundad på insikt om demokratins bärande principer. Utbildningssystemen bör ge tillräckliga kunskaper om demokratins idé och organisation. En demokrati fungerar bäst när medborgarna förstår de grundläggande spelreglerna, principerna och syftet med dessa. Engagemang i gemensamma frågor, aktivt medborgarskap kräver kunskaper och förståelse för demokratins bärande idé, organisation och institutioner. En ideal demokratisk samtalsituation kräver också medborgare med likvärdiga kunskaper och lika möjligheter att göra sig hörda.

Skolverket har medverkat i den internationella utvärderingen av ungdomars demokratiska kompetens (IEA Civic Education Study), och resultaten från denna internationella jämförande studie redovisas i "Citizenship and Education in Twenty-eight Countries" (IEA 2001). Studien undersöker 14- och 15-åringars kunskaper om demokrati och samhälle i 28 länder.

Diagram 3.5 Kunskaper om demokrati och samhälle bland 14-15 åringar samt deras förmåga att förstå och tolka problemställningar om detta, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU och totalt i 28 länder (Källa: IEA, Civic Education Study, 2001)

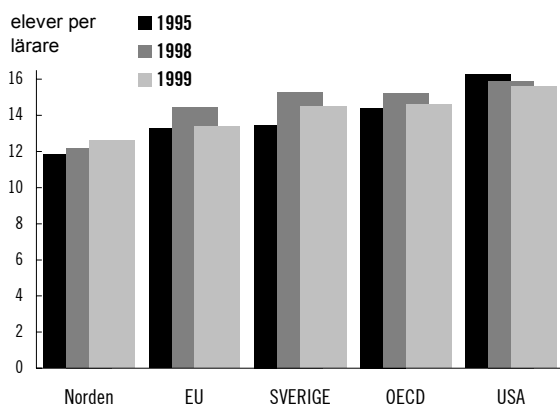
IEA-studiens kunskapstest belyser en av flera väsentliga komponenter i elevernas demokratiska kompetens, och studien ger underlag för en bedömning av svenska elevers kunskaper förhållande till elever i andra länder.

Sammantaget klarar sig de svenska eleverna bra i jämförelse med de övriga länderna. Av de nordiska länderna är det endast de finska eleverna som presterar bättre. De svenska elevernas resultat är ännu bättre på den del av testen som handlar om tolkningsförmåga och förståelse. Endast fem länder visar ett resultat som är bättre än de svenska elevernas.

Tillgången på välutbildade lärare

Den svenska utbildningen hävdar sig väl på alla nivåer i internationella jämförelser. De brister som finns delar vi ofta med många andra länder.

Diagram 3.6 Antal elever per lärare (heltidsekvivalenter) inom grundskolans senare år och gymnasieskolenivån, år 1995, 1998 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)

En förutsättning för hög kvalitet i undervisningen är att det finns tillgång till välutbildade lärare.

I förhållande till antalet elever har Sverige en normal tillgång på lärare för EU-kretsen av länder vad gäller gymnasieskola och grundskolans senare år.

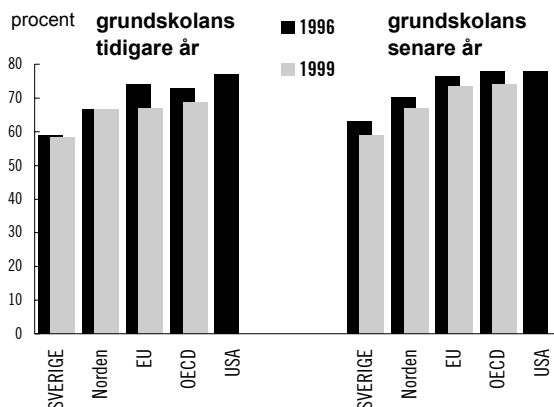
Inom grund- och gymnasieskolan ökade andelen anställda lärare utan lärarutbildning under 1990-talet och utgjorde år 1999 i genomsnitt över 15 procent av den totala kåren.

Vissa förbättringar i lärartätheten har börjat märkas för grund- och gymnasieskolenivån och detta är en antydning till positiv utveckling som Sverige delar med många andra länder.

Antalet elever per lärare på dessa nivåer minskade mellan 1998 och 1999. Denna förändring var likartad i flertalet länder inom EU och OECD.

Inom grundskolans senare år, gymnasieskolan och i högskolan sammanfaller nu stora pensionsavgångar bland lärare med en expansion av studerande, vilket medför risk för fortsatt lärarbrist.

Diagram 3.7 Andel av lärarna som är yngre än 50 år inom grundskolan tidigare respektive senare år, 1995 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)

De yngre lärarna utgjorde en ganska konstant andel av lärarna i den svenska grund- och gymnasieskolan under andra hälften av 1990-talet. I många andra länder ökade andelen äldre lärare. Fortfarande är emellertid lärarnas medelålder hög i Sverige. Det behövs en kraftfull satsning inom lärarutbildningarna och inom kommunerna under de närmaste åren för att tillgången på utbildade lärare skall räcka till för att klara de stora ungdomskullarna, de ökade pensionsavgångarna och för att Sverige skall kunna säkra en relativt hög lärartäthet jämfört med andra länder.

Jämställdhet

Utbildningsväsendet påverkar jämställdheten mellan kvinnor och män på flera sätt samt verkar aktivt för ökad jämställdhet.

Förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen utgör tillsammans med föräldraförsäkringen en viktig förutsättning för föräldrar att framgångsrikt förena utbildning och arbete med ansvar för barn. Detta är en viktig förklaring till att Sverige kan ha en internationellt sett hög förvärvsfrekvens för kvinnor på alla utbildningsnivåer.

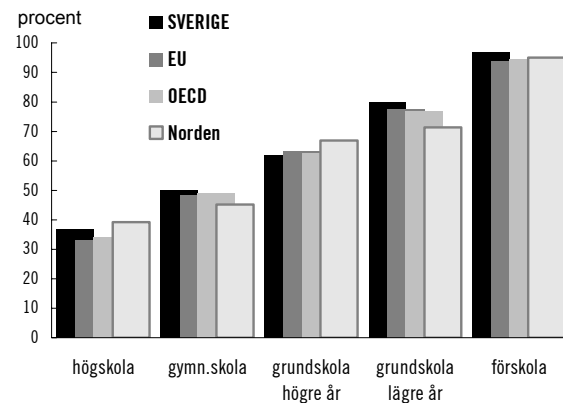
Attityder till kvinnor och män och föreställningar om kvinnligt och manligt i samhället formas tidigt. Den pedagogiska verksamheten i förskola och skola och de processer i utbildningssystemets olika verksamheter, som formar utvecklingen åt ett könstypiskt håll, sker i samspel med samhället. Könstillhörigheten har betydelse för hur flickor och pojkar bedöms och bemöts. Elevernas könsocialisation och könsrollsutveckling påverkar val av utbildningsvägar och prestationer.

I många avseenden presterar flickor något bättre än pojkar. Det är en större andel av flickorna än av pojkarna som når godkänt i alla ämnen i grundskolan och som når behörighet för antagning till nationellt program i gymnasieskolan samt fortsätter och skaffar sig grundläggande behörighet för högskolestudier. Övergången till högskolestudier och examensfrekvensen i högskolan är större bland flickor än bland pojkar.

Inom vuxenutbildning och folkbildning dominerar kvinnorna inom flertalet utbildningar. Inom forskarutbildning är däremot fortfarande männen fler när det gäller och examination, men det pågår en successiv utjämning.

Männens försteg är störst när det gäller lärar- och forskartjänster vid högskolan. Inom förskolan och skolan är istället andelen kvinnor bland lärarna fortfarande mycket stor. Tendensen är dessutom att den höga andelen kvinnor bland lärarna för tidigare år fortsätter att bli ännu högre. Detta är ett mönster som Sverige delar med många andra länder.

Diagram 3.8 Andel kvinnor bland lärare på olika utbildningsnivåer, år 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU och OECD (Källa: OECD)

Det finns stora skillnader mellan kvinnor och män i val av utbildning, både i gymnasieskola, vuxenutbildning och högskola. Kvinnor söker sig oftare till vård- och omsorgsområdet och männen till teknikområdet. Inom högskoleingenjörs- och civilingenjörsutbildningarna är den långsiktiga trenden att andelen kvinnor ökar, men männen dominerar fortfarande stort inom flertalet tekniska inriktningar.

Ett omfattande arbete pågår med att utvärdera utbildningarnas kvalite

I det kvalitetsarbete som pågår på alla nivåer inom utbildningsväsendet är den internationella dimensionen viktig. De jämförande kunskapsmätningar som nämnts ovan är ett led i utvärderingen av utbildningens kvalitet. Kommuner och skolor skall årligen upprätta kvalitetsredovisningar och Skolverkets kvalitetsgranskningsnämnd genomför årliga kvalitetsgranskningar. Det är enligt högskolelagen en gemensam angelägenhet för högskolans personal och studenter att de tillgängliga resurserna används effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten. Högskoleverket utvärderar och granskar löpande all utbildning och kvalitetsarbete både per utbildningsområde och högskolevis. Det internationella inslaget består i att utländska experter deltar i de grupper som svarar för utvärdering och granskning både på skol- och högskoleområdet. Det ökade student- och elevutbytet ger också möjligheter till en informell utvärdering och bidrar till att höja kvaliteten och identifiera brister i den svenska utbildningen.

Resultat och vidtagna åtgärder redovisas utförligare och områdesvis i efterföljande avsnitt.

Utbildning för tillväxt

Att bidra till ökad tillväxt ingår också som en grundläggande komponent i regeringens övergripande mål för utbildningsområdet i Sverige.

Utbildningssystemen skall, enligt den målsättning som europeiska rådet antagit, bidra till att Europa blir världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi. Utbildning skall bidra till en hållbar ekonomisk tillväxt och fler arbetstillfällen. En viktig princip är också att utbildningen skall främja de humanistiska värden som delas av våra samhällen.

Tillgången på utbildade

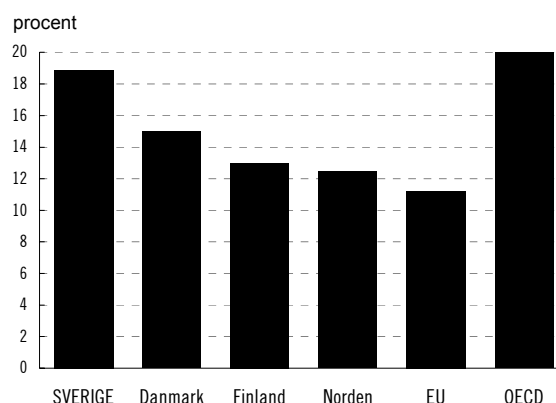
Det finns ett tydligt samband mellan investeringar i humankapital och tillväxt. Utbildning ger kunskap och kompetens som kan omsättas i produktionen. Utbildning förbättrar också möjligheterna att tillvarata ny teknik och nya organisationsformer samt ökar innovationsförmågan. Bilden förstärks om man också beaktar de externa effekterna av utbildning. Om en person skaffar sig mer kunskaper så blir inte bara denna individ mer produktiv, utan även personer i dennes omgivning. Utöver den effektivitetshöjande aspekten har staten också ett fördelningspolitiskt intresse av utbildning.

Den pågående satsningen på utbildningsområdets olika nivåer syftar med andra ord till att långsiktigt öka den ekonomiska tillväxten i vårt land.

Inom högskoleområdet var expansionen av antalet studerande blygsam under 1980-talet men relativt omfattande under 1990-talet jämfört med övriga OECD-länder.

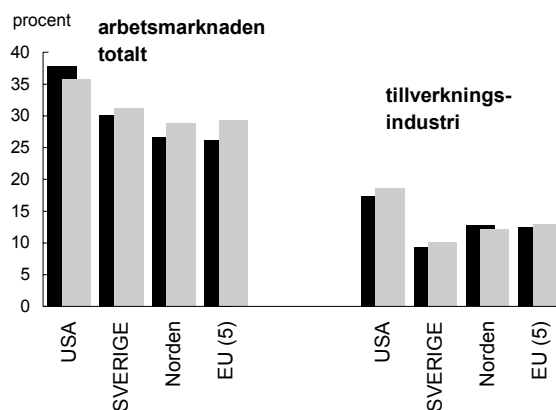
Det framtida behovet av högskoleutbildade på arbetsmarknaden väntas öka mer än tillgången, trots den expansion som hittills genomförts inom högskoleområdet. Intresset för högre utbildning i vårt land är fortfarande betydligt större än tillgången på utbildningsplatser. Det förekommer också flera utbildningsvägar med lågt sökandetryck och bristande antal sökande med framför allt naturvetenskaplig och teknisk bakgrund. Den sammanvägda bedömningen talar för att en omfördelning av utbildningsresurser genomförs inom högskolområdet.

Diagram 3.9 Antal deltagare i högskoleutbildning, procentuell förändring mellan 1995 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Finland, Danmark, Norden, EU och OECD (Källa: OECD)

Ett särdrag för den svenska arbetsmarknaden har varit en hög utbildningsnivå i offentliga och privata tjänster men relativt låg utbildningsnivå inom industrin i jämförelse med många OECD-länder. Det är en viktig orsak till den starka satsningen på naturvetenskap och teknik som sker i den svenska högskolan.

Diagram 3.10 Andel högskoleutbildade totalt på arbetsmarknaden respektive inom tillverkningsindustrin, år 1995 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, USA och genomsnittligt i fem EU-länder (Källa: SCB-enkät 1996 och 2000)

Sverige hade år 1999 en förhållandevis stor andel högskoleutbildade totalt sett på arbetsmarknaden, inom offentlig sektor och inom privata tjänstesektorn. Inom tillverkningsindustrin, bygg- och flera andra privata arbetsmarknadssektorer var emellertid andelen lägre än i några av våra viktigaste konkurrentländer. De nordiska länderna och även de fem EU-länder som SCB har studerat närmare (Tyskland, Holland, Belgien, Spanien och England) hade i genomsnitt högre andel än Sverige.

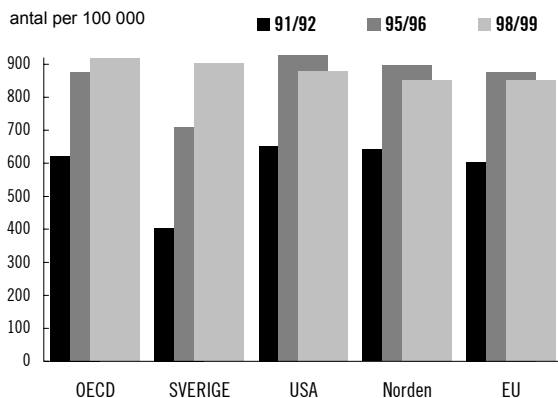
Förhållandet till övriga länder har förbättrats något, men i stora drag var bilden ganska likartad år 1995 enligt en motsvarande SCB-studie som genomfördes 1996 och även år 1987, enligt en äldre OECD-studie (Employment Outlook, 1993).

Andelen examinerade från naturvetenskapliga och tekniska utbildningar i förhållande till totala antalet examinerade i högskolan, är relativt stor jämfört med många andra länder. Denna andel utgjorde mer än en fjärdedel år 1999. Däremot var antalet examinerade från dessa utbildningar i absoluta tal i förhållande till arbetskraftens storlek totalt sett högre i flera andra länder under 1990-talet.

Utflödet av examinerade från högskolans naturvetenskapliga och tekniska utbildningar i förhållande till arbetskraftens storlek nådde OECD-genomsnittet omkring sekelskiftet.

Ett fåtal länder har haft en sådan kraftig tillväxt av nyexaminerade naturvetare och tekniker som Sverige och även Finland har haft under 1990-talet.

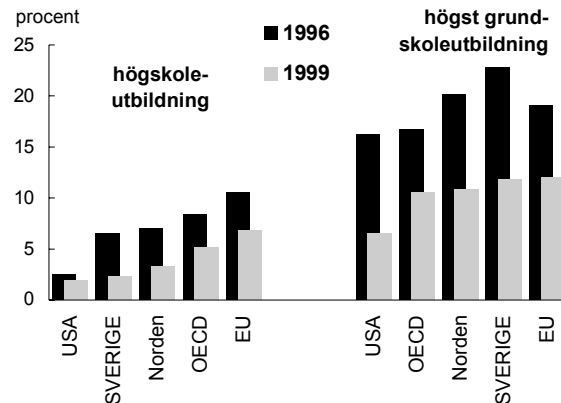
Diagram 3.11 Antal examinerade från minst treåriga högskoleutbildning inom naturvetenskap och teknik per 100 000 i arbetskraften i åldern 25-34 år, 1992, 1996 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)

Arbetslösheten har ett starkt och ökande samband med utbildningsnivå

Under andra hälften av 1990-talet ökade efterfrågan på arbetskraft. Det var dock inte bara högskoleutbildade som efterfrågades utan också exempelvis i ökad utsträckning undersköterskor till vård och äldreomsorg, VVS-personal, byggnadsarbetare och många andra grupper.

Diagram 3.12 Andel arbetslösa bland personer i åldern 25-29 år med högskole- respektive högst grundskoleutbildning, år 1996 och 1999, jämförelse mellan Sverige, Norden, EU, USA och OECD (Källa: OECD)

Bland personer i åldern 25–29 år minskade arbetslösheten för högskoleutbildade i Sverige till mindre än hälften år 1999 jämfört med år 1996, vilket gav en internationellt sett låg nivå. Även bland unga personer som hade högst en grundskoleutbildning mer än halverades arbetslösheten, men var fortfarande mycket hög i slutet av 1990-talet, särskilt enligt den redovisning som tillämpas i internationell statistik. I gruppen arbetslösa ingår här även exempelvis studerande som samtidigt söker arbete, vilka inte räknas in i den nationella arbetslöshetsstatiken från SCB.

Utbildningsväsendet bör fortsätta att ge goda möjligheter för arbetslösa ungdomar att studera vidare. Detta bidrar till att öka dessa ungdomars möjligheter på arbetsmarkanden på längre sikt och främjar samtidigt kompetensutvecklingen i samhället.

Många invandrare är välutbildade, men saknar arbete

Internationalisering, ökad konkurrens och teknisk utveckling ställer också nya krav både på utbildningsväsende och arbetsmarknad över hela världen.

Under mitten av 1990-talet hade Sverige en stor invandring, inklusive utflyttade från Sverige som återvände hem. Många var högskoleutbildade, men jämfört med slutet av 1980-talet hade en mycket mindre andel av dem arbete på den svenska arbetsmarknaden. Under åren 1995–1999 har inflödet av högskoleutbildade varit ganska konstant och ungefär av samma omfattning som antalet utvandrare från Sverige.

Det finns emellertid många obalanser i detta flöde som har inneburit ett nettoöverskott av välutbildade till Sverige. Den svenska ekonomin

går bra och efterfrågan på arbetskraft har ökat. Detta har bidragit till att antalet personer, födda i Sverige, som återvänder från utlandet ökat mer än antalet utflyttande. År 1999 minskade exempelvis antalet utvandrade civilingenjörer jämfört med föregående år och samtidigt ökade antalet återvändande från utlandet.

Trots stor efterfrågan på arbetskraft finns det fortfarande många invandrare utan arbete. Många av dem har en högskoleutbildning, som ofta behöver kompletteras eller har en kortare utbildning än den som arbetsgivarna kräver. Det svenska utbildningsväsendet är för närvarande starkt engagerat i att på olika sätt bidra till att invandrare får en bättre förankring i samhället.

Resultat i ett nationellt perspektiv

Efter de senaste årens stora ökning har det totala antalet inskrivna barn i förskoleverksamhet och skolbarnomsorg minskat under 2000, i synnerhet inom familjedaghemmen. Den totala kostnaden för förskolan, familjedaghemmen och fritidshemmen beräknas för 2000 uppgå till 39,1 miljarder kronor, varav förskolan utgör två tredjedelar. Kostnaden per barn har totalt sett ökat då den sammanlagda kostnaden inte sjunkit i samma takt som antalet inskrivna barn. Ökningen av antalet barn per årsarbetare inom förskole- och fritidsverksamheten har stagnerat och inneburit att trenden mot minskad personaltäthet brutits. Enligt en studie av Skolverket har endast 13 procent av barnen i åldersgruppen 10–12 år tillgång till någon form av kommunal barnomsorg och över hälften av barnen i åldersgruppen får klara sig själva när de kommer hem från skolan. Trots att föräldrarna uppgett att de inte är nöjda med den lösningen arbetar kommunerna enligt studien inte särskilt aktivt med att lösa frågorna kring behovet av barnomsorg för barn i åldern 10–12 år.

Skolverket presenterade i augusti preliminära siffror på intagningen i gymnasieskolan läsåret 2001/02. Enligt dessa uppgifter var 10,4 procent av eleverna som slutade grundskolan nu i våras inte behöriga att börja på gymnasieskolans nationella eller specialutformade program. För att vara behörig måste eleven ha minst betyget godkänd i svenska, engelska och matematik. De senaste åren har andelen som inte var godkända i dessa ämnen ökat från 8,6 våren 1998 till 10,6 våren 2000. Det senaste resultatet visar alltså på en

mycket liten förbättring jämfört med föregående år. Andelen elever med utländsk bakgrund, som inte hade grundläggande behörighet, var enligt en rapport från Skolverket (dnr. 2000:1838) dubbelt så hög som i den totala elevgruppen.

Andelen elever som avslutat gymnasieskolan inom fyra år har minskat under en följd av år. Våren 2000 var det 73 procent av dem som började skolan för fyra år sedan som fick slutbetyg senast våren 2000. Av de elever som fick slutbetyg var det 80 procent som hade grundläggande behörighet för högskolestudier (betyget godkänt på kurser som omfattar minst 90 procent av de gymnasiepoäng som krävs för fullständigt program). I likhet med grundskolan visar elever med invandrabakgrund sämre betygsresultat, när de lämnar gymnasieskolan, än vad som gäller för elevgruppen totalt. I Skolverkets rapport anges att förklaringen till att elever med invandrabakgrund presterar sämre resultat är skolornas svårigheter att möta elevernas behov på grund av bristande ekonomiska förutsättningar. I vissa fall kan också lärarkompetensen vara ett problem. Det finns dock ett antal av dessa elever som har mycket goda betyg. Flertalet av dem är flickor.

Jämfört med tidigare undersökningar visar Skolverkets rapport Attityder till skolan att föräldrarna har blivit mer positiva till hur skolan fungerar. Eleverna uppges enligt samma rapport trivas bättre med sina lärare i skolan i dag än tidigare. Elever i grundskolan trivs bättre än elever på gymnasieskolan. Andelen som upplever problem med mobbning har ökat i den senaste undersökningen och det är framför allt elever i grundskolans år 7–9 som anger detta. Enligt eleverna har även stressen under de senare åren ökat i både grund- och gymnasieskolan. I gymnasieskolan är det särskilt flickor på naturvetenskaps- och samhällsprogrammen som känner av stressen.

En mycket stor andel av den vuxna befolkningen deltar i någon form av vuxenutbildning. De flesta återfinns inom folkbildningen, där studieförbundens cirkelverksamhet under 2000 samlade drygt 2,8 registrerade miljoner deltagare (brutto) och där folkhögskolorna under året hade runt 120 000 deltagare, varav drygt 10 000 inom ramen för kunskapslyftet. Varje studiecirkeldeltagare kan delta i flera studiecirkel och uppskattningsvis rör det sig om runt 1,8 miljoner personer som årligen går i minst en studiecirkel. Även inom folkhögskolan kan en person vara deltagare i fler än en kurs, framför allt i de

korta kurserna vilka svarar för runt två tredjedelar av det totala deltagarantalet. Inom den kommunala vuxenutbildningen uppgick antalet studerande under 2000 till ca. 228 000. Ytterligare runt 80 000 studerande återfinns inom bl.a. utbildningsformerna kvalificerad yrkesutbildning, svenska för invandrare och kompletterande utbildningar. Alla studerar dock inte på heltid. Omfattningen och bredden av vuxenutbildningen visar på lärandets folkliga förankring, vilken bidrar till en höjning av den totala utbildningsnivån samt till en stärkt demokrati och en ökad sysselsättning.

Antalet elever i kommunal vuxenutbildning har varierat över tid. Under en period på 1980-talet minskade antalet elever då efterfrågan på arbetskraft var hög. Under 1990-talets början ökade antalet elever vilket kan hänföras till satsningar på kurser för arbetslösa. Antalet elever i kommunal vuxenutbildning ökade ytterligare kraftigt under slutet av 1990-talet i samband med att kunskapslyftet infördes. Under den tid som kunskapslyftet pågått har den totala omfattningen av studie- och yrkesvägledning ökat, vilket bidragit till det höga deltagandet i folkbildningen och vuxenutbildningen.

Resultatredovisningen för den högre utbildningen omfattar dels resultatet i förhållande till kvantitativa mål som fastställts för utbildningen, dels hur vissa frågor och särskilda åtaganden behandlats av lärosätena. Utfallet 2000 visar att antalet examina ligger en bra bit över målet för magisterexamen, ganska nära målet för civilingenjörs- och arkitektutbildningarna liksom för apotekarutbildningen men en bra bit ifrån målet för grundskollärare och gymnasielärare. För forskarutbildningen stämmer utfallet totalt väl med målet men varierar mellan vetenskapsområdena. Examinationen bör öka inom tekniskt och naturvetenskapligt vetenskapsområde. I kapitel 7.2 ges en utförligare beskrivning av resultatet i förhållande till uppsatta mål. Här konstateras också att åtskilliga lärosäten inte uppfyllt sitt uppdrag vad avser den grundläggande högskoleutbildningen.

Under budgetåret 2000 fick fler än 960 000 personer någon form av studiestöd. Jämfört med budgetåret 1999 är det drygt 30 000 färre personer som har fått stöd.

De pågående satsningarna inom både den gymnasiala vuxenutbildningens område och högskoleområdet har inte medfört att efterfrågan på studiestöd ökat under 2000. Den främs-

ta orsaken till detta är att arbetslösa ansökt om studiestöd i mindre omfattning än beräknat.

3.6.2 Analys och slutsatser

I det följande sammanfattas här regeringens analys och slutsatser för förskoleverksamhet och skolbarnomsorg, barn- och ungdomsutbildning, vuxenutbildning, högskoleverksamhet och studiestöd i kapitel 4 till 8. Under respektive avsnitt ges en utförligare beskrivning av analys och slutsatser.

OECD har i en treårig tematisk studie studerat förskoleverksamheten (Early Childhood Education and Care Policy) i tolv länder, varav Sverige har varit ett. Avsikten med studien har varit att dra slutsatser från de olika länderna för att utröna vilka faktorer som enligt OECD är de mest väsentliga för en barnomsorgspolitik. I OECD:s rapport om Sverige lovordas den svenska barnomsorgen och modellen betraktas som ett internationellt föredöme i praktiskt taget alla avseenden. Reformen om maxtaxa, kvalitetssäkring, allmän förskola och förskoleverksamhet till arbetslösa eller föräldraledigas barn är en av de mest omfattande som gjorts inom barnomsorgsområdet. I de allra flesta kommuner är tillgången till förskoleverksamhet och skolbarnomsorg god för barn i åldrarna 1–9 år. Kommunerna uppfyller sina skyldigheter att tillhandahålla barnomsorg för barn till förvärvsarbete eller studerande föräldrar utan oskäligt dröjsmål. Barngrupperna inom fritidshemmen är dock fortfarande mycket stora. Mot bakgrund av bl.a. detta föreslog regeringen i budgetpropositionen 2002 ett riktat statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem. Reformerna inom området ställer krav på att det finns pedagogiskt utbildad personal i tillräcklig utsträckning för att verksamheterna skall kunna uppfylla de mål som ställs i läroplan och riktlinjer. Behovet av personal kommer att öka, framför allt inom förskolan. Under 1990-talet har dimensioneringen av barn- och ungdomspedagogiska utbildningar minskat. Mot den bakgrunden kompletterar regeringen nuvarande mål för antalet examinerade lärare så att det nya målet är specificerat för såväl lärare med inriktning mot tidigare år som lärare med inriktning mot som senare år. (Se vidare avsnitt 7.1.12 under Högskoleverksamhet.) Det fortsatta behovet av och tillgången på lärarutbildade för förskoleområdet kommer

att analyseras av Statens skolverk och Statistiska centralbyrån i kommande lärarprognoser.

Förväntningarna på skolan är stora. Skolans resultat måste bedömas i ljuset av de mycket höga ambitioner som präglar skolpolitiken. De problem som finns i skolans miljö måste även ses i perspektivet av förändringar som har genomförts under de senaste decennierna inom en rad olika samhällsområden.

Regeringen ser med stort allvar på den brist på förtroende som på alltför många håll fortfarande finns hos allmänhet, föräldrar och lärare för de politiskt ansvariga för skolan och anser att denna utveckling måste brytas.

Utbildningen i Sverige visar dock goda resultat i förhållande till andra länder, trots de problem som finns. De flesta svenska elever trivs också bra i sina skolor. Det är dock en viktig uppgift för alla som arbetar i skolan eller på annat sätt ansvarar för skolans innehåll att vidta åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen och öka trivseln. Skolan kan inte nå sitt mål utan att utveckla kontakterna med omvärlden. En skola, där alla lyckas, bygger på att en nära och långsiktig samverkan mellan olika verksamhetsområden och nivåer i samhället.

Inom vuxenutbildningsområdet har betydande insatser gjorts under de senaste fem åren. Dels pågår den särskilda satsningen på utbildning för vuxna, kunskapslyftet, dels har det bedrivits försöksverksamhet med kvalificerad yrkesutbildning. Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning har varit lyckosam och visat att det är en utbildning som behövs i svenskt utbildningssystem. Riksdagen har därför beslutat om att den kvalificerade yrkesutbildningen blir en reguljär utbildningsform i enlighet med regeringens förslag i propositionen Kvalificerad yrkesutbildning och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:63, bet. 2000/01:UbU14, rskr. 2000/01:197). På grundval av förslagen i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) har riksdagen beslutat om en strategi som omfattar utvecklingen av hela vuxenutbildningen när kunskapslyftet upphör som projekt vid utgången av 2002. Den framtida vuxenutbildningen måste kunna möta de enskilda individernas behov av stöd för sitt lärande med utgångspunkt i den enskildes behov och förutsättningar. Utvecklingen av vuxenutbildningen skall därför enligt regeringens uppfatt-

ning ske på ett sådant sätt att särskilda insatser vidtas för att möjliggöra utbildning oberoende av social bakgrund eller funktionshinder. Under avsnittet om vuxenutbildningen beskriver regeringen en rad olika insatser för att möjliggöra och stimulera den fortsatta utvecklingen.

Antalet studenter i högskolan har fortsatt att öka under 2000, men inom ramen för högskolans resurser skulle en betydligt kraftigare expansion rymmas. Regeringen kommer att under en treårsperiod omfördela medel som lärosätena bedömts få svårigheter att utnyttja. Denna omfördelning möjliggör en kraftfull satsning på utbildning av obehöriga lärare, på nätuniversitetet och på kompletterande utbildning av utländska akademiker.

Den nya lärarutbildningen som infördes 2001 är ett viktigt led i regeringens strävan att förbättra rekryteringen till lärarutbildningen och examinationen av lärare. Det ökade behovet av utbildade lärare avspeglas i regeringens höjning av examinationsmålen. Genom bl.a. den nämnda satsningen på utbildning av obehöriga lärare gör regeringen den bedömningen att målen skall kunna nås.

Regeringen anser att det är av vikt att stimulera nya grupper till högskolan. För att möjliggöra detta föreslår regeringen att en rekryteringsdelegation inrättas för att under tre år stimulera rekryteringsaktiviteter vid universitet och högskolor. En viktig uppgift för delegationen är att stödja insatser för att underlätta övergången till högskolan. Regeringen avser att noga följa delegationens arbete.

En föränderlig arbetsmarknad ställer krav på kompetent och välutbildad arbetskraft. Flera universitet och högskolor har börjat ett aktivt arbete med att möta behoven av det livsvida och det livslånga lärandet. Även om Sverige kommit långt i internationella jämförelser bör enligt regeringens bedömning universitet och högskolor fortsätta att utveckla sin roll i det livslånga lärandet. Regeringens satsning på uppbyggnad av ett nätuniversitet bör ses som ett led i detta arbete.

Ett modernt kunskapssamhälle ställer stora krav på välutbildad arbetskraft. Detta krav avser också de forskarutbildade. Examinationen i forskarutbildningen har fördubblats den senaste tioårsperioden. För att tillgodose de behov som finns på arbetsmarknaden bör examinationen öka ytterligare. Det bör därför enligt regeringen vara möjligt att anta personer till licentiatexamen

och det bör vara möjligt att bedriva deltidstudier inom forskarutbildningen.

Insatserna inom studiestödssystemet har bidragit till att det har varit möjligt att rekrytera studerande till de utbildningsplatser som utbildningsväsendet erbjuder. Utvärderingen av kunskapslyftet har t.ex. påvisat att studiestödet kan ha stor betydelse för att få kortutbildade att påbörja studier. Efterfrågan på studiestöd står i nära relation till tillgängliga medel med undantag för vuxenstudiestöden. Den minskande arbetslösheten kan antas ha påverkat efterfrågeutvecklingen, vilket medfört att medelsförbrukningen understiger tillgängliga medel.

Under de senaste tio åren har gymnasieelevernas ekonomiska situation försämrats. Regeringen föreslog därför i 2001 års ekonomiska vårproposition att studiebidraget till studerande mellan 16 och 20 år utökas till 10 månader om året fr.o.m. 2003. Med anledning av de förslag som regeringen tidigare i år har presenterat i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen

av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) avser regeringen att återkomma med förslag om särskilt studiemedel för vuxna.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) granskar varje år myndigheternas årsredovisningar och delårsrapporter. Inom politikområdet har Södertörns högskola, Mitthögskolan och Högskoleverket erhållit invändning i revisionsberättelsen avseende årsredovisningen för räkenskapsåret 2000. För dessa myndigheter har RRV även lämnat revisionsrapport. Dessutom har RRV lämnat revisionsrapport beträffande Statens skolverk, Statens institut för handikappfrågor i skolan, Centrala studiestödsnämnden och Internationella programkontoret. Regeringen har den 30 augusti 2001 beslutat om åtgärder med anledning av RRV:s iakttagelser.

4 Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

4.1 Insatser

Maxtaxa och allmän förskola

Regeringens proposition Maxtaxa och allmän förskola m.m. (prop. 1999/2000:129) behandlades av riksdagen i november 2000 (2000/01:UbU5, rskr. 2000/01:46). Reformen innebär att barn till arbetslösa föräldrar fr.o.m. den 1 juli 2001, omfattas av kommunens skyldighet att anordna förskoleverksamhet. Det regleras i 2 a kap. 6 a § skollagen (1985:1100). Vidare innebär reformen att barn till föräldralediga fr.o.m. den 1 januari 2002 omfattas av samma kommunala skyldighet. Detta regleras i 2 a kap. 6, b § skollagen.

Vid samma tidpunkt införs maxtaxan inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Maxtaxan är frivillig för kommunerna att anordna och regleras i förordningen (2001:160) om statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. De kommuner som inför maxtaxa är berättigade till statsbidrag för att kompensera för intäktsbortfall. De är också berättigade till medel för kvalitetssäkring, som kan användas för personalförstärkningar och kompetenshöjning av personal. Detta regleras i förordningen (2001:161) om statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg till kommuner som tillämpar maxtaxa.

Den 1 januari 2003 införs den allmänna förskolan för alla barn från fyra års ålder. Förskolan skall vara avgiftsfri minst 525 timmar om året.

Regeringen har i den ekonomiska vårpropositionen för 2000 beräknat medel för att införa förskoleverksamhet för barn till arbetslösa eller föräldralediga föräldrar, maxtaxa, kvalitetssä-

ringsmedel samt medel för den allmänna förskolan. Kostnaden för reformen beräknas till 150 miljoner kronor 2001, 4 400 miljoner kronor 2002 och 5 600 miljoner kronor fr.o.m. 2003.

Regeringen kommer att ge Statens skolverk i uppdrag att administrera och följa upp reformen om maxtaxa, allmän förskola m.m. Uppföljningen skall bl.a. omfatta en analys på kommunnivå av de samlade ekonomiska effekterna av maxtaxan och kvalitetssäkringen. Skolverket skall vidare följa upp de delar av reformen som avser förskoleverksamhet för barn till arbetslösa eller föräldralediga samt den allmänna förskolan.

I första hand skall uppföljningen avse i vilken utsträckning den ökade tillgängligheten till förskoleverksamhet utnyttjas av barnfamiljerna. Den allmänna förskolan som skall erbjudas barn fr.o.m. höstterminen det år då de fyller fyra år skall följas upp vad avser utnyttjandegrad för olika typer av barnfamiljer samt hur verksamheterna organiseras. Regeringen fäster också stor vikt vid kvalitetsfrågorna, t.ex. barngruppernas storlek, personaltätheten och utbildningsnivån hos personalen.

Uppdraget skall redovisas delvis den 1 mars 2003 och därefter delvis varje år under en sammanlagd period av fyra år. Under den tid som uppdraget pågår skall jämförelser mellan åren göras. Slutredovisning skall lämnas den 1 mars 2007.

Storstadssatsningen

Inom ramen för storstadspolitiken har riksdagen anvisat medel för att förstärka utbildningen i storstadsregionerna. Satsningen omfattar förskola i socialt utsatta bostadsområden, medel för

språkutveckling i skolan samt en satsning på praktikanskaffning för vuxna invandrare.

Fördelning av medel sker till sju storstads-kommuner som tecknat lokala utvecklingsavtal med staten. Förskolesatsningen innebär att i alla de 24 bostadsområden som ingår i avtalen erbjuds nu samtliga barn i åldern 3–5 år, som i dag står utanför förskoleverksamheten, plats i förskola på deltid. Satsningar har även gjorts i förskolan i syfte att främja barnens språkliga utveckling. Medlen för språkutveckling i skolan syftar till att ge barnen bättre förutsättningar för att nå målen i grundskolan genom förbättrade språkkunskaper. Insatserna omfattar till största delen metodutveckling samt vidareutbildning av personal men också satsningar på kultur i skolan.

Modersmålsstöd i förskolan

Under senare år har allt färre barn med annat modersmål än svenska fått stöd för att utveckla sitt modersmål i förskolan. Modersmålsstöd och modersmålsundervisning är led i arbetet med att stärka barns och ungdomars personliga och kulturella identitet samt att främja deras utveckling till flerspråkiga individer.

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att belysa organisationen och omfattningen av modersmålsstödet i förskolan. Förutsättningar och hinder för att framgångsrikt kunna bedriva modersmålsstöd i förskolan skall belysas. Skolverket skall lämna förslag på olika stimulansåtgärder samt på eventuella förordningsändringar. Uppdraget skall redovisas senast den 15 maj 2002.

4.2 Resultatbedömning

Resultatredovisning och analys av förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen finns även redovisade i regeringens skrivelse Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2000/01:102).

4.2.1 Resultat

Det totala antalet inskrivna barn i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg minskade under 2000. Det är framför allt inom familjedaghem-

men som antalet barn minskar. Andelen inskrivna barn av totalt antal barn fortsätter dock att öka. Hösten 2000 var 76 procent av alla barn i åldern 1–5 år inskrivna i förskola eller familjedaghem.

De flesta barn i förskoleåldern går i förskolan som 2000 tog emot ca 315 000 barn. Familjedaghemmen tog under samma period emot knappt 62 000 barn i åldern 1–5 år. Den totala kostnaden för förskolan beräknas enligt Skolverkets preliminära bedömning till 26,2 miljarder kronor för 2000. Kostnaden per inskrivet barn beräknas till i genomsnitt 83 230 kronor. Jämfört med föregående år har kostnaden per inskrivet barn ökat med 3,5 procent räknat i fasta priser. Antalet barn har således minskat förhållandevis mer än den totala kostnaden för verksamheten. Den totala kostnaden för familjedaghemmen beräknas minska från knappt 4,7 miljarder kronor 1999 till 3,8 miljarder kronor 2000. Kostnaden per inskrivet barn beräknas till i genomsnitt 61 480 kronor vilket är jämförbart med föregående år.

De senaste årens stora ökning av antalet barn i skolbarnsomsorg har nu mattats av något. Antal inskrivna barn uppgick år 2000 till knappt 34 500. Andelen inskrivna barn i åldern 6–9 år ökar dock fortfarande och uppgick till 66 procent 2000.

Den totala kostnaden för fritidshemmen uppgick 2000 enligt Skolverkets preliminära beräkning till 9,1 miljarder kronor. Kostnaden per inskrivet barn beräknas till i genomsnitt 27 560 kronor vilket är en ökning med 1,1 procent räknat i fasta priser jämfört med 1999.

Antalet barn per årsarbetare har ökat kraftigt i förskolan och familjedaghemmen sedan början av 1990-talet. Ökningen har dock avstannat det senaste året. Hösten 2000 uppgick antalet barn per årsarbetare till 5,4 i förskolan vilket är i nivå med året innan. Även inom fritidshemmen har trenden mot minskad personaltäthet brutits. År 2000 gick det 17,5 inskrivna barn per årsarbetare vilket är en liten minskning jämfört med året innan.

Andelen årsarbetare i förskolan med pedagogisk högskoleutbildning uppgick 2000 till 54 procent, vilket är densamma som föregående år. Andelen av personalen i fritidshemmen som har pedagogisk högskoleutbildning, främst fritidspedagogutbildning har dock minskat från 68 till 62 procent.

I sin rapport nr 203, Barns omsorg, redovisar Skolverket resultat från en studie gällande barn i

åldern 10–12 år. Enligt en genomförd enkät har bara ca 13 procent av barnen i den åldersgruppen tillgång till någon form av skolbarnsomsorg trots att det stora flertalet har förvärvsarbetande föräldrar. Över hälften av dessa barn får klara sig själva när de kommer hem från skolan trots att föräldrarna uppgett att de inte är nöjda med den lösningen. Skolverkets studie visar även att kommunerna inte arbetar särskilt aktivt med att lösa frågorna kring behovet av skolbarnsomsorg för barn i åldern 10–12 år.

4.2.2 Analys och slutsatser

I de allra flesta kommuner är tillgången till förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg god för barn i åldrarna 1–9 år. Kommunerna uppfyller sina skyldigheter att tillhandahålla barnomsorg för barn till förvärvsarbetande eller studerande föräldrar utan oskäligt dröjsmål. De senaste åren har utvecklingen mot allt större barngrupper avstannat såväl inom förskoleverksamheten som inom skolbarnsomsorgen vilket förmodligen kan vara en positiv effekt av det förbättrade ekonomiska läget för många kommuner.

Barngrupperna inom i första hand fritidshemmen är dock fortfarande mycket stora. Mot bakgrund av bl.a. detta föreslog regeringen i budgetpropositionen för år 2001 ett riktat statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem. Statsbidraget delas ut första gången för läsåret 2001/02. Detta statsbidrag bör kunna medverka till att öka personaltätheten inom bl.a. fritidshemmen.

Ökat behov av förskollärare

Reformen om maxtaxa, allmän förskola m.m. ställer krav på att det finns pedagogiskt utbildad personal i tillräcklig utsträckning för att verksamheterna skall kunna uppfylla de mål som ställs i läroplan och riktlinjer. Personalbehovet kommer att öka framför allt inom förskolan, där volymökningarna sannolikt blir störst när den allmänna förskolan införs 2003. Många kommuner vill dessutom höja de pedagogiska ambitionerna genom att öka andelen förskollärare, där riksnittet i dag ligger på 54 procent, men där variationerna är stora i och mellan kommunerna.

Enligt Svenska Kommunförbundet finns redan i dag en efterfrågan på förskollärare som

överstiger nytillskottet från utbildningarna med dagens dimensionering.

Under 1990-talet har dimensioneringen av de barn- och ungdomspedagogiska utbildningarna minskat. Antalet sökande till lärarutbildningarna med inriktning mot tidigare år är högt och överstiger klart antalet utbildningsplatser.

Mot den bakgrunden har regeringen kompletterat nuvarande mål för antalet examinerade lärare så att det nya målet är specificerat för såväl lärare med inriktning mot tidigare år som lärare med inriktning mot senare år. Se vidare avsnitt 7.1.12 under Högskoleverksamhet. Det fortsatta behovet av och tillgången på lärarutbildade för förskoleområdet kommer att analyseras av Skolverket och Statistiska centralbyrån i kommande lärarprognoser.

Skolverkets arbete

Skolverkets uppgift är att aktivt bidra till att de nationella målen för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen uppnås och att säkra kvalitet och likvärdighet i verksamheterna. Under året har endast ett fåtal av Skolverkets publicerade rapporter berört förhållanden inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Skolverket gör i sin årsredovisning bedömningen att man behöver förstärka sin kompetens inom området. Barnomsorgsfrågorna behöver integreras bättre i Skolverkets arbete så att inte ett skolperspektiv dominerar.

Svensk förskoleverksamhet i internationell jämförelse

OECD har i en treårig tematisk studie studerat förskoleverksamheten (Early Childhood Education and Care Policy) i tolv länder, varav Sverige har varit ett. Avsikten med studien har varit att dra slutsatser från de olika länderna för att utröna vilka faktorer som enligt OECD är de mest väsentliga för en framgångsrik barnomsorgspolitik. Deltagande länder – de nordiska länderna, Holland, Belgien, Tjeckien, Italien, Portugal, England, USA och Australien uppvisar en skiftande bild när det gäller barnomsorgen, såväl kvantitativt som kvalitativt. I OECD:s rapport om Sverige lovordas den svenska barnomsorgen och modellen betraktas som ett internationellt föredöme i praktiskt taget alla avseenden.

Sverige var också det land som OECD valde för att anordna den avslutande konferensen i anslutning till projektet, då den jämförande slutrapporten *Starting Strong* presenterades. Konferensen hölls i Stockholm den 13–15 juni 2001.

OECD pekar i sin rapport ut åtta nyckelområden för förskoleverksamheten,

- att det skall finnas ett sammanhållet ansvar för omsorg och pedagogik för barn under hela förskoleåldern, som samordnas på statlig, kommunal och lokal nivå,
- att förskoleverksamheten skall ses som en del av det livslånga lärandet och vara en jämställd del av utbildningssystemet,
- att verksamheten skall vara tillgänglig för alla barn, med ett särskilt ansvar för barn i behov av stöd,
- att finansieringen skall vara stabil och till största delen utgöras av allmänna medel,

- att kvalitetsutveckling och utvärderingar skall omfatta personal, föräldrar och barn och göras utifrån pedagogiska riktlinjer som fokuserar på barns hela välbefinnande och utveckling,
- att personalen skall vara välutbildad och ha goda arbetsförhållanden i samtliga verksamhetsformer.

En systematisk statistik- och datainsamling och en långsiktig plan för forskning och uppföljning är ytterligare viktiga frågor som framhålls av OECD.

Regeringen konstaterar att OECD valt att framhålla den generella välfärdsmodellen för barnomsorgens utveckling internationellt. Det innebär att Sverige ligger i frontlinjen i förhållande till OECD:s framgångsfaktorer inom området.

5 Barn- och ungdomsutbildning

5.1 Insatser

Personalförstärkning

I budgetpropositionen för 2001 presenterade regeringen förslag till en satsning på mer personal till skola och fritidshem. Ett särskilt statsbidrag har inrättats som är riktat till skolektorn i syfte att öka personaltätheten. Från och med höstterminen 2001 kommer kommunerna successivt, under en femårsperiod, att tillföras utökade resurser. Nivån på bidraget höjs stegvis till 5 miljarder kronor per år. Efter fem år skall bidraget inordnas i det generella statsbidraget till kommunerna. Syftet med bidraget är att förbättra resultaten i skolan och fritidshemmen. Förstärkningen förväntas få stor betydelse för de elever som behöver stöd för att nå målen för utbildningen.

Skolverkets förändrade roll och satsning på basfärdigheter

Regeringen gav i oktober 2000 Statens skolverk i uppdrag att fram till den 1 juli 2003 särskilt arbeta med att utveckla verkets former för att stödja skolutveckling. Verket skall genom riktade insatser aktivt verka för att kommuner och skolor där målen inte nås ges stöd att utveckla verksamheten. Uppdraget omfattar även förskolan, fritidshemmen och vuxenutbildningen. Syftet är att åstadkomma en varaktig omorientering av verkets arbete med att stödja skolutveckling. En delrapport skall presenteras för regeringen den 1 februari 2002 och den slutliga redovisningen av uppdraget skall ske den 1 oktober 2003.

Som ett led i arbetet med att genomföra regeringens uppdrag genomför Skolverket under innevarande år utvecklingsdialoger med ett 60-tal kommuner, varvid behovet av åtgärder för att öka kvaliteten och måluppfyllelsen i de verksamheter som uppvisar brister diskuteras. Ansvar för att genomföra åtgärderna åvilar kommunen. Den förändrade inriktningen av Skolverkets arbete betyder att resurserna för skolutveckling i högre grad fördelas utifrån behov och efter dialog och inte, som tidigare, endast utifrån ansökningar. Detta innebär att åtgärder kommer att riktas mot verksamheter i störst behov av stöd.

Enligt regeringens uppdrag skall Skolverket också genomföra en särskild satsning på basfärdigheterna, dvs. att läsa, skriva och räkna, under åren 2001 och 2002. Särskild uppmärksamhet skall ges grundskolans tidigare år.

Modersmålsundervisning och studiehandledning i grundskolan och gymnasieskolan

Elever med utländsk bakgrund lämnar i större utsträckning än andra grundskolan utan fullständiga betyg. Regeringen anser att detta är oroande. Skolverket konstaterar att modersmålsundervisning inte används för att stödja elevernas språkutveckling och kulturella identitet, som var avsikten. Regeringen anser att undervisning i modersmål och i svenska som andraspråk skall vara betydelsefulla inslag i skolgången för elever med utländsk bakgrund.

Studiehandledning på modersmålet förekommer endast i blygsam utsträckning, trots att kommunerna är skyldiga att erbjuda sådan handledning till de elever som behöver det. Enligt Skolverket har kommunerna bl.a. av besparings-

skäl dragit ner på dessa insatser. Kunskapen om värdet av studiehandledning kan också vara bristfällig hos skolor och kommuner. Det finns dock utvärderingar, som visar på att systematisk studiehandledning förbättrat studieresultaten för elever med utländsk bakgrund. Enligt regeringens bedömning bör stödet till kommunerna när det gäller studiehandledning utvecklas.

Regeringen har av ovanstående skäl gett Skolverket i uppdrag att bl.a. kartlägga organisationen och omfattningen av modersmålsundervisningen samt studiehandledningen i den obligatoriska skolan och gymnasieskolan. I uppdraget ingår att belysa attityder till modersmålet samt behovet av studiehandledning på modersmål och modersmålsundervisning. Skolverket skall lämna konkreta förslag på stimulansåtgärder samt eventuella förordningsändringar. Uppdraget omfattar även modersmålsstöd i förskolan.

Undervisning i skolor med många nationaliteter

Skolverket redovisade i april 2001 ett uppdrag att kartlägga och granska undervisningen i skolor med många olika nationaliteter och sprida goda exempel på detta. I rapporten lyfter Skolverket bl.a. fram kriterier som kan användas för utveckling av lärmiljön på skolor med många olika nationaliteter. Skolverket kommer att sprida rapporten och avser att utveckla metoder för bedömning av skolornas verksamhet anpassad efter deras särart. Verket kommer även att vidta riktade åtgärder för att stödja skolor så att de bättre kan möta elevernas behov. I budgeten för 2000 och 2001 finns medel avsatta för kompetensutveckling av lärare i skolor med många olika nationaliteter och språk. Denna satsning bör enligt regeringens bedömning fortsätta, särskilt för personal i grundskolans senare år.

Nationella minoriteter

Sedan 2000 har Sverige en samlad politik för nationella minoriteter. Skolverket fick 1999 i uppdrag att redovisa utvecklingen avseende de nationella minoritetsspråken. Av redovisningen framgår att det pågår en utveckling av undervisningen för samtliga nationella minoriteter i förskolor och skolor och inom kommunal vuxenutbildning.

I likhet med företrädare för de nationella minoriteterna anser regeringen att insatser för kompetensutveckling av personal bör prioriteras. När det gäller fortbildning av sverigefinska modersmålslärare har regeringen uppdragit till Lärarhögskolan i Stockholm att anordna en fortbildningskurs. Inom ramen för den kompletterande lärarutbildningen (SÄL) kommer behovet av lärarutbildning för modersmålslärare att beaktas. Skolverket kommer dessutom att inom ramen för disponibla medel stödja kompetensutveckling för personal inom barnomsorgen i samiska och meänkieli.

Utveckling av språkundervisning

Intresset för att studera moderna språk i skolan tycks minska. I grundskolan överger ca 25 procent av eleverna sitt ursprungliga språkval och väljer att läsa mer engelska och/eller svenska. Eleverna i gymnasieskolan fortsätter i mindre utsträckning med det språk de började med i grundskolan. I stället väljer de att läsa ett nytt språk. Skolverket har för avsikt att närmare analysera skälen till avhoppet från språkundervisningen.

Regeringen anser att förstärkningar av språkundervisningen i grundskolan främst skall ske genom utvecklingsarbete. Skolverket stödjer skolors arbete med att utveckla språkutbildningen. Regeringen bedömer att utvecklingsinsatserna behöver fortsätta och intensifieras i såväl grundskolan som gymnasieskolan. Det är dessutom viktigt att kommunerna utnyttjar möjligheterna att erbjuda eleverna andra språk än tyska, franska och spanska som språkval.

Europeiskt språksamarbete

År 2001 har av Europarådet och EU utnämnts till det europeiska året för språk. I Sverige belyses motivationens betydelse för språkinläring av Nationalkommittén för det europeiska året för språk (dir. 2000:23).

Vid Europarådets ministerkonferens i Krakow i oktober 2000 beslöts att europeisk språkportfolio, ett personligt dokument som ger upplysningar om en persons språkkunskaper, skall introduceras i de olika länderna. Sverige har nyligen tagit initiativ för att få arbeta med europeisk språkportfolio vilket kan bli ett nytt sätt att utveckla språkundervisningen.

I EU:s utbildningsprogram fästs stor vikt vid att öka intresset för språkinläring och höja undervisningens kvalitet.

Kultur i skolan, läsning, litteratur och skolbibliotek

Kultur i skolan

Under åren 1999–2001 har 15 miljoner kronor avsatts för insatser för kultur i skolan. Medlen har använts till olika utvecklingsprojekt som sedan kan fortsätta av egen kraft. Områdena har valts ut i syfte att utveckla samverkansformer och kompetensutveckla pedagoger, som därefter skall föra resultaten vidare. Nationella symposier om samverkan mellan skola och kulturliv har anordnats. Andra satsningar är modeller för kompetensutveckling av pedagoger i kultur och lärande, utveckling av film- och mediakunskap, museipedagogiska utvecklingsprojekt, drama- och språkprojekt, nätverk för att stödja kompetensutveckling om hur skolbiblioteken kan utveckla skolans pedagogiska arbete samt kulturprojekt för yngre barn. Projekten kommer att avrapporteras och slutföras under 2002–2003.

Skolbibliotek och läsning av skönlitteratur

Trots att det satsas mycket resurser på läsinläring och läsning lämnar alltför många elever grundskolan utan att ha uppnått målen i svenska och med låg motivation för läsning av skönlitteratur.

Skolverket och Statens kulturråd i samverkan har i uppdrag att stödja och stimulera arbetet med språkutveckling med inriktning på att förbättra språkmiljöerna i skolorna samt att förstärka och utveckla skolbibliotekets pedagogiska roll. I kommunerna kan insatser göras genom samverkan mellan förskolan, skolan och folkbiblioteket, kompetensutveckling i läsinläring för lärare i alla ämnen, satsning på skönlitteratur i gymnasieskolan etc.

Staten har sedan 1997 via Kulturrådet erbjudit alla kommuner stöd för inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek. Som villkor ställs bl.a. att bidragen skall användas till inköp av litteratur för barn och ungdomar. Kommunen skall bifoga en plan för hur man vill stimulera barn och ungdomar att läsa böcker. Kommunen får därefter fritt bestämma vilka titlar som skall köpas in men får inte samtidigt minska det egna bokanslaget. Av de totalt ca 25 miljoner kronor som

fördelas per år till inköpsstöd går ca 60 procent till skolbibliotek.

Enligt Kulturrådets utvärdering har stödet haft god effekt och många nya läsprojekt har startats i kommunerna. Regeringen bedömer att de nuvarande insatserna för att stimulera barns och ungdomars läsning ytterligare bör förstärkas. Regeringen avser att för 2002 avsätta 15 miljoner kronor inom ramen för de utvecklingsmedel som Skolverket disponerar för detta ändamål.

Individuell planering och dokumentation i grundskolan

I skolan sker i dag en utveckling av arbetsformer och organisation i riktning mot en mer individanpassad undervisning. I den försöksverksamhet som pågår enligt förordningen (1999:903) om försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan kommer t.ex. många av de 900 deltagande skolorna att utveckla formerna för elevernas individuella planering och individuella uppföljning. Timplanedelegationen (dir. 1999:90) har ett ansvar för att erfarenheter sprids till alla kommuner och skolor.

Utvecklingen mot en mer individanpassad undervisning är önskvärd samtidigt som det är viktigt att detta inte sker på bekostnad av samarbete och samlärande. För att få ett fördjupat underlag och mer systematiserade erfarenheter av ett mer individanpassat arbetssätt avser regeringen att ta initiativ till att ett antal grundskolor ges möjlighet att under 2002 utveckla formerna för individuell planering och dokumentation.

Hållbar utveckling

Arbetet för ett hållbart samhälle skall enligt regeringens uppfattning ha hög prioritet inom alla samhällsområden. Skolan har här en särskild betydelse. Skolverket är en av de myndigheter som har regeringens uppdrag att som särskilt sektorsansvar bevaka och stödja utvecklingen av utbildning för ett hållbart samhälle. Verket är också en av de centrala myndigheterna som infört miljöledning.

Inom ramen för Baltic 21-samarbetet har Skolverket ansvarat för att kartlägga läget beträffande undervisning för hållbar utveckling i skolan och vuxenutbildningen. Av kartläggningen framgår bl.a. att termen hållbar utveckling är

otydlig för lärarna. Det behövs stöd och information från både central och lokal nivå som tydliggör innehåll och metod för utbildning om ett hållbart samhälle. Kompetensutveckling och andra stödåtgärder är nödvändiga om önskat resultat skall nås. Regeringen anser att det är viktigt att Skolverket fortsätter och fördjupar sitt stöd inom området.

Naturvetenskap och teknik

Många initiativ har tagits för att stimulera intresset för naturvetenskap och teknik. Fler ungdomar intresserar sig också för utbildning inom naturvetenskap och teknik än tidigare. På grund av att antalet utbildningsplatser i högskolan som kräver naturvetenskaplig eller teknisk gymnasieutbildning har ökat, finns trots alla initiativ brist på sökande.

Regeringen lägger stor vikt vid kunskaps-spridning och samarbete inom utbildningssystemet i dessa frågor. Regeringen har för avsikt att ge fortsatt stöd till arbetet med naturvetenskap och teknik i skolan, bl.a. för kompetensutvecklande insatser i samarbete med olika resurscentrum.

Resurscentrum i biologi och bioteknik

I dag sker en mycket snabb ökning av informationsmängden framför allt inom den moderna biologin. Nya forskningsrön och nya möjligheter inom gentekniken ställer krav på kunskap för att kunna ta ställning i såväl forsknings- och utvecklingsfrågor som etiska frågor som berör alla i samhället.

I betänkandet *Att spränga gränser* (SOU 2000:103) föreslås inrättandet av ett särskilt nationellt resurscentrum med ansvar för pedagogisk utveckling och kompetensutveckling av lärare inom bioteknik. Centrumet föreslås enligt betänkandet, liksom de centrum som finns för andra naturvetenskapliga ämnen, förläggas till ett universitet eller en högskola.

Regeringen avser att avsätta medel för att under en period stödja utvecklingen av undervisningen i skolan i biologi och bioteknik. Regeringen avser även att ta initiativ till att det på nationell nivå inrättas ett resurscentrum med den beskrivna inriktningen.

IT i skolan

Den nationella satsningen på IT i skolan, ITiS, var ursprungligen tänkt att genomföras under tre år, 1999–2001. Riksdagen beslutade i december 2000 att sådan kompetensutveckling för lärare skall erbjudas också under 2002. ITiS omfattar förskoleklassen, grundskolan, särskolan, sameskolan, specialskolan och gymnasieskolan. Fr.o.m. 2001 kan också lärare vid komvux och Statens skola för vuxna delta.

ITiS har utformats som ett erbjudande till landets kommuner, som alla har valt att acceptera erbjudandet. När innevarande år är slut kommer ITiS-satsningen ha nått ca 70 000 lärare. Det gör den till en av de största kompetensutvecklingsinsatserna genom tiderna i svensk skola. I enlighet med vad som aviserades i propositionen om vuxnas lärande (prop. 2000/01:72) föreslår regeringen att resurserna för ITiS ökas så att även folkhögskolans lärare skall kunna omfattas av denna satsning.

Enligt regeringens bedömning kommer IT alltmer att vara ett naturligt inslag i skolan framöver. Inom Europa har medlemsstaterna beslutat att gemensamt nå ett antal mål om genomförande av IT i utbildningssystemen – eLearning. Syftet är att förbereda och utveckla Europas medborgare mot ett kunskapsbaserat samhälle. Regeringens satsningar på IT i skolan har medfört att Sverige ligger långt framme när det gäller att nå dessa mål. Det är därför angeläget att vunnna erfarenheter av satsningarna kan tillvaratas. En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet följer nu upp olika IT-satsningar inom skolan. Regeringen avser att senare återkomma med bedömningar i denna fråga.

Idrott och hälsa

Folkhälsoinstitutet har haft i uppdrag att planera för ett fysiskt aktivitetsår, 2001. Satsningen, ”Sätt Sverige i rörelse – 2001” görs i brett samråd med berörda myndigheter och organisationer och är en nationell kraftsamling som fokuserar på människans behov av mer fysisk rörelse för hälsa och välbefinnande. Målsättningen är att öka kunskapen, intresset och förutsättningarna för fysisk aktivitet och rörelse för alla.

Inom förskolan och skolan syftar arbetet till att skapa och utveckla nya arbetsformer och stödande miljöer som främjar fysisk aktivitet i

det långsiktiga lärandet utifrån barns och ungdomars villkor. Inom ramen för aktivitetsåret kommer en arbetsgrupp att under hösten publicera ett debattdokument med inriktning på den nya idrottslärarrollen, arbetsformer som stimulerar till fysisk aktivitet och samverkansformer som främjar det långsiktiga lärandet av fysisk aktivitet.

Regeringen anser det viktigt att barns och ungdomars attityder till fysisk aktivitet utvecklas och stimuleras. För att stödja skolan i detta arbete avser regeringen sätta av utvecklingsmedel för att under en period kunna stimulera skolorna att arbeta för att eleverna skall bli mer fysiskt aktiva, såväl under skoltid som på fritiden. Regeringen avser att ta initiativ till att det på nationell nivå inrättas ett resurscentrum med den beskrivna inriktningen.

Läraryrket

Med anledning av att antalet elever i vissa åldersgrupper ökar kraftigt under de närmaste åren och omfattande pensionsavgångar, föreligger ett stort behov av att öka examinationen av lärare under de närmaste åren.

Kompletterande lärarutbildning

I syfte att öka lärartillgången har under ett par år en försöksverksamhet genomförts med en särskild lärarutbildning (SÄL) med utvecklad samverkan mellan kommunala arbetsgivare och högskolans lärarutbildning. Utbildningen har kombinerats med anställning och tjänstgöring som lärare under utbildningstiden. Fokus har varit på lärare i matematik och naturvetenskap. Omkring 200 lärare har utbildats genom SÄL.

Skolverket har fått i uppdrag att för kommunernas räkning upphandla lärarutbildning. Utbildningen genomförs i samarbete med ett flertal högskolor och med de kommuner som önskar delta. Den vänder sig till personer med högskoleutbildning och skall, på samma sätt som SÄL, leda till en fullständig lärarexamen. Uppdraget till Skolverket omfattar 300 personer som tjänstgör som lärare på halvtid och studerar till lärare på halvtid.

Dessa kompletterande lärarutbildningar har givit värdefulla erfarenheter beträffande antagning, validering och tillgodoräknande av meriter och bedöms som viktiga bidrag för att öka volymen av utbildade lärare. Regeringen aviserar

därför i avsnitt 7.1.12 att ett antal universitet och högskolor skall ges ett förnyat uppdrag att anordna särskilda lärarutbildningar. Det är i sammanhanget viktigt att särskilt uppmärksamma behovet av t.ex. modersmållärare, specialpedagoger, lärare i förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan samt lärare i teckenspråk.

Attraktiv skola

För att öka antalet lärare i skolan bör skolan göras attraktivare som arbetsplats. Ett exempel på försök att locka fler till läraryrket och att fler lärare skall stanna kvar i yrket är projektet Attraktiv skola. Projektet drivs i samverkan mellan fackliga lärar- och skolledarorganisationer, Utbildningsdepartementet, Svenska Kommunförbundet och Skolverket. Målet för projektet är att skapa arbetsorganisationer som stödjer utvecklings- och kvalitetsarbetet i skolan och att finna nya utvecklings- och karriärmöjligheter för lärare.

Utbildning för undervisning i yrkesämnen

Det finns i dag ett stort antal personer utan lärarutbildning, men med annan yrkesutbildning och erfarenhet, som med gott resultat tjänstgör i gymnasieskolan som lärare i yrkesämnena. Dessa bidrar därmed till att utbildning i yrkesämnena kommer till stånd vid åtskilliga gymnasieskolor.

Regeringen vill peka på de möjligheter till utbildning som numera ges för denna grupp obehöriga lärare. Den nya lärarexamen har en inriktning om 120 poäng där, förutom det allmänna utbildningsområdet, en omfattande yrkeserfarenhet och relevant högskoleutbildning om 60 poäng leder till lärarexamen för undervisning i yrkesämnena och därmed behörighet för tillsvidareanställning i en gymnasieskola. Regeringen vill också peka på de förändringar vad gäller bedömning av reell kompetens som föreslås i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/2002:15). Med SÄL-projektet (avsnitt 7.1.4) ges för vissa av dessa lärare möjligheter att på rimlig tid studera till en lärarexamen samtidigt som utbildningen förenas med en lärartjänst.

Regeringen anser vidare att de möjligheter en kommun har enligt lagen (1993:802) om entreprenadförhållanden inom skolan att sluta ett avtal om undervisning med en person eller ett företag borde kunna utnyttjas i högre utsträckning för att kunna använda personer med aktuella kunskaper i undervisningen i olika yrkesområden. Sådana kontakter kan också innebära ett första steg i en rekryteringsprocess, men också

skapa nya förutsättningar för samarbete mellan gymnasieskolan och arbetslivet.

Kvalitetsutveckling

Regeringen har under senare år tagit olika initiativ för att stödja kvalitetsarbetet i kommuner och skolor. Som en del av mål- och resultatstyrningen skall sedan 1997 varje kommun och skola samt de fristående skolor som får offentligt stöd årligen upprätta skriftliga kvalitetsredovisningar enligt förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Vidare har Skolverket haft i uppdrag att utveckla kvalitetsindikatorer. Till detta kommer att en av uppgifterna för skollagskommittén (dir. 1999:15) är att utreda och föreslå hur målstyrningen samt det kommunala ansvaret för kvalitet och likvärdighet kan förtydligas och stärkas.

Förändrad förordning om kvalitetsredovisning

Förordningen om kvalitetsredovisning har haft svårt att nå fullt genomslag. Dels har inte alla kommuner och skolor gjort kvalitetsredovisningar, dels motsvarar inte alla redovisningar förordningens krav.

I syfte att stärka arbetet med kvalitetsredovisning har regeringen nyligen fattat beslut om vissa ändringar av förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Bland annat har kopplingen till de nationella målen skärpts. Kravet på att redovisa vilka åtgärder som behövs har ersatts med ett krav på att redovisa vilka åtgärder som skolan respektive huvudmannen avser att vidta. Ett sista datum för när huvudmännens kvalitetsredovisningar skall vara upprättade har också införts.

Nytt uppdrag om nationella kvalitetsindikatorer

Behovet av att kunna bedöma kvalitetsutvecklingen i olika delar av utbildningssystemet har drivit fram ett omfattande arbete med att utveckla kvalitetsindikatorer. Framför allt inom ramen för det internationella samarbetet pågår ett stort antal aktiviteter.

I augusti 1999 redovisade Skolverket ett uppdrag från regeringen att utveckla indikatorer som belyser kvalitetsutvecklingen inom såväl barnomsorgen som det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna. Skolverket beskriver indikatorsystemet som ett nationellt utvecklingsinstrument, främst med syfte att påverka den lokala skolutvecklingen. Sedan

rapporteringen har Skolverket genomfört två utprovningar av systemet i ett urval kommuner. Indikatorsystemet kommer att göras tillgängligt för intresserade förskolor och skolor.

Regeringen avser att inom kort ge Skolverket i uppdrag att i ett nästa steg utveckla kvalitetsindikatorer på nationell nivå för förskola, skola och vuxenutbildning. Syftet är att utveckla underlag för en övergripande och aggregerad bild av kvalitetsutvecklingen i svensk förskola, skola och vuxenutbildning.

Forskning för kvalitetsutveckling

Regeringen har tidigare, i regeringens proposition En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000: 135) i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) och i regeringens proposition Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:1), framhållit betydelsen av forskning inom skolväsendet. Regeringen fann i föregående års budgetproposition det därför angeläget att kraftigt öka anslaget för forskning inom skolväsendet med anledning av dels tidigare års stora nedskärningar, dels myndighetens förändrade uppdrag samt utifrån principen om ett livslångt och livsvitt lärande. Forskningen skall ta sin utgångspunkt i brister och behov av kunskap inom skolväsende och förskoleområdet.

Samverkan i arbetslag och integration mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem

Samverkan i arbetslag och integration mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem syftar till att skapa ett gemensamt ansvar och att utveckla lärandemiljöer av god kvalitet. Förskoleklassen har en speciellt viktig roll som en mötesplats mellan förskolans och skolans kulturer. Förskolepedagogiken kan genom förskoleklassen få inflytande i grundskolans tidiga år.

Skolverket har i uppdrag att verka för en fortsatt integration mellan förskola och grundskola. Av en rapport från Skolverket till regeringen framgår dock att utvecklingen går mot att sexåringarna får mer av skolans kultur än vad tanken var med reformen, vars anda handlade om mer skapande, lek och utforskande. Inom verksamheten saknas kunskap om reformens intentioner och om den reviderade läroplanens innehåll och

innebörd. Informations- och implementeringsbehoven är enligt Skolverket fortfarande stora.

Regeringen kommer att noga följa utvecklingen av integrationen och anser att det är av stor vikt att frågan om implementeringen av den reviderade läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) och läroplanen för förskolan (Lpfö 98) aktualiseras inom ramen för de förbättringsstödjande åtgärder som Skolverket nu riktar till kommunerna. Skolverkets redan pågående arbete kommer att intensifieras genom fortsatt utvecklingsarbete med fokus på pedagogisk och innehållsmässig integrering.

Bedömning och betygssättning i gymnasieskolan

Från 1994 gäller ett nytt mål- och kunskapsrelaterat betygssystem i gymnasieskolan. Betyg sätts efter varje avslutad kurs efter en fyrgradig skala.

Det är avgörande för betygens trovärdighet och systemets legitimitet att betygssystemet grundar sig på likvärdig bedömning. Skolverket har i olika sammanhang pekat på att bedömningen av elevernas kunskaper tycks variera. Även den nationella kvalitetsgranskningen 2000 om betyg och bedömning redovisar förekomsten av betydande brister i skolornas arbete vad gäller en rättvis och likvärdig bedömning. Granskningen visar att det har saknats reella förutsättningar för lärarna att sätta sig in och förstå systemet från grunden.

Gymnasiekommittén har i direktiven att pröva om ämnesbetyg skall återinföras. Förslag skall lämnas den 30 april 2002. Regeringen bedömer dock att det redan nu behövs kompetensutveckling om kunskapsbedömning och betygssättning. Regeringen avser därför att ge Skolverket i uppdrag att genomföra en sådan kompetensutveckling av lärare i gymnasieskolan.

Fristående skolor

Under senare år har antalet fristående skolor ökat kraftigt såväl på grundskolenivå som på gymnasial nivå. De erfarenheter som nu föreligger av tillämpningen av de nuvarande villkoren och av utvecklingen inom området har aktualiserat en översyn av det regelverk som ligger till grund för verksamheten. Utvecklingen aktualiserar flera frågor kring konsekvenserna för elever,

föräldrar, skolor och kommuner. Därför måste det finnas en sådan relation mellan offentliga och fristående skolor i en kommun att denna ges faktiska möjligheter att ta sitt övergripande ansvar för utbildningen av barn och ungdomar i kommunen. Barns och ungdomars rätt till en bra utbildning i offentlig regi måste säkerställas.

Regeringen avser att i en kommande proposition om fristående skolor lämna förslag om Skolverkets prövning av ansökningar, bidragsvillkor, uppföljning, utvärdering och tillsyn.

Svensk undervisning i utlandet

Svenska staten stödjer utbildning av utlands-svenska barn och ungdomar främst för att kunna rekrytera svenskar med barn i skolåldern för tidsbegränsade arbetsuppgifter i andra länder. För att de skall kunna ha kontakt med och möjlighet att återvända till Sverige efter tjänstgöringen är det viktigt att det i dessa länder finns tillgång till en undervisning som motsvarar den svenska skolans.

Det ansträngda ekonomiska läget under den senare delen av 1990-talet fick konsekvenser för den svenska utlandsundervisningen. Enligt preliminära uppgifter från Skolverket är det nu framför allt den kompletterande svenska undervisningen som är i behov av resursförstärkningar. Regeringen anser att det är viktigt att kvaliteten i den svenska undervisningen i utlandet håller en fortsatt hög nivå och att de uppsatta kunskapsmålen för undervisningen möts. Regeringen föreslår därför en höjning av anslaget.

Demokrati och värdegrund

De demokratiska värderingarna skall enligt de nationella styrdokumenterna vara en tydlig del av skolans vardag och arbete. Arbetet med att motverka och förebygga diskriminering, rasism, främlingsfientlighet och våld måste ske genom kraftfulla insatser på alla nivåer inom olika delar av samhället, däribland skolan, gärna i samarbete med bl.a. organisationer, partier och föreningar.

För att stärka kommunernas och skolornas arbete med demokrati- och värdegrundsfrågor har 12 miljoner kronor avsatts under tre år fr.o.m. juni 2000. Umeå universitet i samverkan med Ersta Sköndal högskola samt Göteborgs universitet får projektmedel för detta ändamål.

Regeringen har tidigare, bl.a. i regeringens skrivelser 1996/97:112 och 1998/99:121, markerat värdegrundsfrågornas betydelse och vidtagit särskilda åtgärder för att stödja och stimulera arbetet i förskolan, skolan och vuxenutbildningen. Regeringen följer upp och utvärderar effekterna av insatserna hösten 2001. Resultatet av utvärderingen skall ligga till grund för fortsatta insatser att stärka arbetet med de grundläggande demokratiska värderingarna.

Särskilda satsningar på jämställdhet

En demokratisk syn på flickors och pojkars lika värde skall genomsyra hela skolans verksamhet för att motverka könsojämlikhet och segregering och främja jämställdhet mellan könen.

Regeringen avser att ge Skolverket i uppdrag att ta fram lärande exempel på hur skolor och kommuner, i samverkan med olika organisationer och myndigheter, arbetar med jämställdhet och social och etnisk mångfald. Syftet är att främja och intensifiera skolornas och kommunernas jämställdhetsarbete.

För att stärka och stödja skolornas kunskap och kompetens avser regeringen att avsätta medel för att utbilda pedagogiskt kvalificerade resurspersoner i jämställdhet och genuskunskap. Målet är att det år 2004 skall finnas minst en utbildad lärare/pedagog i varje kommun. Dessa resurspersoner skall arbeta med jämställdhetsfrågor i den pedagogiska praktiken för att höja kvaliteten och öka måluppfyllelsen inom detta kunskapsområde. De båda nationella värdegrundscentrumerna vid Göteborgs universitet och Umeå universitet/Ersta Sköndal högskola (VGC) kommer att anlitas för detta ändamål.

Sex och samlevnad

Sex- och samlevnadsundervisningen får inte tillräckligt utrymme i skolans verksamhet. Skolverkets kvalitetsgranskning 2000 visade att brist på samordning och ledning av kunskapsområdet innebär att barn och unga inte får en likvärdig utbildning inom detta område. Regeringen vill betona att undervisning i sex och samlevnad är lika viktig för båda könen och för alla elever.

För 2001 avsatte regeringen medel för kompetensutveckling av rektorer och skolledare i bl.a. värdegrund. Skolverket genomför nu i samverkan med rektorsutbildningen en ny kompetensutveckling. Den vänder sig även till förtroendevalda och förvaltningschefer. Kompetensutvecklingen avser läroplanernas värdegrundsuppdrag och övergripande mål samt de områden, enligt

regeringens uppdrag, som bl.a. avser etniskt och sexuellt relaterad mobbning samt homofobi. Regeringen anser att insatserna för kompetensutveckling inom detta område bör fortsätta. Det är viktigt att dessa frågor sätter diskussioner om identitet, relationer och maktfrågor snarare än biologi i centrum och utgår från elevernas egna frågor och erfarenheter.

Elevvård

Elevvård och skolhälsovård har kommit alltmer i skymundan i diskussionen om skolans måluppfyllelse. För att kartlägga och föreslå förbättringar inom dessa områden tillsattes Elevvårdsutredningen som i maj 2000 lämnade sitt betänkande *Från dubbla spår till Elevhälsa* (SOU 2000:19). Regeringen avser att under hösten 2001 i en proposition redovisa sin syn på elevvårdens, skolhälsovårdens och specialpedagogikens inriktning och utveckling.

Elev- och föräldrainflytande

Information utgör en viktig förutsättning för att elever, föräldrar och vuxenstuderande skall kunna utnyttja möjligheterna till inflytande i skolan. Regeringen har därför uppdragit åt Skolverkets kvalitetsgranskningsnämnd att genomföra en nationell kvalitetsgranskning avseende *Information till barn, elever och föräldrar samt vuxenstuderande*.

Sedan 1996 pågår en försöksverksamhet med lokala styrelser med föräldramajoritet inom grund- och särskolan. Sedan 1997 pågår även en försöksverksamhet med lokala styrelser med elevmajoritet inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Försöksverksamheterna har förlängts till och med den 30 juni 2003. Cirka 250 grundskolor och ca 40 gymnasieskolor deltar i försöksverksamheterna. Skolverket har låtit följa upp erfarenheterna av försöksverksamheten som generellt är positiva. Statskontoret har nyligen fått i uppdrag att kartlägga och analysera varför så få skolor deltagit.

Särskilda insatser för elever med funktionshinder

För närvarande pågår ett intensivt arbete med att genomföra förändringar med anledning av reger-

ingens proposition Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd (prop. 1998/99:105).

Den 1 juli 2000 inrättades Specialskolemyndigheten (SPM) som svarar för samordningen av de sex specialskolorna för döva och hörselskadade elever. Skolorna var tidigare egna myndigheter. Syftet med samordningen i en myndighet är bl.a. att stärka kvalitetsutvecklingen av verksamheten, t.ex. genom kompetensutveckling och annan utvecklingsverksamhet.

Den 1 juli 2001 inrättades Specialpedagogiska institutet som ersätter bl.a. de tidigare myndigheterna Statens institut för handikappfrågor i skolan, Ekesholans resurscenter, Hällsboskolans resurscenter, Tomtebodaskolans resurscenter och Åsbackaskolans resurscenter. Syftet med omställningen är att skapa en förbättrad samordning av statens stöd till huvudmännen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola. Förändringen innebär också en breddning av myndighetens uppdrag såväl mot förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen som i förhållande till målgrupper. Fr.o.m. den 1 januari 2002 vidgas institutets ansvar för stöd i specialpedagogiska frågor till att även gälla vuxna med funktionshinder i den kommunala vuxenutbildningen.

Särskilt stöd till kompetensutveckling

Inom Specialpedagogiska institutet kommer under en övergångsperiod att finnas specialskola dels för elever med synskada och ytterligare funktionshinder, dels för elever med grav språkstörning. Intagningen till specialskolan för elever med synskada och ytterligare funktionshinder upphörde dock den 1 juli 2001. För elever med grav språkstörning kommer intagningen att upphöra den 1 juli 2002. Syftet är att ställa om verksamheten mot att i högre grad genom resurscentrens verksamhet stödja elevernas hemkommuner att erbjuda utbildning av god kvalitet anpassad efter elevernas behov.

Regeringen anser att det finns ett fortsatt behov av att stödja denna omställning. För målgruppen elever med grav språkstörning har redan avsatts särskilda medel dels för att möjliggöra uppbyggnaden av regionala undervisningsgrupper för dessa elever, dels för en riktad satsning på kompetensutveckling för personal. Under tre år med början 2000 disponerar Hällsboskolans resurscenter, sedan den 1 juli 2001 Specialpedagogiska institutet, medel för att i samarbete med

några specialpedagogiska institutioner genomföra en sådan satsning på kompetensutveckling. Regeringen avser att förstärka denna satsning samt avsätta medel även för riktad kompetensutveckling av personal som arbetar med elever med synskada och ytterligare funktionshinder.

Rh-anpassad gymnasieutbildning

Fr.o.m. läsåret 2001/02 gäller reglerna för behörighet att söka till nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan också vid Rh-anpassad utbildning. Eftersom vissa elever med svåra rörelsehinder på grund av ytterligare funktionshinder kan ha problem att klara de förkunskapskrav som gäller för de nationella respektive specialutformade programmen har regeringen gett intagningsnämnden möjlighet att ge dispens för sökande som saknar betyg i de behörighetsgivande ämnena om eleven bedöms i huvudsak kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Trots dispensmöjligheten har en högre andel än tidigare ej tagits in till läsåret 2001/02. Regeringen följer noga vilka utbildningsvägar dessa elever erbjudits i stället. Regeringen avser att ändra bestämmelserna om behörighet till den Rh-anpassade gymnasieutbildningen i syfte att ytterligare underlätta möjligheterna att bevilja dispens.

Utredning om särskolan

Under de senaste åren har det skett en markant ökning av andelen elever i den obligatoriska särskolan. Mot bakgrund av de slutsatser som Skolverket på uppdrag av regeringen redovisat i rapporten Hur särskild får man vara? (dnr. 2000:2037) gav regeringen Skolverket i uppdrag att utarbeta allmänna råd eller informationsmaterial om rutinerna för utredning och beslut om mottagande i den obligatoriska särskolan. Skolverket beslutade den 15 juni 2001 om allmänna råd.

Regeringen har vidare gett Skolverket i uppdrag att utreda hur skolformen svarar mot elevernas behov och förutsättningar. Uppdraget skall rapporteras den 1 oktober 2001. Verket skall också senast den 1 mars 2002 redovisa en uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten med ökat föräldrainsflytande över val av skolform för utvecklingsstörda barn.

Regeringen anser att det är viktigt att utveckla och stärka principen om en skola för alla för

barn och ungdomar med utvecklingsstörning. Regeringen avser därför att under hösten 2001 tillsätta en parlamentarisk kommitté som får i uppdrag att genomföra en översyn av särskolan, dvs. den obligatoriska särskolan och gymnasiesärskolan, samt särvox.

5.2 Resultatbedömning

Resultatredovisning finns även i regeringens skrivelse Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2000/01:102).

5.2.1 Resultat

Resultatredovisningen för skolan baseras på underlag från Skolverket som under det gångna året har bedrivit ett omfattande arbete med att öka tillgängligheten till verkets information i uppföljningssystemet. Detta kommer under innevarande år att resultera i ett system för resultatredovisning via Internet.

Förskoleklassen

Läsåret 2000/01 gick drygt 107 500 barn i förskoleklass. Andelen av årskullen sexåringar som var inskriven i förskoleklass var, med 93 procent, oförändrad jämfört med föregående år. Av de sexåringar som inte återfanns i förskoleklassen gick majoriteten i grundskolans årskurs 1. Ungefär 4 procent av alla elever i förskoleklass gick i förskoleklass på en fristående skola.

Den totala kostnaden för förskoleklass med kommunal huvudman beräknas enligt Skolverkets preliminära bedömning till 3,5 miljarder kronor för 2000. Kostnaden per elev beräknas till 33 970 kronor. Jämfört med föregående år har kostnaden per elev ökat med 5,4 procent. Förklaringen till detta är huvudsakligen att antalet inskrivna barn har sjunkit utan motsvarande minskning av resurserna.

Den obligatoriska skolan

Läsåret 2000/01 gick det drygt 1 051 900 elever i *grundskolan*, vilket innebär en ökning med ca 1,5 procent jämfört med föregående läsår. I fristående

de grundskolor har antalet elever ökat med drygt 23 procent jämfört med föregående läsår. Andelen grundskoleelever som gick i fristående skolor var drygt 4 procent.

Den totala kostnaden för den kommunala grundskolan uppgick enligt Skolverkets preliminära bedömning till ca 57,2 miljarder kronor för 2000. Kostnaden per elev beräknas uppgå till ca 56 800 kronor, vilket är en ökning med ca 2,3 procent jämfört med 1999. Skolverkets statistik visar att kostnaderna för undervisning ökar relativt sett mest.

Nästan 90 procent av de elever som gick ut årskurs 9 i grundskolan våren 2000 var behöriga att tas in på ett nationellt program i gymnasieskolan, dvs. de hade minst uppnått betyget Godkänd i svenska alternativt svenska som andra språk, matematik och engelska. Detta innebar en minskning med ca en procentenhet jämfört med föregående år. Enligt Skolverket återfanns 17 procent av de elever som inte var behöriga vid vårterminens slut 2000 på ett nationellt program vid höstterminens start. Förklaringen är att dessa elever efter undervisning under sommaren har godkänts genom prövning.

Enligt preliminära uppgifter från Skolverket var andelen elever i grundskolans år 9 som saknar behörighet till ett nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan vårterminen 2001 i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Av det totala antalet saknade 10,4 procent behörighet. Föregående år var motsvarande uppgift 10,6 procent.

Läsåret 2000/01 gick det knappt 13 500 elever i den *obligatoriska särskolan*. Av dessa återfanns knappt 9 400 i grundsärskolan och knappt 4 100 i träningskolan. Antalet elever i den obligatoriska särskolan har ökat med åtta procent sedan föregående läsår, vilket är en avsevärt större ökning än i grundskolan.

År 2000 beräknas, enligt Skolverkets preliminära bedömning, kommunernas kostnader för den obligatoriska särskolan uppgå till 2,6 miljarder kronor. Kostnaden per elev uppskattas till 212 250 kronor, vilket är en liten minskning jämfört med 1999.

Läsåret 2000/01 gick det drygt 650 elever i den statliga *specialskolan* för döva och hörselskadade, en i stort sett oförändrad nivå sedan föregående år. Dessutom fick drygt 150 elever enligt övergångsbestämmelser utbildning i specialskola vid

statliga resurscenter. Enligt Specialskolemyndighetens årsredovisning var de totala kostnaderna för specialskolan för döva och hörselskadade 311 miljoner kronor år 2000. Många elever i specialskolan har svårigheter att nå målen för utbildningen.

Läsåret 2000/01 gick det 186 elever i *sameskolan*. Dessutom deltog 168 elever, samma antal som föregående år, i den integrerade samiska undervisningen som bedrivs i kommunal regi. Sameskolan uppvisar god måluppfyllelse. Enligt Sameskolstyrelsens årsredovisning var de totala kostnaderna för sameskolan och den integrerade undervisningen drygt 35 miljoner kronor år 2000.

Gymnasieskolan

Från och med hösten 2000 finns det 17 nationella program, en rad specialutformade program och det individuella programmet. Hösten 2000 gick 305 301 elever i gymnasieskolan (inkl. kompletterande utbildning med statsbidrag). I de kommunala skolorna återfanns 93 procent av eleverna, 4,7 procent eller 14 251 gick på fristående gymnasieskolor. Gymnasieskolan finns bl.a. även inom landstingen och som internationella skolor.

Den totala kostnaden för gymnasieskolan var ca 22 miljarder kronor 1999. I den kommunala gymnasieskolan var kostnaden drygt 20 miljarder kronor. Kostnaden per elev var i genomsnitt ca 71 000 kronor i den kommunala gymnasieskolan och 77 300 kronor i de fristående gymnasieskolorna. Enligt preliminära uppgifter för 2000 var de totala kostnaderna för gymnasieskolan med kommunal huvudman 20,7 miljarder kronor, en ökning med drygt en procent jämfört med föregående år. Kostnaden per elev ökade likaså med en procent till 72 140 kr. Kostnaden mellan programmen varierar kraftigt, liksom kostnaden för samma program i olika kommuner.

Enligt uppgifter från Skolverket har sökandebeläggningen för byggprogrammet ökat. Inför hösten 2001 har antalet förstahandssökande ökat med 34 procent jämfört med förra året och antalet sökande har nästan tredubblats sedan 1998. Även intresset för industriprogrammet har ökat kraftigt (31 %). Därmed har den nedåtgående trenden sedan 1996 brutits. Sökandena till natur-

vetenskapsprogrammet har minskat sedan 2000. Denna minskning uppvägs dock till stor del av det ökade intresset för teknikprogrammet.

Fördelningen mellan könen när det gäller förstahandssökande till olika program överensstämmer med tidigare år. Nästan enbart pojkar söker till bygg-, el-, energi-, fordons-, och industriprogrammen. Flickorna söker framför allt till hantverks-, omvårdnads-, samt barn- och fritidsprogrammen.

Enligt en prognos presenterad av Skolverket våren 2001 kan bristen på behöriga ämneslärare i gymnasieskolan och komvux komma att fördubblas fram till år 2008, om examinationen av lärare fortsätter i nuvarande omfattning. Orsakerna är framför allt ökat elevantal och många äldre lärare som under perioden kommer att lämna skolan med pension.

Andelen elever i gymnasieskolan som fått slutbetyg inom fyra år har enligt uppgifter från Skolverket minskat. Av dem som började gymnasieskolan för fyra år sedan var det 73 procent av eleverna som fick slutbetyg senast våren 2000. Motsvarande andel var 76 procent 1999 och 78 procent 1998. Av eleverna som fick slutbetyg våren 2000 hade 80 procent grundläggande behörighet till universitet och högskola, dvs. de hade betyget Godkänd på kurser som omfattar minst 90 procent av de gymnasiepoäng som krävs för fullständigt program.

Andelen elever som gått över till högskolan direkt efter gymnasieskolan har ökat från 16,7 procent (avslutad gymnasieutbildning 1997/98) till 17,4 procent (avslutad gymnasieutbildning 1998/99). Särskilt kan uppmärksammas att elever med utländsk bakgrund gick över i högre grad än genomsnittet (20,6 %).

Läsåret 2000/01 gick det drygt 5 100 elever i *gymnasiesärskolan*. Av dessa återfanns nästan 2 000 på nationella program, knappt 1 000 på specialutformade program och drygt 2 100 på individuella program. Antalet elever i gymnasiesärskolan har ökat med knappt åtta procent sedan föregående läsår.

Preliminära uppgifter från Skolverket visar att kostnaderna för den kommunala gymnasiesärskolan har ökat med drygt 8 procent i fasta priser enligt KPI från 1999 till ca 990 miljoner kronor. Kostnaden per elev, exkl. skolskjutsar och lokaler, var ca 176 000 kronor, en minskning med ca 2 procent.

Orsaker bakom att elever slutar skolan utan fullständiga betyg

Enligt en rapport från Skolverket om orsakerna bakom att många elever slutar skolan utan fullständiga betyg framkommer det att bilden är mycket komplex. För grundskolans del framgår att skolans förhållningssätt och attityder till elever och föräldrar har stor betydelse. De personliga relationerna mellan eleven och vissa lärare har genomgående varit dåliga i gruppen elever utan fullständiga betyg. Skolan har i många fall väntat för länge innan stödåtgärder satts in för dessa barn.

Vidare framgår att även om grundskolan lyckas ge goda baskunskaper så tycks upprätthållandet av elevers studiemotivation vara något som gymnasieskolan inte alltid lever upp till. Många elever som går ut från gymnasieskolan med ofullständiga betyg har redan tidigare problem, med studieavbrott eller studier på individuellt program som följd.

Antalet elever på ett individuellt program har ökat från 15 000 elever 1995 till drygt 17 000 elever 1999. Det är framför allt elever som inte kommit in på ett nationellt eller specialutformat program som återfinns på ett individuellt program. Av landets drygt 600 gymnasieskolor finns det individuella programmet på ca 390 gymnasieskolor. Läsåret 2000/01 var det 34 kommuner som hade en gymnasieskola med enbart det individuella programmet

Cirka 70 procent av de elever som började på ett individuellt program 1996 och 1997 gick över till ett nationellt program. Skolverket har specialstuderat ungefär en tredjedel av eleverna. Generellt för den studerade gruppen är att individuella program fungerar dåligt som inkörspport till de nationella programmen. För elever med invandrarbakgrund är resultaten dock mer positiva.

Elever med utländsk bakgrund

Var femte elev med utländsk bakgrund som lämnar grundskolan saknar, enligt resultatet från en studie som bygger på ett tjugotal kommuner, grundläggande behörighet till studier på ett nationellt program, vilket skall jämföras med att var tionde elev gör det totalt. Åtta av tio elever lämnar gymnasieskolan med slutbetyg medan endast sju av tio elever som har utländsk bakgrund gör det. Som motsats till detta konstateras att det finns ett antal elever med utländsk bak-

grund, vilka främst är flickor, som har mycket goda betyg.

Eleverna i de studerade kommunerna deltar i relativt stor utsträckning i modersmålsundervisning. I vissa fall har dock undervisningstimmarna minskat och gruppstorlekarna ökat och blivit mer heterogena. Undervisningen ges både för elever inom grundskolan och för gymnasieskolan utanför timplanebunden tid, ofta efter skolagens slut. Enligt undersökningen deltar enbart 6 procent av eleverna i gymnasieskolan, att jämföra med 16 procent inom grundskolan. Studiehjälp på modersmålet förekommer mycket sparsamt på grundskolan och bara i enstaka fall i gymnasieskolan. Behoven är mycket större än omfattningen visar.

En viktig förklaring till att elever med utländsk bakgrund lämnar grundskolan och gymnasieskolan utan fullständiga betyg anges vara bl.a. brist på ekonomiska resurser i kommunen och i vissa fall lärarkompetens.

För att öka fullföljandet av studierna i gymnasieskolan har vissa kommuner satsat på en samordnad introduktionsverksamhet liksom programriktade introduktionskurser inom det individuella programmet för nyanlända elever med utländsk bakgrund. I genomsnitt sökte 64 procent av eleverna som studerade på ett individuellt program och 62 procent av dem som studerade på PRIV (programriktat individuellt program) vidare till ett nationellt program.

Elever med funktionshinder i grund- och gymnasieskolan

Situationen för elever med funktionshinder uppmärksammas i olika rapporter. Skolor kräver ofta diagnos för att eleverna skall erhålla stödinsatser, trots att rätten till stöd inte är avhängig diagnos.

Föräldrar menar att den vanligaste bidragande orsaken till att elever inte uppnått målen är bristande kompetens hos personalen och/eller förståelse för eleverna. Det finns även brister i arbetet med de åtgärdsprogram som en elev i behov av särskilt stöd har rätt att få. Skolverket framhåller vikten av att förtroendefulla relationer skapas mellan skolans personal, elever och föräldrar samt betonar betydelsen av tidig upptäckt, tidiga stödåtgärder samt upprättande av åtgärdsprogram.

Attityder till skolan

I rapporten *Attityder till skolan* 2000 (Skolverkets rapport 197) redovisar Skolverket sin tredje undersökning av elevers, föräldrars, lärares och allmänhetens attityder till grund- och gymnasieskolan.

Demokrati och värdegrund

Bilden är inte entydig av hur skolan fungerar ur ett demokratiskt perspektiv. Ungefär hälften av lärarna tycker att skolan lyckas bra med att förmedla grundläggande värden och traditioner. Skolan lyckas också enligt lärare, elever och föräldrar i stor utsträckning att utveckla elevernas samarbetsförmåga. En stor andel av eleverna tycker att lärare behandlar flickor och pojkar lika. Jämfört med tidigare tycker många lärare och elever dessutom att skolans lyckats bra med att utveckla elevernas förmåga att ta ställning i etiska och moraliska frågor. Enligt allmänheten, föräldrar och lärare lyckas skolan i stor utsträckning verka för jämställdhet.

Elev- och föräldrainflytande

Andelen föräldrar som är nöjda med hur skolan informerar har ökat. Majoriteten av föräldrarna är positivt inställda till barnens lärare, undervisningens innehåll och arbetssättet i skolan. Samtalsklimatet mellan föräldrar och skola är bra. Fler föräldrar tycker att de får bra information om det egna barnet. Däremot är föräldrarna inte lika positiva till den information de får från skolan när det gäller mer övergripande mål för skolans verksamhet och hur resurserna används.

De flesta skolor har någon form av föräldraråd men det är ett begränsat antal föräldrar som deltar. Föräldrarna vill ha ett större inflytande. Högutbildade föräldrar och föräldrar med svensk bakgrund ger i högre grad uttryck för att de vill vara med och bestämma i sina barns skolor. Dessa föräldrar är också mindre nöjda med det inflytande de har.

Eleverna anser att de fått ett ökat inflytande när det gäller hur de skall arbeta och över läxor och prov. Samtidigt ökar andelen lärare som tycker att eleverna inte klarar att ta det ansvar som krävs för ett ökat inflytande. Fler flickor än pojkar uppger att de vill vara med och bestämma och de tycker också att de kan vara med och bestämma i högre grad än vad pojkarna anser att de kan. Viljan till inflytande hos eleverna har minskat inom flera områden som till exempel läromedel, normer, skolmiljö och skolmat.

Skolan som social miljö

Den sociala miljön i grundskolan framstår som mer problematisk än den i gymnasieskolan. En större andel elever än tidigare tycker att mobbing är ett allvarligt problem på skolan. Framför allt gäller det år 7–9. Många av eleverna uppgav att de kände sig mobbade av sina lärare.

Stressen har ökat i både grundskolan och gymnasieskolan sedan den tidigare undersökningen 1997. Eleverna på de studieförberedande programmen i gymnasieskolan, och då främst flickor, är de som i störst utsträckning uppger att de alltid eller ofta känner sig stressade. Andra studier har visat att flickor i högre utsträckning än pojkar uppvisar psykosomatiska och stressrelaterade symptom och att dessa könsskillnader har ökat mellan 1985 och 1997.

I genomsnitt tror 72 procent av eleverna i gymnasieskolan att de skall läsa vidare på universitet eller högskola. Skillnaden mellan programmen är dock stor.

Internationellt samarbete

Det statliga bidraget till svenska skolors internationalisering uppgår till omkring 20 miljoner kronor årligen. Därav delas ca 13 miljoner kronor ut till svenska skolor, huvudsakligen i form av lärarstipendier för deltagande i internationella konferenser och skapande av internationella kontakter, samt bidrag till skolors utvecklingsarbete avseende internationalisering. Administrationen av detta flyttades fr.o.m. den 1 juli 2000 från Skolverket till Internationella programkontoret för utbildningsområdet.

Drygt 3000 elever och lärare deltog under 2000 i nordiska utbyten inom ramen för NORDPLUS-mini och NORDPLUS-junior, dvs. Nordiska ministerrådets stödordningar för nordiskt grundskole- och gymnasieutbyte.

Omkring en tiondel av alla Sveriges skolor har sedan 1995 deltagit i något projekt inom EU-programmen Sokrates och Leonardo da Vinci. I ansökningsomgången 2000 fördelades närmare 19 miljoner till ca 950 svenska förskolor och skolor från dessa EU-program.

Utlandsvistelser inom ramen för EU-programmen och andra utbytesprogram resulterar hos flertalet deltagare i personlig utveckling och ett ökat intresse för språk och andra kärnämnen. Praktikperioder inom Leonardo da Vinci-programmet medför en professionell utveck-

ling inom det egna yrkesområdet och inte sällan en ökad yrkesstolthet. Programmet har vidare bidragit till att höja yrkesutbildningens status på de deltagande skolorna. Ett annat resultat är att varaktiga kontakter mellan skola och arbetsliv byggs upp inom många projekt.

5.2.2 Analys och slutsatser

Den bild som ges av bl.a. Skolverkets rapportering är inte entydig. Problem med måloppfyllelse i vissa skolor och stress, mobbning och otrygghet skall ses i ljuset av Sveriges i internationell jämförelse goda resultat i grundskola och gymnasieskola och det faktum att de flesta elever trivs i skolan. Problemen är både strukturellt och individuellt relaterade. Därför finns det inga enkla lösningar.

Förtroendet för skolan

Förväntningarna på skolan är stora från föräldrar och allmänhet. Skolans resultat måste bedömas mot bakgrund av de mycket höga ambitioner som präglar skolpolitiken. De problem som finns i skolans miljö måste även ses i perspektivet av förändringar som har genomförts under de senaste decennierna inom en rad olika samhällsområden. Det gäller t.ex. familje- och arbetslivet, det mångkulturella samhället, internationaliseringen och välfärdssystem. Den förändrade ansvarsfördelningen mellan stat och kommun när det gäller skolan genomfördes dessutom under en period av ekonomisk kris.

Regeringen ser med stort allvar på den brist på förtroende som på alltför många håll fortfarande finns hos allmänhet, föräldrar och lärare för de politiskt ansvariga för skolan och anser att denna utveckling måste brytas. Regeringen konstaterar samtidigt att studier visar att skolbarnsföräldrar är mer positiva till skolan ju närmare de kommer i kontakt med den dagliga verksamheten. Det är angeläget att kommunerna strävar efter att involvera föräldrar i skolans arbete i så hög utsträckning som möjligt. Regeringen har bl.a. mot denna bakgrund gett Kvalitetsgranskningsnämnden vid Skolverket i uppdrag att granska hur kommunerna uppfyller sitt informationsansvar till föräldrar och elever. Vidare har regeringen förlängt försöksverksamheten med lokala styrrelser med föräldramajoritet med två år samt gett

Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera varför så få skolor deltagit i försöket.

En samverkande skola

Genom läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna som antogs 1994 skapades förutsättningar för en ökad samsyn vad gäller mål och värdegrund mellan grundskolan och gymnasieskolan. Genom tillkomsten av läroplanen för förskolan 1998 lades grunden för en sammanlänkning även mellan förskolan och grundskolan.

En arbetsgrupp för översyn av läroplanen som styrdokument prövar nu om ett gemensamt måldokument för förskolan, den obligatoriska skolan och de frivilliga skolformerna skulle förstärka det livslånga lärandet. Arbetsgruppen lämnar sin rapport den 5 oktober 2001.

1998 införde regeringen en gemensam läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. Läroplanen har givit starkt stöd för fortsatta integrationssträvanden. Enligt regeringen är det väsentligt att den fortsatta integrationen sker så att man undviker den "skolifiering" av förskoleklassen, som bl.a. Skolverket pekat på.

Helhetssynen på utbildningen för barn och unga har varit positiv för den svenska skolans utveckling. Sverige ligger i förhållande till jämförbara länder väl till när det gäller elevernas kunskaper, deras personliga och sociala utveckling samt andel elever som fullföljer utbildning på gymnasial nivå.

Det lokala friutrymmet är stort, men utnyttjas inte alltid av kommunerna. Det nya läraravtalet, försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan och införandet av poängplanen i gymnasieskolan är exempel på förändringar som kraftigt har ökat möjligheterna till en flexibel lokal planering. Medel har avsatts till kompetensutveckling av personal, t.ex. inom det specialpedagogiska området. Kommunerna har även tillförts resurser i form av ökade generella och riktade statsbidrag, t.ex. till utveckling av lärarrollen, förstärkningen av den garanterade undervisningstiden i gymnasieskolan, storstadssatsningen och senast resursen för personalförstärkningar i skolan.

Stödinsatser för ökad måluppfyllelse

Skolan har ett uttalat ansvar för att ge elever, som är i behov av särskilt stöd, förutsättningar att nå skolans mål. Skolverket konstaterar emellertid i sin rapport Utan fullständiga betyg (Dnr 2000:1838) att skolor lätt faller tillbaka på traditionella pedagogiska lösningar för elever, som riskerar att lämna grundskolan utan fullständiga betyg. De vanligaste insatserna är av organisatoriskt slag, ofta i form av särskilda undervisningsgrupper, medan ungdomarna själva önskar ett individualiserat bemötande. Forskning och rapporter, bl.a. från Skolverket, har visat att en skolas förmåga att anpassa organisation och undervisning till den enskilde elevens behov och förutsättningar är av stor betydelse för skolans förmåga att stödja elevernas kunskapsutveckling så att dessa kan nå utbildningsmålen. Regeringen anser att insatser för att öka måluppfyllelsen i grund- och gymnasieskolan är av högsta prioritet.

I fråga om skolornas stöd till elever med utländsk bakgrund har Skolverket redovisat flera brister i kommunernas insatser. För att nå målen är det betydelsefullt med ett genomtänkt mottagande och diagnostisering av nyanlända invandrarelever, en socialt väl fungerande miljö utan polarisering mellan olika grupper, en tydlig inriktning på språklig utveckling samt social fostran. Det krävs även att modersmålsundervisning, studiehandledning på modersmålet och undervisningen i svenska som andra språk har hög kvalitet. Kunskaper i andra språk än svenska måste ses som tillgångar att bygga vidare på. Sverige är i stort behov av människor med goda kunskaper i många språk.

Skolans sociala miljö

Den psykosociala arbetsmiljön är precis lika viktig i skolan som på andra arbetsplatser. För både lärare och elever är delaktighet ett nyckelord. Trivsel och möjlighet att påverka sin arbetssituation hänger intimt ihop. Regeringen anser att resultaten från Skolverkets attitydundersökning måste uppmärksammas. Det är t.ex. oroande att elevinflytandet har stagnerat sedan 1997 och att lärarna upplever en brist på inflytande över stödåtgärder, gruppstorlekar, skolmiljö och resursanvändning. Regeringen anser att det är av största vikt att verka för ett ökat elevinflytande. Kommunerna har här ett ansvar för att inflytandet ökar.

Det är vidare en viktig uppgift på alla nivåer att identifiera de faktorer som orsakar stress och vidta åtgärder för att minska den stress som både lärare och elever upplever har ökat.

Regeringen kommer att behandla frågor om elevernas arbetsmiljö i den kommande propositionen om elevhälsa.

En öppen skola

Skolan kan inte nå sina mål utan att samspela med sin omvärld. Det finns ofta ett starkt samband mellan elevers familjesituation, t.ex. med avseende på föräldrars utbildningsnivå och engagemang i barnens skolgång, och elevernas framgång i skolan. För att barn och unga i utsatta familjer skall känna sig motiverade för studier behöver ofta hela familjens situation stärkas. Det fordras insatser från många parter och ett tätt samarbete mellan dem för att stödja familjer som befinner sig i sociala svårigheter. Ansvars- och rollfördelningen inom kommunen behöver därför ständigt diskuteras och omprövas för att nå bästa resultat.

Skolan är inte i dag ett slutet samhälle, men öppenheten mot omvärlden kan öka ytterligare. Det finns mycket att vinna på fördjupade samverkansformer mellan skolan och skilda offentliga verksamheter, organisationer och arbetslivet. Omvärlden kan ses som en pedagogisk resurs för skolan. Dels förutsätter målen i läroplanen och kursplanerna att eleverna har möjlighet att utveckla sina kontakter med samhälls- och arbetslivet, dels utgör människor i skolans omvärld en möjlighet för skolan att hämta in kompletterande kompetens inom olika områden. Därigenom ökas skolans samlade resurser och skolans miljö för lärande berikas.

I rapporten Samverkan mellan skola och arbetsliv (Ds 2000:62) föreslås bl.a. att möjligheterna att genomföra ett nationellt program i gymnasieskolan genom lärande i arbetslivet skall öka, att samråd lokalt skall ske med arbetsmarknadens parter på program med yrkesämnen, att ett nationellt system för kvalitetssäkring av yrkesutbildning bör utvecklas och att formerna för finansiering av arbetslivets medverkan i arbetslivet skall ses över. Regeringen kommer att överväga vilka ytterligare initiativ som bör tas.

Regeringen kommer under 2002 att presentera en proposition om vägledning, med anledning

av den s.k. Vägledningsutredningens betänkande (SOU 2001:45).

Internationalisering

EU-programmen och annat stöd till internationella kontakter har bidragit till att främja den svenska skolans internationalisering från förskolan och uppåt.

Rapporteringen från skolor som fått nationella och europeiska bidrag för internationellt samarbete tyder på att genomförda internationaliseringsåtgärder i skolan bidrar till att främja de utvecklingssträvanden som görs inom den nationella utbildningspolitiken och som bl.a. kommer till uttryck i läroplanen (Lpfö 98, Lpo 94 och Lpf 94). Detta märks exempelvis vad gäller utveckling av yrkesutbildningen, främjande av samarbete mellan skola och arbetsliv och arbetet med den gemensamma värdegrunden.

Skolans internationalisering är ett led i arbetet med att förbereda eleverna för ett samhälls- och arbetsliv där de internationella kontakterna ökar inom många olika yrkesområden och arbetet kan ses som en av många skolutvecklingsaktiviteter. Det finns dock vissa svårigheter att mäta resultat av internationellt samarbete. Det som kan mätas är ofta upplevelsen av resultaten hos de inblandade.

Det är en prioriterad uppgift inom EU att öka arbetskraftens rörlighet i Europa. Rörlighet kan främjas bl.a. genom förbättrade möjligheter till studier och praktik utomlands. Möjligheterna att tillgodoräkna sig studier och praktikperioder på gymnasienivå och uppåt i ett annat EU-land har förbättrats i och med införandet av överenskommelsen om "Europeiska utbildningsavsnitt" (1999/51/EG). Utlandsstudierna och praktikperioderna dokumenteras i ett s.k. Europass, och översätts så att dessa perioder kan räknas med i slutbetyget från den svenska gymnasieskolan. Regeringen överväger ytterligare åtgärder för att främja rörlighet över gränserna och annat internationellt samarbete på skolans område.

En skola i utveckling

Skolan skall fostra självständiga individer som samtidigt har förmågan att ta andras perspektiv

och att samarbeta. Ett kollektivt ansvar uppstår där barn och unga själva och med hjälp av andra utvecklar de färdigheter som krävs för delaktighet, inflytande och gemenskap. Undersökningar har visat att barns kollektiva prestationer är överlägsna barns individuella prestationer. Detta gäller även när elever med olika studieförutsättningar samarbetar.

Samarbetet behöver inte begränsas till att genomföras inom klassen eller ens inom den egna skolan. Med stöd av informationsteknik kan samarbete initieras både med andra skolor och andra typer av organisationer inom och utom landet. Samarbete över skol- och nationsgränser vidgar perspektiven och sätter in frågorna i ett större sammanhang.

Demokrati, mänskliga rättigheter, mångfald, jämställdhet m.m. finns som kunskapsområden och mål i läroplanen och i kursplanerna för alla skolformer. Arbetsgruppen för översyn av läroplanen som styrinstrument kommer ta upp hur de övergripande målen skall få större genomslag.

Kunskapsinnehållet i skolan finns kodifierat i läroplanerna och kursplanerna och kan inte utan vidare bytas ut eller utvidgas. Regeringen anser dock att det inte i första hand är regeländringar som behövs för att möta krav på skolan inom olika områden, utan en större medvetenhet i kommunerna om det friutrymme som finns att utnyttja inom dagens regelverk.

Kompetensutveckling

I flera av de undersökningar som ligger till grund för regeringens analys och slutsatser av utvecklingen uppmärksammas behovet av kompetensutveckling för personal i skolan. Under ett antal år har medel avsatts för särskilt aktuella behov som specialpedagogik, basfärdigheter, utvecklingen av yrkesämnena etc. Kommunen har ett övergripande ansvar för att personalen har en adekvat kompetens för sina uppgifter. I ljuset av den svåra ekonomiska situation som vissa kommuner fortfarande befinner sig i och det stora behovet av kompetensutveckling avser dock regeringen att fortsätta de påbörjade satsningarna inom flera områden.

6 Vuxenutbildning

6.1 Insatser

Under 2001 har riksdagen på grundval av regeringens propositioner Kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63, bet. 2000/01:UbU14, rskr. 2000/01:197) och Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) tagit beslut om en långsiktig utveckling av vuxenutbildningen. Regeringen föreslår i denna proposition finansiering för en rad insatser under 2002. Insatserna finansieras genom omprioriteringar inom utgiftsområdet, främst en marginell minskning av utbildningsvolymerna och en sänkning av den schablonmässigt beräknade genomsnittskostnaden för en utbildningsplats inom kvalificerad yrkesutbildning.

Kommunal vuxenutbildning och kunskapslyftet

Verksamheten inom den kommunala vuxenutbildningen, som avser gymnasial och grundläggande vuxenutbildning, finansieras under 2001 dels genom det allmänna statsbidraget till kommunerna och dels genom ett särskilt statsbidrag till kommunerna (kunskapslyftet). Antalet platser inom kunskapslyftet har minskats med en helårseffekt av 7 500 platser jämfört med 2000. Totalt har kommunerna i sina ansökningar för 2001 ansökt om fler platser än vad Skolverket har kunnat fördela. Ett antal kommuner har dock ansökt om färre platser än sin tilldelade ram, vilket har givit Skolverket möjligheter till omfördelningar mellan kommunerna. Regeringen beräknar medel för ca 79 000 platser år 2002, varav ca 8 700 inom folkbildningen.

Den framtida vuxenutbildningen måste kunna möta de enskilda individernas behov av stöd för sitt lärande med utgångspunkt i den enskildes behov och förutsättningar. Regeringen beräknar ca 350 miljoner kronor under 2002 för att bygga upp en kommunal infrastruktur för vuxnas lärande. Utöver detta tillförs folkbiblioteken särskilda medel under utgiftsområde 17.

Uppsökande verksamhet fortsätter att utvecklas i kommunerna. Statens bidrag till fackliga organisationer för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor vidgades under året till att även omfatta handikapporganisationerna.

Mot bakgrund av de goda resultaten som den uppsökande verksamheten haft för att motivera människor att delta i vuxenutbildning och folkbildning föreslår regeringen en varaktig förstärkning av stödet till de fackliga organisationernas och handikapporganisationernas uppsökande verksamhet om 10 miljoner kronor. Detta innebär att bidraget blir totalt 50 miljoner kronor per år.

Regeringen uppdrog i december 1999 åt en särskild utredare (dir. 1999:86) att se över frågan om validering av vuxnas kunskap och kompetens. Sedan uppdraget lämnades har valideringsverksamhet utvecklats i flera kommuner, oberoende av utredarens arbete. Eftersom förutsättningarna för arbetet förändrats under pågående utredning, beslutade regeringen i december 2000 om tilläggsdirektiv (dir. 2000:84) till utredningen. Uppdraget förändrades till att främst avse en inventering, beskrivning och analys av de valideringsinsatser som pågår i kommunerna. Utredarens uppdrag skall slutredovisas den 1 oktober 2001. Regeringen avser att därefter återkomma i frågan om validering.

Vägledningsutredningen lämnade i juni 2001 sina förslag i betänkandet *Karriärvägledning.se.nu* (SOU 2001:45). Regeringen avser att efter remissbehandling återkomma till riksdagen med förslag rörande vägledningen.

Regeringen har tecknat ett avtal med Högskolan för lärarutbildning och kommunikation i Jönköping AB om att bygga upp ett nationellt kompetenscentrum för vuxnas lärande. Centret skall verka för att samordna och sprida kunskap om vuxnas lärande, men även initiera ny forskning och vara både stöd och inspiration för aktörerna inom området vuxnas lärande. Regeringen avser att stödja verksamheten även under åren 2001–2003 med tre miljoner kronor per år.

Vuxnas behov och förutsättningar för lärande har drastiskt förändrats under de senaste tio åren, inte minst genom de elektroniska kommunikationsmöjligheterna. Pedagogik och arbetsformer behöver mot den bakgrunden förnyas och användandet av distansmetoder behöver utvecklas. Regeringen föreslår därför satsningar på kompetensutveckling av lärare och förstärkning av forskningsresurserna för att öka kunskapen om vuxnas lärande. Sammanlagt beräknar regeringen 10 miljoner kronor för 2002 för detta ändamål.

För att synliggöra svensk vuxenutbildning och folkbildning samt för att visa den mångfald och flexibilitet som finns, anordnades under 2000 liksom under 2001 en nationell kampanj, Kunskapsveckan, vars syfte främst är att öka förståelsen för behovet av vuxenutbildning ur såväl individ- som samhällsperspektiv.

Särvux

I propositionen om vuxnas lärande gjorde regeringen bedömningen att undervisningstiden inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) bör utökas i syfte att förbättra möjligheterna för den enskilde att nå målen.

Medel satsas nu på en utveckling av särvuxverksamheten i kommunerna i syfte att bl.a. öka undervisningstiden och undervisningsgruppernas storlek. En förutsättning är därvid att lärarna får tillgång till adekvat stöd. Regeringen har beräknat medel för en varaktig förstärkning för detta ändamål om 7,5 miljoner kronor årligen.

Kvalificerad yrkesutbildning

Riksdagen har under våren 2001, som nämnts, fattat beslut om att försöksverksamheten med viss kvalificerad yrkesutbildning, som pågått sedan 1996, den 1 januari 2002 skall övergå i reguljär verksamhet. Under senvåren tillkallades därför en utredare (U01:04, dir. 2001:38) med uppgift att lämna underlag för de åtgärder som behövs för att en myndighet med uppgift att administrera den kvalificerade yrkesutbildningen skall kunna inleda sin verksamhet.

I propositionen Kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63) föreslog regeringen en utbyggnad av verksamheten med 500 platser fr.o.m. 2002. Verksamheten kommer därmed att omfatta 12 500 årsplatser fr.o.m. 2002. I enlighet med riksdagens tillkännagivande (bet. 2000/01:UbU14, rskr. 2000/01:197) bör antalet utbildningsplatser på sikt utökas. En fortsatt utbyggnad bör ske mot bakgrund av arbetsmarknadens behov, de studerandes intressen och kravet på kvalitet i verksamheten och kommer att prövas i samband med det ordinarie budgetarbetet.

Svenskundervisning för invandrare

Regeringen har uppdragit åt Statens skolverk att genomföra kompetensutveckling av lärare inom svenskundervisning för invandrare (sfi). Syftet är att utveckla lärarnas ämneskompetens samt stödja projekt rörande nya samarbetsformer mellan sfi och andra aktörer inom verksamheten för integration av invandrare. För ändamålet har 7,5 miljoner kronor anvisats för 2001. Skolverket skall lämna slutrapport senast den 18 februari 2003.

Regeringen har givit Skolverket i uppdrag att utarbeta förslag till nya kursplaner för sfi. Verket fick samtidigt i uppdrag att undersöka hur sfi för högutbildade invandrare kan anordnas i högskolemiljö.

Riksdagen har vidare beslutat att ge verksamheten vid Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk vid Lärarhögskolan i Stockholm en permanent ställning (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229).

Statens skolor för vuxna

Statens skolor för vuxna (SSV) utgör fr.o.m. den 1 juli 2001 en myndighet bestående av två skolenheter i resp. Härnösand och Norrköping samt ett kansli i Hässleholm. SSV har givits en vidgad roll med ansvar för bl.a. att stödja kommunernas användning av distansmetodik.

Regeringen har i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2000/01:15) föreslagit att Statens skolor för vuxna (SSV) och Distansutbildningsmyndighetens (Distum) folkbildningsdel förs samman till ett centrum för distansutbildning och flexibelt lärande inom folkbildning och vuxenutbildning. Förutom att erbjuda utbildning skall det blivande centret stödja utvecklingen av distansutbildning och flexibelt lärande inom vuxenutbildningen och folkbildningen. Myndigheten Nationellt centrum för flexibelt lärande tillförs ytterligare medel för denna uppgift. Centret får, i enlighet med vad som angavs i propositionen om vuxnas lärande, även i uppgift att utveckla distansmetoder och IT-läromedel, som riktar sig till studerande inom kommunal vuxenutbildning och folkhögskola som har teckenspråk som första språk.

Kompletterande utbildningar

Som ett komplement till den kommunala vuxenutbildningen kan statligt stöd ges till kompletterande utbildningar enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar.

Folkbildningen

En marginell minskning av folkhögskolornas platser inom ramen för kunskapslyftet har gjorts under 2001. Under innevarande år har lärare inom vuxenutbildningen kunnat delta i ITiS-satsningen. Lärare inom folkhögskolan erbjuds möjlighet att delta under 2002. För detta ändamål har 21 miljoner kronor beräknats för 2001 under anslaget till IT i Skolan.

I propositionen om vuxnas lärande aviserade regeringen att en statlig utvärdering av folkbildningen skall genomföras. Ett antal områden som skall ingå i utvärderingen redovisades också. En sakkunnig tillkallas inom kort för att genomföra

utvärderingen. Uppdraget skall redovisas senast den 15 mars 2004.

En av de prioriterade grupperna inom folkbildningen är deltagare med funktionshinder. Regeringen avsätter medel för särskilt kostnadskrävande insatser vid folkhögskolor för deltagare med funktionshinder. För att stödja de folkhögskolor som erbjuder funktionshindrade utbildning har Folkbildningsrådet avsatt ca 10 procent av statsbidraget till folkhögskolorna i form av ett s.k. förstärkningsbidrag. År 2000 motsvarade detta bidrag drygt 122 miljoner kronor.

Deltagare med funktionshinder

Specialpedagogiska institutet tillförs 10 miljoner kronor för att kunna erbjuda specialpedagogiskt stöd till vuxenutbildning i kommunerna. Specialpedagogiska institutet föreslås tillföras ytterligare 3 miljoner kronor till utveckling av läromedel för personer med funktionshinder.

För att öka möjligheterna till folkhögskolestudier har regeringen ändrat reglerna för vårdattjänstanslaget så att anslaget fr.o.m. den 1 januari 2001 finansierar assistansinsatser för samtliga studerande inom folkhögskolan som har behov av assistans, oavsett diagnos. Detta har skett i enlighet med riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition Från patient till medborgare - en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240).

Matematik

Regeringen bedömer att de satsningar som görs på utveckling av basfärdigheter inom främst ungdomsskolan behöver kompletteras med insatser direkt riktade för utveckling av matematikundervisning för vuxna. Regeringen beräknar 1,5 miljoner kronor som ett varaktigt bidrag till Nationellt Centrum för Matematikutbildning vid Göteborgs universitet.

Insatser utanför politikområdet

Internationellt samarbete inom vuxenutbildningsområdet

Nordiska ministerrådet har fastställt en handlingsplan för ledningsgruppen för folkbildning

och vuxenundervisning (FOVU) som gäller åren 2000–2004. Prioriterade områden är bl.a. insatser för livslångt lärande, aktivt medborgarskap, valideringsfrågor samt vuxnas motivation att delta i utbildning.

Under året slutfördes arbetet inom projektet avseende Värdering av realkompetens och en rapport presenterades våren 2001. NOMAD-projektet, Nordic Model of Adult Education, som startade 1999 har också slutfört arbetet. Ett av målen med projektet är att redogöra för olika aspekter av vuxenutbildningen i de nordiska länderna med avseende exempelvis på kvalitet, jämlikhet och effektivitet, att jämföra förhållanden mellan de nordiska länderna men framför allt att studera de nordiska länderna i förhållande till andra länder. Det andra målet med projektet är att belysa om det finns en nordisk modell för vuxenutbildning. Projektet har följts upp med två seminarier för erfarenhetsutbyte.

Uppbyggandet av ett nytt nordiskt vuxenutbildningsnät, idun.net, påbörjades 2000 och kommer att slutföras under 2002. Idun.net är ett delprojekt inom Nordiska ministerrådets projekt IDUN II. Den första versionen av det nordiska vuxenutbildningsnätet finns nu tillgänglig på webbplatsen www.idun.net.

I november 2000 publicerades Kommissionens memorandum om livslångt lärande och medlemsländerna bjöds in att hålla nationella konsultationer kring innehållet. En stor del av budskapet i memorandumet rör vuxnas lärande. Den nationella konsultationsprocessen skapade en bred debatt i Sverige som inbegrep myndigheter, arbetsmarknadens parter och andra organisationer. Sverige rapporterade resultaten av den nationella processen vid halvårsskiftet. Den aktiva och breda debatten har genererat ett omfattande underlag och skapat en plattform inför det kommande arbetet med livslångt lärande i Sverige. Som ett led i konsultationsprocessen arrangerades inom ramen för det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd en europeisk konferens om vuxnas lärande i ett livslångt perspektiv. Den övergripande frågan för konferensen var hur förutsättningar kan skapas för alla vuxna att delta i livslångt lärande. Olika aspekter på vuxnas lärande lyftes fram liksom utmaningar, möjliga lösningar och metoder för att främja vuxnas lärande. Konferensen diskuterade Kommissionens memorandum och lämnade bidrag till debatten om en gemensam strategi för att åstadkomma ett livslångt lärande inom EU.

I det nya Sokratesprogrammet har vuxenutbildningen fått en starkare ställning jämfört med vad som gällde för perioden 1995–1999. Grundtvig, som vuxenutbildningsdelen i programmet benämns, kommer att ge svensk vuxenutbildning ökade möjligheter att delta i det europeiska samarbetet. Den första ansökningsomgången inom Grundtvig, som genomfördes 2001, har rönt stort intresse och ansökningarna har genomgående hållit en hög kvalitet.

I många fall har vuxenutbildningsanordnare i Sverige inte möjlighet att täcka kostnader för medfinansiering. I syfte att stimulera utvecklingen av Grundtvig i Sverige har regeringen beräknat 1 miljon kronor som avses täcka en del av kostnaderna för den nationella medfinansieringen. Medlen skall fördelas av Internationella programkontoret för utbildningsområdet. Erfarenheterna av denna ordning skall beaktas i samband med den interimrapport om genomförandet av programmet som medlemsländerna skall lämna 2003.

OECD initierade i slutet av 1998 en tematisk översyn av vuxnas lärande som skulle genomföras i Sverige och i nio andra OECD-länder. Varje land förbereder en informativ bakgrundsrapport efter vissa givna riktlinjer. Den svenska översynen genomfördes i maj 2000 och resultaten kommer att presenteras i en rapport under hösten 2001.

6.2 Resultatbedömning

6.2.1 Resultat

Kommunal vuxenutbildning och kunskapslyftet

Riksdagen anvisade under 2000 medel motsvarande minst 97 700 heltidsplatser på gymnasial nivå, som fördelades mellan kommunerna av Skolverket. Till detta kommer den kommunalt finansierade basorganisationen som beräknas omfatta 37 000 platser. Statens skolor för vuxna i Härnösand och Norrköping tilldelades statsbidrag motsvarande 265 heltidsplatser.

Under 2000 genomfördes utbildning på gymnasial nivå motsvarande 133 080 platser, vilket innebär att den genomförda volymen understeg antalet tilldelade platser med cirka 1 procent. Den genomförda verksamheten innehöll dock betydligt större andel utbildning av mer kost-

nadskrävande karaktär, främst yrkeskurser, än vad som förutsattes vid planeringen.

Av de studerande under hösten 2000 utgjorde männen 32 procent, vilket var en minskning med 1 procentenhet från första halvåret. Andelen födda utomlands ökade med 1 procentenhet under andra halvåret och uppgick till 20 procent. Kursdeltagare över 30 år har hösten 2000 ökat med 2 procentenheter jämfört med hösten 1999 och uppgår till 58 procent. Andelen kursdeltagare med högst tvåårig gymnasieutbildning uppgår till 67 procent, vilket är en marginell minskning jämfört med hösten 1999.

Under andra halvåret 2000 utgjordes 27 procent av utbildningsvolymen av kärnämneskurser och 73 procent av karaktärsämneskurser. Andelen lokala kurser fortsatte att öka och utgjorde 14 procent av den totala utbildningsverksamheten, en fördubbling sedan 1997. Inom datakunskapen genomfördes mer än hälften av utbildningen enligt lokala kursplaner.

Ett av målen för kunskapslyftet har varit att få en jämn fördelning av kurser över året. En viss förändring av kursernas förläggning i tiden har skett men fortfarande bedrivs huvudparten av kurserna från mitten av augusti till slutet av maj. Under sommarmånaderna studerade 100 000 kursdeltagare per vecka. Från mitten av augusti steg antalet till 700 000 kursdeltagare per vecka.

Sådan utbildning som upphandlas hos andra anordnare än kommuner och landsting har ökat marginellt till 26 procent av all utbildning.

Av samtliga studerande vid kommunal vuxenutbildning hösten 2000 var 48 procent aktuella vid arbetsförmedlingen i anslutning till kursstart. Av dem som finansierade sina studier med det särskilda utbildningsbidraget, (UBS), hade 78 procent varit aktuella vid arbetsförmedlingen, vilket var 5 procentenheter färre än under våren 2000, men ungefär samma andel som hösten 1999. Ett år efter avslutade studier uppgick andelen studerande som återfanns i Arbetsmarknadsstyrelsens händelsregister till drygt 20 procent, ca 15 procent återfanns i högskoleregistret och nästan 45 procent hade sysselsättning enligt Statistiska centralbyråns sysselsättningsregister. Övriga återfanns inte i något register.

Arbetet med att söka upp och motivera prioriterade målgrupper till studier är viktigt. Enligt en enkät som Skolverket genomfört bedriver ca 68 procent av kommunerna någon form av uppsökande och motivationsskapande verk-

samhet. Den uppsökande verksamheten sker oftast i samverkan med arbetsförmedlingen och/eller fackliga organisationer. Ett fåtal kommuner bedriver uppsökande verksamhet helt i egen regi.

I hälften av kommunerna sker samverkan med en eller flera av de organisationer som får särskilda medel från staten för att bedriva uppsökande verksamhet. Regeringen fördelade medel för 2000 till Företagarnas Riksorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Lantbrukarnas Riksförbund, LEDARNA, Sveriges Akademiernas Centralorganisation, Sveriges Fiskares Riksförbund och Tjänstemännens Centralorganisation. Medlen avser utbildnings- och fortbildningsinsatser i organisationerna för att stimulera och utveckla uppsökande verksamhet så att intresset för studier och utbildning breddas. Bidraget avser också stöd till utbildning i samhällsfrågor för förtroendevalda inom organisationerna. Samtliga berörda organisationer har redovisat en utvecklingsplan för verksamheten 2000 och lämnat rapporter över genomförd verksamhet under året.

Under den tid kunskapslyftet pågått har den totala omfattningen av studie- och yrkesvägledning ökat kraftigt. Det har också skett en kraftfull ökning av samarbete mellan kommunernas vuxenutbildningsverksamhet och arbetsförmedlingen. Samtliga kommuner har också i sina ansökningar om statsbidrag för kunskapslyftet beskrivit hur de tänkt satsa på vägledning. Stora skillnader finns dock på den kommunala nivån. I många kommuner sker samverkan mellan olika aktörer inom ramen för lokala vägledningscentrum. I nästan hälften av landets kommuner är kommunens och arbetsförmedlingens vägledning samlokaliserad. En knapp tredjedel av kommunerna bedriver gemensamma projekt. Knappt hälften av kommunerna bedöms erbjuda vägledning efter, eller i samband med, att studierna avslutas. Studerande i olika yrkeskurser får oftast vända sig till arbetsförmedlingen för att få vägledning och information. Ett problem som regeringen är uppmärksam på är bristen på utbildade vägledare.

Särvux

Sedan läsåret 1992/93 har antalet studerande i särvux ökat med 56 procent och uppgick läsåret 1999/2000 till 4 335. Denna ökning kan troligen

förklaras med att sÄrvux ÖvergÅtt till kommunalt huvudmannaskap och dÄrigenom pÅ mÅnga hÅll integrerats i den kommunala vuxenutbildningen. Samtidigt infördes mÖjlighet fÖr sÄrvux att anordna yrkesutbildning. I genomsnitt fick varje studerande lÄsÅret 1999/2000 undervisning motsvarande 2,3 elevtimmar per vecka. Det genomsnittliga antalet deltagare per undervisningsgrupp Är tvÅ personer.

Skolverkets rapport *En utvärdering av sÄrvux* (Dnr. 96:565) visar att sÄrvux brister i kvaliteten inom mÅnga områden. FÅ skolor kvalitetssäkrar sitt arbete och kursplanerna används endast som riktlinjer. Resultatet av rapporten visar också att det finns stora brister bland annat vad gÄller undervisningstid och utbildningens genomförande. Regeringen avsatte dÄrför medel fÖr 2000 fÖr ett antal projekt spridda Över landet. Dessa projekt skall slutredovisas senast den 1 september 2002.

Andelen lärare omräknat till heltidstjänster med pedagogisk utbildning i sÄrvux har varit relativt konstant runt 90 procent.

Kostnaden fÖr sÄrvux uppgick kalenderÅret 1999 räknat per genomsnittsstuderande till 25 500 kronor. Den totala kostnaden fÖr sÄrvux var 107 miljoner kronor, en ökning med 11 procent sedan 1998.

Kvalificerad yrkesutbildning

Kvalificerad yrkesutbildning omfattar 12 000 årsstudieplatser 2000 och 2001. De 245 utbildningarna fördelar sig inom 12 olika branschområden. IT inklusive multimedia och grafisk industri utgör det största området (69 utbildningar) följt av området Tillverkning inklusive produktutveckling (55 utbildningar) och därefter Ekonomi inklusive försäkring, handel och ledning (27 utbildningar).

I fråga om utbildningsbakgrund hade 33 procent av de KY-studerande Åren 1996–1999 en yrkesförberedande gymnasieutbildning. Motsvarande siffra fÖr 1996–1998 Är 35 procent. PÅ motsvarande sÄtt har andelen med annan Än fullständig gymnasieutbildning förändrats från 16 procent (1996–1998) till 22 procent (1996–1999). I denna grupp återfinns enligt kommittén fÖr kvalificerad yrkesutbildning sannolikt mÅnga som skaffat sig gymnasial utbildning i komvux. Andelen med 3–4 Årig studieförberedande utbildning har gÅtt ned från 42 till 38 procent.

Av de studerande som avslutade en utbildning under 2000 hade 77 procent avlagt examen, dvs. fullföljt utbildningen med godkänt resultat och 74 procent visste att de skulle pÅbörja en anställning inom tre månader efter utbildningens slut. Bland dessa fick 55 procent anställning pÅ ett företag som medverkat i LÄrande i arbete. Åtta procent planerade att studera vidare och av dessa pÅbörjade 71 procent studier inom högskolan. Resultaten Är i princip oförändrade jämfört med tidigare År.

Antalet tillsynsbesök från kommittén fÖr kvalificerad yrkesutbildning vid enskilda utbildningar uppgick under 2000 till 90 besök varav 20 ”Återbesök” gjordes med anledning av redan utförd tillsyn. Vid tillsynen görs skriftliga studerandenkäter. Enkäterna innehåller 29 flervalsfrågor om kvalitet, pedagogik/metodik, information, ordning och reda samt en helhetsbedömning av utbildningen. PÅ en skala från 1–5 dÄr 1 Är det lägsta omdömet ger 1 249 KY-studerande under 2000 utbildningen ett medelvärde pÅ 3,21.

Svenskundervisning fÖr invandrare

Under lÄsÅret 1999/2000 deltog 34 115 studerande i svenskundervisning fÖr invandrare, sfi. Från 1994/95 till lÄsÅret 1999/2000 har deltagarantalet minskat med 44 procent. Andelen kvinnor lÄsÅret 1999/2000 var 60 procent. Drygt en tredjedel av sfi-deltagarna var flyktingar.

De flesta kommuner anordnar sfi i egen regi, oftast i anslutning till den kommunala vuxenutbildningen. Andelen privata utbildningsanordnare inom sfi har visat en svag ökning sedan lÄsÅret 1998/99.

Av de deltagare som pÅbörjade sina sfi-studier lÄsÅret 1997/98 hade 38 procent uppnått sfi-nivån t.o.m. lÄsÅret 1999/2000, dvs. efter ca 2,5 År. Detta Är i huvudsak en oförändrad nivå jämfört med tidigare År. Sex procent avslutade utan godkänd sfi-nivå, 45 procent avbröt studierna och 11 procent fortsatte att studera. Äldre studerande med kort skolbakgrund har svårt att klara sfi-nivån. Skäl till avbrotten Är bl.a. arbete, andra studier, sjukdom eller barnledighet. I mer Än hälften av avbrotten Är orsaken inte känd eller registrerad.

Invandrare med den kortaste tidigare utbildningen måste i allmänhet delta i läs- och skrivinläring inom grundläggande vuxenutbildning el-

ler parallellt med sfi (16 procent av nybörjarna 1997/98 hade högst 6 års tidigare skolutbildning).

Läsåret 1999/2000 hade 82 procent av lärarna i sfi en pedagogisk utbildning, vilket är oförändrat sedan läsåret 1997/98. En stor andel lärare saknar dock utbildning i svenska som andraspråk.

Senast tillgängliga statistik visar att kommunernas totala kostnader för sfi under 1999 var 604 miljoner kronor. Kostnadsökningen för 1999 kan uppskattas till ungefär 5 procent. Samtidigt har antalet deltagare minskat något från 1998/99 till 1999/2000.

Statens skolor för vuxna

Kostnaderna för verksamheterna vid SSV uppgick till 93 156 miljoner kronor 2000, varav ca 25 miljoner gick till utvecklingsarbete. Verksamheterna finansierades till cirka hälften med statliga anslag och i övrigt genom avgifter för uppdragsverksamhet samt intäkter av bidrag.

Antalet kursdeltagare vid de båda skolorna var under 2000 ca 28 000, vilket är ca 2 000 färre än 1999. Denna nedgång i antalet kursdeltagare förklaras med en förbättrad arbetsmarknadssituation. Antalet kvinnliga kursdeltagare var 59 procent respektive 66 procent vid de båda enheterna.

En viss skillnad mellan skolorna förelåg vad gäller kostnader per kursdeltagare, beroende på skillnader i kursutbud och ämnen.

Samarbetet med Distansutbildningsmyndigheten har inletts.

Inom det s.k. SSV-projektet, som pågått under perioden den 1 juli 1999 t.o.m. den 31 dec 2000 har 10 miljoner kronor använts för sju delprojekt för metodutveckling avseende distansutbildning, distansutbildningskatalog, nätverksbyggande, lärstilsanpassade distanskurser, projekt för tillgänglighet för funktionshindrade och utveckling av webbtjänster.

Kompletterande utbildningar

Drygt 80 utbildningar vid 37 skolor erhåller statsbidrag och flertalet av dem berättigar därutöver till studiestöd. Ca 90 utbildningar vid 24 skolor berättigar enbart till studiestöd. Därutöver står 144 utbildningar under statlig tillsyn. År 2000 deltog drygt 1 900 elever i komplette-

rande utbildningar som erhöll statsbidrag för verksamheten. Ca 160 elever erhöll studiehjälp, ca 3 500 elever erhöll studiemedel och ca 200 erhöll vuxenstudiestöd. Totalt omfattar utbildningarna drygt 10 000 deltagare. Administrationen av dessa bidrag har överflyttats till Skolverket. Därutöver fördelar regeringen bidrag till Nordiska scenografiskolan i Skellefteå och Svenska hemslöjdföreningarnas riksomfattande kursverksamhet.

Folkbildningen

Studieförbunden redovisade en studiecirkelverksamhet för 2000 som räknat i studietimmar ökat med ca 3 procent jämfört med 1999. Under året samlade studiecirkelarna drygt 2,8 miljoner deltagare, varav 57 procent var kvinnor.

Det totala antalet deltagare i folkhögskolan har ökat något jämfört med föregående år. Folkhögskolorna samlade drygt 114 000 deltagare våren 2000 och 123 000 deltagare hösten 2000, varav 58 procent var kvinnor.

Inom ramen för det särskilda statsbidraget till utbildningsplatser inom kunskapslyftet deltog ca 9 800 personer våren 2000 och ca 10 300 personer hösten 2000 fördelade på 684 kurser under våren och 760 kurser under hösten. Andelen kvinnor utgjorde 63 procent och andelen invandrare var 22 procent. Ca 38 procent av samtliga deltagare hade högst grundskoleutbildning innan de började folkhögskolekursen.

I statsbidraget till Folkbildningsrådet ingår även ett specialdestinerat bidrag på 10 miljoner kronor för utvecklings- och försöksverksamhet inom studieförbund och folkhögskolor. Medlen har fördelats till folkhögskolor och studieförbund för nya projekt. Merparten av projekten har sin tyngdpunkt inom demokratiområdet. En projektledarutbildning har genomförts och tidigare års projekt har kontinuerligt avrapporterats och presenterats.

Folkbildningsrådet har redovisat sitt uppdrag för Baltic21. Resultaten visar på ett stort och varierat engagemang i folkbildningsorganisationerna.

Tolkutbildning inom folkbildningen

Ett antal folkhögskolor har inriktning mot teckenspråk och teckenspråkstolkning. Regeringen avsätter särskilda medel för stöd till tolkutbildning och teckenspråkläroverutbildning samt kon-

takttolkutbildning. För 2000 uppgick dessa medel till 43 miljoner kronor. Av Tolk- och översättarinstitutets (TÖI) årsredovisning framgår att tio folkhögskolor bedrev utbildningar inom teckenspråksområdet, huvudsakligen i form av tvåårig utbildning i teckenspråk, tvåårig utbildning till dövblindtolk/teckenspråkstolk, treårig utbildning till vuxendövtolk och ettårig teckenspråkläroverutbildning. Det totala antalet deltagare ökade 2000 jämfört med 1999. Under 2000 slutförde 38 tolkar, samtliga dövblindtolkar och teckenspråkstolkare. Den tvååriga teckenspråkslinjen som förbereder till tolkutbildning slutfördes av 74 deltagare.

Enligt vad regeringen erfar föreligger svårigheter när det gäller att överbrygga de hinder som föreligger för att utbilda fler tolkar. Hindret är bl.a. brist på sökande med tillräckliga kunskaper i teckenspråk samt att det saknas lärare.

Kontakttolkutbildning har under 2000 anordnats av 9 folkhögskolor och 12 studieförbundsavdelningar, vilket är detsamma som 1999 vad gäller antalet folkhögskolor och något mindre vad gäller studieförbund. Antalet kurser har varit 92 på folkhögskolor och 82 på studieförbund. Utbildningarna har under 2000 samlat 2 687 deltagare, varav 1 777 på folkhögskolor. Utbildning sker inom ämnesområdena social- och försäkringstolkning, sjukvårdstolkning, arbetsmarknadstolkning, vardagsjuridik och rättstolkning samt repetitions- och fördjupningskurser.

6.2.2 Analys och slutsatser

Under de senaste fem åren har betydande insatser gjorts inom vuxenutbildningsområdet. Dels har det bedrivits försöksverksamhet med kvalificerad yrkesutbildning och dels pågår den särskilda satsningen på utbildning för vuxna, det s.k. kunskapslyftet. År 2002 utgör det sista året i den femåriga särskilda vuxenutbildningssatsningen. I enlighet med förslagen i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229), beslöt riksdagen att riktade statsbidrag till kommunal vuxenutbildning och folkhögskolekurser skall utgå under ytterligare tre år för att därefter införas i det generella statsbidraget till kommunerna. Kunskapslyftet har präglats av ett omfattande utvecklings- och förnyelsearbete i flertalet kommuner. Erfarenheterna

från detta arbete utgjorde ett väsentligt underlag för propositionen om vuxnas lärande.

De resultat som nu redovisas för 2000 bekräftar i allt väsentligt de bedömningar som regeringen gjorde i propositionen. Trots en kraftigt ökad efterfrågan på arbetskraft kvarstår efterfrågan på gymnasial vuxenutbildning.

Propositionen om vuxnas lärande innebar en avstämning av förändringsarbetet och angav riktningen för den fortsatta utvecklingen. De mål för vuxnas lärande och den strategi för att nå målen som riksdagen antog skapar en ram för det fortsatta arbetet att förverkliga ett fungerande stöd för det livslånga lärandet efter barn- och ungdomsåren. Regeringens förslag på vuxenutbildningsområdet i denna proposition innebär i allt väsentligt, att förslag om resurstillskott m.m., som aviserades i vårens proposition, nu fullföljs.

Den fortsatta utvecklingen av vuxenutbildningen i syfte att främja vuxnas lärande måste utgå från en strävan att skapa möjligheter för ett flexibelt lärande utifrån varje enskild individs behov och förutsättningar. Inom tre väsentliga områden avser regeringen att återkomma med förslag till riksdagen under 2002. Det gäller vägledning och validering av faktiska kunskaper och färdigheter samt ett nytt rekryterande studiestöd för vuxna.

Vägledning blir än mer central i kunskapsområdet, inte minst för att motverka de segregande krafter som tenderar att vidga utbildningsklyftorna. Att finna former för att med hjälp av nya medier öka tillgången till adekvat information är en viktig insats. Inte minst integrationssträvandena i Europa ökar kraven härpå.

En väl fungerande ordning för validering av faktiska kunskaper inom hela utbildningssystemet medför omedelbara vinster för såväl individerna som samhället. Kortade studietider ökar effektiviteten i utbildningssystemet och minskar den enskildes kostnader för studier. För många väl utbildade invandrare underlättas inträdet på arbetsmarknaden och integrationen i samhället påtagligt. Erkännande av en persons faktiska kompetens är ett viktigt motivationsskapande inslag i arbetet med att rekrytera deltagare till studier.

Kunskapslyftet har stötts av ett förmånligt studiestöd som riktar sig till arbetslösa, nämligen det särskilda utbildningsbidraget. Också efter 2002 kommer det att vara många som behöver utbildning på grundskole- eller gymnasienivå,

men som inte kan rekryteras utan ett förmånligare studiestöd. I propositionen om vuxnas lärande, som riksdagen biföll, föreslogs ett sådant studiestöd. Formerna för detta stöd kommer att konkretiseras i en proposition till riksdagen.

I ett system där fokus förskjuts från undervisning till lärande är tillgången på utbildningstillfällen central. I enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen om vuxnas lärande kommer det riktade statsbidraget till kommunal vuxenutbildning och folkbildning att minska kraftigt under de närmaste åren. Fr.o.m. 2003 blir statsbidraget ungefär 50 procent av 2001 års bidragsnivå. Frågan om prioritering mellan utbildningsinriktningar och utbildningssökande kommer då att få stor betydelse i flertalet kommuner. Riktlinjer för dessa prioriteringar finns i förordningen om (1992:403) kommunal vuxenutbildning. Under läsåret 2000/01 var ungefär en fjärdedel av de studerande i komvux 25 år eller yngre. Många av dem deltog i kursen endast med avsikt att höja sina gymnasiebetyg och därmed stärka sin ställning i konkurrensen om platser i högskolan. Det bör därför finnas ett utrymme för omprioriteringar av vilka kurser som anordnas och för urval mellan sökande, så att effekterna av volymminskningen för vuxenutbildningens primära målgrupper begränsas.

Utbildning för vuxna är såväl ett väsentligt inslag i utbildningspolitiken som ett centralt instrument i arbetsmarknadspolitiken och vid

rehabilitering av sjukskrivna och arbetsskadade. I strategin för vuxnas lärande är utvecklingen av en samsyn över politikområdena ett viktigt led i strävandena att nå målen. Det särskilda statsbidrag till utveckling av infrastrukturen för livslångt lärande som föreslås utgå till kommunerna under 2002 ger ekonomiska förutsättningar att stödja dialog och nätverksbyggande med denna inriktning på lokal nivå.

Den kvalificerade yrkesutbildningen övergår den 1 januari 2002 i reguljär form. En i allt väsentligt framgångsrik försöksverksamhet utgjorde grunden för riksdagens beslut våren 2001. Intresset från utbildningsanordnare att anordna KY-utbildning har varit mycket större än möjligheterna att ge statsbidrag. Den nya myndigheten för Kvalificerad yrkesutbildning kommer med all sannolikhet att möta samma starka sökandetryck från anordnarna. Insikten bland dessa om utbildningens särart, den nära kopplingen till arbetslivet och det centrala inslaget av lärande i arbete, varierar kraftigt. En förutsättning för att den kvalificerande yrkesutbildningen ska etablera sig som ett intressant alternativ för de studerande är att "lärande i arbete" kvalitativt skiljer sig tydligt från praktik, att de teoretiska momenten håller hög kvalitet samt att en nära koppling mellan arbetslivets behov och utbildningens dimensionering vidmakthålls. Omsorgen om utbildningens kvalitet blir en huvuduppgift för den blivande myndigheten.

7 Högskoleverksamhet

7.1 Insatser

7.1.1 Grundutbildning

7.1.2 Den grundläggande högskoleutbildningens dimensionering

Sedan 1997 har regeringen satsat på en omfattande utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen. I budgetpropositionen för 2000 visades en översikt över den planerade utbyggnaden åren 2000–2002. Tyngdpunkten i utbyggnaden skulle ligga inom naturvetenskap och teknik.

Regeringens satsning har givit resultat. År 1997 uppgick antalet helårsstudenter i högskolan till 244 000 mot närmare 257 000 år 2000. Ökningen inom naturvetenskap och teknik var särskilt markant, från 76 100 till 86 900.

Med anledning av svårigheter att rekrytera tillräckligt många studenter för att nå målen för antalet helårsstudenter inom utbildningsområdena naturvetenskap och teknik gavs lärosätena under 2000 friheten att omfördela platser från dessa områden till samhällsvetenskap, juridik och humaniora, om lärosätena bedömde att utbildningsuppdraget inte kunde uppnås. För 2001 vidgades denna rätt och i regleringsbrevet för detta år framhöll regeringen att möjligheten att anta studerande till andra utbildningsområden som finns vid högskolan bör utnyttjas. Regeringen angav vidare att strävan bör vara att utnyttja alla platser som ryms inom det takbelopp som beslutats för högskolan.

Av tidsskäl kunde inte den möjligheten utnyttjas i så stor utsträckning under 2000, men det framgår av det planerade utbudet för 2001 att

utbyggnadstakten dämpas inom naturvetenskap och teknik. De frigjorda resurserna har använts för att öka dimensioneringen av utbildningar inom andra områden där efterfrågan varit större. I budgetpropositionen 2001 (prop. 2000/01:1) framhöll regeringen behovet av tvärvetenskapliga utbildningar och nya kombinationer av utbildningar. För att underlätta sådana nya utbildningar ökade regeringen möjligheterna att anordna utbildningar inom design och media. Samtidigt angavs för de konstnärliga utbildningsområdena för första gången ett högsta antal helårsstudenter för vilka ett lärosäte kan erhålla ersättning. Motivet för detta var de höga ersättningsbelopp som gäller för dessa utbildningar. För 2002 höjer regeringen taket för antalet helårsstudenter inom de konstnärliga utbildningarna i förhållande till 2001, särskilt inom utbildningsområdet design.

7.1.3 Ökade resurser till den grundläggande högskoleutbildningen

Under ett antal år har flera instanser och utredare framfört synpunkter på att nuvarande resurser till grundutbildningen har urholkats. Regeringen uppdrog i september 1996 åt Högskoleverket att göra en översyn av nivåerna för per capita ersättning för olika utbildningsområden. Högskoleverket framförde i rapporten Uppföljning av resurstilldelningssystemet (reg.nr 60-2999-96) att per capita-ersättningarna är historiskt framväxta. Vid övergången till det nya resurstilldelningssystemet var utgångspunkten den befintliga resursituationen. I samband med reformen gjordes endast korrigeringar i medeltilldelningen till de humanistiska, samhällsvetenskapliga, juridiska

och teologiska utbildningsområdena med utgångspunkt i förslag från Högskoleutredningen (dir. 1989:7). Vid Högskoleverkets uppföljning noterades att de vanligaste interna omfördelningarna av resurser för verksamhet, exklusive lokaler och gemensamma funktioner, görs till det humanistiska området, och där specifikt till språkutbildningar. Högskoleverket föreslog i sin rapport att ersättningsbeloppen till de utbildningsområden som har de lägsta per capitaersättningarna (de humanistiska, samhällsvetenskapliga, juridiska och teologiska utbildningsområdena) skulle återställas till den nivå som gällde vid införandet av resurstilldelningssystemet.

En ökning inom dessa områden har av regeringen aviserats i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition (prop. 2000/01:100). Av denna proposition framgår att en ökning skall ske inom dessa utbildningsområden med i storleksordningen 100 miljoner kronor fr.o.m. 2002 och sedan ytterligare 100 miljoner kronor fr.o.m. 2003. Genom denna satsning möjliggörs en kvalitetsförstärkning av utbildningen vid lärosätena. Detta blir särskilt viktigt när högskolan kommer att ta emot nya studentgrupper som ett led i att minska den sociala snedrekryteringen. Genom den föreslagna satsningen för att stärka ersättningsnivån möjliggörs för lärosätena att beakta utbildningens kvalitet med hänsyn till den expansion som ägt rum under den senaste tioårsperioden.

7.1.4 Rekryteringsfrämjande åtgärder

För att underlätta för universiteten och högskolorna att nå upp till de fastställda utbildningspolitiska målen om att 50 procent av en årskull skall ha påbörjat högskolestudier senast vid 25 års ålder samt målen om ökad mångfald och minskad social snedrekrytering, föreslås i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) bl.a. att en bestämmelse skall införas i högskolelagen (1992:1434) om att universitet och högskolor skall främja och bredda rekryteringen till högskolorna.

Vidare föreslås att en delegation inrättas för att under tre år stimulera rekryteringsaktiviteter vid högskolorna. Delegationen föreslås få disponera 40 miljoner kronor per år för detta ändamål. I propositionen Den öppna högskolan betonas även vikten av att högskolorna upprättar lokala handlingsplaner för breddad rekrytering.

Regeringen anser det viktigt att stimulera nya grupper att söka sig till högskolan. Därför bedömer regeringen att basårsutbildning skall kunna anordnas till i princip samtliga högskoleprogram där antalet behöriga sökande erfarenhetsmässigt är lågt. Vidare anser regeringen att universiteten och högskolorna i samarbete med den kommunala vuxenutbildningen (komvux) bör kunna anordna högskoleintroducerande utbildning. Den föreslås bestå av en gymnasial del, som komvux svarar för, och en högskoledel, som anordnas av högskolan. Syftet med den gymnasiala delen är att ge personer som traditionellt sett inte söker sig till högskolan möjlighet att stärka sin formella kompetens. På högskoledelen ges studenterna tillfälle att pröva hur det är att studera vid en högskola.

Vad gäller reglerna om tillträde till grundläggande högskoleutbildning föreslår regeringen att även den som formellt inte uppfyller uppställda krav, men som har reella förutsättningar att tillgodogöra sig högskoleutbildning bör anses vara behörig. Att en sökande är behörig till sökt utbildning innebär inte automatiskt att personen i fråga blir antagen. Om det finns fler behöriga sökande än det finns platser, skall ett urval göras. Sökande med s.k. reell kompetens har sällan möjlighet att konkurrera i betygs- och provurvalet. Bland annat därför föreslår regeringen att bestämmelserna i högskoleförordningen om urval kompletteras. En ny bestämmelse bör införas som gör det möjligt för universiteten och högskolorna att för högst tio procent av platserna som vänder sig till nybörjare, tillämpa andra urvalsgrunder än de nu gängse.

Regeringens bedömningar om en rekryteringsdelegation, lokala handlingsplaner, basårsutbildning, högskoleintroducerande utbildnings-samarbete samt förslagen om reell kompetens och urval presenteras i sin helhet i regeringens proposition Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15).

7.1.5 Nya examina

Magisterexamen

Högskoleverket har i rapporten Ny inriktning inom magisterexamen (1999:16 R) lämnat förslag att en ny inriktning inom magisterexamen bör inrättas som ett komplement till dagens magisterexamen. Den nya inriktningen kan ge studenterna yrkesmässig eller ämnesbred special-

kompetens på hög nivå, till skillnad mot nuvarande magisterexamen som ger ett ämnesdjup.

I betänkandet *Advantage Sweden – Insatser för ökad rekrytering av utländska studenter till den svenska högskolan* (SOU 2000:92) föreslås att en internationell mastersexamen inrättas. Den bör enligt utredningen rikta sig till studenter med utländsk grundläggande examen motsvarande minst tre års svenska högskolestudier. Utbildningen bör omfatta minst två terminer och ett skriftligt arbete om minst 5 poäng skall ingå.

Mot bakgrund av dessa båda förslag och remissinstansernas yttranden avser regeringen att införa en ny inriktning inom magisterexamen i den s.k. examensordningen, bilaga 2, i högskoleförordningen (1993:100) samt i bilagan till förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet. Ändringen avses träda i kraft den 1 januari 2002. Den nya inriktningen inom magisterexamen riktar sig främst till dem som tidigare avlagt en grundexamen och som vill vidareutveckla sin kompetens inom ett delvis nytt område. Därutöver bör den ge möjligheter för studerande med en utländsk examen att skaffa sig en påbyggnadsutbildning i Sverige. Den nya examen bör bl.a. ge förutsättningar för en mångfald och flexibilitet som underlättar för ökad internationalisering av svensk högre utbildning samtidigt som den främjar det livslånga lärandet.

Den nya magisterexamen bör benämnas magisterexamen med ämnesbredd och benämningen på den hittillsvarande magisterexamen bör vara magisterexamen med ämnesdjup. Den nya inriktningen inom magisterexamen bör uppnås efter fullgjorda kursfordringar om minst 40 poäng med viss inriktning enligt beslut av respektive lärosäte. För att erhålla magisterexamen med ämnesbredd bör studenten också ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 10 poäng inom ramen för kursfordringarna för magisterexamen. Samtidigt bör en obligatorisk bilaga till examensbeviset införas, som utförligt beskriver vad examen innehåller.

Kortare yrkesutbildningar inom högskolan

Regeringen tillkallade den 25 januari 2001 en utredare med uppdrag att utreda vissa frågor om kortare yrkesutbildningar inom högskolan (dir. 2001:9). Enligt direktiven skall utredaren se över strukturen på högskolans kortare yrkesutbildningar, framför allt den yrkestekniska utbildningen. Utredaren har i maj 2001 avlämnat ett

delbetänkande *En ny yrkeshögskoleutbildning* (SOU 2001:40). I delbetänkandet föreslås inte någon ny examen men däremot att nuvarande yrkesteknisk högskoleexamen breddas mot nya områden och att namnet ändras till yrkeshögskoleexamen. Vidare föreslås att yrkeshögskoleexamen skall kunna ges med flera inriktningar och att utbildningen bör breddas mot nya områden inom bl.a. teknik, vård och omsorg samt handel och ekonomi. Utbildningen skall enligt utredaren svara mot ett långsiktigt och klart definierat behov på arbetsmarknaden och ingå i högskolans ordinarie utbud. Vidare anser utredaren att yrkeshögskoleexamen bör omfatta minst 60 poäng och högst 80 poäng och vara påbyggbar.

Regeringen delar utredarens bedömning att den yrkestekniska utbildningen bör utvecklas inom nya områden men avvaktar ställningstagande till examensbenämning tills slutbetänkandet har avlämnats och remissbehandlats. Närmare beskrivning av regeringens övervägande i dessa frågor återfinns i propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15).

7.1.6 Pedagogisk förnyelse

Regeringen anser att det är viktigt att universitet och högskolor tar ansvar för och prioriterar det pedagogiska utvecklingsarbetet inom lärosätet. Detta är också en viktig del i det samlade kvalitetsarbetet. Det är varje lärosätes ansvar att själv finna lämpliga former för stöd till pedagogisk utveckling. I flera fall kan samverkan mellan högskolor vara det bästa sättet.

En ökad mångfald och förändrade mål ställer nya krav på utbildningens, undervisningens och examinationens utformning och genomförande. Regeringen anser därför att ett krav på fullgjord högskolepedagogisk utbildning bör gälla för anställning som lektor eller adjunkt i högskolan. Regeringen anser också att det är viktigt att högskolepedagogisk fortbildning kontinuerligt erbjuds lärare och personal med pedagogiska uppgifter. Även doktorander som undervisar bör genomgå högskolepedagogisk utbildning.

Den vikt som tillmäts pedagogiska meriter vid anställning, befordran och lönesättning är avgörande för den vikt som lärare i praktiken kommer att lägga vid undervisning i förhållande till forskning och andra uppgifter. Regeringen anser att en god och systematisk dokumentation av

pedagogiska meriter är grundläggande. Därför bör lärosätena utveckla former för bedömning av pedagogiska kvalifikationer samt dokumentation av pedagogiska meriter.

Regeringen föreslår därför att Lunds universitet skall tillföras 3,9 miljoner kronor för perioden 2002–2004 för pilotprojekt om pedagogisk utbildning av lärare, att Linköpings universitet skall tillföras 1,5 miljoner kronor för perioden 2002–2004 för humanistisk-samhällsvetenskapligt förnyelseprojekt samt att Högskolan i Trollhättan/Uddevalla skall tillföras 2 miljoner kronor för utveckling av arbetsintegrerat lärande fr.o.m. 2002. Regeringen föreslår också att universitet och högskolor tillförs drygt 10,6 miljoner kronor för pedagogisk utbildning av lärare.

Rådet för högskoleutbildning föreslås i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) byta namn till Rådet för högre utbildning samt få en självständigare roll inom Högskoleverket. Rådets policy för finansiering av projekt bör ändras så att dessa i större utsträckning kan utgöra en del i universitetens och högskolornas strategier för utveckling av undervisning och lärande. Ett utvidgat uppdrag för rådet bör ges för att stödja pedagogiskt utvecklingsarbete vid högskolor.

De medel som Rådet för högskoleutbildning hittills har disponerat inom Högskoleverket, 26,3 miljoner kronor, bör tillföras en särskild anslagspost för Rådet för högre utbildning fr.o.m. 2002. Vidare skall Högskoleverkets anslag, anslagsposten Rådet för högre utbildning, tillföras 10 miljoner kronor för stöd för förnyelse av högskolepedagogiken fr.o.m. 2003. Verksamhetsförslagen presenteras även i regeringens proposition Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15).

7.1.7 Nätuniversitetet

Regeringen anser att högre utbildning måste kunna erbjudas fler människor med olika bakgrund samt göras mer tillgänglig än för närvarande. Enligt regeringens bedömning bör universitetens och högskolornas distansutbildningar samordnas i ett svenskt nätuniversitet med start under 2002. För detta ändamål har ca 211 miljoner kronor beräknats, motsvarande 2 350 helårsstudenter. Dessa medel har beräknats under anslaget 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor. För 2002 föreslår regeringen att ersättningen för

ersättningen för distansutbildningar inom nätuniversitetet skall vara 90 000 kronor per helårsstudent och helårsprestation. Detta förhållande kommer dock bara att gälla under 2002. Under 2002 avser regeringen att ta initiativ till ett utvecklingsarbete i samband med arbetet med nyckeltal för att bl.a. undersöka hur kostnader skall kunna beräknas för distansutbildning kommande år.

Nätuniversitetet bör bestå av de IT-stödda distansutbildningar som lärosätena anmäler för registrering inom nätuniversitetet. Det behov som uppstår i fråga om administration och samordning av nätuniversitetet och dess verksamhet bör en ny myndighet svara för, Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Denna myndighet inrättas fr.o.m. 2002. Distansutbildningsmyndigheten (Distum) avvecklas samtidigt. Frågor om nätuniversitetet och Distum tas upp i regeringens proposition Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15). Frågan berörs även under avsnitt 9.1.82 anslaget 25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet i denna proposition.

7.1.8 Kompletterande utbildning för utländska akademiker

Regeringen bedömer att en fortsatt satsning på olika former av kompletteringsutbildningar för utländska akademiker bör göras, då det i Sverige finns en stor grupp invandrare med utländsk högskoleutbildning. Det är viktigt att en tidig kartläggning görs av en utländsk akademikers utbildningsbakgrund och yrkeserfarenheter och att den leder till en handlingsplan för en effektiv komplettering, som underlättar möjligheten att få ett lämpligt arbete.

Universitet och högskolor bör samverka kring anordnande av kompletteringsutbildningar för invandrare med utländsk akademisk utbildning. Den kompetens som har byggts upp vid vissa lärosäten, t.ex. Göteborgs universitet och Lärarhögskolan i Stockholm bör utnyttjas effektivt. Samarbete kan bl.a. ske genom distansutbildning.

Regeringen föreslår en satsning om 10 miljoner kronor per budgetår under en treårsperiod för anordnande av särskild teoretisk och praktisk utbildning vid universitet och högskolor (förordningen 1995:889) för invandrare med utländsk högskoleutbildning. Medlen för 2002 har beräknats under anslaget 25:73 Särskilda utgifter

inom universitet och högskolor m.m. Arbetsförmedlingarna skall i dag ge utbildningsbidrag till dem som går nämnda utbildning, vilket regeringen anser är angeläget.

Verksamhetsförslaget beskrivs även i regeringens proposition Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15).

7.1.9 Studenter med funktionshinder i högskolan

Antalet studenter med funktionshinder i högskolan har ökat kraftigt under 1990-talet. År 2000 fanns det cirka 2 100 studenter med funktionshinder vid universitet och högskolor, vilket är en ökning med 31 procent jämfört med föregående år. Nästan 58 procent av dessa studenter fick medel för särskilda stödåtgärder såsom assistent, lektor, teckenspråkstolk, anteckningshjälp eller extra undervisning, medan en tredjedel av dem inte behövt sådant stöd. Under 2000 uppgick kostnaderna totalt till 28,8 miljoner kronor. I första hand täcks kostnaderna genom att universitet och högskolor enligt bestämmelser i regleringsbrevet avsätter 0,15 procent av anslagen för grundläggande högskoleutbildning samt av ersättning från landsting för vårdutbildning för stöd till studenter med funktionshinder. Kostnader som överstiger detta belopp kan efter ansökan delvis täckas av de medel som disponeras av Stockholms universitet som särskilt åtagande. Anslaget höjdes i budgetpropositionen för 2001 med 1,9 miljoner kronor och uppgår innevarande budgetår till 16,9 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att Stockholms universitet fr.o.m.2003 skall tillföras ytterligare 4 miljoner kronor för stöd till studenter med funktionshinder. Medlen kan även användas för stöd till forskarstuderande och studenter med funktionshinder från enskilda utbildningsanordnare med tillstånd att utfärda examina. Avsikten är att dessa utbildningsanordnare fr.o.m. 2001 skall avsätta 0,15 procent av sina anslag från staten för att vid behov ge stöd åt studenter med funktionshinder (prop. 2000/01:1, utgiftsområde 16).

Örebro universitet har i en skrivelse den 18 januari 2001 (dnr U2001/237/UH) hemställt om ett uppdrag för att utreda lämpligheten av att bygga upp en teckenspråkig miljö vid universitetet. Lärosätet har särskilt goda förutsättningar att åstadkomma en sådan miljö. Regeringen föreslår därför att Örebro universitet som en en-

gångssatsning under budgetåret 2002 tillförs 1 miljon kronor under anslaget 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. för att utreda förutsättningarna för en teckenspråkig miljö och därmed intensifiera insatser för döva och hörselskadade inom sina utbildningar.

Förslaget behandlas även i regeringens proposition Den öppna högskolan (prop. 2000/01:15).

7.1.10 Naturvetenskap och teknik

Samhällets behov av högskoleutbildade inom naturvetenskap, inklusive matematik, och teknik är och har varit stort. För att möta detta behov har regeringen under flera år kraftigt byggt ut antalet utbildningsplatser inom naturvetenskap och teknik. Samtidigt har regeringen gjort ett flertal särskilda satsningar i syfte att öka ungas intresse för naturvetenskapliga och tekniska utbildningar inom högskolan. Dessa satsningar inbegriper nationella resurscentrum i kemi, fysik, teknik och matematik, med ett nationellt ansvar att bl.a. arbeta med utvecklingen av skolans undervisning i dessa ämnen och ge stöd till lärare och elever. Vidare får ett flertal teknik- och naturvetenskapscentrum finansiellt stöd. På regeringens uppdrag bedriver Statens skolverk och Högskoleverket det s.k. NOT-projektet som har i uppdrag att bl.a. påverka elevers attityder och intresse för naturvetenskap och miljö. Dessutom har regeringen satsat på teknisk-naturvetenskapligt basår för att ytterligare underlätta rekryteringen till högskolan inom dessa områden. Därutöver har universiteten och högskolorna själva vidtagit åtgärder för att främja intresset för utbildning inom naturvetenskap och teknik, speciellt för att öka andelen kvinnor inom de utbildningar där kvinnor är underrepresenterade.

Satsningarna har givit resultat. Under perioden från 1994/95 till 2000 ökade antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik från 59 950 till 86 873, vilket är en ökning med 45 procent. Samtidigt ökade det totala antalet helårsstudenter i riket från 181 346 till 256 852, en ökning med cirka 41 procent.

I OECD-rapporten Education at a Glance för 2001 konstateras att den svenska satsningen på naturvetenskap och teknik under 1990-talet har medfört att antalet examinerade inom dessa områden, i relation till arbetskraften i åldern 25–34 år, har fördubblats. Det har fört med sig att Sverige har avancerat från en låg placering till me-

delvärdet för OECD-länderna. Viktiga konkurrentländer som USA, Kanada och Tyskland har därmed passerats. Samtidigt kvarstår faktum att tillskottet av naturvetare och tekniker från högskolan till arbetsmarknaden fortfarande är för litet och mindre än i många andra länder.

En bekymmersam omständighet är att universiteten och högskolorna under de senaste åren haft vissa svårigheter att få tillräckligt antal sökande till vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Skälen till detta är dagens små ungdomskullar, otillräcklig andel ungdomar i gymnasieskolans naturvetenskapliga program samt en god arbetsmarknad. Mot bakgrund härav har lärosätena under 2000 och 2001 haft möjlighet att omfördela utbildningsplatser från de naturvetenskapliga och tekniska utbildningarna till andra utbildningsområden.

Den föreslagna omfördelningen innebär inte att regeringens satsningar på det naturvetenskapliga och tekniska området skall minska i omfattning. Dessa satsningar är långsiktiga. Det är väsentligt att den positiva utvecklingstrenden vad gäller antalet och andelen studenter inom naturvetenskap och teknik vidmakthålls och även kan förstärkas under kommande år. Regeringens beslut om magisterexamen med ämnesbredd bör ge förbättrade förutsättningar för att öka rekryteringen till naturvetenskap och teknik. Utbildningarna måste göras mer attraktiva för nya grupper. Därigenom kan rekryteringsbasen breddas. Lärosätena bör särskilt beakta behovet av pedagogisk utveckling och förnyelse. Såväl innehåll som undervisningsformer behöver förnyas. Gränsöverskridande utbildningar där naturvetenskap och teknik kombineras med exempelvis juridik, språk, övrig humaniora, samhällsvetenskap och konst kan såväl stimulera fler att läsa naturvetenskap och teknik som utveckla ämnena inom samtliga dessa utbildningsområden. Det är också viktigt att utbildningarnas innehåll och inriktning kan utvecklas utifrån de behov som finns i arbetslivet och andra delar av samhället. Vidare bör det internationella utbytet för studerande och lärare inom naturvetenskap och teknik stimuleras.

7.1.11 Fortsatt statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum

Regeringens bedömning: Statsbidraget till teknik- och naturvetenskapscentrum (TN-

centrum) bör bibehållas på samma nivå som i dag.

Skälen för regeringens bedömning: Dagens statsbidrag möjliggör för TN-centrumen att kvalitetsutveckla verksamheten, anställa fler pedagoger samt förnya och förbättra utställningarna. Enligt regeringens mening bör statsbidraget även fortsättningsvis vara ett driftbidrag till verksamheten, utifrån bedömningen att dessa centrum har möjligheter att få projektbidrag från andra finansierare. Regeringen betraktar statsbidraget som en del av den satsning som bör leda till en ökad rekrytering av studenter till de naturvetenskapliga och tekniska vetenskapsområdena. Enligt regeringens mening bör statsbidraget till TN-centrumen bibehållas på samma nivå som i dag. Regeringen avser att senare återkomma i frågan om hur de administrativa rutinerna för statsbidraget förändras.

7.1.12 Lärarutbildning

Examinationsmålen för lärarutbildningarna för grundskollärare 4–9 och gymnasielärare för perioden 1997–1999 har uppnåtts till 69 respektive 82 procent. För 2000 har målen för samma examina uppnåtts med 58 respektive 81 procent. I synnerhet har examinationen varit svag i matematik-naturvetenskap och teknikinriktningar av lärarexamen.

En intensiv dialog mellan universitet och högskolor med lärarutbildning samt ansvariga myndigheter har förts och särskilda projekt har initierats för att åstadkomma förbättringar i examinationstalen för lärarutbildningarna. Bl.a. har ett antal universitet och högskolor fått särskilda medel – 10 miljoner kronor sammanlagt – för att utarbeta metoder för att förbättra rekryteringen till lärarutbildningar i matematik, naturvetenskap och teknik.

Den brist på studenter med lämplig bakgrund för studier i matematik, naturvetenskap och teknik, som råder generellt i högskolan, återspeglas också i antalet sökande till lärarutbildningarna.

Den nya lärarutbildningens s.k. allmänna ingång och möjligheter till friare ämneskombinationer förväntas stimulera en del av studenterna till att studera något av ämnena matematik, naturvetenskap och teknik. Detta kan ske genom kompletterande studier och underlättas genom utnyttjande av det s.k. basåret enligt förordning-

en (1992:819) om behörighetsgivande förutbildning vid universitet och högskolor.

Insatser

Med lärarutbildningsreformens ikraftträdande den 1 juli 2001 förväntas rekryteringen till lärarutbildningen långsiktigt förbättras. Mot bakgrund av högskolans nedgång i examinationstalen av lärare, den jämfört med tidigare relativt låga kvarvaron i yrket och kommunernas påbörjade ökning av rekryteringen av lärare till förskola, skola och skolbarnsomsorg, ökar behovet av utbildade lärare. Regeringen avser därför att förstärka insatserna för en ökad rekrytering och examination av lärare under de närmaste åren. För perioden 2002–2006 höjs examinationsmålen kraftigt. De höjs för lärare med inriktning mot förskola, förskoleklass, grundskolans tidigare år och fritidshem (tidigare år) liksom grundskolans senare år och gymnasieskolan (senare år). Av samtliga lärarexamina skall minst en tredjedel ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik. Periodiseringen för examinationsmålen ligger med tyngdpunkten i början av perioden för examina med inriktning mot tidigare år och mot slutet för examina med inriktning mot senare år.

Mot bakgrund av skolans stora behov av modersmållärare önskar regeringen uppmärksamma lärosätena på den inriktning mot modersmål som det ges utrymme för inom ramen för den nya lärarexamen.

Kraven på en ökad examination ställs samtidigt som reformen med den nya lärarutbildningen genomförs. De stora förändringar som bedöms behöva göras avser såväl lärarutbildningens innehåll som volym och kommer att ställa stora krav på högskolorna.

Uppföljning

Högskoleverket har som uppgift att följa lärarutbildningen i den reguljära kvalitetsgranskningen. Regeringen avser att senare under hösten enligt vad som aviserades i propositionen En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 2000/01:5) återkomma med ett specificerat uppdrag vad gäller uppföljningen av reformen med den nya lärarutbildningen.

Examinationsmål

Regeringen har i budgetpropositionen för 2001 angett att examinationen av lärare med inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan så snart som möjligt bör öka för att senast år 2003 uppgå till 3 700 examinerade för att sedan ligga kvar ungefär på den nivån tills vidare. En utgångspunkt för detta mål var det stora behovet av ökad examination av lärare med inriktning mot matematik, naturvetenskap och teknik samt vissa moderna språk. En annan utgångspunkt var det stora och akuta behovet av lärare med karaktärsämne för gymnasieskolans program med yrkesinriktning (lärare i yrkesämne). En närmare analys av lärarbehovet, där lärare i praktiskt-estetiska ämnen också har uppmärksamats, pekar på ett ökat behov av lärare med inriktning mot senare år. Regeringens förslag till mål för perioden 2001–2004 och planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 framgår av tabell nedan.

För lärare med inriktning motsvarande den nya lärarutbildning med inriktning mot tidigare år, har regeringen inte tidigare fastställt några examinationsmål. Med nuvarande dimensionering kommer antalet examinerade lärare med denna inriktning att minska, samtidigt som ett visst överskott av lärare med den äldre examen grundskollärare med inriktning mot undervisning i årskurserna 1–7 föreligger. Mot bakgrund av det förväntade behovet av lärare med inriktning mot framtidens förskola och förskoleklass bedömer regeringen att antalet examinerade med inriktning mot tidigare år bör öka. Regeringens förslag till mål för perioden 2001–2004 och planeringsförutsättning för perioden 2005–2008 framgår av tabell nedan.

Tabell 7.1.1 Examinationsmål för lärare

Mål och planeringsförutsättningar för åren 2001–2008	Antal examinerade lärare med inriktning mot tidigare år	Antal examinerade lärare med inriktning mot senare år
<i>Beräkningsunderlag</i>		
2001, prognos	3 100	2 600
2002	3 300	4 000
2003	3 100	3 700
2004	3 100	3 700
Mål 2001–2004	12 600	14 000
<i>Beräkningsunderlag</i>		
2005	3 100	3 700
2006	3 300	3 600
2007	3 400	3 600
2008	3 500	3 600
Planeringsförutsättning 2005–2008	13 300	14 500

Regeringen avser med utgångspunkt i ovanstående tabell att i regleringsbrev för 2002 fastställa examinationsmål för de universitet och högskolor som har lärarutbildning.

Särskilda lärarutbildningar

Regeringens åtgärder för att på kort sikt öka examinationen de närmaste åren avses ske genom s.k. särskilda lärarutbildningar (SÄL). De särskilda lärarutbildningarna vänder sig till lärare som arbetar i en kommunal skola men som är obehöriga att anställas tills vidare eller önskar vidga sin kompetens. Kommunen kommer att medverka med relevant lärartjänstgöring, mentor och i övrigt underlätta för läraren/studenten att genomföra studierna. I de särskilda lärarutbildningarna studerar lärarna på halvfart kombinerat med anställning på halvtid i skolan. Denna modell för att snabbt höja kompetensen bland skolans lärare har prövats under två år av ett antal högskolor och kommuner och bedömts värdefull att utveckla vidare. För den enskilde studenten beräknas studierna kombinerade med arbete i en skola pågå under högst tre år. För detta krävs av de kommunala skolhuvudmännen att ett anställningsförhållande pågår under minst denna tid. Satsningen beräknas pågå under åren 2002–2006. SÄL skall spegla prioriteringarna för den reguljära lärarutbildningen. Särskilt väl torde SÄL lämpa sig för utbildning av lärare i yrkesämnen, modersmål och teckenspråk samt för specialpedagogisk påbyggnadsutbildning för grund- och specialskolan. Även inom SÄL bör

lärarexamen med inriktning mot modersmål framhållas.

Regeringen föreslår att det skall avsättas särskilda medel under perioden 2002–2006 motsvarande 4 000 lärarstudenter anställda i en skola för deras vidareutbildning till en lärarexamen som medför behörighet för läraryrket. Villkoren för denna utbildning kommer att regleras i en särskild förordning. För 2002 föreslås att 1 000 studenter (motsvarande 500 helårsstudenter) ges möjlighet att delta i utbildningen. Ersättningen är beräknad till 90 000 kronor per helårsstudent. Som en planeringsförutsättning bör gälla att det i SÄL finns motsvarande 1 500 helårsstudenter 2003 och motsvarande 2 000 helårsstudenter 2004. Med de föreslagna ordinarie och särskilda åtgärderna kommer examinationsmålen att kunna uppnås för riket som helhet under förutsättning att genomströmningen i lärarutbildningen ökar.

7.1.13 Musiklärarutbildningen i Arvika

Regeringens förslag: Huvudmannaskapet för musiklärarutbildningen i Arvika skall övergå från Värmlands läns landsting till staten den 1 januari 2002.

Skälen för regeringens förslag: Den 16 november 1978 godkände regeringen ett avtal daterat den 25 april 1978 mellan svenska staten och Värmlands läns landsting om musiklärarlinje i Arvika. Med anledningen av propositionen om landstingskommunal musiklärarutbildning i Arvika (prop. 1978/79:4, bet. 1978/79: UbU 10, rskr. 1978/79:25) beslutade riksdagen den 8 november 1978 i frågan. Avtalet gäller från och med den 1 juli 1978 tills vidare. Utbildningen förlades till Folkliga musikhögskolan Ingesund som är en folkhögskola med Värmlands läns landsting som huvudman. Vid full utbyggnad budgetåret 1980/81 skulle det statliga bidraget till utbildningen motsvara minst 120 årsstudieplatser.

Nämnden för regional utveckling vid Värmlands läns landsting har i mars 2001 inkommit med en skrivelse till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) om ändring av huvudmannaskapet för Musikhögskolan Ingesund (dnr U2001/1518/UH) där nämnden redogör för

diskussioner med Karlstads universitet om en eventuell överflyttning av huvudmannskapet för Musikhögskolan Ingesund till staten och att Karlstads universitet efter en sådan överflyttning bör bedriva den aktuella utbildningen. I dessa diskussioner har även Arvika kommun deltagit. Samtliga parter är överens om att Musikhögskolan Ingesund bör övergå till att bli en del av Karlstads universitet. Parterna anser att utvecklingen av utbildningens kvalitet därigenom kan ges bättre förutsättningar och att musikhögskolan får en ledning med bredare kompetens för högre utbildning. Dessutom förstärker Karlstads universitet en estetisk och pedagogisk profil och möjligheterna till samverkan mellan universitetets pedagogiska utbildningar förbättras. Vidare kan tvärvetenskaplig samverkan med andra ämnesområden underlättas. Karlstads universitet har även ansökt hos Högskoleverket om att erhålla rätten att utfärda musiklärarexamen enligt den äldre ordningen under avvecklingsperioden av denna lärarexamen.

Regeringen föreslår att huvudmannskapet övergår från Värmlands läns landsting till staten den 1 januari 2002. De närmare villkoren för detta bör regleras genom avtal mellan landstinget och staten genom Karlstads universitet som sedan godkänns av regeringen. Detta kan förväntas ske inom den närmaste tiden. Vidare bör de medel som hittills har anvisats för Ingesunds Musikhögskola under anslaget 25:72 Enskilda högskoleutbildningar m.m. i stället anvisas Karlstads universitet under anslaget 25:38 Karlstads universitet: Grundutbildning fr.o.m. 2002.

7.1.14 Samverkan med det omgivande samhället

Holdingbolag

Regeringen gav den 7 september 2000 Riksrevisionsverket (RRV) i uppdrag att genomföra en översyn av vissa samverkansformer. RRV skulle, med utgångspunkt i de ursprungliga intentionerna, genomföra en översyn av den verksamhet som bedrivs av teknikbrostiftelserna och de holdingbolag, inklusive hel- och delägda bolag, som inrättats vid elva universitet och högskolor.

RRV konstaterar i rapporten *Från forskning till tillväxt – statligt stöd till samverkan mellan högskola och näringsliv* (RRV 2001:11) att holdingbolagen, vid sidan av uppgiften att bedriva

forsknings- eller utvecklingsarbete som syftar till kommersiell exploatering av projekt och kunskaper, används som breda redskap i lärosätenas samverkan med det omgivande samhället. RRV anser att den styrande principen bör vara att det är högskolan som har det grundläggande ansvaret för att forskare och företag ges goda förutsättningar att samverka, men att holdingbolagen bör kunna utgöra ett stöd till samverkansprocessen. RRV anför vidare att teknikbrostiftelserna bör inrikta och utforma sin verksamhet så att de bygger upp lärosätenas förmåga att ta sitt ansvar för samverkansprocessen.

RRV föreslår att samtliga universitet och högskolor skall få bilda holdingbolag. Holdingbolagen skall kunna inneha dotterbolag vars syfte är att stödja samverkansarbetet och av bolagsordningarna skall det framgå att dotterbolag som bildas för att bedriva såddfinansieringsverksamhet skall kunna samägas med andra aktörer och därmed tillföras externt kapital. Vidare anser RRV att förutsättningarna vad gäller dotterbolag som har ansvar för uppdragsutbildning vid lärosätet bör förtydligas.

I en särskild proposition om FoU och samverkan i innovationssystemet gör regeringen bedömningen att holdingbolagen har goda förutsättningar att fortsätta utvecklas mot att kunna stödja både kommersialisering av forskningsresultat och samverkan mellan forskare och befintliga företag. Regeringen avser därför att föreslå i nämnda proposition att universitet och högskolor, som i nuläget inte har holdingbolag, skall ges möjlighet att kunna bilda sådana. Ett holdingbolag bildas genom regeringsbeslut grundat på ansökan från lärosätet och regeringen kommer att pröva varje ansökan enskilt. Ett villkor för regeringens medgivande att bilda holdingbolag är dock att det finns finansiella förutsättningar. Med utgångspunkt i de kriterier som gällde vid bildandet av de nuvarande holdingbolagen kommer regeringen att under hösten 2001 utarbeta nya kriterier för vad ansökan skall innehålla.

Regeringen föreslår att 15 miljoner kronor skall avsättas under 2002 för att bilda holdingbolag vid Karlstads universitet, Högskolan i Borås och Högskolan Kristianstad. Medel för ändamålet har beräknats under anslaget 25:73 Särskilda utgifter för universitet och högskolor. Lärosäten, som i dag inte har holdingbolag, bör efter ansökan och prövning av regeringen i varje enskilt fall kunna få möjlighet att bilda holdingbolag. Ett villkor för regeringens medgivande är dock att

det finns finansiella förutsättningar. Regeringen bedömer att en översyn av bolagsordningarna bör genomföras för att göra det möjligt för såväl befintliga som nya holdingbolag

- att öka det egna kapitalet, under förutsättning att universitetens och högskolornas resurser inte används samt att staten även fortsättningsvis är ensam ägare till bolaget och
- att bilda dotterbolag som skall kunna förmedla uppdragsutbildning.

Bolagsordningarna för de befintliga holdingbolagen kan dock inte ändras utan regeringens medgivande. En förutsättning för att nya holdingbolag skall kunna bildas är att verksamheten är avgränsad på ett sådant sätt att universitetens och högskolornas grundläggande verksamhet inte hämmas genom bolagsbildningen. Staten bör vara ensam ägare till holdingbolaget och förändringar av bolagsordningen bör kräva regeringens medgivande i varje enskilt fall.

Dotterbolagen som får i uppgift att förmedla uppdragsutbildning får inte förmedla uppdragsutbildning åt andra än statliga universitet och högskolor. Lärosätet skall bedriva utbildningen och förordningen (1997:845) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor skall tillämpas. Dotterbolagen får således inte bedriva uppdragsutbildning i egen regi. Regeringen vill dock understryka att uppdragsutbildning endast får köpas av annan än enskild, dvs. för personer som uppdragsgivaren utser. Uppdragsutbildningen får inte inverka negativt på den grundläggande högskoleutbildningen som universitetet eller högskolan skall bedriva. Frågan om bildande av holdingbolag avses hanteras i en särskild proposition om FoU och samverkan i innovationssystemet.

Regeringen vill i detta sammanhang betona att ansvaret för lärosätenas samverkan med det omgivande samhället åligger det enskilda lärosätet som helhet och dess ledning. I regleringsbrevet för budgetåret 2001 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. framför regeringen att den avser att begära in en särskild redovisning av lärosätenas samverkan med det omgivande samhället och information om verksamheten vart fjärde år, med början 2003.

Högskolans roll i det livslånga lärandet

I ett föränderligt samhälls- och arbetsliv åldras kunskap och kompetens snabbt. Förmågan att

lära nytt blir en av de viktigaste kompetenserna. De yrkesverksammes behov av kompetensutveckling innebär att individer med vitt skilda utbildningsbakgrunder och yrkeserfarenheter vill och behöver ta del av kurser och program vid högskolan. De kommer till högskolan med kunskaper och kompetenser de tillägnat sig både genom det ordinarie utbildningssystemet och genom lärande i vardags- eller yrkeslivet. En del av dem saknar den formella behörigheten för att kunna antas till en viss högskoleutbildning, men har erhållit den reella kompetens som utbildningen kräver genom t.ex. utbildning utanför utbildningssystemet eller genom yrkesverksamhet, i kombination med utbildning inom ramen för det ordinarie utbildningssystemet. Dessa individer bör kunna få sin kompetens bedömd av lärosätet direkt i relation till de krav den högskoleutbildning de vill gå ställer.

För att tydliggöra behovet av att människors reella kompetens tas till vara anför regeringen i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) att lärosätena vid antagning bör göra en individuell prövning av den sökandes reella kompetens, såväl i relation till den särskilda behörigheten som till den grundläggande behörigheten. Regeringen har dessutom den 6 september 2001 beslutat att som en engångssatsning fördela 70,5 miljoner kronor under 2001 för att stödja universitets och högskolors arbete med att utveckla metoder för bedömning av reell kompetens.

Regeringen anser även att en person bör kunna tillgodoräkna sig kunskaper och färdigheter som hon eller han har erhållit utanför det formella utbildningssystemet. Hon eller han skall därmed också kunna få utbildningen avkortad om den reella kompetensen motsvarar kunskaper som ges inom ramen för det program eller den kurs personen läser.

Regeringen bedömer att universitet och högskolor bör fortsätta att utveckla sin roll i det livslånga lärandet. Frågan om högskolans roll i det livslånga lärandet hanteras i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15).

7.1.15 Vårdutbildningar

Staten och Landstingförbundet undertecknade den 11 januari 2001 en principöverenskommelse om att huvudmannaskapet för de vårdhögskoleutbildningar som landstingen och Gotlands

kommun i dag är huvudmän för skall övergå till staten den 1 januari 2002. Principöverenskommelsen godkändes därefter av regeringen, Landstingsförbundets styrelse, samtliga landsting och Gotlands kommun. Med anledning av propositionen Nytt huvudmannaskap för vårdhögskoleutbildningar (prop. 2000/01:71, bet. 2000/01:UbU17, rskr. 2000/01:262) har riksdagen i juni 2001 godkänt principöverenskommelsen och att staten från och med den 1 januari 2002 blir huvudman för den vårdutbildning på högskolenivå som landstingen och Gotlands kommun i dag är huvudmän för.

Medel för berörda universitet och högskolor beräknas för 2002 för de överförda utbildningarna under anslagen för grundläggande högskoleutbildning och ingår i de s.k. takbeloppen. Antalet helårsstudenter inom de nu överförda vårdhögskoleutbildningarna ingår också i de uppdrag som anges i grundutbildningsanslagen. Som planeringsförutsättning gäller att regeringen fr.o.m. 2003 satsar 189,1 miljoner kronor på vårdhögskoleutbildning och därefter ytterligare 8,9 miljoner kronor 2004 som en kvalitetsförstärkning för att härigenom utjämna den nationella obalans som i dag råder inom landstingens vårdhögskoleutbildningar.

Staten har redan under 2001 fortsatt den utbyggnad som landstingen påbörjat under 1998–2000. Hösten 2001 ökade antagningen på sjuksköterskeutbildningen med 475 nybörjarplatser. Vidare gjordes en engångssatsning hösten 2001 med 381 nybörjarplatser inom specialistutbildning för sjuksköterskor. Genom statens övertagande av huvudmannaskapet kommer en gemensam ersättning för platser inom vård fr.o.m. 2002 att tillämpas. Denna utgår med 71 382 kronor per helårsstudent och helårsprestation, vilket även inkluderar ersättning för klinisk praktik.

Från 2003 planeras ytterligare utökning med 446 helårsstudenter på sjuksköterskeutbildningen. Fördelning av platserna framgår av tabell 7.1.2.

Tabell 7.1.2 Utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen 2003

Lärosäte	Helårsstudenter	Beräknat anslag (tkr)
Lunds universitet	30	2 141
Göteborgs universitet	150	10 707
Umeå universitet	10	714
Linköpings universitet	24	1 713
Karolinska institutet	12	857
Karlstads universitet	30	2 141
Växjö universitet	15	1 071
Malmö högskola	20	1 428
Högskolan i Gävle	30	2 141
Högskolan Kristianstad	15	1 071
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	30	2 141
Stiftelsen högskolan i Jönköping	30	2 141
Ersta Sköndal högskola	30	2 141
Röda Korsets högskola	10	714
Sophiahemmet sjuksköterskeskola	10	714
Summa	446	31 835

För 2002 avser regeringen att fastställa mål för antalet examinerade sjuksköterskor. Med utgångspunkt i den nu beslutade utbyggnaden anser regeringen att examinationen bör öka från ca 2 900 år 2000 till cirka 4 100 år 2006. Målet för antalet examinerade sjuksköterskor under perioden 2001–2004 skall vara 13 400 och som planeringsförutsättning gäller att antalet examinerade skall vara 16 100 under perioden 2005–2008. Målet för de universitet och högskolor som ger sjuksköterskeutbildning kommer att fastställas i regleringsbrev för 2002.

Ersättning för klinisk praktik

I dag tillhandahåller landstingen huvudsakligen praktikplatser utan särskild ersättning från högskolan. I den ekonomiska regleringen mellan landstingen och staten som genomförs från och med 2002, enligt överenskommelsen om ändrat huvudmannaskap, ingår medel för att täcka kostnader för klinisk praktik i landstingens vårdverksamhet. Någon motsvarande överenskommelse mellan staten och kommunerna om ersättning för klinisk praktik har inte kunnat träffas.

För nya vårdhögskoleplatser bör lärosätena ta sådan klinisk praktik i anspråk, oavsett huvudman, om den är angelägen från utbildningssynpunkt.

7.1.16 Forskning och forskarutbildning

Vissa insatser inom forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor

Forskarutbildningen är en strategiskt viktig utbildning i kunskapssamhället. Faktorer som talar för att en fortsatt utbyggnad av forskarutbildningen är nödvändig är bl.a. att åldersgruppen 19–25 år kommer att öka avsevärt under perioden 2003–2013. För att bibehålla andelen forskarutbildade lärare till de större årskullarna av studenter krävs fler forskarutbildade. Till detta kommer att det redan i dag finns ett behov av att öka andelen lärare med doktorsexamen, inte minst inom högskolor utan vetenskapsområde. Högskolan står inför ett generationsskifte som kommer att bli mycket påtagligt. Under perioden 2000–2009 kommer 50 procent av landets professorer, 30 procent av lektorerna och drygt 20 procent av adjunkterna att uppnå 65 års ålder. Dessa personer behöver ersättas med forskarutbildade personer.

Inom det svenska näringslivet ökar efterfrågan på forskarutbildade. De svenska storföretagens framgångar och möjlighet till vidare expansion är ofta direkt kopplade till tillgången på kvalificerad utbildad personal. De nya företagen som växer upp och som skall lägga grunden för Sveriges framtida välfärd är ofta kunskapsintensiva och kräver inte sällan stora forskningsinsatser. Även inom offentlig förvaltning, t.ex. inom vård och skola, finns ett ökat behov av specialutbildade och forskningskompetenta personer.

En väl fungerande forskarutbildning är en av de viktigaste förutsättningarna för att Sverige skall befästa och utveckla sin ställning som framgångsrik kunskapsnation. Genom forskarutbildningen skall återväxt och tillväxt av våra utbildnings- och forskningsinstitutioner garanteras och det övriga samhällets behov av forskarutbildade tillgodoses. Regeringen har i tidigare propositioner, t.ex. Vissa forskningsfrågor (prop. 1998/99:94, bet. 1999/2000:UbU3, rskr. 2000/01:98) och Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3, bet. 2000/01:UbU6, rskr. 2000/01:98), pekat på behovet av fler forskarutbildade. Under 2002 tas nya steg i den satsning på sexton forskarskolor som presenterades i propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3).

Huvuddelen av den forskning som finansieras av statliga medel utförs av universiteten och hög-

skolorna. De statliga anslagen via vetenskapsområdena eller övriga direkta statsanslag utgjorde 2000 knappt 50 procent av lärosätenas forskningsintäkter. Den externa finansieringen av forskningen inom högskolan har ökat påtagligt under 1990-talets senare hälft. Även vad gäller denna finansieringsform rör det sig dock till största delen om offentliga medel.

Bland de externa finansiärerna dominerar forskningsråd, statliga myndigheter, EU-medel och forskningsstiftelser. En stor andel av denna externa finansiering används även till forskarutbildning, i första hand till doktorandanställningar inom forskningsprojekt.

Som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2001 höjs anslagen till forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor under perioden 2001–2003. Bl.a. sker en omfattande satsning för att ytterligare förstärka forskningen vid Karlstads universitet, Växjö universitet och Örebro universitet samt vid Mitthögskolan, Blekinge tekniska högskola, Högskolan i Kalmar och Mälardalens högskola.

För att skapa starka forskningsmiljöer är det angeläget att lärosätenas resurser används effektivt. Det är viktigt att universitet och högskolor i ökad utsträckning kan profilera sin verksamhet och genomföra strategiska satsningar. Samtliga lärosäten bör utifrån sina egna särskilda förutsättningar åstadkomma starka forskningsmiljöer och främja god forskning. I syfte att förtydliga högskolestyrelsernas ansvar för långsiktiga strategifrågor och uppföljningar av långsiktiga beslut föreslår regeringen i propositionen En öppen högskola (prop. 2001/02:15) att styrelsen ges ett utökat uppdrag att besluta i frågor om högskolans övergripande inriktning.

Resurser

I det följande presenterar regeringen förslag beträffande satsningar på forskarutbildning och forskning samt förslag till satsningar på olika forskningsområden, i enlighet med forskningspolitiska propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3) och den ekonomiska vårpropositionen 2001 (prop. 2000/01:100). Medlen har beräknats under respektive lärosätes anslag.

- Forskarskolorna skall erhålla ytterligare resurser.

- Göteborgs universitet skall erhålla resurser för övertagandet av verksamhet som avser forskning inom hudallergi/haptenkemi.
- Stockholms universitet skall erhålla resurser dels för övertagandet av verksamhet som avser forskning om arbetsplatsens luft, dels för verksamhet inom arbetsmiljökemi.
- Karolinska institutet skall erhålla resurser för övertagandet av verksamhet som avser toxikologisk och lungmedicinsk forskning.
- Karolinska institutet skall erhålla medel för fortsatt drift och utveckling av det svenska tvillingregistret (STR).
- Idrottshögskolan i Stockholm skall erhålla resurser för Centrum för idrottsforskning.
- Lärarhögskolan skall erhålla resurser för forskning inom det utbildningsvetenskapliga området.
- Sveriges lantbruksuniversitet, Artdatabanken, skall erhålla resurser för fortsatt arbete med en totalinventering av samtliga i Sverige nu levande arter av djur, växter och svampar.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Förstärkning av forskarskolorna

I propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3) presenterades förslaget att inrätta 16 nya forskarskolor. Regeringen gör bedömningen att forskarutbildningens organisation i form av särskilda forskarskolor kan ha positiva effekter på såväl utvecklingen av utbildningen som en vidgad rekrytering till denna, något som såväl nationella som internationella exempel visat. Inte minst skall forskarskolorna erbjuda en modell som leder till ökat samarbete mellan olika ämnesområden och mellan olika lärosäten.

Till varje värdhögskola utsågs ett antal partnerhögskolor. För partnerhögskolor utan vetenskapsområde skall finansiellt stöd till doktorander garanteras av värdhögskolan. Finansiellt stöd kan även ges till de partnerhögskolor som har vetenskapsområde. Både antagning och examination av doktorander knutna till forskarskolan skall kunna ske vid värdhögskolan eller vid något

annat lärosäte med examenstillstånd inom forskarutbildningen.

Riksdagen har beslutat om forskarskolornas inriktning och allmänna uppläggning. Värdhögskolan skall ta det samordnande och grundläggande ansvaret för forskarskolan. Detta ansvar innebär bl.a. att tillse att forskarskolan organiseras så att samtliga utpekade partnerhögskolor skall kunna ingå som aktiva deltagare. I praktiken kan detta innebära att allmänna studieplaner, kurser, examinationer, handledning och eventuella krav på förkunskaper och tillträdesregler utformas så att de passar de olika partnerhögskolornas särskilda förutsättningar och rådande strukturer.

I budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) anslogs 214 miljoner kronor till de 16 forskarskolorna för perioden 2001–2003. Dessa medel är en permanent förstärkning till berörda lärosäten. Samtliga forskarskolor tilldelades vardera 5 miljoner kronor under 2001. Regeringen föreslår att forskarskolorna för 2002 tilldelas ytterligare vardera 5 miljoner kronor, dvs. sammanlagt 80 miljoner kronor. Dessa medel tilldelas via anslag för respektive vetenskapsområde.

Av regleringsbrevet för 2001 framgick att det som en planeringsförutsättning för forskarskolorna skall gälla att respektive forskarskola vid utgången av 2007 skall ha examinerat minst 25 doktorander förutom forskarskolan i rymdteknik som har att examinera minst 17 doktorander. Denna tidsgräns kan förlängas med upp till ett år beroende på den genomsnittliga tid som doktoranderna inom forskarskolan bedriver institutionstjänstgöring. Regeringen har uppdragit åt Högskoleverket att granska och utvärdera dessa forskarskolor (U2001/218/UH).

Resurser till Göteborgs universitet för forskning inom hudallergi/haptenkemi

Regeringen föreslår att Göteborgs universitet skall erhålla 4,9 miljoner kronor för övertagandet av verksamhet som avser forskning inom hudallergi/haptenkemi. Verksamheten har tidigare finansierats över utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Medel för ändamålet har beräknats under anslaget 25:25 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning.

Resurser till Stockholm universitet för forskning inom arbetsplatsens luft samt arbetsmiljökemi

Regeringen föreslår att Stockholms universitet skall erhålla 5,3 miljoner kronor för övertagandet av verksamhet som avser forskning inom arbets-

platsens luft (Institutet för tillämpad miljöforskning) samt 3,2 miljoner kronor för verksamhet inom arbetsmiljökemi. Verksamheten har tidigare finansierats genom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Medel för ändamålet har beräknats under anslaget 25:27 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning.

Resurser till Karolinska institutet för toxikologisk och lungmedicinsk forskning

Regeringen föreslår att Karolinska institutet skall erhålla 12,5 miljoner kronor för övertagandet av verksamhet som avser toxikologisk och lungmedicinsk forskning (Institutet för miljömedicin). Verksamheten har tidigare finansierats genom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Medel för ändamålet har beräknats under anslaget 25:33 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning.

Resurser till Karolinska institutet för det svenska tvillingregistret

Regeringen föreslår att Karolinska institutet skall erhålla 8 miljoner kronor för drift och utveckling av det svenska tvillingregistret (STR). STR är en befolkningsbaserad, tvärvetenskaplig och internationellt unik forskningsresurs inom Sverige och omfattar landets samtliga ca 140 000 tvillingar. STR är en resurs inom ett flertal strategiska forskningsfält, t.ex. kring samverkan mellan arv och miljö i utvecklingen av kroniska folksjukdomar. Ett 40-tal forskargrupper med såväl medicinsk som humanistisk förankring vid Karolinska institutet och flera andra universitet bedriver aktiv forskning grundad på STR. Denna forskning spänner över ett brett fält inkluderande medicinska, psykologiska, sociologiska, nationalekonomiska och miljörelaterade frågeställningar. Dessutom bedrivs ett tiotal forskningsprojekt i samarbete med forskare från USA, Europa och Australien. Verksamheten är i dag helt beroende av extern finansiering. För att möjliggöra och säkerställa en långsiktig basfinansiering av den löpande driften och fortsatt utveckling av registret krävs en ökning av anslaget för forskning och forskarutbildning. Medel för ändamålet har beräknats under anslaget 25:33 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning.

Idrotts högskolan i Stockholm, övertagande av Centrum för idrottsforskning

Centrum för idrottsforskning, CIF har till uppgift att initiera, samordna och stödja forskning

inom idrottens område. CIF skall också skapa förutsättningar för samarbete mellan forskare vid olika universitet och högskolor samt andra engagerade inom området.

CIF finansieras till den större delen av Näringsdepartementet, via Riksidrottsförbundet (RF) och av Utbildningsdepartementet.

Riksidrottsförbundet har i olika sammanhang fört fram att RF ser en flyttning av CIF från Karolinska institutet till Idrottshögskolan i Stockholm som en för dem viktig fråga. Denna uppfattning delas av Idrottshögskolan. CIF har också i en skrivelse till Karolinska institutet föreslagit att CIF organisatoriskt skall knytas till Idrottshögskolan. Karolinska institutet har inte någon erinran mot en sådan förändring och ser t.o.m. en del praktiska fördelar med ett sådant arrangemang. CIF har t.ex. sin verksamhet förlagd till Idrottshögskolan och lokalplaneringen samordnas av Idrottshögskolan. Även andra faciliteter utnyttjas gemensamt av CIF och Idrottshögskolan.

Karolinska institutet har lagt sig vinn om att undvika annan styrning än den rent administrativa och gett CIF en hög grad av självständighet. Enligt Karolinska institutets mening är det nödvändigt att även i fortsättningen värna om CIF:s oberoende. Regeringen delar Karolinska institutets bedömning i detta avseende.

Regeringen föreslår att medel för CIF, 6,6 miljoner kronor, skall föras från anslaget 25:33 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning till anslaget 25:74 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagspost Idrottshögskolan i Stockholm.

Resurser till Lärarhögskolan i Stockholm för satsning på utbildningsvetenskaplig forskning

Regeringen föreslår att Lärarhögskolan i Stockholm skall erhålla 5 miljoner kronor för att kunna delta i forskning inom det utbildningsvetenskapliga området.

Artdatabanken

Av de ca 50 000 olika arter av flercelliga organismer som är kända i Sverige är endast cirka 30 procent beskrivna i litteraturen. För resterande delar av dessa organismer, i första hand kryptogamer och ryggradslösa djur, saknas modern och heltäckande bestämningslitteratur. För att ge Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet en möjlighet att skapa ett nationellt referensverk som beskriver samtliga djur, växter och svampar anvisas 10 miljoner kronor som en förstärkning

av finansieringen av Artdatabankens verksamhet år 2002 under utgiftsområde 23 via anslaget 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet. Artdatabankens arbete med en nationell flora och fauna utgör en viktig del av Sveriges bidrag till en global artinventering, varvid ny kunskap skall göras tillgänglig för den internationella forskningen genom t.ex. internationella databaser och samlingar av typexemplar vid svenska museer. Som en planeringsförutsättning bör gälla att Sveriges lantbruksuniversitet erhåller 10 miljoner kronor år 2003 och 20 miljoner kronor år 2004 för ändamålet.

För 2003 bör följande planeringsförutsättningar gälla:

- De forskarskolor som får medelstildelning via det naturvetenskapliga, tekniska eller medicinska vetenskapsområdet bör tilldelas ytterligare medel, dock ej forskarskolan i rymdfysik.
- De forskarskolor som får medel via anslaget till det humanistisk- samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet bör tilldelas ytterligare medel.
- Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Linköpings universitet bör erhålla ytterligare medel för humanistisk forskning.
- Den tekniska forskningen vid Linköpings universitet, Campus Norrköping samt Luleå tekniska universitet, bör förstärkas.
- Kiruna rymd- och miljöcampus bör erhålla medel som fördelas mellan Umeå universitet och Luleå tekniska universitet.
- Karlstads universitet, Växjö universitet och Örebro universitet samt högskolor som tilldelats vetenskapsområde, dvs. Mithögskolan, Blekinge tekniska högskola, Malmö högskola, Högskolan i Kalmar och Mälardalens högskola, bör erhålla fortsatt förstärkning för forskning och forskarutbildning.

- Högskolor utan vetenskapsområde bör förstärka sin forskning för att därigenom säkerställa kvaliteten i grundutbildningen.
- Idrottshögskolan i Stockholm bör erhålla ytterligare resurser för forskning.

Forscarskolor med resurser från det naturvetenskapliga, tekniska eller medicinska vetenskapsområdet

De forskarskolor som får medelstildelningen via det naturvetenskapliga, tekniska eller medicinska vetenskapsområdet bör tilldelas ytterligare medel i enlighet med propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Som en planeringsförutsättning bör gälla att dessa forskarskolor erhåller ytterligare 5 miljoner kronor vardera för ändamålet. Detta gäller dock ej forskarskolan i rymdfysik.

Forscarskolor med resurser från det humanistisk och samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet

De forskarskolor som får medel via anslaget till det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet bör tilldelas ytterligare resurser i enlighet med propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Som en planeringsförutsättning bör gälla att dessa forskarskolor erhåller ytterligare 2 miljoner kronor vardera för ändamålet.

Humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning

Uppsala universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet och Linköpings universitet bör tillföras ytterligare medel för humanistisk forskning i enlighet med propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Som en planeringsförutsättning bör gälla att universiteten erhåller sammanlagt 17 miljoner kronor år 2003 för ändamålet.

Teknisk forskning

Den tekniska forskningen vid Linköpings universitet, Campus Norrköping, samt vid Luleå tekniska universitet bör förstärkas i enlighet med propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Som en planeringsförutsättning bör gälla att Luleå tekniska universitet erhåller 3 miljoner kronor och Linköpings universitet erhåller 2 miljoner kronor för ändamålet.

Kiruna rymd- och miljöcampus

Kiruna rymd- och miljöcampus bör erhålla medel i enlighet med propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Som en planeringsförutsättning bör gälla att Kiruna rymd- och miljöcampus erhåller 10 miljoner kronor fördelat på 5 miljoner kronor till Umeå universitet och 5 miljoner kronor till Luleå tekniska universitet för ändamålet.

Universitet samt högskolor som tilldelats vetenskapsområde

Karlstads universitet, Växjö universitet och Örebro universitet samt högskolor som tilldelats vetenskapsområde dvs. Mitthögskolan, Blekinge tekniska högskola, Malmö högskola, Högskolan i Kalmar samt Mälardalens högskola bör få fortsatt förstärkning för forskning och forskarutbildning i enlighet med propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Som en planeringsförutsättning bör gälla att lärosätena får fortsatt förstärkning med totalt 60,5 miljoner kronor för ändamålet.

Forskning vid högskolor utan vetenskapsområde

Högskolor utan vetenskapsområde bör också förstärka sin forskning samt det konstnärliga utvecklingsarbetet för att därigenom säkerställa kvaliteten i grundutbildningen.

Resursförstärkning ges för att t.ex. användas som basresurser för forskningssamverkan samt för att ge möjlighet till profilering av den egna forskningsverksamheten i enlighet med propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Som en planeringsförutsättning bör gälla att dessa lärosäten erhåller sammanlagt 40,5 miljoner kronor för ändamålet.

Idrottshögskolan i Stockholm, förstärkning av forskningen

Som Sveriges enda fackhögskola med inriktning på idrott bör Idrottshögskolan i Stockholm tillgodose vissa tydligt idrottsrelaterade forskningsområden. Idrottshögskolan måste också kunna skapa en tillräckligt stor bas för den ytterligare forskning som kan ske med andra forskningsmedel. Idrottshögskolan bör därför erhålla resurser, utöver de planerade i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1), för att förstärka forskningen. Som en planeringsförutsättning bör gälla att Idrottshögskolan i Stockholm erhåller 5,5 miljoner kronor för ändamålet.

Deltidsstudier och antagning till studier för licentiatexamen

Antalet forskarexamina har fördubblats under den senaste tioårsperioden. Intentionerna är att den skall öka även under kommande tioårsperiod. För att ytterligare stimulera nyrekryteringen till forskarutbildningen föreslår regeringen i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) två åtgärder.

Deltidsstudier inom forskarutbildningen

För åtskilliga yrkesverksamma personer är forskarutbildningen ett logiskt steg i kompetensutvecklingen och det livslånga lärandet. Det finns med största sannolikhet många personer som önskar kombinera sina ordinarie arbeten med studier inom forskarutbildningen. Regeringen gör därför bedömningen att det bör vara möjligt att uppbära utbildningsbidrag eller ha en anställning som doktorand på deltid. Då en forskarutbildning skall kunna slutföras inom åtta år bör en anställning som doktorand eller ett utbildningsbidrag inte understiga 50 procent av heltid. En deltidsanställning bör endast inrättas om en sökande till forskarutbildningen eller antagen doktorand så önskar och om det av fakultetsnämnden bedöms som lämpligt.

Antagning till studier för licentiatexamen

Intresset för att avlägga licentiatexamen har ökat påtagligt under det senaste decenniet. Under 2000 utfärdades 2 166 doktorsexamina och 996 licentiatexamina. Detta innebär att antalet doktorsexamina har ökat med 98 procent sedan 1990 medan antalet licentiatexamina har ökat med 132 procent under perioden. Nästan hälften av samtliga licentiatexamina under 2000 togs ut inom det tekniska vetenskapsområdet.

Enligt regeringens bedömning bör det vara möjligt att anta doktorander till studier för licentiatexamen. Förändringen innebär att fler yrkesverksamma personer som önskar en påbyggnad och fördjupning inom sitt arbete och ämnesområde, t.ex. sjuksköterskor, gymnasielärare och civilingenjörer, kan få detta inom ramen för forskarutbildningen. Möjligheten att antas endast till licentiatstudier skulle således innebära att fler externt finansierade doktorander kan antas och få en forskarutbildning.

För de studenter som antas till forskarstudier som avslutas med en licentiatexamen bör samma regler gälla som vid antagning till forskarstudier som avslutas med doktorsexamen.

Utbildningsbidrag för doktorander

Utbildningsbidrag för doktorand utgår sedan den 1 april 2000 med 13 000 kronor i månaden vid heltidsstudier. Med hänsyn till den allmänna löneutveckling som skett sedan dess bedömer regeringen att bidraget bör höjas. Regeringen avser att reglera detta genom en ändring i förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander. Höjningen planeras att genomföras fr.o.m. den 1 april 2002.

Forskning på lärarutbildningens område

Läro- och lärarutbildningen har en fundamental roll i kunskapssamhället. Den kraftfulla satsning på utbildningsvetenskaplig forskning som regeringen nu genomför syftar till att stärka och utveckla den vetenskapliga grunden för lärarutbildningen. Utbildningsvetenskap är ett brett fält där forskningen utvecklar och prövar teorier om utbildning, lärande, kunskapsbildning och kunskapsutveckling som anknyter till lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten. Detta är en bred definition som möjliggör forskning kring olika slags utbildnings- och lärandemiljöer. En bred ansats är viktig mot bakgrund av utbildningens allt större betydelse för samhällets utveckling och genom att utbildning och lärande alltmer kommer att ske under hela livet.

Med anledning av regeringens förslag i propositionerna En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135), Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3) och i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) har riksdagen beslutat att anslagen för utbildningsvetenskaplig forskning successivt ökas med 114 miljoner kronor under perioden 2001–2003. Av dessa fördelas 90 miljoner kronor av den utbildningsvetenskapliga kommittén inom Vetenskapsrådet. Vidare fördelas 24 miljoner kronor till två forskarskolor, en i pedagogiskt arbete och en i teknisk och naturvetenskaplig didaktik. Därutöver får Vetenskaps-

rådet från och med 2002 ytterligare 30 miljoner kronor att fördela till utbildningsvetenskaplig forskning genom omprioriteringar inom ramar- na för politikområde 25 Utbildningspolitik. Se också under anslaget 26:1 i kapitel 11.

I propositionen En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135) betonade regeringen betydelsen av att universitet och högskolor själva avsätter betydligt större resurser än tidigare för att stärka lärarutbildningens forskningsanknytning. Regeringen underströk också betydelsen av att den forskningskompetens som lärosätena besitter inom kunskapsutveckling, utbildning och lärande ges en stark anknytning till lärarutbildningen. För att stimulera lärosätena att så tidigt som möjligt förstärka sin forskning på lärarutbildningens område har regeringen beslutat att de lärosäten som deltar i utbildningsvetenskapliga forskningsprojekt tillsammans skall satsa egna resurser motsvarande minst en tredjedel av de medel som erhålls från den utbildningsvetenskapliga kommittén inom Vetenskapsrådet.

Ett viktigt skäl till att regeringen valt ett medfinansieringskrav är att lärosätena därigenom skall stimuleras att koppla befintlig forskning till nya utbildningsvetenskapliga projekt. På så sätt stärks också forskningsmiljöerna för den utbildningsvetenskapliga forskningen, och forskning inom olika områden med relevans för lärarutbildningen kan tydliggöras och bättre förankras till lärarutbildningen. Lärosätena bör därför aktivt inventera möjligheterna att koppla nya utbildningsvetenskapliga projekt till befintlig forskning inom högskolan. Befintliga resurser bör kunna inkluderas som medfinansiering av utbildningsvetenskapliga projekt i ansökningar till Vetenskapsrådet.

Regeringen avser att senast 2004 initiera en utvärdering av lärosätenas satsningar på området. Regeringen är emellertid angelägen om att kontinuerligt följa utvecklingen även under tiden fram till en sådan utvärdering. Av det skälet gavs i regleringsbrevet för 2001 samtliga universitet och högskolor med lärarutbildningar utom Lärarhögskolan i Stockholm i uppdrag att i årsredovisningen redovisa de åtgärder som vidtagits för att förstärka forskningen och forskarutbildningen inom lärarutbildningens område. Regeringen avser att i regleringsbrev för kommande år ge lärosätena samma uppdrag.

7.1.17 Insatser för ökad internationell rörlighet

För nordiskt samarbete, östersjösamarbete, europeiskt samarbete – Bolognaprocessen, EU:s program för utbyte och utveckling, programmet Linnaeus-Palme och svenskundervisning i utlandet redogörs i avsnitt 7.2.13 Resultatbedömning.

Bilaga till examensbevis införs

Inom Europarådet och Unesco har det utarbetats en konvention om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen, den s.k. Lissabonkonventionen. Konventionen under-tecknades av Sverige i april 1997 med förbehåll för ratifikation. Regeringen har beslutat att ratificera konventionen i augusti 2001. Med anledning av detta avser regeringen att ändra högskoleförordningens bestämmelser om tillgodoräkning av utbildning.

En direkt följd av att konventionen ratificeras är frågan om att införa en bilaga till examensbeviset, ett s.k. Diploma Supplement. Inför ratificeringen, och inom ramen för den svenska uppföljningen av Bolognadeklarationen, har Högskoleverket på regeringens uppdrag utarbetat ett förslag till en svensk mall för bilaga till examensbevis. I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) gör regeringen bedömningen att det till examensbevis som utfärdas efter den 1 januari 2003 bör fogas en bilaga som beskriver utbildningen och dess plats i utbildningssystemet. Högskoleverket bör ge information och utbildning om bilagan. Frågan behandlas i sin helhet i propositionen.

Mot bakgrund av bl.a. Bolognadeklarationen gör regeringen i samma proposition bedömningen att bilaga 2 till högskoleförordningen, den s.k. examensordningen, bör ses över.

Ökad rekrytering av utländska studenter

I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) behandlas förslagen i betänkandet Advantage Sweden – Insatser för ökad rekryte-

ring av utländska studenter till den svenska högskolan (SOU 2000:92).

I propositionen pekar regeringen bl.a. på att det internationella samarbetet har ett värde i sig, vilket också innebär en kvalitetsprövning av forskningen och utbildningen. Regeringen menar därför att inflödet av utländska studenter bör öka och att högskolorna i ökad utsträckning bör internationaliseras.

7.2 Resultatbedömning

7.2.1 Resultat

Högskoleverket lämnar årligen en rapport om verksamheten vid universiteten och högskolorna. Syftet med rapporten är att ge en samlad bild av hur verksamheten utvecklas med tyngdpunkten på det senaste året, dvs. läsåret 1999/2000 och kalenderåret 2000. Ofta kopplas dagens resultat till en beskrivning av långsiktiga tendenser. En intressant utvidgning som gjorts i årsrapporten 2001 är avsnittet om nyckeltal för lärosäten där ett stort antal jämförelsetal redovisas för verksamheten vid lärosätena. Här finns goda möjligheter för lärosätena att jämföra det egna resultatet med resultatet vid andra lärosäten. De redovisade jämförelsetalen utgör ett underlag i regeringens överväganden rörande lämpliga nyckeltal för området högskoleverksamheten. Innan sådana nyckeltal fastställs krävs det dock ytterligare analysarbete. I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) redogörs utförligare för utveck-

Med hänvisning till Högskoleverkets årsrapport 2001 koncentreras resultatredovisningen här till att redovisa resultatet som svar på uppdrag som givits i tidigare propositioner eller i regleringsbrev avseende anslag till universitet och högskolor m.m. I följande tabell sammanfattas några fakta om den grundläggande högskoleutbildningen 1998–2000.

Tabell 7.2.1 Fakta om grundläggande högskoleutbildning 1998–2000

	1998	FÖRÄNDRING	1999	FÖRÄNDRING	2000	ANDEL KVINNOR 1998	ANDEL KVINNOR 1999	ANDEL KVINNOR 2000
Antal helårsstudenter totalt (exkl. uppdragsutbildning)	245 465	+2 %	250 550	+2,5 %	256 840	56 %	57 %	58 %
• universitet (inkl. Sveriges lantbruksuniversitet)	145 300	+13 %	163 520	+1 %	164 380	55 %	56 %	57 %
• högskolor ¹	76 745	-11 %	68 260	+9 %	74 290	59 %	61 %	61 %
• vårdhögskolor ²	8 050	-59 %	3 270	-31 %	2 270	88 %	89 %	89 %
• konstnärliga högskolor	1 790	-2 %	1 760	-1 %	1 740	60 %	61 %	62 %
• enskilda utbildningsanordnare ³	13 580	+1 %	13 740	+3 %	14 160	36 %	37 %	38 %
Antal registrerade studenter i grundutbildning	305 580*	+1 %	310 140*	+3 %	319 090*	58 %	59 %	59 %
Antal registrerade studenter i grundutbildning, ht	264 470*	+8 %	285 750*	0 %	285 160*	59 %	59 %	60 %
Antal högskolenyborjare	64 510*	+3 %	66 690*	+5 %	70 080*	57 %	57 %	58 %
Antal examinerade i grundutbildningen	33 890*	+4 %	35 340*	+4 %	36 795*	60 %	60 %	60 %
Antal examina i grundutbildningen	35 290*	+6 %	37 510*	+4 %	39 180*	60 %	60 %	60 %
• magisterexamina	4 970*	+20 %	5 950*	+13 %	6 745*	55 %	56 %	55 %
• kandidatexamina	6 980*	+14 %	7 960*	+3 %	8 220*	56 %	60 %	63 %

Källa: Högskoleverkets årsrapport 2001 och NU-databasen samt SCB. Avrundade värden.

* Uppgifter under 1998, 1999 och 2000 som markerats med * avser läsåren 1997/98, 1998/99 respektive 1999/2000.

¹ Exklusive vårdhögskolor, konstnärliga högskolor och enskilda utbildningsanordnare.

² Inklusive enskilda vårdhögskolor.

³ Här ingår bl.a. Chalmers tekniska högskola AB, Handelshögskolan i Stockholm, Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

Som framgår av tabell 7.2.1 har expansionen inom högskolan fortsatt. Antalet helårsstudenter ökade med 6 300 mellan 1999 och 2000 och ökningen ligger huvudsakligen vid högskolorna även om också universiteten expanderat. Ökningen har varit särskilt kraftig för nyborjare som inte tidigare läst inom högskolan.

Expansionen har möjliggjort en ökning av andelen av en årskull som påbörjat en högskoleutbildning vid 25 års ålder och bidragit till en minskning av den sociala snedrekryteringen.

Andelen personer med arbetarbakgrund har ökat under senare år samtidigt som denna andel minskat i motsvarande åldersgrupper inom befolkningen som helhet. Fortfarande är dock ungdomar med arbetarbakgrund underrepresenterade i högskolan. De utgjorde 24 procent av nyborjarna 1998/99 mot 35 procent inom befolkningen i motsvarande åldrar.

I tabell 7.2.2 ges några data om forskarutbildningen.

Tabell 7.2.2 Fakta om forskarutbildning 1998–2000

	1998	FÖRÄN- RING	1999	FÖRÄN- RING	2000	ANDEL KVINNOR 1998	ANDEL KVINNOR 1999	ANDEL KVINNOR 2000
Antal nybörjare i forskarutbildning	3 540	-10 %	3 190	-2 %	3 130	44 %	43 %	45 %
Antal aktiva doktorander, ht	18 500	-2 %	18 110	-2 %	17 700	42 %	43 %	44 %
Antal examina i forskarutbildningen ¹	2 090	+12 %	2 340	+3 %	2 410	33 %	37 %	39 %
• doktorsexamen	1 910	+11 %	2 120	+2 %	2 170	32 %	37 %	39 %
• licentiatexamen	860	+13 %	970	+3 %	1 000	32 %	32 %	37 %
Antal professorer (heltidsekvivalenter)	2 055	+28 %	2 635	+3 %	3 160	10 %	12 %	13 %

Källa: NU-databasen. Avrundade värden.

¹ Här har licentiatexamen räknats som en halv examen i forskarutbildningen, liksom doktorsexamen som föregåtts av licentiatexamen.

Två reformer ger utslag i ovanstående tabell med data om forskarutbildningen, dels ökningen av kraven för antagning till doktorandutbildning, dels befordringsreformen. Från och med den 1 april 1998 får till forskarutbildning antas endast så många doktorander som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering. Befodringsreformen trädde i kraft den 1 januari 1999 och innebar bl.a. att en tillsvidareanställd lektor efter ansökan skall anställas som professor om han eller hon är behörig för en sådan anställning.

7.2.2 Examinationsmål

Resultatredovisning

I budgetpropositionen för 2000 och i regleringsbrev för budgetåret 2000 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. har regeringen redovisat vissa examinationsmål för den grundläggande högskoleutbildningen för perioden 2000–2002. I budgetpropositionen för 2001 och i regleringsbrev för detta år har dessa mål justerats och perioden ändrats till fyraårsperioden 2001–2004, för att komma i fas med de forskningspolitiska propositionerna. Examinationsmål och utfall framgår av tabell 7.2.3. För lärosätena redovisas målen under respektive anslag för grundutbildning.

Tabell 7.2.3 Examinationsmål i grundläggande högskoleutbildning

EXAMEN	MÅL 1997–1999	UTFALL 1997–1999	MÅL 2000	UTFALL 2000	UTFALL 2000, %	MÅL 2001–2004
Magisterexamen med ämnesdjup	14 155	15 112 (16 029)	5 973	6 898 (7 294)	115 % (122 %)	25 090
Apotekarexamen	280	230	117	110	94 %	–
Civilingenjörs- o arkitekt-examina	10 700	11 058	3 890	3 754	97 %	16 495
Grundskollärarexamen 4–9	4 440	3 057	2 087	1 201	58 %	–
Gymnasielärarexamen	3 720	3 085	1 495	1 217	81 %	–

Källa för utfall: Högskoleverkets NU-databas.

Anm.: I utfallssiffrorna för magisterexamen anges inom parentes det totala antalet examina inklusive examina vid lärosäten för vilka regeringen inte satt upp mål för antalet magisterexamina. Som examinationsmål för 2000 anges en tredjedel av det för perioden 2000–2002 i budgetpropositionen för 2000 angivna målet.

Regeringens bedömning: De av regeringen uppsatta målen för antalet magisterexamina har överträffats med god marginal. Variationen är dock stor mellan olika lärosäten. Av 22 lärosäten som fått examinationsmål för magisterexamen är det 13 som uppnått dem. Regeringen ser positivt på att graden av måluppfyllelse varit så stor vid många lärosäten.

Apotekarprogrammet har fram till 2000 endast givits vid Uppsala universitet. Måluppfyllelsen har ökat jämfört med treårsperioden 1997–1999 från 82 till 94 procent, men målet har inte nåtts. Genom att apotekarprogrammet sedan hösten 2000 även ges vid Göteborgs universitet bör behovet av apotekarutbildade på sikt kunna tillgodoses. De två universiteten har ett gemensamt ansvar att anpassa utbildningens dimensionering till arbetsmarknadens behov.

Målet för antalet civilingenjörs- och arkitekt-examina har nåtts till 97 procent. Utfallet 2000 innebär en minskning i förhållande till 1999. Detta kan delvis förklaras av att flera universitet arbetade aktivt inför 1999 för att ge de studenter som endast hade en mindre del av utbildningen kvar till examen en möjlighet att avsluta sina studier med en examen.

Detta arbete bör fortsätta. En ökning av antalet examinerade är angelägen och de mål och planeringsförutsättningar som tidigare fastställs ligger fast (se budgetpropositionen för 2001, utgiftsområde 16). Dessa innebär en successiv ökning från 3 935 examinerade 2001 till 4 910 examinerade 2008.

Antalet examinerade grundskollärare med inriktning mot årskurserna 4–9 understiger kraftigt det mål som satts för examinationen 2000. Detta gäller också antalet examinerade gymnasielärare – om än inte i samma grad. För båda dessa utbildningar är genomströmningen mycket låg. Den låga examinationen i förhållande till det stora behovet av lärare i skolan medför att särskilda åtgärder måste vidtas (se vidare avsnitt 7.1.12).

I budgetpropositionen för 2001 har regeringen fastställt mål för examinationen i forskarutbildningen för perioden 2001–2004. I tabell 7.2.4 redovisas utfallet per vetenskapsområde 2000 jämfört tidigare utfall och det för perioden 2001–2004 fastställda målet.

Tabell 7.2.4 Examinationsmål för forskarutbildning

VETENSKAPSRÅDE	MÅL 1997–1999	UTFALL 1997–1999	MÅL 2000	UTFALL 2000	UTFALL 2000, %	MÅL 2001–2004
Humanistisk- samhällsvetenskapligt	1 154	1 433	482	513 (538)	107 % (112 %)	2 032
Medicinskt	1 692	1 871	660	774	117 %	2 743
Naturvetenskapligt	1 172	1 119	492	385	78 %	1 558
Tekniskt	1 640	1 580	679	574	84 %	2 444
Sveriges lantbruksuniversi- tet	270	367	83	142	170 %	400
SUMMA	5 928	6 369	2 396	2 381 (2 411)	99 % (101 %)	9 177

Källa för utfall: Högskoleverkets NU-databas.

Anm.: I utfallssiffrorna för 2000 anges inom parentes för totalen och för humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde det totala antalet examina inklusive examina vid lärosäten för vilka regeringen inte satt upp mål för antalet examina i forskarutbildningen. Som examinationsmål för 2000 anges en tredjedel av det för perioden 2000–2002 i budgetpropositionen för 2000 angivna målet. Doktorsexamen räknas som en examen om den inte föregåtts av en licentiatexamen, medan licentiatexamen och doktorsexamen som föregåtts av licentiatexamen räknas som en halv examen.

Totalt sett ligger utfallet för 2000 mycket nära målet för antalet examina i forskarutbildningen. En ökad examination är angelägen inom de naturvetenskapliga och tekniska vetenskapsområdena.

7.2.3 Utbildningsuppdraget

I tabell 7.2.5 redovisas de uppdrag som lärosätena inom Utbildningsdepartementets område fått i form av ett lägsta antal helårsstudenter som bör ha erhållit utbildning vid lärosätet 2000, dels totalt, dels inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena.

Tabell 7.2.5 Antal helårsstudenter per lärosäte 1997–1999 – uppdrag och utfall

UNIVERSITET/HÖGSKOLA EXKLUSIVE UPPDRAGSUTBILDNING	ANTAL HELÅRSSTUDENTER TOTALT					VARAV NATURVETENSKAP OCH TEKNIK				
	UPPDRAG 1997–99	UTFALL 1997–99	UPPDRAG 2000	UTFALL 2000	%	UPPDRAG 1997–99	UTFALL 1997–99	UPPDRAG 2000	UTFALL 2000	%
Uppsala universitet	49 565	54 181	16 980	17 611	104	14 055	14 441	5 190	4 874	94
Lunds universitet	71 910	75 287	22 315	21 411	96	19 045	20 050	6 165	6 338	103
Göteborgs universitet	57 730	63 879	19 785	19 995	101	10 405	10 951	4 052	3 987	98
Stockholms universitet	57 530	59 702	19 665	19 769	101	8 775	8 589	3 350	2 939	88
Umeå universitet	41 505	42 453	14 885	14 183	95	11 130	11 324	4 405	3 924	89
Linköpings universitet	36 360	39 742	13 765	14 141	103	17 895	18 975	7 150	7 211	101
Karolinska institutet	7 970	8 983	2 255	2 477	110	–	(616)	–	(258)	
Kungl. Tekniska högskolan	29 715	30 031	10 725	10 150	95	–	(28 321)	–	(9 629)	
Luleå tekniska universitet	19 215	19 998	7 115	6 938	98	9 970	10 058	3 765	3 549	94
Karlstads universitet	18 670	19 505	7 200	6 965	97	5 490	5 184	2 345	2 028	86
Växjö universitet	16 390	17 612	6 520	6 422	98	4 020	3 806	1 885	1 555	82
Örebro universitet	18 365	18 356	7 375	6 899	94	3 370	4 231	1 795	1 758	98
Mitthögskolan	23 460	24 339	10 070	6 432	64	8 325	8 959	3 715	2 427	65
Blekinge tekniska högskola	6 220	6 733	3 020	2 700	89	3 545	4 014	1 730	1 851	107
Malmö högskola	10 100	9 521	8 205	7 502	91	2 590	2 733	2 610	2 132	82
Högskolan i Kalmar	11 085	11 246	4 675	4 538	97	5 350	5 119	2 402	2 019	84
Mälardalens högskola	15 340	16 312	6 210	6 399	103	7 830	7 787	3 225	3 003	93
Danshögskolan	–	(330)	–	(102)		–	–	–	–	
Dramatiska institutet	–	(425)	–	(132)		–	–	–	–	
Högskolan i Borås	8 100	8 782	3 530	3 623	103	3 315	3 355	1 522	1 381	91
Högskolan Dalarna	10 690	10 774	4 505	4 564	101	4 900	4 365	2 140	1 788	84
Högskolan på Gotland	2 370	2 499	1 200	1 079	90	980	981	535	498	93
Högskolan i Gävle	10 115	10 959	4 145	4 831	117	4 680	4 283	2 040	1 963	96
Högskolan i Halmstad	8 135	9 324	3 365	4 145	123	3 070	2 988	1 470	1 356	92
Högskolan Kristianstad	9 195	9 347	3 710	4 078	110	2 465	2 383	1 227	1 144	93
Högskolan i Skövde	6 565	6 829	3 000	2 633	88	3 555	3 635	1 690	1 567	93
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	5 865	6 555	2 895	2 847	98	2 275	2 148	1 265	1 008	80
Idrottshögskolan i Stockholm	–	(1 107)	–	(358)		–	–	–	–	
Konstfack	–	(1 784)	–	(594)		–	–	–	–	
Kungl. Konsthögskolan	–	(641)	–	(213)		–	–	–	–	
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	–	(1 729)	–	(579)		–	–	–	–	
Lärarhögskolan i Stockholm	15 120	16 658	5 420	4 897	90	2 840	2 618	1 160	709	61
Operahögskolan i Stockholm	–	(114)	–	(43)		–	–	–	–	
Södertörns högskola	9 015	9 606	5 200	5 413	104	1 170	1 407	755	718	95
Teaterhögskolan i Stockholm	–	206	–	(69)		–	–	–	–	
Chalmers tekniska högskola AB	21 960	21 387	8 005	7 435	93	–	(20 635)	–	(7 191)	
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	10 895	11 669	4 345	4 444	102	3 090	3 230	1 420	1 482	104
Summa, högskolor med uppdrag	609 155	642 269	230 085	224 521	98	164 135	167 614	69 008	63 209	92

Källor: Utfallsiffrorna är hämtade från universitetens och högskolornas årsredovisningar.

Anm.: Antalet helårsstudenter som redovisas gentemot uppdraget är inte högskolornas totala antal helårsstudenter. Härtill kommer helårsstudenter inom åtaganden för vilka särskilda resurser anvisats och antalet helårsstudenter inom ramen för uppdrag av annan högskola eller inom annan uppdragsutbildning. För att få jämförbarhet har endast utfall och prognos som svarar mot ett av regeringen givet uppdrag tagits med i summeringen. Uppgifter som inte summerats har satts inom parentes.

Lärosätenas utbildningsuppdrag för ett budgetår ges i form av ett antal helårsstudenter totalt inom grundutbildningen som skall uppnås och hur många av dessa helårsstudenter som skall avse naturvetenskap och teknik. Uppdragen skall rymmas inom de s.k. takbeloppen. För 2000 uppgick takbeloppen till sammanlagt 11,2 miljarder kronor för de statliga universiteten och högskolorna samt Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Hur stor del av takbeloppen som respektive lärosäte utnyttjat är beroende av antalet redovisade helårsstudenter och helårsprestationer inom de olika utbildningsområdena. För 2000 redovisade lärosätena helårsstudenter och helårsprestationer motsvarande 10,7 miljarder kronor, eller 96 procent av takbeloppen. Takbeloppens storlek och andelen av takbeloppen som utnyttjades vid olika lärosäten framgår av följande tabell. Utnyttjandegraden varierade mellan 82 och 109 procent. Under respektive lärosätes grundutbildningsanslag framgår anslagssparandet för 2000 och i förekommande fall hur mycket av detta som dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001. Totalt var det cirka 170 miljoner kronor som drogs in från lärosätenas grundutbildningsanslag.

Tabell 7.2.6 Tilldelat takbelopp 2000 samt utfall

<i>Tusental kronor</i>			
UNIVERSITET/HÖGSKOLA	TAKBELOPP 2000	UTFALL 2000	%
Uppsala universitet	786 248	768 381	98
Lunds universitet	995 944	967 445	97
Göteborgs universitet	958 965	931 233	97
Stockholms universitet	646 798	641 959	99
Umeå universitet	721 165	690 778	96
Linköpings universitet	712 417	718 895	101
Karolinska institutet	210 445	211 455	100
Kungl. Tekniska högskolan	695 585	641 938	92
Luleå tekniska universitet	375 046	367 960	98
Karlstads universitet	299 199	277 371	93
Växjö universitet	257 276	231 517	90
Örebro universitet	309 224	309 329	100
Mitthögskolan	419 889	345 217	82
Blekinge tekniska högskola	146 485	132 751	91
Malmö högskola	385 752	358 274	93
Högskolan i Kalmar	232 566	210 359	90
Mälardalens högskola	290 794	295 876	102
Danshögskolan	22 816	24 870	109
Dramatiska institutet	56 074	53 690	96
Högskolan i Borås	172 847	181 597	105
Högskolan Dalarna	211 392	199 055	94
Högskolan på Gotland	51 228	45 862	90
Högskolan i Gävle	197 700	204 417	103
Högskolan i Halmstad	146 323	155 123	106
Högskolan Kristianstad	160 493	168 080	105
Högskolan i Skövde	144 423	124 950	87
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	130 755	112 653	86
Idrottshögskolan i Stockholm	35 083	35 593	101
Konstfack	99 390	101 150	102
Kungl. Konsthögskolan	46 733	48 037	103
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	85 249	84 006	99
Lärarhögskolan i Stockholm	283 381	242 176	85
Operahögskolan i Stockholm	13 730	15 008	109
Södertörns högskola	169 086	170 798	101
Teaterhögskolan i Stockholm	22 414	22 833	102
Chalmers tekniska högskola AB	517 677	475 889	92
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	183 808	183 404	100
Totalt	11 194 400	10 749 928	96

Regeringens bedömning: Inför antagningen till höstterminen 2000 fanns det svårigheter att rekrytera tillräckligt många studenter till de naturvetenskapliga och tekniska utbildningarna samtidigt som efterfrågan på utbildning var stor inom andra områden såväl från studenter som av arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund medgav regeringen genom ett särskilt beslut sommaren 2000 att lärosätena minskade antalet helårsstudenter i uppdraget för de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena och i stället ökade antalet helårsstudenter inom de humanistiska, samhällsvetenskapliga och juridiska utbildningsområdena. Trots denna rätt till justering i utbildningsutbudet har uppdraget för 2000 inte helt fullgjorts och takbeloppen inte nåtts. En bidragande orsak till detta är att en omställning av utbildningen är en process som måste rymma tid för planering av utbildningen, rekrytering av lärare osv. Det måste också framhållas att tilldelningssystemet förutsätter en variation mellan åren genom att ett resultat i form av helårsstudenter och helårsprestationer som inte rymms inom takbeloppet ett år skall kunna räknas in följande år om resultatet då ligger under takbeloppet.

Utbildningsdepartementet har under 2001 genomfört omfattande dialoger med ledningen för respektive lärosäte, som ett led i planering och uppföljning av universitet och högskolors verksamhet. Syftet var att ge regeringen underlag för att bedöma hur lärosätena klarar de mål som regeringen har satt upp samt att inleda en diskussion om lärosätenas framtida profilering. I samband med årets dialog diskuterades särskilt lärosätenas möjligheter att klara av de uppdrag som lagts avseende platser inom grundutbildningen. Bakgrunden till detta var framför allt att flera lärosäten under 2000 inte uppnått sina respektive takbelopp.

För vissa lärosäten har regeringen gjort den bedömningen att det under en tid kan vara svårt att rekrytera tillräckligt många studenter för att uppfylla utbildningsuppdraget och nå takbeloppet.

Efter en analys av lärosätenas förutsättningar beräknar regeringen att resurser motsvarande 3 900 helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena kan föras bort från lärosätenas grundutbildningsanslag fr.o.m. 2002 för att sedan återföras till dessa anslag senast 2005, om lärosätenas förutsättningar att nå takbeloppet då förändrats. Under den an-

givna övergångsperioden avser regeringen att utnyttja dessa medel för tre mycket angelägna satsningar, nämligen utbildning av obehöriga lärare (se vidare avsnitt 7.1.12), uppbyggnaden av ett nätuniversitet (se vidare avsnitt 7.1.7) och utbildning för utländska akademiker (se vidare avsnitt 7.1.8). Följande lärosäten omfattas av indragningen.

Tabell 7.2.7 Indragning av platser

Lärosäte	Indragning, helårsstudenter	Belopp i tkr/år
Kungl. Tekniska högskolan	-300	-20 194
Karlstads universitet	-300	-20 194
Mitthögskolan	-900	-60 582
Blekinge tekniska högskola	-250	-16 828
Malmö högskola	-450	-30 291
Högskolan på Gotland	-150	-10 097
Högskolan i Skövde	-400	-26 925
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	-250	-16 828
Södertörns högskola	-300	-20 194
Chalmers tekniska högskola AB	-600	-40 388
Totalt	-3 900	-262 521

7.2.4 Samverkan med det omgivande samhället

I regleringsbrevet för budgetåret 2000 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. fanns inget krav på en särskild redovisning av högskolans samverkan med det omgivande samhället, vilket varit fallet de två föregående åren. Majoriteten av lärosätena har dock inom ramen för sin årsredovisning redogjort för arbetet med samverkansuppgiften.

Redovisningarna visar liksom föregående års strategier och handlingsprogram en bredd i ambitioner, aktiviteter och målgrupper. En tendens under 2000 var att framväxten av särskilda enheter eller organ med ansvar för samverkansuppgiften, samverkansråd och kontaktorganisationer, fortsatte. Trenden att ansvaret för samverkan åläggs särskilda personer i ledande ställning inom högskolan eller universitetet, såsom t. ex. vice- eller prorektor, fortsätter och flera lärosäten har under året utarbetat eller reviderat särskilda handlingsprogram för sin samverkan med det omgivande samhället.

Ett antal lärosäten har under 2000 bedrivit uppsökande verksamhet gentemot företag och

byggt upp en s.k. alumniverksamhet i syfte att stärka kontakten mellan tidigare examinerade studenter, omvärlden och lärosätet för att öka samverkan och möjligheten till utbyte av kunskap och kompetens. Ett lärosäte redovisar att en extern utvärderare har tillkallats för att analysera högskolans former för samverkan med näringslivet. Lärosätena informerar också om sin verksamhet i olika fora och med hjälp av olika kanaler. Av lärosätenas redovisning framgår att samverkan med det omgivande samhället är mycket mångfacetterad och att den integreras på olika sätt och i olika hög grad med den utbildning och forskning som bedrivs vid universitet och högskolor.

Enligt regeringens mening bör universitet och högskolor vidareutveckla sin samverkan med det omgivande samhället inom både utbildning och forskning.

De regionala tillväxtavtalen

I Rapport om tillväxtavtalen – Första året (Ds 2001:15) konstateras att högskolan förefaller vara den aktör som de medverkande i arbetet med tillväxtavtalen har störst tilltro till när det gäller att främja tillväxt i den egna regionen. Rapporten bygger på regionala och nationella myndigheters redovisningar av arbetet med tillväxtavtalen samt enkäter till olika medverkande inom ramen för arbetet med avtalen. De höga förväntningarna ställer särskilda krav på universitetens och högskolornas förmåga att samverka med det omgivande samhället. I rapporten bekräftas också att universiteten och högskolorna varit aktiva i arbetet med de regionala tillväxtavtalen. Lärosätena själva betonar vikten av att de är med som aktörer i den regionala utvecklingen. Flera av dem ser arbetet med tillväxtavtalen som en plattform varifrån de kan utveckla uppgiften att samverka med det omgivande samhället.

Regeringen anser att universitet och högskolor bör fortsätta att utveckla sin medverkan i arbetet med de regionala tillväxtavtalen.

Högskolans roll i det livslånga lärandet

I Högskoleverkets rapport Livslångt lärande som idé och praktik i högskolan (2001:1 R) konstateras att karaktäristika för det livslånga lärandet i betydelsen återkommande utbildning är väl

etablerade och både institutionaliserade och värdemässigt accepterade i den svenska högskolan. Till dessa karaktäristika hör att olika kategorier av studenter med olika utbildningsbakgrund och olika syften med sina studier har tillträde till högre utbildning, att studieplatserna fördelas mellan olika kategorier av studenter, att flera olika utbildningsmöjligheter erbjuds inom den reguljära högskolans ram, att studenter kan återkomma till högskolan för fortsatta studier och att intresset för förnyelse av undervisningsformer och innehåll är påtagligt hos universitet och högskolor. Den heterogena studentpopulationen tycks dock erbjudas och själva utnyttja högskolans utbud på ett förhållandevis enahanda sätt. Rapporten konstaterar också att sådana aktiviteter som direkt tillgodoser enskilda individers egna utbildningsbehov och som avser möta arbetsmarknadens behov av kompetensutveckling förefaller ha en blygsam omfattning.

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2000 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. skall varje universitet och högskola beakta behovet av fortbildning och vidareutbildning vid fastställande av utbildningsutbud och vid beslut som rör utbildningens tillgänglighet. Graden av tillgänglighet avspeglas t.ex. i volymen av studiekurser som ges i lägre studietakt än helfart, kurser på andra tider än dagtid vardagar, andel individer över en viss ålder (fr.o.m. 25 år), distanskurser och uppdragsutbildning. Lärosätena skulle för år 2000 redovisa antalet studenter, helårsstudenter och helårsprestationer för sådana kurser. Redovisningarna är till vissa delar bristfälliga och visar ingen entydig utveckling av ovanstående kursutbud.

För regeringens bedömning se avsnitt 7.1.14.

Universitets och högskolors insatser med anledning av försvarsomställningen

I regleringsbrevet för budgetåret 2000 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. fick sju lärosäten ett särskilt åtagande att anordna utbildning motsvarande ett visst antal helårsstudenter, under förutsättning att riksdagen beslutade i enlighet med regeringens proposition Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30, bet. 1999/2000:FöU02, rskr. 1999/2000:168). Då flera lärosäten av tids- och planeringsmässiga skäl inte har haft möjlighet att genomföra det särskilda åtagandet under 2000 anges i 2001 års re-

gleringsbrev att det av årsredovisningen för 2001 skall framgå vilken verksamhet som bedrivits med anledning av det särskilda åtagandet, vilken koppling verksamheten har till kommuner med särskilda omställningsproblem på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten, samt utbildningens omfattning i helårsstudenter.

7.2.5 Engångssatsning för doktorander

Regeringen beslutade i juni 2001 att avsätta 30 miljoner kronor till en engångssatsning för doktorander inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. Medlen skall användas för studiefinansiering inom forskarutbildningen och tilldelas doktorander som antagits till forskarutbildning före den 1 april 1998. Anställning som doktorand skall erbjudas de doktorander som bedöms kunna avsluta sina studier med en doktorsexamen inom ramen för ett till två års anställning och som tidigare inte haft anställning som doktorand eller utbildningsbidrag.

Av dessa 30 miljoner kronor går 6,5 miljoner kronor till Uppsala universitet, 6,5 miljoner kronor till Lunds universitet, 6,5 miljoner kronor till Göteborgs universitet, 6,5 miljoner kronor till Stockholms universitet, 2,5 miljoner kronor till Umeå universitet, 1 miljon kronor till Linköpings universitet och 0,5 miljon kronor till Luleå tekniska universitet.

Regeringen anser att engångssatsningen leder till att än fler doktorander kan avsluta sina forskarstudier med en doktorsexamen.

7.2.6 Ett reformerat system för läroanställningar

Den 1 januari 1999 infördes ett reformerat system för läroanställningar inom högskolan (prop. 1996/97:141, bet. 1999/98:UbU3, rskr. 1997/98:12). Avsikten var att skapa en samlad karriärväg där arbetsuppgifterna på alla nivåer innehåller både forskning och utbildning och där det sker successiva prövningar av lärarens/forskarens kompetens. De pedagogiska meriterna skall uppmärksammas och skall vid prövning av behörighet ges samma vikt som de vetenskapliga.

Högskoleverket har i delrapporten Karriär genom befordran och rekrytering (2001:7 R) be-

lyst olika aspekter av läroanställningsreformen. Rapporten gjordes genom intervjuer med befattningshavare inom högskolan samt av dokumentstudier. Majoriteten av de intervjuade är positiva till det nya befordringssystemet. Det uppfattas som en källa till stimulans för många högt meriterade lektorer och som en behövlig anpassning till ett mer internationellt system. De intervjuade är även överlag positiva till betoningen av vikten av pedagogiska meriter.

Under 1999 och 2000 har 1 100 lektorer befordrats till professorer. I samband med införandet av befordringsreformen framfördes farhågor om att kraven för att bli professor skulle sänkas. Bland de personer Högskoleverket intervjuat är dock uppfattningen att kraven höjts vanligare än att de sänkts.

Andelen kvinnor bland de personer som befordrats har generellt sett varit högre än andelen kvinnor bland den befintliga mängden professorer. Det finns således inte underlag för antagande om att befordringsreformen inverkar negativt på jämställdheten.

Ett problem som påpekas i rapporten är att rörligheten mellan lärosätena är låg. De intervjuade kan inte se att det nya befordringssystemet på något sätt förbättrar detta förhållande. Detta är en av de aspekter Högskoleverket kommer att analysera närmare i sin fortsatta utvärdering av reformen.

Regeringen anser att det reformerade systemet för läroanställningar har förbättrat villkoren för högskolans lärare.

7.2.7 Kvalitet

Inledning

I enlighet med förslag i regeringens proposition om studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan (prop. 1999/2000:28, bet. 1999/2000:UbU12, rskr. 1999/2000:180) har Högskoleverkets uppdrag att granska kvaliteten i den högre utbildningen utvidgats. Ämnes- och programutvärderingar av samtliga utbildningar för generella examina och yrkesexamina, inklusive forskarutbildningen, skall numera genomföras med en periodicitet om sex år. Enligt högskolelagen (1992:1434) har studenterna numera rätt att utöva inflytande över utbildningen, vilket också bidrar till att höja kvaliteten. Universitet och högskolor skall verka för att studenterna tar

aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

Varje lärosäte och dess ledning har det yttersta ansvaret för att säkra och utveckla kvaliteten i sina utbildningar. Statsmakternas uppgift är att stödja och kontrollera att kvaliteten inom olika områden av utbildning och forskning upprätthålls. Högskoleverkets utvärderingar och tillsynsansvar är ett led i detta arbete.

Ett forskarlag vid Mälardalens högskola har genomfört en s.k. metautvärdering av Högskoleverkets nuvarande och kommande kvalitetsbedömningar i ett internationellt jämförande perspektiv. Enligt analysen skiljer Sverige sig från andra länder genom att ha en stor bredd i kvalitetsbedömningarna, genom rätten att dra in examenstillstånd och genom att studenterna är med i bedömargrupperna.

Lärosätesbedömningar

Vid utgången av 1998 hade Högskoleverket genomfört kvalitetsbedömningar av samtliga lärosäten. Den andra omgången, som har påbörjats, är att betrakta som en uppföljning i och med att bedömningen delvis har förskjutits från kvalitetsarbetet till resultat av kvalitetsarbetet. Högskoleverket konstaterar att lärosätena har utvecklat sina kvalitetsprogram inklusive utvärderingsformer och åtgärdsprogram. De har gjort medvetna satsningar både för att rekrytera kvalificerade lärare och för att förnya undervisningsmetoder samt fortbildning för lärare.

Under 2000 har Högskoleverket vidare slutfört utvärderingarna Lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald (2000:8 R) samt Goda exempel om hur universitet och högskolor kan arbeta med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald (2000:9 R). Exemplen skall bl.a. kunna användas som utgångspunkt för liknande verksamhet vid andra lärosäten. De två universitet som enligt den förstnämnda rapporten bedöms ha den mest genomgripande och välorganiserade verksamheten när det gäller jämställdhet är Linköpings universitet och Umeå universitet, när det gäller studentinflytande Linköpings universitet och Lunds universitet samt när det gäller social och etnisk mångfald Malmö högskola och Södertörns högskola.

Ämnes- och programutvärderingar

Under 2000 har Högskoleverket bedrivit ett omfattande utvecklingsarbete av det nya systemet för kvalitetsbedömningar av högre utbildningar.

I rapporten Nationella ämnes- och programutvärderingar (2001:2 R) redovisas utgångspunkter och tillvägagångssätt vid Högskoleverkets nationella ämnes- och programutvärderingar. Meningen med de nationella utvärderingarna är att de skall bidra med underlag till den kvalitetsutveckling som högskolan själv bär ansvar för. Rapporten Högskoleverkets utvärderingar – från bedömning av kvalitetsarbete till bedömning av kvalitet (2001:8 R) är ett försök att sätta Högskoleverkets utvärderingar i ett sammanhang och klargöra utvärderingsperspektivet inför det uppdrag som verket har att utvärdera all högre utbildning inklusive forskarutbildningen fr.o.m. den 1 januari 2001 och sex år framåt.

Utvärderingarna för 2001 kan nu påbörjas i enlighet med den utarbetade sexårsplanen och med ett bedömningsunderlag, som tagits fram i dialog med lärosätena. För tidigare programutvärderingar har en första uppföljning av journalist-, jurist-, design- och socionomutbildningarna ägt rum i anslutning till att de utvärderingar, som redovisades i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1 utgiftsområde 16). En ytterligare uppföljning kommer att ske inom tre år.

Högskoleverket har under 2001 gjort en utvärdering av datavetenskapliga/datalogiska utbildningar vid tolv lärosäten (2001:13 R). Bedömargruppen anser att utbildningarna, som just nu utvecklas starkt, håller tillräckligt god kvalitet, även om det finns områden som kan förbättras. Det råder brist på disputerade lärare inom ämnesområdet och de som finns på plats har ofta en hög arbetsbelastning. Andelen kvinnor inom ämnesområdet är liten både bland studenter och lärare och överstiger endast vid ett fåtal högskolor 30 procent. På flera lärosäten pågår emellertid riktade satsningar för att ändra på detta. Andelen studenter som inte tar ut sin examen är stor. En bidragande orsak till det är att många studenter får arbete i samband med att de gör sitt examensarbete. Utvärderingen kommer att följas upp inom tre år och ämnesområdet kommer att åter utvärderas 2007.

Examenstillstånd

Antalet prövningar av examenstillstånd var totalt 55 under 2000, vilket är en ökning jämfört med föregående år. I det fortsatta arbetet med det nya kvalitetssystemet, när verket prövar examenstillstånd i samtliga utvärderingar, anser verket att det är tillfyllest att förenkla prövningen i förväg genom att pröva för generellt magisterexamens-

tillstånd respektive kandidattillstånd för de statliga lärosätena.

Prövningarna av enskilda utbildningsanordnare har till största delen gällt psykoterapeutexamen. På grund av ändrade regler för legitimation av psykoterapeuter har många utbildningsanordnare ansökt om examenstillstånd.

Högskoleverket omprövar beviljade examenstillstånd efter tre till fem år.

Utbildningar som inte uppfyller de krav som ställs på grundläggande högskoleutbildning kan enligt 1 kap. 11 a § högskolelagen (1992:1434) få sitt examenstillstånd indraget, om inte bristerna avhjälpes inom en viss tid. Om det meddelas ett sådant beslut, får dock högskolan också därefter utfärda examen för de studenter som vid beslutet redan har påbörjat sin grundläggande högskoleutbildning vid den högskolan. Detta gäller dock bara om utbildningen omfattar ett program eller en kurs som kan leda fram till en sådan examen som beslutet avser.

Under 2000 genomförde verket 91 omprövningar, vilket är en ökning jämfört med föregående år. Som redovisades i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1 utgiftsområde 16) ledde omprövning av vård- och omsorgsutbildningarna till att sex examenstillstånd drogs in. Tre av dessa har varit föremål för förnyad prövning och därvid på nytt erhållit examenstillstånd. Vid de omprövningar som utfaller positivt bekräftas hur prövningarna har drivit på utvecklingen vid lärosätet ifråga. Framtida omvärderingar inordnas i utvärderingarna inom ramen för det nya kvalitetssystemet, där omprövning blir lika med en uppföljning som sker inom tre år. I vissa fall kan det vara påkallat med särskild uppföljning inom ett kortare tidsintervall, vilket bestäms från fall till fall.

Regeringen anser att viktiga kvalitetsförbättringar har gjorts och görs parallellt med den kraftiga utbyggnaden av högre utbildning.

7.2.8 Jämställdhet och genusperspektiv

Kvinnor är i dag i majoritet bland studenterna på grundutbildningen. De utgjorde knappt 60 procent av studenterna höstterminen 2000. Senare års stora ökning av antalet studenter inom högskolan har till stor del bestått av kvinnor. Fortfarande råder en sned könsfördelning på en rad utbildningar inom högskolan. Det är angeläget att bryta denna sneda könsfördelning, eftersom det

på sikt bl.a. leder till en fortsatt könssegregerad arbetsmarknad. Undersökningar visar att kvinnors och mäns studiemönster skiljer sig åt, bl.a. är andelen kvinnor bland de s.k. icke traditionella studenterna högre än andelen män. Sedan 1997 har universitet och högskolor i uppdrag att vidta åtgärder för att åstadkomma en jämnare balans på utbildningar med ojämn könsfördelning. I lärosätenas årsredovisningar framgår att insatser görs för att åstadkomma en jämnare könsfördelning, men att det har visat sig särskilt svårt när det gäller att rekrytera män till utbildningar där män är underrepresenterade. Detta lyfts också fram i Högskoleverkets rapport Lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald (2000:8 R).

Även om fler kvinnor än män tagit ut en grundexamen är det fler män som går över till forskarutbildningen. Situationen är dock olika på olika ämnesområden (övergången är högst inom medicin och lägst inom teknik för kvinnor). Andelen nyantagna kvinnor till forskarutbildningen har ändå ökat jämfört med tidigare år och utgör 45 procent under läsåret 1999/2000.

En ökning av andelen kvinnor inom olika lärargrupper kan noteras under 2000, med undantag för adjunkterna där andelen kvinnor har sjunkit något till 52 procent. Inom gruppen forskarasistenter har andelen kvinnor ökat från 28 procent 1995 till 38 procent 2000. Detta är ett gott tecken, eftersom anställning som forskarasistent ofta erbjuder en viktig meriteringsmöjlighet för en fortsatt akademisk karriär. Fortfarande är andelen kvinnor lägre ju högre upp i lärarhierarkin man befinner sig och andelen kvinnor i professorskåren var 13 procent 2000. Rekryteringsmålen har haft betydelse för att öka andelen kvinnor bland professorerna och nya mål sattes därför för perioden 2001–2004. För vissa lärosäten är detta första gången de erhåller rekryteringsmål för andelen kvinnliga professorer. Det nya systemet för befordran till professor som infördes 1999 har också visat sig ha en positiv effekt på jämställdheten.

Nationella sekretariatet för genusforskning har tillsammans med Vetenskapsrådet och Högskoleverket tagit fram en skriftserie om genusforskning och hur denna kan användas i undervisningen inom olika områden. Genusperspektiv i undervisningen är en fråga om både innehåll och form. Genusforskningen och genusperspektiv i forskningen är därför viktiga områden. Nationella sekretariatet för genusforskning har ini-

tierat flera utredningar som skall ge en överblick över genusforskningen i Sverige och hur den är fördelad över olika ämnen och discipliner. Sekretariatet anordnar dessutom fortbildningskurser och seminarier.

Regeringen bedömer att den sneda könsfördelningen inom vissa utbildningar bör brytas.

Regeringen bedömer vidare att det är viktigt att andelen kvinnliga professorer ökar och att rekryteringsmål är ett betydelsefullt verktyg i det arbetet.

Regeringen bedömer att genusperspektiv i högskolans undervisning har en viktig pedagogisk betydelse. Rådet för högskoleutbildning bör få i uppdrag att utveckla genusperspektiv i undervisningen.

Regeringen bedömer att genusforskning är ett betydelsefullt område och att den vunna kunskapen inte minst kan användas i lärosätenas in-terna jämställdhetsarbete.

7.2.9 Studentinflytande

Med anledning av propositionen Kvalitet och studentinflytande (prop. 1999/2000:28) infördes nya regler i högskolelag och högskoleförordning. Dessa anger bl.a. att högskolan i sin årsredovisning skall beskriva vilka åtgärder som har vidtagits för att utveckla studentinflytandet och hur detta inflytande har fördelats och utvecklats ur ett jämställdhetsperspektiv. Genomgång av universitetens och högskolornas årsredovisningar visar att flera insatser har vidtagits för att öka studentinflytandet och utveckla lokala riktlinjer. Åtterrapporeringen varierar dock kraftigt mellan olika lärosäten. Få lärosäten har berört jämställdhetsaspekten i sin åiterrapporering. Sveriges Förenade Studentkårer har i en rapport undersökt hur de nya reglerna om studentinflytande har tagits emot på universitet och högskolor. Undersökningen visade bl.a. att studentkårerna uppfattar att implementeringen av de nya reglerna går långsamt och att kunskapen kring dessa är låg. Utöver detta har studentkår vid lärosätet rätt att i anslutning till årsredovisningen lämna en redogörelse för kårens syn på lärosätets utveckling och resultat. Alla kårer har dock inte utnyttjat denna rätt.

Regeringen anser att det är viktigt att universitet och högskolor tillsammans med studenterna

kontinuerligt utvecklar former för och vidtar åtgärder för att öka studentinflytandet i enlighet med bestämmelser i 1 kap. 4a § högskolelagen (1992:1434).

Vidare anser regeringen att studentkårernas syn på lärosätenas utveckling och resultat, som de presenteras och beskrivs i årsredovisningarna, ger betydelsefull information. Det är därför viktigt att studentkårerna utnyttjar denna rätt.

7.2.10 Studenternas personskadeskydd

Regeringen föreslog hösten 1999 att personskadeskyddet för studenter vid statliga universitet och högskolor skulle förbättras. Riksdagen beslutade i enlighet härmed (prop. 1999/2000:5, bet. 1999/2000:UbU1, rskr. 1999/2000:94). Med anledning av riksdagens beslut har regeringen infört ändringar i högskoleförordningen (1993:100) och i förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet, som innebär att statliga universitet och högskolor skall ansvara för att studenterna i samband med utbildning i Sverige är försäkrade för personskada. Centrala studiestödsnämnden fick därefter i uppdrag att hos Kammarkollegiet teckna avtal om personskadeförsäkring för studenter. Sedan den 1 juli 2000 gäller således en försäkring i Sverige som ger högskolestudenter ett personskadeskydd motsvarande det som arbetstagare har.

Samtidigt infördes en möjlighet för högskolor att frivilligt ta ansvar för vissa utlandsstuderandes personskadeskydd. Sådan försäkring får bara avse studier vid utländsk högskola som bedrivs enligt avtal mellan berörda lärosäten. Kammarkollegiet har därför tagit fram en särskild försäkring för detta ändamål som gäller från den 1 juli 2001.

Regeringen har vidare i samband med propositionen om Kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63, bet. 2000/01:UbU17, rskr. 2000/01:197) påpekat att det är rimligt att studerande i denna utbildningsform också bör ges ett personskadeskydd som motsvarar det som gäller för studerande i högskolan.

Regeringen anser att införandet av personskadeskydd har varit värdefullt för att garantera högskolestuderande en grundläggande ekonomisk trygghet vid olycksfall under studietiden.

7.2.11 Nationella resurscentrum i kemi, fysik, teknik och matematik

1994 inrättade regeringen två nationella resurscentrum, ett i kemi vid Stockholms universitet och ett i fysik vid Lunds universitet. Två år senare blev Centrum för teknik i skolan (CETIS), vid Linköpings universitet ett nationellt resurscentrum i teknik, och 1999 inrättade regeringen även ett nationellt resurscentrum i matematik vid Göteborgs universitet. För att fördjupa kunskapen om hur centrumen har utvecklats sedan starten, gav regeringen i regleringsbrevet för budgetåret 2001 avseende anslag till universitet och högskolor respektive lärosäte i uppdrag att redovisa verksamhetens utveckling och vilken verksamhet som planeras för framtiden. I redovisningen ingick också att redogöra för centrumens ekonomiska utfall, hur kostnaderna förändrats under åren och vilka finansierare som stött verksamheten.

Av redovisningarna framgår att verksamhetens mål till väsentliga delar överensstämmer med regeringens intentioner vid tillskapandet av centrumen, dvs. att tillhandahålla fortbildningsinsatser för främst grundskolelärare, främja metodutveckling i undervisningen i form av t.ex. laborationer och bevakning av utvecklingen av såväl nya forskningsresultat som nya läromedel inom respektive ämnesområde. Metoderna för att nå ut med information om sin verksamhet skiftar till vissa delar, men här finns också flera gemensamma drag, bl.a. har samtliga centrum satsat på att utveckla sina hemsidor. Ambitionen är att lärare och elever här skall kunna hitta relevant material om de olika ämnesområdena. Denna information kompletteras också med tryckt material av olika slag som skickas ut till skolor och enskilda prenumeranter. Centrumen erbjuder också fortbildning i form av kurser för lärare. Kursernas längd varierar beroende på ämnesområdet och kursens syfte. En annan vanlig fortbildningsinsats är seminarier och konferenser. Därutöver finns det en mängd andra insatser och projekt som de olika centrumen arrangerar i syfte att bidra till utvecklingen av de naturvetenskapliga och tekniska ämnena i grundskolan och gymnasiet.

Centrumens ekonomiska förutsättningar består av ett statsbidrag om 1–1,5 miljoner kronor per år som utgör en kärnfinansiering för centrumen. Härutöver skiljer sig finansieringen åt mellan centrumen. De universitet till vilka cent-

rumen är knutna, ger väsentliga bidrag till centrumens verksamhet. Det nationella resurscentrumet Centrum för teknik i skolan i Linköping erhåller främst den externa finansieringen från andra myndigheter som Statens skolverk, Högskoleverket och NUTEK. Den årliga ekonomiska omslutningen framgår inte på ett sådant sätt att jämförelser mellan centrumen är möjliga.

Regeringen ser positivt på att de nationella resurscentrumen samverkar med lärarutbildningen i de delar där centrumens kompetens kan bidra till att kvaliteten på lärarutbildningen förbättras.

Regeringen anser att de nationella resurscentrumen gör en viktig insats för att stärka kompetensen hos den befintliga lärarkåren inom naturvetenskap och teknik. Genom centrumen förbättras också skolans beredskap att snabbt tillgodogöra sig ny forskning och nya tekniker inom respektive område. Centrumens organisatoriska placering i anslutning till universiteten är ändamålsenlig eftersom förutsättningarna att följa nya metoder, laborationer och forskning underlättas.

7.2.12 Redovisning av miljöledningsarbetet

Regeringen angav i regeringsförklaringen i september 1996 att statsförvaltningens miljöarbete skall utvecklas till att vara ett föredöme på miljöområdet. Därefter har årligen nya statliga myndigheter tilldelats regeringsuppdrag att införa miljöledningssystem. Under år 2000 hade 138 myndigheter detta uppdrag, varav 24 var myndigheter inom högre utbildning.

Några av de lärosäten som har arbetat längst med miljöledningssystem har under 2000 genomfört extern eller intern revision av sitt miljöarbete. Flera lärosäten har även tagit fram nya miljömål och också vidgat begreppet till att omfatta en hållbar utveckling. I detta arbete redovisas även en strävan att integrera miljöledningsarbetet i den ordinarie verksamheten. Flera universitet och högskolor har satt upp mål om certifiering inom de närmaste åren. De nya lärosäten, vilka inledde arbetet med miljöledningssystem under 2000, har i de flesta fall påbörjat och i några fall även genomfört en miljöutredning av verksamheten.

De viktigaste direkta miljöpåverkande faktorerna i högskolan är upphandling eller inköp av varor, avfall, kemikaliehantering och personalens tjänsteresor. När det gäller indirekt miljöpåver-

kan har högskolan en större långsiktig påverkan på omvärlden än de flesta andra myndigheter, framför allt genom sin utbildning, forskning och samverkan med det omgivande samhället. Flertalet lärosäten rapporterar att de arbetar medvetet med sin indirekta påverkan, bl.a. genom att sätta upp nya mål och strategier för grundutbildning och forskning.

Högskolans personal och studenter visar ett stort engagemang i frågor om miljö och hållbar utveckling. Därutöver är ett starkt stöd från ledningen en förutsättning för ett framgångsrikt miljöledningsarbete. De initiativ som tagits av vissa lärosäten till att införa miljöutbildning för alla, såväl personal som studenter, kan framhållas som ett sätt att både öka kompetensnivån i organisationen och att uppmuntra till ytterligare ansträngningar för att uppnå miljömålen. Högskoleverket arbetar såväl med eget miljöledningssystem, som med att främja utvecklingen inom högskolan i stort.

Viss information om högskolans arbete med miljöledningssystem ges också i Miljödepartementets årliga skrivelse Hållbar utveckling, vilken föreläggs riksdagen i samband med att budgetpropositionen läggs fram.

Regeringen anser att arbetet med införandet och utvecklingen av miljöledningssystem inom högskolan och Högskoleverket har givit viktiga impulser för miljöarbetet och bör fortsätta. Detta arbete ingår som en del i de strategier för förverkligandet av miljö kvalitetsmålen vilka föreslås i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130).

7.2.13 Internationellt samarbete inom högre utbildning

Nordiskt samarbete

Redan 1988 beslutade Nordiska ministerrådet att införa en särskild stipendieordning, Nordplus, med syfte att stödja utbytesverksamhet för lärare, studenter och administrativ personal. Syftet är att stärka den språkliga och kulturella gemenskapen i Norden. Särskild prioritet ges bl.a. åt uppbyggnaden av nätverk mellan olika nordiska institutioner för högre utbildning.

Under 2001 beräknas närmare 3 000 studenter få del av Nordplusstipendier. I en utvärdering som genomförts för 1999–2000 framkom att

studenter från andra nordiska länder värderar studier i Sverige högt.

För att ytterligare öka den nordiska rörligheten undertecknade de nordiska utbildningsministrarna 1996 en överenskommelse om tillträde till högre utbildning som innebär att studenterna skall kunna söka till högskolestudier på lika villkor i samtliga nordiska länder.

Östersjösamarbete

Inom ramen för Baltic 21-samarbetet enades utbildningsministrarna i mars 2000 om att bilda ett åttonde sektorsnätverk för utbildning. Det starka engagemanget från svensk sida i denna överenskommelse är ett led i regeringens arbete med en hållbar samhällsutveckling.

Ett av tre områden som utbildningssektorn inom Baltic 21-samarbetet skall omfatta är högre utbildning. Högskoleverket fick därför i februari 2001 i uppdrag av regeringen att administrera det svenska deltagandet samt att till regeringen redovisa den svenska delen av sektorsrapporten inom den högre utbildningens område. Uppdraget knyter an till Högskoleverkets uppgift att sammanställa högskolesektorns arbete med miljöledningssystem och hållbar utveckling.

EU:s program för utbyte och utveckling

Första året Sverige deltog i Erasmusprogrammet (1992) utnyttjade ungefär 1 000 svenska studenter möjligheten att studera utomlands inom ramen för programmet. Samma år kom ungefär 600 utländska Erasmusstudenter till Sverige. Därefter har deltagandet ökat till ungefär 3 000 utresande och 4 200 inresande studenter. Antalet inresande har stadigt ökat sedan starten medan antalet utresande har minskat något sedan läsåret 1998/99 då en topp nåddes på drygt 3 200 studerande.

Erfarenheterna av lärmobiliteten inom Erasmus är huvudsakligen positiva. Det är emellertid fortfarande allt för få lärare, under läsåret 1999/2000 endast 350, som utnyttjade möjligheten.

Under den första etappen (1995–1999) av Leonardo da Vinci-programmet deltog totalt nästan 1 100 högskolestudenter i mobilitetsåtgärder. Dessa utgjorde ungefär en tredjedel av samtliga mobilitetsstuderande. Högskolan i Halmstad,

Linköpings universitet och Blekinge tekniska högskola har varit mest aktiva av de svenska högskolorna. Under de senaste två åren har endast ungefär 150 studenter årligen utnyttjat Leonardoprogrammet för att praktisera i något annat europeiskt land. När det gäller pilotprojekten så har universitet och högskolor deltagit i 22 projekt vilket representerar en dryg tredjedel av projekten.

Inom ramen för Tempus samarbetar EU-länder med partnerländer i de forna Sovjetstaterna (NIS-staterna), Mongoliet och de icke-associerade länderna i Central- och Östeuropa. Tempus har under 2000 blivit ett till volymen betydligt mindre omfattande EU-program, eftersom ansökarländerna deltar i Sokrates- och Leonardo da Vinci-programmen.

Regeringen konstaterar med tillfredsställelse att antalet inresande studerande inom ramen för Erasmusprogrammet har ökat kraftigt och fortsätter att öka. Minskningen av de utresande studerande bör dock uppmärksammas och analyseras.

Regeringen anser att lärarmobilitet har en viktig roll att spela när det gäller utvecklingen av kunskap och den europeiska dimensionen. Den har förutsättningar att öka om återstående hinder undanröjs. En utvärdering av EU-kommissionen har pekat på arten av dessa hinder, men de behöver analyseras i ett svenskt perspektiv.

Regeringen vill betona vikten av att universitet och högskolor aktivt medverkar i de europeiska utbildningsprogrammen.

Programmet Linnaeus-Palme

Linnaeus-Palme är ett utbytesprogram för lärare och studenter på högskolans grundnivå. Det syftar till att stärka svenska lärosätens samarbete med universitet i utvecklingsländer. Programmet finansieras av Sida och administreras av Internationella programkontoret för utbildningsområdet.

Första ansökningsomgången för 2000/2001 genomfördes under hösten 2000 och sammanlagt inkom 153 projektansökningar från 27 lärosäten till Programkontoret. Av dessa har 119 beviljats den totala summan av 8 miljoner kronor, vilket var 3 miljoner kronor mer än vad som inledningsvis avsattes. I enlighet med tidigare beslut prioriterades planeringsresor och lärarutby-

ten. Beviljade projekt omfattar sammanlagt 46 olika länder. Sydafrika och Indien var de länder för vilka flest projekt beviljades. Flera ämnesområden är representerade, men inom medicin och hälsovård och inom samhällsvetenskap beviljades flest projekt.

Regeringen bedömer att programmet kommer att utökas de kommande åren. Avsatta planeringsramar tillåter en fyrdubbling av medel i förhållande till de medel som avsattes förra året, förutsatt att intresset för programmet fortsätter att öka.

Svenskundervisning i utlandet

Svenska institutet ger stöd till svenskundervisning i utlandet, främst på högskolenivå, i syfte att öka kunskapen om och intresset för Sverige. Institutet samarbetar med ca 200 högskoleinstitutioner i Väst- och Östeuropa, Nordamerika, Latinamerika, Australien, Nya Zeeland och Ostasien. Sammanlagt finns det svenskundervisning på högskolenivå i drygt 40 länder som omfattar ungefär 40 000 studenter. Intresset för denna verksamhet ökar från år till år. Regeringen anser att stödet till verksamheten bör fortsätta.

Europeiskt samarbete – Bologna-processen

År 1999 undertecknade 29 länder (samtliga EU:s medlemsländer, EFTA-länderna samt flertalet länder i Öst- och Centraleuropa) den s.k. Bologna-deklarationen om en fortsatt utveckling av det europeiska samarbetet inom högre utbildning, framför allt i syfte att främja studenternas rörlighet mellan de europeiska utbildningssystemen och på arbetsmarknaden. I deklarationen uppställs ett antal mål för att till 2010 skapa "The European Higher Education Area". Målen följdes upp vid ett utbildningsministermöte i Prag i maj 2001. Ordförande för mötet var Sveriges utbildningsminister. Vid mötet antog ministrarna en kommuniké om det fortsatta arbetet fram till 2010 och vidare uppföljning av målen i Bologna-deklarationen. Ansökningar från Cypern, Kroatien och Turkiet om att ansluta sig till processen godkändes. Nästa uppföljningsmöte på ministernivå planeras äga rum i Berlin hösten 2003. Inom ramen för den svenska uppföljningen av målen i deklarationen har bl.a. frågan om en översyn av examensordningen aktualiserats.

7.3 Analys och slutsatser för området högskoleverksamhet

Idet föregående har redogjorts för en rad insatser inom den högre utbildningen, samverkan med det omgivande samhället, satsning på doktorander inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet, ett reformerat system för läraranställning, kvalitetsarbetet, jämställdhet och genusperspektiv, studentinflytande, studenternas personskadeskydd, nationella resurscentrum, miljöledningsarbete och internationellt samarbete. Dessa områden har en fortsatt aktualitet i det framtida arbetet med högre utbildning. Regeringens bedömningar resovisas i varje avsnitt.

I det följande redovisas regeringens slutsatser av den mer kvantitativa redovisningen av resultatet som återfinns i de inledande avsnitten 7.2.1–3.

För perioden 2001–2004 har regeringen i regleringsbrev för 2001 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. fastställt mål för antalet examinerade med magisterexamen och civilingenjörsexamen, samt för antalet examinerade lärare med inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan. Vidare fastställdes som mål att examinationen inom högskoleingenjörutbildningen borde öka 2001 i förhållande till 2000 samt att andelen examinerade lärare med matematisk/naturvetenskaplig inriktning också borde öka 2001 i förhållande till 2000. För perioden 2005–2008 angavs som planeringsförutsättning att antalet magisterexamina bör vara på minst samma nivå som under föregående fyraårsperiod, medan antalet examinerade lärare med inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan borde öka liksom antalet examinerade psykologer.

I regleringsbrev för 2001 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. fastställdes som mål för forskarutbildningen ett lägsta antal avlagda examina som borde uppnås under fyraårsperioden 2001–2004 inom de olika vetenskapsområdena. Härvid angavs att licentiatexamen skall räknas som en halv examen.

Även en doktorsexamen skall räknas som en halv examen om den föregåtts av en licentiatexamen, men i annat fall som en (hel) examen. För perioden 2005–2008 angavs att antalet forskarexamina borde öka i förhållande till perioden 2001–2004. För perioden 2001–2004 angavs vidare en minsta andel för hur många av de professorer som anställs som bör vara kvinnor.

De i föregående regleringsbrev fastställda målen kommer till stor del att återfinnas även i regleringsbrev för 2002 och åiterrapportering kommer att krävas i förhållande till de uppställda målen. Regeringen avser dock att göra några ändringar och kompletteringar.

Regeringen avser inom kort att fatta beslut om att införa en ny magisterexamen fr.o.m. 2002, magisterexamen med ämnesbredd, som komplement till den tidigare magisterexamen som samtidigt ändrar benämning till magisterexamen med ämnesdjup. De mål för antalet examina som regeringen tidigare fastställt för magisterexamen skall endast avse magisterexamen med ämnesdjup. Regeringen avser inte att nu införa 2002 ange mål för antalet examina inom magisterexamen med ämnesbredd. Regeringen ser dock den nya examen som ett viktigt komplement till den tidigare magisterexamen och förutsätter att lärosätena kommer att verka för att det erbjuds goda möjligheter för studenterna att avlägga magisterexamen med ämnesbredd.

För lärarutbildningen har tidigare endast mål satts för antalet examinerade lärare med inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan. Med anledning av den nya lärarutbildningen har målen för lärarutbildningen setts över. Den nya lärarutbildningen har en gemensam ingång och ger studenterna möjlighet att

successivt välja inriktning. Regeringen anser dock att det finns motiv för att specificera målet i antal examinerade med inriktning mot tidigare år respektive antal examinerade med inriktning mot senare år (se vidare avsnitt 7.1.12). Liksom tidigare år fastställer regeringen mål för hur stor andel av lärarna som bör ha matematisk, naturvetenskaplig eller teknisk inriktning. Detta mål sätts till en tredjedel av de examinerade.

I samband med att huvudmannskapet för vårdutbildningarna skall föras över till staten kommer vårdutbildningarna att införlivas med tidigare på lärosätena väl etablerade utbildningsområden. Som ett stöd för det nya området och för att tillgodose det stora behovet av sjuksköterskor på arbetsmarknaden fastställer regeringen examinationsmål för antalet sjuksköterskeexamina. Se vidare avsnitt 7.1.15.

Regeringen har under senare tid för varje budgetår angett en riktlinje för det minsta antalet helårsstudenter totalt vid ett lärosäte samt hur många av dessa som bör återfinnas inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena. Samtidigt har lärosätena fr.o.m. 2000 uppmanats att omfördela platser från naturvetenskap och teknik, om det har varit svårt att rekrytera tillräckligt många studenter till utbildningar inom dessa områden. I avsnitt 7.2.3 redovisas de uppdrag lärosätena fått i form av ett lägsta antal helårsstudenter år 2000 jämfört med utfallet för detta år. I regleringsbrev för 2002 avser regeringen att ge följande uppdrag i form av riktlinjer för antalet helårsstudenter totalt vid respektive lärosäte. Till skillnad från uppdrag för tidigare år omfattar detta uppdrag även den vårdutbildning som nu integrerats i universitetens och högskolornas utbildning.

Tabell 7.3.1 Uppdrag för 2002 i form av riktlinje för antal helårsstudenter

Helårsstudenter LÄROSÄTE	UPPDRAG 2002
Uppsala universitet	19 820
Lunds universitet	26 315
Göteborgs universitet	24 065
Stockholms universitet	20 550
Umeå universitet	17 660
Linköpings universitet	16 910
Karolinska institutet	5 175
Kungl. Tekniska högskolan	12 600
Luleå tekniska universitet	8 570
Karlstads universitet	8 790
Växjö universitet	8 345
Örebro universitet	8 855
Mitthögskolan	10 620
Blekinge tekniska högskola	4 125
Malmö högskola	10 075
Högskolan i Kalmar	5 965
Mälardalens högskola	8 140
Högskolan i Borås	4 875
Högskolan Dalarna	5 790
Högskolan på Gotland	1 490
Högskolan i Gävle	5 880
Högskolan i Halmstad	4 815
Högskolan Kristianstad	5 230
Högskolan i Skövde	4 055
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	4 345
Lärarhögskolan i Stockholm	6 360
Södertörns högskola	6 605
Chalmers tekniska högskola AB	8 750
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	6 330
Summa	281 105

För de konstnärliga utbildningsområdena fastställer regeringen följande högsta antal helårsstudenter som skall kunna avräknas inom respektive utbildningsområde.

Tabell 7.3.2 Högsta antal helårstudenter inom konstnärliga utbildningsområden vid vissa lärosäten*Helårsstudenter*

LÄROSÄTE	DESIGN	KONST	MUSIK	OPERA	TEATER	MEDIA
Lunds universitet	56	74	357		55	
Göteborgs universitet	410	95	390	24	30	17
Umeå universitet	170	74				
Linköpings universitet	50					
Luleå tekniska universitet	20		256		16	
Karlstads universitet*			140			
Växjö universitet	55					
Örebro universitet			160			
Malmö högskola	50		27			26
Högskolan i Kalmar	40					10
Mälardalens högskola	85		21			
Högskolan i Borås	66					
Högskolan Dalarna						20
Högskolan på Gotland		15	15			
Högskolan i Gävle	44					
Högskolan i Skövde	40					
Lärarhögskolan i Stockholm	50		30			
Södertörns högskola	15					
Summa	1 151	258	1 396	24	101	73

*Tak för antalet helårsstudenter inom utbildningsområdet musik fastställs för 2002 med anledning av att verksamheten vid Ingesunds musikhögskola inordnas i Karlstads universitet.

7.4 Särskilda frågor

7.4.1 Anslagsberäkningar

Anslagen till universitet och högskolor under utgiftsområde 16 redovisas per lärosäte i det följande.

Resurser för de nya platserna från hösten 2001 avseende de ca 10 000 nya platserna, samt "halvårseffekten" av de 10 000 nya platserna från hösten 2002, har beräknats under respektive universitets och högskolas anslag och ingår i takbeloppen år 2002. Vidare har en nedjustering av takbeloppen genomförts på vissa lärosäten mot bakgrund av deras svårigheter att bl.a. uppnå takbeloppen under tidigare budgetår, se avsnitt 7.2.3. Dessa platser avses att tillfälligt under en treårsperiod användas för särskilda satsningar inom bl.a. lärarutbildningar och inom nätuniversitet, se avsnitt 7.1.7. Regeringens bedömning är att när dessa tillfälliga satsningar har genomförts, skall medlen återföras till lärosätena. I samband med detta skall hänsyn tas till hur lärosätena vid den tidpunkten har möjlighet att klara sina mål respektive takbelopp.

Anslagen till forskning och forskarutbildning beräknas fr.o.m. budgetåret 1999 utifrån de vetenskapsområden som riksdagen har beslutat om. Högskolor som erhållit vetenskapsområden får egna anslag för forskning och forskarutbildning. Högskolor med vetenskapsområden erhåller huvudsakligen medel via sitt vetenskapsområde. Dessa lärosäten skall prioritera sin forskning och forskarutbildning inom respektive vetenskapsområde.

Resurser för forskning vid högskolor som inte har vetenskapsområden samt för konstnärligt utvecklingsarbete vid de konstnärliga högskolorna i Stockholm beräknas som tidigare under ett gemensamt anslag under utgiftsområde 16 anslag 25:74 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor, där respektive högskola disponerar en egen anslagspost. Medel till forskning för dessa högskolor som under budgetåret 2001 fördelats till respektive högskolas grundutbildningsanslag har justerats, så att de numera finns under anslaget för Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor.

Grundutbildnings- och forskningsanslagen har för budgetåret 2002 pris- och löneomräknats med 3,01 procent.

Anslagsförändringar utöver pris- och löneomräkningen framgår under respektive anslag.

För samtliga universitet och högskolor anges under respektive anslag ett beräknat anslagsbelopp i löpande priser (i not även angivet i fasta priser) för åren 2003 och 2004. Dessa anslagsbelopp är beräknade exklusive medel för NT-svuxutbildningen. NT-svux-medlen beräknas fr.o.m. 2002 i stället under utgiftsområde 16 anslag 25:73 Särskilda utgifter vid universitet och högskolor m.m. och fördelas senare. Regeringen avser att under 2002, som är det sista året NT-svux utbildning ges, fördela dessa medel till de lärosäten som bedriver sådan utbildning.

7.4.2 Ersättningsbelopp

Regeringens bedömning: Ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer bör för budgetåret 2002 vara:

Tabell 7.4.1 Ersättningsbelopp för helårsstudenter och helårsprestationer

Kronor

UTBILDNINGSMRÅDE	ERSÄTTNING FÖR EN HELÅRSSTUDENT	ERSÄTTNING FÖR EN HELÅRSPRESTATION
Humanistiskt, teologiskt, juridiskt, samhällsvetenskapligt	14 704	15 394
Naturvetenskapligt, tekniskt	38 408	35 122
Farmaceutiskt	38 408	35 122
Vård	37 286	34 096
Odontologiskt	34 877	43 614
Medicinskt	46 922	61 540
Undervisning ¹	27 478	34 807
Övrigt ²	32 266	27 783
Design	114 419	73 530
Konst	163 163	73 552
Musik	98 526	65 828
Opera	235 214	148 413
Teater	227 958	119 494
Media	230 561	196 132
Dans	159 885	93 227
Idrott	83 734	40 691

1) Avser den del av lärarutbildningen som ligger inom det allmänna utbildningsområdet och som inte är ämnesanknuten.

2) Avser journalist- och bibliotekarieutbildningar samt praktisk-estetiska kurser inom bl.a. lärarutbildning med inriktning mot tidigare år. Grafiska institutet/Institutet för högre reklamutbildning vid Stockholms universitet skall redovisas mot övrigt.

Skälen för regeringens bedömning: De ovan redovisade förändringarna avseende grundutbildningsanslagen innebär att ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer har räknats upp med 3,01 procent avseende pris- och löneomräkning. För utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi är motsvarande uppräkningsgrad 6,51 procent, vilket inkluderar den prislappsförstärkning som föreslås inom området.

7.4.3 Lokaler

För budgetåret 2000 redovisar universiteten och högskolorna sammanlagt lokalkostnader motsvarande 4 371 miljoner kronor, vilket är en ökning med 8,4 procent mot föregående år. Under samma period ökade lärosätenas lokalyta med 3,3 procent. Av redovisat material framgår att lokalkostnadernas andel av universitetens och högskolornas totala kostnader uppgår till 13,8 procent 2000 vilket är en ökning med 0,1 procentenhet mot budgetåret 1999. Denna andel beräknas öka till 14,4 procent år 2005. Ökningen beräknas uppgå till 884 miljoner kronor 2005.

Ökningen av lokalyta och faktisk kostnad följer väl högskolesektorns utbyggnad i övrigt, vilket innebär att anslagstilldelningen och hyreskostnadsutvecklingen följs åt. Av de redovisade uppgifterna framgår att lokalkostnadernas andel av de totala kostnaderna är i stort sett på samma nivå som tidigare år.

Lokalkostnadernas andel av verksamhetens totala kostnader är generellt sett lägre för de äldre universiteten än för de nyare universiteten och för högskolorna. Konstnärliga högskolor har de högsta lokalkostnaderna sett i förhållande till de totala utgifterna. Spridningen är dock stor mellan lärosätena, den sträcker sig från 10 procent till 33 procent.

Universitet och högskolor med statlig huvudman hyrde vid ingången av 2000 sammanlagt 3 299 000 kvm. Lokalytan förväntas öka med 306 000 kvm, eller 9 procent, under treårsperioden fram till årsskiftet 2002/03.

Under hösten 2000 lämnades betänkandet Högskolans styrning (SOU 2000:82) till regeringen. Utredaren hade i uppdrag att utreda och föreslå förändringar av lokalförsörjningen inom högskolan. Uppdraget behandlas i sin helhet i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15).

8 Studiestöd

8.1 Insatser

8.1.1 Insatser inom politikområdet

Anslagen för bidrag och räntesubventioner till studerande på gymnasial och eftergymnasial nivå uppgår årligen till ca 20 miljarder kronor. Villkoren för dessa bidrag regleras främst i studiestödslagen men också i andra lagar och förordningar.

De olika stödformerna skall vara rekryterande till utbildning och gemensamt bidra till ett högt deltagande i olika slag av utbildning. De viktigaste studiestöden som når flest personer är studiemedel och studiehjälp. Dessa stöd är generella och rättighetsstyrda. Därtill finns vissa mer fördelaktiga stöd som riktar sig till speciella grupper i samhället. Särskilda resursramar avsätts årligen för dessa stöd som riktar sig främst till lågutbildade, arbetslösa och funktionshindrade.

Studiestödsadministrationen handhas av Centrala studiestödsnämnden (CSN). Myndigheten beviljar studiestöd i form av bidrag och lån samt har hand om återbetalningsverksamheten i fråga om lån. Även vissa andra myndigheter och organisationer fyller en viktig funktion när det gäller administration av anslagen inom området. Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) hanterar bidrag till produktion av studielitteratur för synskadade och andra läshandikappade högskolestuderande och Specialpedagogiska institutet hanterar bidrag till kostnader vid viss föräldrautbildning i teckenspråk. Under 2001 har Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus), Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO) övertagit hanteringen av bidrag vid korttidsstudier. Enligt den nya studiestödslagen kan beslut om tilldel-

ning och återkrav av studiemedel överklagas till Överklagandenämnden för studiestöd. Myndigheten började sin verksamhet den 1 maj 2001.

Kostnaden för administrationen av studiestödet hänförs huvudsakligen till CSN:s verksamhet.

Studiestödsreformen

Den 1 juli 2001 trädde den nya studiestödslagen (1999:1395) i kraft. Samtidigt började också en ny studiestödsförordning (2000:655) att gälla. Reformen har medfört en rad följdändringar i angränsande författningar.

Det nya studiestödssystemet innebär att antalet stödformer begränsas. Vissa stöd, t.ex. särskilt vuxenstudiestöd (svux) och särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa), försvinner helt eftersom det nya systemet täcker användningsområdet för dessa stöd. Andra stöd får en annorlunda utformning och hantering. Korttidsstudiestöd och internatbidrag regleras t.ex. inte längre i studiestödslagen och handhas inte av CSN. Med anledning av regeringens proposition Bidrag vid korttidsstudier och vissa andra studiestödsfrågor (prop. 2000/01:107) beslutade riksdagen slutligen om den nya ordning som från den 1 juli i år gäller för bidrag till studerande vid korttidsstudier (bet. 2000/01:UbU18, rskr. 2000/01:228). Efter riksdagens beslut har regeringen utfärdat en ny förordning (2001:362) om bidrag vid korttidsstudier.

Regeringen har också i propositionen Bidrag vid korttidsstudier och vissa andra studiestödsfrågor föreslagit en justering i den nya studiestödslagen och dess övergångsbestämmelser beträffande möjligheten att få studielån efter 41 års ålder. Förslaget innebär att lån som den studerande tidigare har haft för studier på lägre ut-

bildningsnivå endast räknas med i viss utsträckning i den sammanlagda tiden för rätt till fortsatta studielån.

Studiestödsreformen kommer att fasas in under en tvåårsperiod. Det innebär att studerande som redan är i utbildning med en viss typ av studiestöd, t.ex. svux eller svuxa, har möjlighet att fortsätta studera och kanske avsluta studierna med det stödet. Vissa övergångsbestämmelser finns också för att underlätta för studerande som nu befinner sig under utbildning och därför får studiemedel enligt såväl den gamla som den nya lagen.

Regeringen aviserade i studiestödspropositionen (prop. 1999/2000:10) sin avsikt att skapa en mer ändamålsenlig indelning i bilagan till studiestödsförordningen. I bilagan, som består av två delar, anges de läroanstalter och utbildningar vid vilka studiestöd kan lämnas. Syftet var att klarare skilja utbildningar på gymnasial nivå från utbildningar som utgör påbyggnad till gymnasieskolan och som fordrar att de studerande för att antas till utbildningen har ett slutbetyg från en treårig utbildning i gymnasieskolan eller motsvarande. Regeringen har således gjort en översyn av bilagan som innebär bl.a. att de två avdelningarna har fått underavdelningar för att tydligare klargöra vilka studiestödsregler som gäller för de skilda utbildningarna. En annan ansvarsfördelning har också gjorts beträffande beslutsordningen för kompletterande utbildningar. Den innebär bl.a. att Statens skolverk beslutar vilka kompletterande utbildningar som kan ge rätt till studiestöd. Regeringen beslutar fortfarande om det totala antalet studiestöd vid sådana utbildningar. Vidare har studiestödet för utbildningar vid folkhögskolor, efter en översyn, fått en mer ändamålsenlig indelning i bilagan. CSN har fått i uppdrag att efter samråd med Folkbildningsrådet meddela närmare föreskrifter om vilka utbildningar på folkhögskola som ger rätt till studiestöd enligt de olika avdelningarna i bilagan till studiestödsförordningen.

Enligt den nya studiestödslagen skall beslut om tilldelning och återkrav av studiemedel kunna överklagas hos en särskild överklagandenämnd. Skälen för detta är att bl.a. stärka rätts säkerheten för studerande. Regeringen har under året inrättat en ny myndighet, Överklagandenämnden för studiestöd, för detta ändamål. En särskild instruktion för myndigheten har också beslutats (SFS 2001:79).

I enlighet med riksdagens tillkännagivande (bet. 2000/01:UbU2, rskr 2000/01:100) beslutade regeringen den 25 januari 2001 att studerande vid den fyraåriga naprapatutbildningen vid Skandinaviska Naprapathögskolan AB och den fyraåriga kiropraktorsutbildningen vid Stiftelsen Skandinaviska Kiropraktorhögskolan skall ha rätt till studiemedel.

Uppföljning

Målsättningen med det nya studiestödssystemet är att systemet skall vara långsiktigt hållbart. Samtidigt är det angeläget att studiestödet kan följa utvecklingen på utbildningsområdet. Studiestödet är ett viktigt instrument när det gäller bl.a. rekryteringen till utbildning. Därför är det av stor vikt att noga följa hur det nya systemet fungerar främst för den enskilde men också för myndigheterna som har att hantera det. I regleringsbrevet för 2000 fick CSN i uppdrag att utforma en modell för uppföljning av måluppfyllelse och resultatbedömning för de olika studiestöden. Regeringen avser att noga följa utvecklingen av studiestödsreformen och andra förändringar som är nära förknippade med denna för att skapa goda förutsättningar för eventuella förändringar.

8.1.2 Insatser utanför politikområdet

Under studietiden är studiestödssystemet tänkt att fungera tillsammans med andra trygghetssystem. Förändringar i ett trygghetssystem får därför ofta följdverkningar inom andra system.

Riksdagen har med anledning av propositionen En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring (1999/2000:139) beslutat om att en förhöjd ersättning kan lämnas under de första 100 dagarna i en arbetslöshetsperiod. Det särskilda utbildningsbidraget (ubs) är beloppsmässigt anpassat till nivåerna i arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen har därför beslutat om förordningsändringar som innebär att en samordning görs mellan de båda ersättningssystemen.

Riksdagen har också nyligen fattat beslut om vissa temporära förändringar i bostadsbidragssystemet under innevarande år till följd av de högre nivåerna i studiebidraget inom studiemedlen. Beslutet innebär att det nya studiemedelssystemet inte skall leda till minskade bostadsbidrag och därmed inte heller till minskad disponibel in-

komst för de studerande med studiemedel som också uppstår bostadsbidrag.

8.2 Resultatbedömning

8.2.1 Resultat

Under budgetåret 2000 fick fler än 960 000 personer någon form av studiestöd. Jämfört med budgetåret 1999 är det drygt 30 000 färre personer som har fått stöd.

De pågående satsningarna inom både den gymnasiala vuxenutbildningens område och högskoleområdet har inte medfört att efterfrågan på studiestöd ökat under föregående år. Den främsta orsaken till att arbetslösa ansökt om studiestöd i mindre omfattning än beräknat antas bero på sjunkande arbetslöshet. Detta har medfört att anslagna medel inte förbrukats. Prognoser för innevarande budgetår tyder på att utvecklingen kommer att vara i stort sett densamma under innevarande år.

Tabell 8.1 Antal studiestödstagare och utbetalade belopp 2000

Studiestöd	Antal studie- stödstagare 1998	Antal studie- stödstagare 1999	Antal studie- stödstagare 2000	Varav kvinnor 2000	Utbetalda belopp i bidrag 2000 (mkr)	Utbetalda belopp i lån 2000 (mkr)
Studiehjälp	391 385	389 737	386 453	49 %	2 341,9	
Studiemedel	412 316	416 850	419 771	58 %	5 125,0	11 762,0
varav						
grundskolenivå	14 119	13 360	12 090	50 %	112,6	184,1
gymnasienivå	100 053	96 307	92 719	61 %	887,8	1 853,5
högskolenivå	266 574	274 591	282 075	58 %	3 726,8	8 076,0
utlandsstudier	31 570	32 592	32 887	62 %	359,5	1 495,5
Studiemedelsröntor					4 982,8	
Vuxenstudiestöd	184 084	185 046	153 830	72 %		
varav						
Särskilt utbildningsbidrag	123 333	109 146	68 049	72 %	3 539,8	
Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa	28 781	41 349	52 188	72 %	1 515,1	332,8
Särskilt vuxenstudiestöd	21 722	25 537	26 308	77 %	898,7	189,1
NT-svux ¹	8 800	7 508	5 727	50 %	345,8	92,7
Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa lärarut- bildningar	1 448	1 506	1 558	94 %	52,8	5,5
Totalt	987 785	991 633	960 054	57 %	18 802,1	12 229,2

Källa: CSN

¹ Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar

Under 2000 har 4 277 personer fått korttidsstudiestöd eller internatbidrag, 264 personer har fått timersättning för studier i sär vux och 140 studerande under 20 års ålder har fått ett stipendium efter ett genomfört basår inom kommunal vuxenutbildning. Under 2000 har 414 döva eller hörselskadade gymnasieelever fått bidrag till kostnaderna för studierna och 938 personer har fått bidrag till kostnader för viss föräldrautbildning i teckenspråk. Slutligen har 566 högskolestuderande fått studielitteratur från TPB.

Studiehjälp

Antalet studerande som fått studiehjälp under 2000 är i stort sett oförändrat jämfört med tidigare år. Antalet studerande som fick det behovsprövade extra tillägget minskade i förhållande till föregående år.

Studiemedel

De senaste årens utbildningssatsningar på gymnasie- och högskolenivå har inneburit att antalet studiemedelstagare ökat marginellt under föregående budgetår. Antalet studiemedelstagare på gymnasial nivå minskade med drygt 4 procent och antalet stödtagare på eftergymnasial nivå ökade med nästan 3 procent. Antalet studiestödstagare som läser en kortare eller längre tid utomlands har ökat med 1 procent under föregående år. Nästan 59 procent av studiemedelstagarna är kvinnor. Drygt 55 procent av studiemedelstagarna är under 25 år. Cirka 72 procent av de studerande som är registrerade i grundläggande svensk högskoleutbildning utnyttjade studiemedlens bidragsdel under läsåret 1999/2000.

Återbetalning av studielån

Möjligheten till studielån i de olika studiestödsystemen har utnyttjats av omkring 396 000 personer 2000. Antalet låntagare uppgick den 1 januari 2001 till drygt 1,4 miljoner personer, en ökning med 30 000 personer jämfört med tidigare budgetår. Låntagarnas skuld till CSN uppgick den 1 januari 2000 till ca 130 miljarder kronor. CSN:s upplåning hos Riksgäldskontoret (RGK) för lån beviljade fr.o.m. 1989 utgjorde 91,2 miljarder kronor. Skillnaden mellan låntagarnas

skuld till CSN och CSN:s skuld till RGK beror på att myndigheten betalar låntagarnas obetalda räntor under studietiden till RGK med anslagsmedel. Vid utgången av innevarande år beräknas skuldstocken för lån tagna fr.o.m. 1989 hos RGK vara 102 miljarder kronor, varav 10,8 miljarder kronor är nyupplåning för kommande budgetår. År 2000 fick ca 243 000 låntagare anstånd med sin återbetalning, vilket är en minskning med 1 procent jämfört med föregående budgetår. Av de 94 378 personer som beviljades anstånd för lån tagna efter 1988 var 72 procent studenter som fortsatt att studera.

Vuxenstudiestöd

Efterfrågan på ubs har under budgetåret 2000 minskat med drygt 40 000 personer jämfört med det föregående budgetåret. Däremot har antalet studerande med svuxa ökat med ca 26 procent och antalet studiestödstagare med svux med 3 procent. Totalt har antalet studerande med något vuxenstudiestöd minskat med cirka 30 000 personer under 2000. Utvecklingen bör ses i ljuset av att sysselsättningsläget har förbättrats och att ubs fr.o.m. den 1 juli 1999 inte längre betalas ut under mer än 12 månader.

För studier vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar fick cirka 5 700 studerande särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) under 2000, vilket är en minskning med cirka 23 procent. Anledningen är att inga nya studerande kunde ansöka om detta stöd efter utgången av 1999. Stödet upphör helt den 31 december 2002.

8.2.2 Analys och slutsatser

Enligt regeringens bedömning har insatserna inom studiestödsområdet bidragit till att det har varit möjligt att rekrytera studerande till de utbildningsplatser som utbildningsväsendet erbjuder. Utvärderingen av kunskapslyftet har påvisat att studiestödet kan ha stor betydelse för att få kortutbildade att påbörja studier. Efterfrågan på studiestöd står i nära relation till tillgängliga medel med undantag för vuxenstudiestöden. Den minskande arbetslösheten kan antas ha påverkat efterfrågeutvecklingen, vilket medfört att medelförbrukningen understiger tillgängliga medel och att ett anslagssparande på drygt 2 miljarder kronor har uppkommit. Efterfrågan på stöd är

större än tillgängliga medel för svux och ubs för arbetstagare. Regeringen föreslår inga åtgärder med hänsyn till att svux har upphört den 30 juni 2001. Begränsningen på 15 procent av tillgängliga medel för ubs till arbetstagare skall kvarstå i nuvarande omfattning, i enlighet med utskottsbehandlingen vid föregående riksmöte (bet. 1999/2000:UbU2).

Gymnasieelevernas ekonomiska situation har försämrats under de senaste tio åren. Därför har regeringens i 2001 års ekonomiska vårproposition avsatt medel så att studiebidraget till elever

mellan 16 och 20 år kan utökas till tio månader om året fr.o.m. 2003 (se vidare under utgiftsområde 15 Studiestöd, anslaget 25:1 Studiehjälp m.m.).

Med anledning av att det nya reformerade studiestödssystemet nyligen har trätt i kraft föreslår regeringen inga övriga åtgärder inom området. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med preciseringen av det förslag till nytt studiemedel för vuxna som föreslagits i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72).

9 Budgetförslag

9.1 Anslag

9.1.1 25:1 Statens skolverk

Tabell 9.25:1 Anslagsutvecklingen för Statens skolverk

Tusental kronor

2000	Utfall	320 358	Anslags- sparande	- 3 494
2001	Anslag	313 034 ¹	Utgifts- prognos	310 000
2002	Förslag	356 576		
2003	Beräknat	365 426 ²		
2004	Beräknat	372 254 ³		

¹ Varav 7 297 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 356 576 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 356 576 tkr i 2002 års prisnivå.

Statens skolverk är sektorsmyndighet för skolväsendet och för den av det allmänna anordnade förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Skolverket skall bidra till måluppfyllelsen inom politikområdet genom sina instruktionsenliga uppgifter, bl.a. att följa upp och utvärdera förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolväsendet, att främja utveckling, kompetensutveckling och kvalitetsarbete samt tillsyn.

De senaste åren har präglats av insatser med anledning av bl.a. kunskapslyftet, förberedelse inför införandet av maxtaxan inom barnomsorgen samt ett växande antal fristående skolor. Genom satsningen på personalförstärkningar, som innebär att staten under en femårsperiod successivt fr.o.m. hösten 2001 tillför kommunerna utökade resurser upp till en nivå motsvarande 5 miljarder kronor per år, har Skolverket fått ytterligare uppgifter. Medel för administration av nya uppgifter har givits inom ramen för tilldelade verksamhetsanslag.

Skolverket ser under innevarande år över sin organisation. Detta sker mot bakgrund av att Skolverket fått en förändrad roll gentemot kommunerna i enlighet med särskilt regeringsuppdrag.

Regeringens överväganden

Skolverket har redan i dag en hög servicenivå gentemot allmänhet och skolhuvudmän. Arbetet fortsätter för att ytterligare öka tillgängligheten.

Den 1 juli 1999 inrättades, efter regeringens beslut, en kvalitetsgranskningsnämnd inom Skolverket. Nämnden har i uppgift att genomföra nationella kvalitetsgranskningar på uppdrag av regeringen. För att tydliggöra kvalitetsgranskningsnämndens självständiga ställning har regeringen förändrat Skolverkets instruktion. Förändringen, som bl.a. innebär att regeringen utser ordförande, trädde i kraft den 1 september 2001.

Regeringen har i regleringsbrev under flera år framfört att tillsynen skall utgöra en större andel av Skolverkets verksamhet. Så har inte skett. Regeringen utgår ifrån att verket snarast omprioriterar sina resurser så att tillsynen av barnomsorg och skola inklusive fristående skolor samt vuxenutbildning ökar.

Anslag som inte är förvaltningsanslag skall normalt inte användas till att finansiera förvaltningsutgifter. För att renodla anslaget för 25:2 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* från medel av förvaltningskaraktär, som inte enbart temporärt belastar anslaget, föreslår regeringen omfördelning av medel från 25:2 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* till 25:1 *Statens skolverk*. Storleken på den föreslagna överföringen uppgår till 33,3 miljoner kronor. Beloppet inklu-

derar 4,3 miljoner kronor för statistikuppgifter inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg m.m.

Av samma skäl föreslås en överföring av förvaltningsmedel från anslaget 25:17 *Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen* till detta anslag, motsvarande 2,4 miljoner kronor.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 356 576 000 kronor för budgetåret 2002. För budgetåren 2003 och 2004 beräknas anslaget till oförändrad nivå i förhållande till 2002.

Tabell 9.25:1 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	313 034	313 034	313 034
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	11 491	20 341	27 169
Överföring andra anslag	35 700	35 700	35 700
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	- 3 648	- 3 648	- 3 648
Summa förändring	43 542	52 392	59 220
Förslag/beräknat anslag	356 576	365 426	372 254

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

9.1.2 25:2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg

Tabell 9.25:2 Anslagsutvecklingen för Utveckling av skolväsende och barnomsorg

Tusental kronor

År	Utfall	Utveckling	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	Utfall	282 131		171 064
2001	Anslag	449 206		439 055
2002	Förslag	493 629		
2003	Beräknat	184 483 ¹		
2004	Beräknat	188 391 ²		

¹ Motsvarar 179 578 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 179 578 tkr i 2002 års prisnivå.

Det övergripande syftet med anslaget är att främja utvecklingen av barnomsorgen, skolväsendet samt vuxenutbildningen. Från anslaget bekostas dels centrala, dels andra skolutvecklingsinsatser som Skolverket utför i enlighet med sin instruktion.

Från anslaget bekostas insatser avseende stöd till utveckling av förskola, skola och vuxenutbildning. Medlen används för att stärka baskunskaperna genom att främja läskunnighet, skrivkunnighet och matematikkunskaper, samt till kompetensutveckling och andra insatser för skolutveckling. Från anslaget bekostas vidare statlig rektorsutbildning. Medlen används även till kompetensutveckling av lärare i naturvetenskap, teknik och miljö.

Anslaget används för centralt initierat utvecklingsarbete inom utbildningssystemet och andra centralt beslutade insatser. Det gäller bl.a. revidering av styrdokument, utveckling av nationella prov, övergripande projekt såsom Skoldatanätet, NOT-projektet, projekt om värdegrunden i skolan, jämställdhet och inom miljöområdet, försöksverksamhet med lärande i arbetslivet och andra kvalitetshöjande insatser för gymnasieskolans yrkesutbildning, insatser för skolväsendets internationalisering samt bidrag till vissa organisationer.

Skolverket har rätt att disponera medel under anslaget för administration, uppföljning och utvärdering av vissa uppdrag.

Vid utgången av budgetåret 2000 fanns ett anslagssparande som uppgick till 171,6 miljoner kronor. För att den satsning på bl.a. basfärdigheter som aviserats till riksdagen skall kunna fullföljas har regeringen beslutat att Skolverket får disponera 75,6 miljoner kronor av anslagssparandet.

Regeringens överväganden

Skolverkets utvecklingsinsatser bör ske med den inriktning som verket redovisade i november 2000 avseende stöd till utveckling av förskola, skola och vuxenutbildning m.m. Skolverket skall därvid fortsätta att utveckla formerna för att stödja kvalitetsutvecklingen i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola samt vuxenutbildning. Den satsning som påbörjats på basfärdigheter i läskunnighet, skrivkunnighet och matematikkunskaper bör fortsätta, liksom Skolverkets satsning på kompetensutveckling och andra insatser för skolutveckling.

Skolverkets utvecklingsinsatser bör i första hand riktas mot uppmärksammade brist- eller problemområden eller områden som behöver samordnas nationellt.

Efter förslag i 1999 och 2000 års ekonomiska vårpropositioner och efter förslag om vissa överföringar i samband med budgetpropositionen för 2001, har riksdagen beslutat att ca 270 miljoner kronor avsätts 2002 för särskilda insatser för skolutveckling, bl.a. för kompetensutveckling. Inom denna ram avser regeringen att, utöver de uppdrag som Skolverket redan har, prioritera insatser inom följande områden.

I skolan sker en utveckling av arbetsformer och organisation i riktning mot ett mer individanpassat lärande. Regeringen avser därför att anslå medel för insatser avseende bl.a. individuell planering och dokumentation.

I syfte att skapa en ökad kvalitet i lärarnas bedömning och betygssättning i gymnasieskolan avser regeringen att ge Skolverket i uppdrag att genomföra utvecklingsinsatser.

För utvecklingsinsatser inom elevhälsoområdet avser regeringen att avsätta särskilda medel för både 2002 och 2003. Dessa avser kompetensutvecklingsinsatser av skolpersonal, informationsinsatser samt stöd till t.ex. kamratstödande verksamhet, verksamhet med s.k. klassmorfar eller liknande.

De insatser som påbörjats inom områdena värdegrund och demokrati, bl.a. inom ramen för värdegrundscentrum, kommer att fortsätta. Särskilda medel avses vidare avsättas för kompetensutveckling av resurspersonal i jämställdhet och i genuskunskap. Medel bör också avsättas för att förebygga att flickor utsätts för kränkande behandling. Arbetet bör inriktas mot att stärka flickors självförtroende och ge möjligheter till bl.a. självförsvarsträning.

Nuvarande insatser för kulturen i skolan och utveckling av skolbibliotekens roll för att stimulera läsfärdigheten bör fortsätta och samarbete med olika kulturinstitutioner och bibliotek utvecklas. Barn och ungdomar i både förskolan och skolan bör omfattas av insatserna.

Skolverkets pågående utvecklingsinsatser bör förstärkas vad gäller integration mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem, bl.a. genom kompetensutvecklingsinsatser riktade till rektorer och personal i de integrerade verksamheterna.

Särskilda åtgärder för att förstärka bl.a. modersmålsundervisningen i den obligatoriska skolan och gymnasieskolan samt stödet till skolor med elever med många nationaliteter och språk samt stöd till språkval i skolan bör fortsätta. Det gäller även det särskilda stöd till kompetensut-

veckling av lärare i naturkunskap och teknik som bedrivits med medel från det s.k. tiopunktsprogrammet.

Utöver pågående insatser för kompetensutveckling inom det specialpedagogiska området bör ytterligare medel avsättas för riktad kompetensutveckling av personal som arbetar dels med elever med synskada och ytterligare funktionshinder, dels med elever med grav språkstörning.

Under anslaget bör även beräknas medel för försöksverksamhet med särskilt riktade insatser inom ämnesområdet biologi och bioteknik samt inom idrott och hälsa. Regeringen avser att ta initiativ till att det på nationell nivå inrättas resurscentrum med de beskrivna inriktningarna.

För att renodla anslaget från utgifter av förvaltningskaraktär föreslår regeringen att 33,3 miljoner kronor överförs från detta anslag till anslaget 25:1 *Statens skolverk*. Medlen avser bl.a. arbetet med analys och revidering av samt information kring nationella mål- och styrdokument och nationella prov. Vidare anses kostnader för verkets arbete med information och stöd till kommuner i kvalitetsarbetet samt vissa uppgifter med IT-anknytning, t.ex. administrationen kring Skoldatanätet och Lexin, vara uppgifter av mer permanent karaktär som fortsättningsvis bör finansieras under förvaltningsanslaget. Skolverket har rätt att disponera medel under anslaget för administration, metodutveckling samt uppföljning och utvärdering av mer tidsbegränsade uppdrag. Regeringen avser att fortsätta arbetet med att renodla Skolverkets utvecklingsanslag med syfte att permanenta förvaltningskostnader ej längre skall belasta utvecklingsanslaget.

I enlighet med propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) föreslår regeringen att 41,5 miljoner kronor tillförs anslaget för att finansiera en kompetensutvecklingsinsats för lärare i bl.a. vuxenutbildningen. Av dessa medel tillförs 36,5 miljoner kronor för 2002 och 5 miljoner kronor tills vidare. Finansieringen sker genom de omprioriteringar som regeringen redovisat under anslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*.

Mot bakgrund av ovanstående beräknar regeringen anslaget till 493 629 000 kronor för 2002, 184 483 000 kronor för 2003 samt 188 391 000 kronor för 2004.

Tabell 9.25:2 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	449 206	449 206	449 206
Förändring till följd av:			
Beslut	17 185	- 262 366	- 262 366
Pris- och löneomräkning	14 038	18 943	22 851
Överföring andra anslag	13 200	- 21 300	- 21 300
Summa förändring	44 423	- 264 723	- 260 815
Förslag/beräknat anslag	493 629	184 483	188 391

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.3 25:3 Forskning inom skolväsendet

Tabell 9.25:3 Anslagsutvecklingen för Forskning inom skolväsendet

Tusental kronor

2000	Utfall	8 189	Anslags-sparande	74
2001	Anslag	30 000	Utgifts-prognos	29 700
2002	Förslag	33 903		
2003	Beräknat	34 791 ¹		
2004	Beräknat	35 361 ²		

¹ Motsvarar 33 903 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 33 903 tkr i 2002 års prisnivå.

Ändamålet med anslaget är att främja och initiera forskning inom områden av särskild betydelse för skolväsendet där det finns angelägna behov och där kunskap saknas eller är bristfällig. Anslaget disponeras av Statens skolverk.

Skolverket skall som sektorsorgan ta ansvar för att forskning kommer till stånd inom väl identifierade områden. Den forskning som myndigheten genom uppdrag initierar och främjar, skall komma till nytta inom skolväsendet. Skolverket skall därför stödja och stimulera information om forskning och forskningsresultat inom sitt ansvarsområde.

Regeringens överväganden

Skolverket har på regeringens uppdrag redovisat inriktningen av insatserna i sin forskningsplan. Enligt regeringens bedömning kommer den uppdragsstyrda skolforskningen att spela en viktig roll som ett komplement till lärarutbildningens forskningsanknytning, forskarskolorna, ökad forskning inom lärarutbildningsområdet

och den nya forskningsorganisationen. Regeringen delar Skolverkets bedömning om värdet av den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden och det ökade behovet av mång- och tvärvetenskapliga forskningsområden.

Forskning kring vuxnas lärande är av väsentlig vikt för att förverkliga visionerna kring ett livslångt lärande. I propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) aviserade regeringen att Skolverket under en fyraårsperiod skall ges i uppdrag att initiera forskning och utveckling med inriktning på vuxnas lärande. Regeringen föreslår att Skolverket för 2002 anvisas 3 miljoner kronor för detta uppdrag. Finansieringen sker genom de omprioriteringar som regeringen redovisat under anslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*.

Regeringen beräknar medelsbehovet, vid sidan av ovannämnda fyraårssatsning på forskning med inriktning på vuxnas lärande, för 2002–2004 till oförändrad nivå i förhållande till 2001.

Tabell 9.25:3 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	30 000	30 000	30 000
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	903	1 791	2 361
Överföring andra anslag	3 000	3 000	3 000
Summa förändring	3 903	4 791	5 361
Förslag/beräknat anslag	33 903	34 791	35 361

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.4 25:4 Program för IT i skolan

Tabell 9.25:4 Anslagsutvecklingen för Program för IT i skolan

Tusental kronor

2000	Utfall	490 582	Anslags-sparande	35 382
2001	Anslag	652 856	Utgifts-prognos	680 000
2002	Förslag	193 374		
2003	Beräknat	0		
2004	Beräknat	0		

Under detta anslag anvisas medel för IT i skolan. Under anslaget beräknas medel för delegatio-

nens kansli, kompetensutveckling av lärare, inköp av datorer, stöd till infrastruktursatsningar och övriga utgifter.

Delegationen för IT i skolan har till uppgift att planera, genomföra och följa den nationella satsningen på IT i skolan (ITiS). Satsningen genomförs under åren 1999–2002 och består huvudsakligen av ett erbjudande om kompetensutveckling till 70 000 lärare i arbetslag, samt ett erbjudande till kommunerna om ett statsbidrag för förstärkning av infrastrukturen för IT i skolan. Bidraget, som är tvådelat, skall användas dels för anslutning av skolorna till Internet, dels till e-postadresser till samtliga lärare och elever. Totalt har under perioden funnits knappt 600 miljoner kronor att fördela efter ansökan av kommunerna. IT kommer att vara ett naturligt inslag i skolan framöver. Det är angeläget att vunna erfarenheter av satsningen kan tillvaratas. En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet följer nu upp olika IT-satsningar inom skolan. Regeringen avser att senare återkomma med bedömningar i denna fråga.

Regeringens överväganden

Sedan den 1 januari 2001 omfattar satsningen även lärare inom kommunal vuxenutbildning. Regeringen har i propositionen om Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildning (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) föreslagit att även folkhögskolans lärare skall kunna omfattas av denna satsning på kompetensutveckling. Regeringen föreslår därför en ökning av resurserna med 21 miljoner kronor till satsningen på IT i skolan (ITiS). Finansieringen sker genom de omprioriteringar som regeringen redovisat under anslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 193 374 000 kronor för budgetåret 2002.

Tabell 9.25:4 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	652 856	652 856	652 856
Förändring till följd av:			
Beslut	- 482 856	- 652 856	- 652 856
Pris- och löneomräkning	2 374	0	0
Överföring andra anslag	21 000	0	0
Summa förändring	- 459 482	- 652 856	- 652 856
Förslag/beräknat anslag	193 374	0	0

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.5 25:5 Specialpedagogiska institutet¹

Tabell 9.25:5 Anslagsutvecklingen för Specialpedagogiska institutet

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2000		123 952		6 067
2001	Anslag	215 206 ²	Utgifts-prognos	218 000
2002	Förslag	319 341		
2003	Beräknat	327 110 ³		
2004	Beräknat	333 490 ⁴		

¹ Från och med den 1 juli 2001 bildades en ny myndighet, Specialpedagogiska institutet, varvid Statens institut för handikappfrågor i skolan, Ekeskolans, Hällsboskolans, Tomtebodaskolans samt Åsbackaskolans resurscenter upphörde att vara egna myndigheter.

² Varav 88 656 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001 och 1 258 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

³ Motsvarar 319 341 tkr i 2002 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 319 341 tkr i 2002 års prisnivå.

I enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14) ombildades Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) den 1 juli 2001 till en ny myndighet, Specialpedagogiska institutet. I och med detta avvecklades Ekeskolans, Hällsboskolans, Tomtebodaskolans och Åsbackaskolans resurscenter som egna myndigheter. Dessa verksamheter har inordnats i den nya myndigheten. De statliga bidragen för landstingens hörselvårdskonsulenter, vissa kunskapscenter och datapedagogerna vid de regionala dataresurscentren, de s.k. REDAH-centren, har tillförts den nya myndigheten.

Specialpedagogiska institutets mål är att vara ett effektivt stöd i specialpedagogiska frågor för kommuner, andra huvudmän och fristående skolor under statlig tillsyn. Stödet skall underlätta

huvudmännens arbete med att erbjuda likvärdig förskola, skola och skolbarnsomsorg samt vuxenutbildning till alla oavsett funktionshinder. Att myndighetens uppdrag även skall omfatta insatser som berör förskola, skolbarnsomsorg och vuxenutbildning innebär en utökning av uppdraget jämfört med det uppdrag som SIH hade.

Specialpedagogiska institutet skall svara för såväl stöd som utvecklingsverksamhet. Syftet med förändringen är bl.a. att bidra till ökad måluppfyllelse och flexibilitet i statens organisation för stöd i specialpedagogiska frågor samt förbättra samverkan mellan stat, kommun och landsting i frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:5 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2000	–	–	–	–
Prognos 2001	0	12 783	57 617	- 44 834
Budget 2002	0	25 000	111 000	- 86 000

Intäkterna avser främst ersättning från kommunerna för elever vid Resurscenter syn Örebro samt Resurscenter tal och språk. Prognosen utgår från regeringens beslut (SKOLFS 2001:1) att avgifterna för barn i värdkommunerna, dvs. de kommuner där verksamheten är belägen, skall uppgå till 60 000 kronor per barn och år och att avgiften för barn från andra kommuner skall uppgå till 175 000 kronor per barn och år. Det ekonomiska målet är att intäkterna från Specialpedagogiska institutets verksamhet delvis skall täcka kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte finansieras med avgiftsintäkter skall finansieras från detta anslag.

Regeringens överväganden

I enlighet med riksdagens beslut angående propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) skall Specialpedagogiska institutet fr.o.m. den 1 januari

2002 även ha ett ansvar för vuxna studerande med funktionshinder. Institutet skall bistå skolhuvudmännen inom den kommunala utbildningen för vuxna med specialpedagogiskt stöd. Regeringen föreslår därför att 10 miljoner kronor tillförs anslaget. Specialpedagogiska institutet har inom ramen för riksdagens beslut anvisats 5 miljoner kronor för andra halvåret 2001 för att förbereda denna uppgift.

Regeringen har nyligen tillsatt en särskild utredare (dir. 2001:65) med uppgift att göra en översyn av statens engagemang för framställning av läromedel och studiematerial för barn, elever och vuxna med funktionshinder i förskola, skola och vuxenutbildning. Idag har Specialpedagogiska institutet ansvar för utveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder. För viss utveckling av läromedel för vuxna har regeringen beräknat tillföra anslaget 3 miljoner kronor per år under åren 2002–2005. Specialpedagogiska institutet skall, senast den 1 november 2001, till regeringen lämna ett förslag till hur dessa medel bör utnyttjas.

Regeringen har under anslaget 25:14 *Nationellt centrum för flexibelt lärande* beräknat medel för att myndigheten, i samarbete med Specialpedagogiska institutet, skall utveckla läromedel, som riktar sig till studerande som har tecken- språk som första språk inom kommunal vuxenutbildning och folkhögskola.

Specialpedagogiska institutets verksamhet har organiserats i fem regioner: norra, mellersta, östra, västra och södra regionen. En av regionerna skall ta ett särskilt ansvar för studerande inom den kommunala vuxenutbildningen. I enlighet med propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) föreslår regeringen att 6 miljoner kronor tillförs anslaget för att finansiera verksamheten för vuxna studerande. Finansieringen sker genom de omprioriteringar som regeringen redovisat under anslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*.

Mot bakgrund av ovanstående beräknar regeringen att anslaget uppgår till 319 341 000 kronor för 2002. I avvaktan på att den nya organisationen skall finna sina former beräknas anslaget till en oförändrad nivå för 2003 och 2004.

Tabell 9.25.5 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	215 206	215 206	215 206
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	2 320	10 089	16 469
Överföring andra anslag	102 444	102 444	102 444
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	- 629	- 629	- 629
Summa förändring	104 135	111 904	118 284
Förslag/beräknat anslag	319 341	327 110	333 490

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

9.1.6 25:6 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp

Tabell 9.25.6 Anslagsutvecklingen för Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2000	Utfall	22 237	Anslags-sparande	150
2001	Anslag	21 788	Utgifts-prognos	22 000
2002	Förslag	22 149		
2003	Beräknat	22 709	¹	
2004	Beräknat	23 115	²	

¹ Motsvarar 22 149 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 22 149 tkr i 2002 års prisnivå.

Ur anslaget bekostas dels bidrag enligt förordningen (1991:978) om statsbidrag till produktion av vissa läromedel, dels kostnader för utveckling och produktion av, samt information om läromedel för elever med funktionshinder. Från anslaget finansieras även kostnader för arvoden till externa läromedelsproducenter och annan expertis.

Målet är att elever med synskada, rörelsehinder, hörselskada/dövhet eller utvecklingsstörning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar samt motsvarande utbildningar med enskild huvudman genom tillgång till särskilt utvecklade eller anpassade läromedel skall ges förutsättningar för full delaktighet i undervisningen. Under 2002 skall Specialpedagogiska

institutet även arbeta med frågor gällande vuxna studerande.

Den 1 juli 2001 inrättades Specialpedagogiska institutet. Ansvaret för utveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder har förts över till den nya myndigheten. I samband med detta har Specialpedagogiska institutets ansvar för framställning av läromedel utökats till att även omfatta vuxna med funktionshinder.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25.6 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2000	0	13 904	74 704	- 60 800
Prognos 2001	0	13 400	77 000	- 63 600
Budget 2002	0	12 800	77 000	- 64 200

¹ SIT får intäkter från främst läromedelsförsäljning.

Det ekonomiska målet är att intäkterna från läromedelsförsäljningen delvis skall finansiera verksamheterna. De kostnader som inte finansieras med avgiftsintäkter skall finansieras från detta anslag.

Regeringens överväganden

En särskild utredare (dir. 2001:65) har tillkallats med uppgift att göra en översyn av statens engagemang för framställning av läromedel och studiematerial för barn, elever och vuxna med funktionshinder i förskola, skola och vuxenutbildning. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2002.

Mot bakgrund av ovanstående beräknar regeringen ett oförändrat anslag för 2002–2004.

Tabell 9.25:6 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	21 788	21 788	21 788
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	361	921	1 367
Överföring andra anslag	0	0	0
Summa förändring	361	921	1 367
Förslag/beräknat anslag	22 149	22 709	23 155

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.7 25:7 Specialskolemyndigheten

Tabell 9.25:7 Anslagsutvecklingen för Specialskolemyndigheten

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2000	458 818	46 440	
2001	Anslag	354 844 ¹	358 282
2002	Förslag	229 460	
2003	Beräknat	235 057 ²	
2004	Beräknat	239 589 ³	

¹ Inklusive en minskning med 73 656 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001 samt en ökning med 16 726 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen 2002.

² Motsvarar 229 460 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 229 460 tkr i 2002 års prisnivå.

Utbildningen i specialskolan har som mål att ge barn och ungdomar som är döva eller hörselskadade en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan eller för berörda elever i särskolan.

Specialskolemyndigheten, som bildades den 1 juli 2000, består av sex skolenheter, varav fem är regionala specialskolor för döva och hörselskadade och en är en nationell specialskola för döva och hörselskadade med utvecklingsstörning samt för dövblindfödda elever. Förutsättningen för elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling är att de erbjuds en teckenspråkig miljö.

För 2000 redovisas ett anslagssparande på 46 miljoner kronor. En viss del av beloppet utgör medel som står till regeringens disposition och som kan komma att användas för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:7 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2000	41 900	10 843	295 904	- 285 061
Prognos 2001	20 663	47 350	316 702	- 269 352
Budget 2002	0	88 042	337 223	- 249 181

Avgifterna utgörs av ersättning från kommunerna för elever i specialskola. Dessa intäkter får efter den 1 juli 2001 disponeras av myndigheten. Den 1 juli 2001 höjdes hemkommunernas ersättning till staten för den som är elev i specialskolan till 175 000 kronor per elev och läsår. Myndigheten disponerar avgiftsintäkterna. Vid beräkning av de kommande avgiftsintäkterna har hänsyn tagits till att värdkommunerna, dvs. de kommuner där en specialskola är belägen, betalar en lägre avgift för elever i specialskolan.

Det ekonomiska målet är att intäkterna från Specialskolemyndighetens verksamhet delvis skall täcka kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte finansieras med avgiftsinkomster skall finansieras från detta anslag.

Regeringens överväganden

Specialskolemyndigheten framhåller i sin årsredovisning för 2000 bristen på utbildade specialpedagoger. Ett viktigt utvecklingsområde för Specialskolemyndigheten är att samordna insatser för en ökad nyrekrytering av lärare till sina sex skolenheter.

Andra viktiga utvecklingsområden för myndigheten är bl.a. att stärka skolornas inre arbete och därmed bidra till en ökad måluppfyllelse, att genom kompetensutvecklingsinsatser vidareutveckla den teckenspråkiga miljön, fördjupa kunskaper om döva och hörselskadade barns lärande ur ett tvåspråkighetsperspektiv samt att utveckla arbetsformer gällande undervisning av elever på grundsärskolenivå vid de regionala specialskolorna.

Mot bakgrund av ovanstående beräknar regeringen anslaget för 2002 till 229 460 000 kronor. För 2003 och 2004 beräknas ett oförändrat belopp.

Tabell 9.25:7 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	354 844	354 844	354 844
Förändring till följd av:			
Beslut	- 64 682	- 64 682	- 64 682
Pris- och löneomräkning	6 764	12 361	16 893
Överföring andra anslag	- 67 444	- 67 444	- 67 444
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	- 22	- 22	- 22
Summa förändring	- 125 384	- 119 787	- 115 255
Förslag/beräknat anslag	229 460	235 057	239 589

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

9.1.8 25:8 Särskilda insatser på skolområdet

Tabell 9.25:8 Anslagsutvecklingen för Särskilda insatser på skolområdet

Tusental kronor

År	Utfall	2002	2003	2004
2000	Utfall	271 747	Anslags-sparande	9 280
2001	Anslag	263 526 ¹	Utgifts-prognos	263 000
2002	Förslag	259 670		
2003	Beräknat	267 777 ²		
2004	Beräknat	275 563 ³		

¹ Inklusivt en minskning med 15 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001.

² Motsvarar 259 670 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 259 670 tkr i 2002 års prisnivå.

Under detta anslag beräknar regeringen medel för i huvudsak

- bidrag enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet
- bidrag till kommuner för samordnade utbildningsinsatser avseende särskild undervisning på sjukhus m.m. och samordnade regionala utbildningsinsatser för elever med funktionshinder
- ett elevbaserat tilläggsbidrag till Göteborgs, Kristianstads, Stockholms och Umeå kommuner för speciellt anpassad gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade elever (Rh) från hela landet

- bidrag till Örebro kommun enligt avtal mellan staten och kommunen om viss statlig ersättning avseende gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade elever
- särskilda statsbidrag enligt avtal mellan staten och Sörmlands respektive Västmanlands landsting samt Örebro kommun om bidrag till kostnader för viss riksrekryterande utbildning för elever med utvecklingsstörning.

Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på området är antalet elever.

För 2000 redovisas ett anslagssparande på 9 280 000 kronor. Härav har regeringen beslutat om indragning av 2 000 000 kronor.

Regeringens överväganden

Preparandkurs för vissa synskadade

Statens skolverk har redovisat ett uppdrag att se över möjligheterna att använda folkhögskolan för att stödja övergången från grundskola till gymnasieskola för ett begränsat antal ungdomar som till följd av svårt funktionshinder har behov av speciella insatser.

Regeringen menar i likhet med Skolverket att det i första hand är hemkommunerna som har ansvaret för att erbjuda en utbildning som utgår från elevernas förutsättningar och behov. Specialpedagogiska institutets konsulenter utgör statens stöd till hemkommunerna för att finna en bra lösning i det aktuella fallet för denna grupp elever. I det fall sådan lösning som den hittillsvarande preparandkursen befinner sig i bör Specialpedagogiska institutet ges möjlighet att ur detta anslag finansiera statens del av kostnaderna. Huvudansvaret för finansieringen bör dock ligga hos hemkommunen. Det bör ankomma på regeringen att utfärda närmare bestämmelser om lämplig lösning för detta fåtal elever.

Rh-anpassad utbildning

Fr.o.m. läsåret 2001/02 gäller reglerna för behörighet att söka till nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan också vid Rh-anpassad utbildning. Vissa elever med svåra rörelsehinder kan på grund av ytterligare funktionshinder ha problem att klara de antagningskrav som gäller för de nationella respektive

specialutformade programmen. Regeringen har därför gett intagningsnämnden (Rh-nämnden) möjlighet att ge dispens för sökande som saknar betyg i de behörighetsgivande ämnena om eleven bedöms i huvudsak kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Trots dispensmöjligheten har dock en högre andel än tidigare ej intagits till läsåret 2001/02. Regeringen följer noga vilka utbildningsvägar dessa elever erbjudits i stället. Regeringen avser att ändra bestämmelserna till nästa läsår i syfte att ytterligare bevilja dispens.

Gymnasial utbildning för dövblinda elever

Statens skolverk har redovisat ett uppdrag att göra en översyn av den riksrekryterande gymnasieutbildning som Örebro kommun anordnar för vissa dövblinda ungdomar. Skolverket bedömer att verksamheten innebär en god möjlighet för dessa ungdomar att få en gymnasial utbildning. Verket föreslår därför att Örebro kommuns uppdrag enligt avtalet för RGD/RGH utvidgas till att omfatta ungdomar med dövblindhet. Förslaget påverkar bestämmelserna i gymnasieförordningen. Det bör ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder med anledning av Skolverkets förslag. Åtgärderna beräknas rymmas inom nuvarande medelsram.

Elevantalet vid riksgymnasierna såväl vid RGD/RGH som Rh-anpassad utbildning beräknas i stort sett till oförändrad nivå.

Övrigt

Specialpedagogiska institutet startade sin verksamhet den 1 juli 2001. Däri ingår kunskapscenterverksamhet som bekostats ur detta anslag. I samband med vårpropositionen 2001 beräknades medel för denna verksamhet under anslaget 25:5 *Specialpedagogiska institutet*. Därvid fördes medel över från förevarande anslag för andra halvåret 2001. För att verksamheten skall finansieras på helår föreslår regeringen att 16 000 000 kronor överförs till anslaget 25:5 *Specialpedagogiska institutet*.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 259 670 000 kronor för 2002. För budgetåren 2003 och 2004 beräknas anslaget till 267 777 000 kronor respektive 275 563 000 kronor.

Tabell 9.25:8 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	263 526	263 526	263 526
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	12 144	20 251	28 037
Överföring andra anslag	- 16 000	- 16 000	- 16 000
Summa förändring	- 3 856	4 251	12 037
Förslag/beräknat anslag	259 670	267 777	275 563

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.9 25:9 Sameskolstyrelsen

Tabell 9.25:9 Anslagsutvecklingen för Sameskolstyrelsen

Tusental kronor

År	Utfall	35 763	Anslags-sparande	- 119
2000	Utfall	35 763	Anslags-sparande	- 119
2001	Anslag	30 700 ¹	Utgifts-prognos	29 917
2002	Förslag	30 603		
2003	Beräknat	31 363 ²		
2004	Beräknat	31 950 ³		

¹ Inklusive en ökning med 1 034 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 30 603 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 30 603 tkr i 2002 års prisnivå.

Utbildningen vid sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen i den kommunala grundskolan har som mål att bevara och utveckla det samiska språket och den samiska kulturen genom att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning. Utbildningen skall i övrigt för sameskolan motsvara utbildningen t.o.m. år 6 i grundskolan och för den integrerade samiska undervisningen t.o.m. år 9 i grundskolan.

Sameskolstyrelsen, som är styrelse för sameskolorna och integrerad undervisning i den kommunala grundskolan, får även efter avtal med en kommun fullgöra kommunens uppgifter inom förskoleklass och förskole- och fritidshemsverksamheten för samiska barn. Sameskolstyrelsen skall som särskild uppgift utveckla, framställa och distribuera läromedel för samisk undervisning.

Regeringen har i juni 2001 bifallit en ansökan från Sameskolstyrelsen om att få teckna 10- respektive 15-åriga hyresavtal för sina skolor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:9 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2000	8 180	4 388	4 034	354
Prognos 2001	8 500	5 300	5 300	0
Budget 2002	8 300	6 100	6 100	0

Det ekonomiska målet är att de disponibla intäkterna från hemkommunerna för elevs undervisning i Sameskolan skall täcka större delen av kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte finansieras med avgiftsinkomster skall finansieras från detta anslag.

Regeringens överväganden

Regeringen ser positivt på Sameskolstyrelsens arbete med organisationsöversyn av myndigheten i syfte att göra verksamheten mer kostnads-effektiv. Detsamma gäller ambitionen att följa upp arbetet med lokala arbetsplaner för den integrerade samiska undervisningen för att värdera resultat, kvalitet och likvärdighet mellan undervisning i sameskola och den integrerade undervisningen.

Regeringen avser att närmare överväga de framtida formerna för förskola, förskoleklass och fritidshemsverksamhet för samiska barn.

Mot bakgrund av ovanstående beräknar regeringen ett oförändrat anslag för 2002–2004.

Tabell 9.25:9 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	30 700	30 700	30 700
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	420	1 180	1 767
Överföring från andra anslag	0	0	0
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	- 517	- 517	- 517
Summa förändring	- 97	663	1 250
Förslag/beräknat anslag	30 603	31 363	31 950

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

9.1.10 25:10 Maxtaxa i barnomsorgen m.m.

Tabell 9.25:10 Anslagsutvecklingen för Maxtaxa i barnomsorgen m.m.

Tusental kronor

2000	Utfall	–	Anslags- sparande	–
2001	Anslag	0 ¹	Utgifts- prognos	0
2002	Förslag	3 900 000		
2003	Beräknat	3 900 000		
2004	Beräknat	3 900 000		

¹ Inklusive en minskning med 150 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001.

Under anslaget bekostas statsbidrag till de kommuner som inför ett system med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen samt det statsbidrag för kvalitetsssäkrande åtgärder som skall lämnas till de kommuner som inför maxtaxa. Under anslaget bekostas även Skolverkets kostnader för arbete med administration av rekvisitioner från kommunerna samt den uppföljning av reformens olika delar för vilken Skolverket skall ansvara.

I och med riksdagens beslut om 2001 års ekonomiska vårproposition (prop. 2000/01:100, utg.omr. 16 bet. 2000/01:FiU27, rskr. 2000/01:100) fördes 150 miljoner kronor från anslaget för att finansiera höjningen av anslaget 91:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Fr.o.m. den 1 juli 2001 är kommunerna skyldiga att erbjuda plats i förskoleverksamhet för barn med arbetslösa föräldrar. Fr.o.m. den 1 januari 2002 utökas kommunernas skyldigheter till att även gälla barn till föräldrar som är hemma på föräldraledighet för annat barn och den 1 januari 2003 införs den allmänna förskolan för barn i åldern 4–5 år. Kommunerna kompenseras även för dessa reformer genom en ökning av det generella statsbidraget. Som en konsekvens av detta har den beräknade nivån på detta anslag minskat.

Regeringens överväganden

Regeringens bedömning är att i stort sett alla kommuner kommer att införa ett system med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Mot bakgrund av detta och den överföring som gjorts till anslaget 91:1 *Generellt*

statsbidrag till kommuner och landsting beräknar regeringen anslaget till 3 900 miljoner kronor för 2002–2004.

Tabell 9.25:10 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	0	0	0
Förändring till följd av:			
Beslut	4 400 000	5 600 000	5 600 000
Överföring andra anslag	- 500 000	- 1 700 000	- 1 700 000
Summa förändring	3 900 000	3 900 000	3 900 000
Förslag/beräknat anslag	3 900 000	3 900 000	3 900 000

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.11 25:11 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem

Tabell 9.25:11 Anslagsutvecklingen för Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem

Tusental kronor

2000	Utfall	–	Anslags-sparande	–
2001	Anslag	500 000	Utgifts-prognos	500 000
2002	Förslag	1 500 000		
2003	Beräknat	2 500 000		
2004	Beräknat	3 500 000		

I och med riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1, utg.omr. 16, bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99) lades grunden för ett särskilt statsbidrag riktat till skolsektorn för att öka personaltätheten. Bidraget avser att förbättra förutsättningarna för att höja skolornas resultat i förhållande till mål uttryckta i läroplan och kursplaner genom att tillföra mer personal till skola och fritidshem. Bidraget skall användas till personalförstärkningar som är strategiska för att nå en ökad målpåfyllelse. Kostnader i samband med Skolverkets administration och uppföljning av statsbidraget skall inrymmas i de beräknade medlen.

Statsbidraget för personalförstärkningar beräknas öka successivt med en miljard kronor årligen tills nivån fem miljarder kronor är nådd.

Bestämmelser om statsbidraget finns i förordningen (2001:36) om statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem. De första utbetalningarna sker i september 2001.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att statsbidraget för personalförstärkningar i skola och fritidshem kommer att fördelas till i stort sett alla kommuner. Mot bakgrund av detta beräknar regeringen anslaget till 1 500 miljoner kronor för 2002.

Tabell 9.25:11 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	500 000	500 000	500 000
Förändring till följd av:			
Beslut	1 000 000	2 000 000	3 000 000
Överföring andra anslag	0	0	0
Summa förändring	1 000 000	2 000 000	3 000 000
Förslag/beräknat anslag	1 500 000	2 500 000	3 500 000

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.12 25:12 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola

Tabell 9.25:12 Anslagsutvecklingen för Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola

Tusental kronor

2000	Utfall	103 346	Anslags-sparande	30 395
2001	Anslag	97 859	¹ Utgifts-prognos	111 020
2002	Förslag	120 056		
2003	Beräknat	123 410	²	
2004	Beräknat	125 993	³	

¹ Inklusive en minskning med 16 681 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 120 056 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 120 056 tkr i 2002 års prisnivå.

Under detta anslag beräknar regeringen medel för

- särskilt verksamhetsstöd till bl.a. vissa rikskryterande gymnasiala utbildningar och

- förberedande dansutbildningar i Stockholm, Göteborg och Malmö
- bidrag till kostnader för Sveriges anslutning till examensorganisationen International Baccalaureate Organisation (IBO) i Genève, särskilt statsbidrag till Göteborgs och Stockholms kommuner för IB-utbildning samt för IB-utbildning vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket
- ersättning till kommun och landsting för kostnader för nordiska elever på gymnasial nivå
- ersättning för personskada till elev i viss gymnasieutbildning
- bidrag till riksinternatskolor enligt avtal mellan staten och respektive riksinternatskola samt statsbidrag till internationella grund- och gymnasieskolor
- statsbidrag enligt förordningen (1996:565) om statsbidrag till kostnader för utlandssvenska elevers skolgång i Sverige.

Under innevarande budgetår lämnas statsbidrag till de tre riksinternatskolorna avseende utlandssvenska elever, åtta internationella grundskolor och två internationella gymnasieskolor samt till IB-utbildning i Göteborg, Sigtuna och Stockholm. Elevutvecklingen vid de internationella skolorna visar på en viss ökning medan elevutvecklingen vid riksinternatskolorna håller en tämligen konstant nivå (ca 300 elever).

Från anslaget utbetalas också bidrag till en kommun för elever från ett annat nordiskt land enligt överenskommelsen om nordisk utbildningssamarbete på gymnasial nivå. Bidraget har för budgetåret 2000 omfattat 365 elever, fördelat med ett större antal för höstterminen 2000.

Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på området är antalet elever. För 2000 redovisas ett anslagssparande på 30 395 000 kronor. Härav har regeringen beslutat om indragning av 10 000 000 kronor.

Regeringens överväganden

Statens skolverk har haft i uppdrag att se över systemet med särskilt verksamhetsstöd. Redovisningen av uppdraget har överlämnats till Gymnasiekommittén 2000 som underlag för kommitténs överväganden. I avvaktan på kommitténs förslag behålls verksamhetsstöden oför-

ändrade med ett undantag som gäller utbildning i klassisk dans.

På grund av de särskilda villkor som gäller för utbildning till dansyrket (klassisk dans) ligger yrkesdansarutbildningen i gymnasieskolan. Samtidigt med att eleverna i dessa utbildningar får gymnasiekompetens uppnår de kompetens inom dansyrket. Regeringen har därför, på ansökan av Stockholms kommun, ökat stödet till yrkesdansarutbildningen för innevarande budgetår. Piteå kommun har sedan flera år tillsammans med Norrbottens läns landsting målmedvetet satsat på att främja dansen i regionen. Regeringen har beslutat att verksamhetsstöd skall ges fr.o.m. höstterminen 2001 till den förberedande dansutbildningen på grundskolenivå i Piteå. I samband med detta har regeringen funnit att beräkningen av stödet till dessa utbildningar i Göteborg, Malmö och Stockholm bör ändras. Det innebär att regeringen fr.o.m. 2002 avser att ge stödet till förberedande dansutbildning i grundskolan i form av grundbidrag kombinerat med rörligt bidrag per elev. Detta kan medföra en justering jämfört med nu utgående bidrag.

Utlandssvenska elever

Nuvarande system med stöd till utlandssvenska grundskole- och gymnasieelevers studier i Sverige infördes fr.o.m. den 1 juli 1996 efter förslag i propositionen Utbildning i Sverige för utlandssvenska barn och ungdomar (prop. 1995/96:89). Statens skolverk har den 27 april 2001 redovisat ett uppdrag att följa utvecklingen och utvärdera systemet för stöd till utlandssvenska elevers skolgång i Sverige.

Regeringen anser, i likhet med Skolverket, att det nuvarande systemet för statligt stöd till utlandssvenska elevers skolgång i Sverige skall behållas och att nya avtal skall träffas mellan staten och riksinternatskolorna. Det bör ankomma på regeringen att träffa sådana avtal och därvid besluta om antalet skolor och närmare bestämmelser för dessa.

Enligt 5 kap. 26 a § skollagen (1985:1100) är en elevs hemkommun skyldig att betala ersättning för kostnader för elevens utbildning till anordnare av utbildning som leder fram till International Baccalaureate (IB). Skyldigheten gäller dock endast sådana elever som hemkommunen var skyldig att erbjuda gymnasieutbildning vid den tidpunkt då IB-utbildningen började. Enligt förordningen (SKOLFS 1991:44) om engelskspråkig gymnasial utbildning i Stockholm och

Göteborg samt förordningen (SKOLFS 1996:16) om internationell gymnasial utbildning vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket lämnas statsbidrag för ett visst högsta antal årselevplatser. I första hand skall till dessa platser tas in de som inte är eller skall anses vara bosatta i Sverige. Regeringen avser att ändra dessa förordningar så att inte statsbidrag ges för elever bosatta i landet och vars hemkommuner är skyldiga enligt 5 kap. 26 a § skollagen att betala interkommunal ersättning.

Internationella skolor

I 9 kap. 5 § skollagen (1985:1100) finns bestämmelser om internationell skola. Enligt förordningen (1996:1398) om statsbidrag till internationella skolor kan regeringen medge att internationella grundskolor och gymnasieskolor får statsbidrag. Elevantalet vid de internationella skolorna visar på en ökning. Den ökande rörligheten av arbetskraft inom EU såväl som folkbokföringsbestämmelserna kan innebära behov av ändringar av bestämmelserna i skollagen om internationella skolor vilket i sin tur får betydelse för bestämmelserna i förordningen om statsbidrag till dessa skolor. I avvaktan på eventuella förslag från skollagskommittén (U1999:01) beräknar regeringen oförändrat antal statsbidragsberättigade årselevplatser vid de internationella skolorna.

Övrigt

Särskilt statsbidrag lämnas sedan 1990 till kostnader för utbildningsinsatser vid Frälsningsarméns internatskola Sundsgården på Ekerö. Denna har av regeringen i beslut 1990 förklarats statsbidragsberättigad enligt då gällande regler för stöd till fristående skola. I propositionen om enskild huvudman (prop. 1991/92:94) angavs att mot bakgrund av verksamhetens speciella karaktär och dess värde borde Sundsgården få möjlighet att överväga den framtida finansieringen i stället för att direkt inkluderas i den ordning för finansiering som gäller för de fristående skolorna. Regeringen anser att finansieringen av utbildningen vid Sundsgården nu bör anpassas till vad som gäller för fristående skolor. Regeringen avser att uppdra åt Statens skolverk att se till att skolan i samband med redovisningen för verksamhetsåret 2000/01 även redovisar sina överväganden och förslag beträffande framtida finansiering.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om

120 056 000 kronor för 2002. För budgetåren 2003 och 2004 beräknas anslaget till 123 410 000 kronor respektive 125 993 000 kronor.

Tabell 9.25:12 Härledning av nivån 2002–2004

<i>Tusental kronor</i>			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	97 859	97 859	97 859
Förändring till följd av:			
Beslut	16 681	16 681	16 681
Pris- och löneomräkning	5 516	8 870	11 453
Överföring andra anslag	0	0	0
Summa förändring	22 197	25 551	28 134
Förslag/beräknat anslag	120 056	123 410	125 993

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.13 25:13 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Tabell 9.25:13 Anslagsutvecklingen för Bidrag till svensk undervisning i utlandet

<i>Tusental kronor</i>				
År	Utfall		Anslags-sparande	
2000	Utfall	67 062		11 830
2001	Anslag	74 195	Utgifts-prognos	77 800
2002	Förslag	83 430		
2003	Beräknat	85 579 ¹		
2004	Beräknat	87 045 ²		

¹ Motsvarar 83 430 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 83 430 tkr i 2002 års prisnivå.

Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Enligt bestämmelserna lämnas statsbidrag till huvudmannen för en svensk utlandsskola, distansundervisning, kompletterande svensk undervisning och undervisning vid utländsk skola (internationell skola). Under anslaget bekostas även löneförmåner m.m. som tillkommer nationellt anställda lärare m.fl. vid Europaskolorna. Bidrag lämnas även till Riksföreningen Sverige-kontakt.

Läsåret 2000/01 fanns det 31 svenska utlandsskolor. Antalet elever i reguljär utbildning uppgick samma läsår till 1 247, varav 83 procent var statsbidragsberättigade. I distansundervisning med handledning deltog 80 elever vid 15 av de svenska utlandsskolorna. I övrig distansunder-

visning deltog 84 elever. Totalt deltog 3 587 elever i kompletterande svensk undervisning, men endast 258 av dem vid någon av de svenska utlandsskolorna.

För närvarande finns 10 Europaskolor. Under 2002 startar två nya Europaskolor, i Frankfurt respektive Alicante.

Anslaget är beroende av elevutvecklingen. För budgetåret redovisas ett anslagssparande på 11,8 miljoner kronor, av vilket Skolverket disponerar 7,6 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Under hösten 2001 kommer Skolverket att presentera en uppföljnings- och utvärderingsrapport av kostnaderna för den svenska utlandsundervisningen. Preliminärt visar utvärderingen att flera svenska skolföreningar har ekonomiska problem. I synnerhet gäller det de föreningar som bedriver kompletterande svensk undervisning.

Som en följd av regeringens satsningar på den svenska skolan, och för att säkra den fortsatta kvaliteten i utbildningen, anser regeringen det angeläget med en höjning av bidraget till den svenska undervisningen i utlandet. I enlighet med propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) föreslår regeringen att 6 miljoner kronor tillförs anslaget för att finansiera denna höjning. Finansieringen sker genom de omprioriteringar som regeringen redovisat under anslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*.

Mot bakgrund av ovanstående beräknas anslaget till 83 430 000 kronor för 2001. För 2003 och 2004 beräknas ett oförändrat anslag.

Tabell 9.25:13 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	74 195	74 195	74 195
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	3 235	5 384	6 850
Överföring andra anslag	6 000	6 000	6 000
Summa förändring	9 235	11 384	12 850
Förslag/beräknat anslag	83 430	85 579	87 045

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.14 25:14 Nationellt centrum för flexibelt lärande¹

Tabell 9.25:14 Anslagsutveckling för Nationellt centrum för flexibelt lärande

Tusental kronor

2000	Utfall	43 290	Anslags-sparande	327
2001	Anslag	44 116 ²	Utgifts-prognos	43 598
2002	Förslag	93 559		
2003	Beräknat	93 800 ³		
2004	Beräknat	89 333 ⁴		

¹ Tidigare anslaget Statens skolor för vuxna

² Varav 3 689 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

³ Motsvarar 91 559 tkr i 2002 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 85 559 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar viss verksamhet vid Nationellt centrum för flexibelt lärande. Centrumets verksamhet består av anslags- resp. uppdragsfinansierad utbildning och utveckling. Riksdagen har med anledning av regeringens proposition Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) beslutat att Staten skolor för vuxna skall ha en vidgad roll i förhållande till tidigare verksamhet med inriktning i högre grad mot utveckling av distansmetoder i vuxenutbildningen och stöd till kommunerna i deras användning av distansutbildning.

I regeringens proposition Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) föreslås att Statens skolor för vuxna skall få ett förändrat uppdrag.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:14 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000 (Norrköping)	21 766	22 071	-305
Utfall 2000 (Härnösand)	22 872	22 733	139
Prognos 2001 (Norrköping)	15 310	15 668	-358
Prognos 2001 (Härnösand)	13 971	20 038	-6 067
Budget 2002 (Norrköping)	15 000	15 000	0
Budget 2002 (Härnösand)	12 000	12 000	0

Den uppdragsfinansierade verksamheten hade 2000 en omslutning på knappt 45 miljoner kronor, vilket är jämförbart med 1999 och utgör cirka hälften av den totala verksamheten. En förhållandevis stor del av den verksamhet som redovisas som uppdrag utgörs av intäkter av bidrag, bl.a. genom uppdragsutbildning inom ramen för kunskapslyftet.

Omfattningen av uppdragsverksamheten i Härnösand har minskat mer än förutsett, varför det ekonomiska målet inte bedöms nås 2001. En av orsakerna till detta är att flera stora uppdrag har avslutats samtidigt utan att ersättas av nya. För att nå målet har myndigheten vidtagit åtgärder för att minska kostnaderna.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72), som godtogs av riksdagen (bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229), syftade till att ge Statens skolor för vuxna (SSV) en vidgad roll, mot att i högre grad stödja utvecklingen av distansutbildning och flexibelt lärande i kommunerna. SSV gavs också ansvar för utveckling av läromedel, som riktar sig till studerande inom vuxenutbildning och folkbildning, som har teckenspråk som första språk. I regeringens proposition Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) föreslås att den del av Distansutbildningsmyndighetens (Distum) verksamhet som är inriktad mot folkbildningen skall föras samman med verksamheten vid SSV och att ett nationellt centrum för distansutbildning och flexibelt lärande för folkbildning och vuxenutbildning på så sätt bildas.

Regeringens förslag i propositionen om en öppen högskola innebär att verksamhetens inriktning mot utvecklingsarbete och stöd till utbildningsanordnare stärks ytterligare, utan att de riktlinjer för utbildningsverksamheten som riksdagen nyligen antagit förändras. Förändringen bör tekniskt genomföras så att den folkbildningsinriktade verksamheten vid Distum förs över till SSV den 1 januari 2002 och berörd personal erbjuds anställning där. I samband därmed bör myndighetens namn ändras till Nationellt centrum för flexibelt lärande.

Förslagen får konsekvenser för lagen (1991:1108) om statens skolor för vuxna. Regeringen avser att senare fatta beslut om förändring

av styrelsens sammansättning, så att den svarar mot det nya uppdraget.

Regeringens förslag innebär att centrets verksamhet bör kunna sammanfattas i följande punkter:

- utveckla och tillhandahålla gymnasial vuxenutbildning i form av distansutbildning,
- fördela medel till och på annat sätt stödja projekt inom folkbildning och vuxenutbildning, som syftar till att utveckla distansutbildning och flexibelt lärande,
- utveckla och sprida kunskap om arbetssätt och metoder vid användning av mediaburet material som stöd för ett flexibelt lärande,
- tillhandahålla fortbildning för lärare, skolledare och cirkelledare som skall arbeta som handledare och lärare för deltagare i distansutbildning,
- tillhandahålla beskrivande information om det aktuella utbudet Internet-baserad programvara, som har relevans för vuxnas lärande i första hand på gymnasial nivå,
- vara en nätburen informationscentral för IT-stödd distansutbildning inom ansvarsområdet,
- följa och informera om forskning och utvecklingsarbete rörande distansutbildning och flexibelt lärande i andra länder samt
- i samarbete med Statens institut för specialpedagogik utveckla och tillhandahålla stöd för vuxenstuderande, som har teckenspråk som första språk.

Centrets uppgifter kommer därigenom att innefatta såväl de uppgifter som sedan den 1 juli i år åligger SSV som Distums uppgifter i fråga om folkbildningen.

Mot denna bakgrund bör centret tillföras ytterligare resurser. I enlighet med vad som aviserades i propositionen om vuxnas lärande beräknas för 2002 sammanlagt 9 miljoner kronor för arbetet med att omstrukturera verksamheten och stärka samordningen mellan enheterna samt för förnyelse och utveckling av verksamheten. Ca 11 miljoner kronor beräknas för utveckling av läromedel som riktar sig till studerande, som har teckenspråk som första språk, i samarbete med SIT samt Västanviks och Strömbäcks folkhögskolor. För detta ändamål har ca 1,4 miljoner kronor förts över från utgiftsområde 17 kultur, medier och trossamfund. Vidare beräknas 25 miljoner kronor för den verksamhet som hitills

bedrivits inom Distum. Slutligen beräknar regeringen 5 miljoner kronor som centret skall använda för att stödja lokala projekt inom främst kommunal vuxenutbildning.

Tabell 9.25.14 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	44 116	44 116	44 116
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	705	2 946	4 479
Slutjustering av de statliga avtalsförsäkringarna	-2 844	-2 844	-2 844
Överföring andra anslag m.m.	51 582	49 582	43 582
Summa förändring	49 443	49 684	45 217
Förslag/beräknat anslag	93 559	93 800	89 333

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.15 25:15 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning

Tabell 9.25.15 Anslagsutveckling för Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2000	Utfall	137 968		44 077
2001	Anslag	163 535	Utgifts-prognos	173 358
2002	Förslag	171 377		
2003	Beräknat	178 612 ¹		
2004	Beräknat	166 337 ²		

¹ Motsvarar 173 877 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 158 877 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar statsbidrag till

- kompletterande utbildningar enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar,
- Nordiska scenografiskolan i Skellefteå,
- Svenska hemslöjdsföreningarnas riksomfattande kursverksamhet anordnad länsvis i samverkan med de regionala hemslöjdsföreningarna,
- försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet enligt särskilda regeringsbeslut,
- utveckling av svenskundervisning för invandrare och validering samt
- Samernas utbildningscentrum.

Anslagssparandet på 44,1 miljoner kronor från budgetåret 2000 hänförs bl.a. till att flera av de kompletterande utbildningarna inte helt har utnyttjat sin ram av årselevplatser. Av anslagssparandet står 21,8 miljoner kronor till regeringens disposition. Av anslaget beräknas ca en miljon kronor för extra statsbidrag till kompletterande utbildningar enligt beslut av Statens skolverk i varje enskilt fall. Dessa medel används för oförutsedda stora utgifter och har därför fördelats med stor oregelbundenhet under de senaste budgetåren.

Avvikelsen mellan prognos och anslag för 2001 förklaras av att en stor del av anslagssparandet för 2000 har tagits i anspråk för insatser som aviserades i propositionen om vuxnas lärande.

Regeringens överväganden

Kompletterande utbildningar som är särskilt värdefulla från nationell synpunkt kan erhålla statsbidrag.

Katrineholms Tekniska skola har tidigare budgetår erhållit medel under detta anslag för riksrekryterande teknisk vuxenutbildning. Katrineholms kommun har beslutat att upphöra med denna utbildning. Bidrag till Katrineholms Tekniska skola har inte utbetalats under andra halvåret 2001. Medel för detta ändamål har därför inte beräknats för 2002.

Regeringen har skrivit ett avtal med Högskolan för lärarutbildning och kommunikation i Jönköping AB att under tre år ansvara för ett resurscentrum för vuxenutbildning. Medel har beräknats för detta ändamål.

Deltagandet av svenska vuxenutbildningsinstitutioner i utbildningsprogrammet – Grundtvig 1 – bör främjas. För att öka möjligheten för framförallt för mindre institutioner att delta i programmen beräknas en miljon kronor. Internationella Programkontoret ges därmed möjlighet att under en tvåårsperiod svara för högst hälften av den medfinansiering av projekten som krävs inom programmet.

Regeringen har i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) föreslagit att verksamheten vid Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk vid Lärarhögskolan i Stockholm skall ges en permanent form. Mot bakgrund av detta re-

dovisas medlen för verksamheten, som tidigare beräknades under detta anslag, under anslaget 25:68 *Lärarhögskolan i Stockholm*.

Av de medel som anges under utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar för att öka sysselsättningen bland invandrare har 12,5 miljoner kronor förts till detta anslag. Medlen skall användas till en fortsatt satsning på svenskundervisning för invandrare (sfi) och validering.

Tabell 9.25:15 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	163 535	163 535	163 535
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	7 130	5 447	8 172
Överföring andra anslag m.m.	712	9 630	- 5 370
Summa förändring	7 842	15 077	2 802
Förslag/beräknat anslag	171 377	178 612	166 337

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.16 25:16 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet¹

Tabell 9.25:16 Anslagsutveckling för Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	Utfall	-	-
2001	Anslag	-	-
2002	Förslag	50 000	
2003	Beräknat	50 000	
2004	Beräknat	50 000	

¹ Nytt anslag

Anslaget finansierar bidrag till fackliga organisationer m.fl. för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor.

Regeringens överväganden

Anslaget är nytt från 2002 och avser bidrag till fackliga organisationer m.fl. för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor. Medel för ändamålet har tidigare beräknats som en del av anslaget till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen. Syftet med bidraget är att stimulera och utveckla den uppsökande verksamheten

och formerna för denna så att intresset för studier och utbildning kan breddas. Bidraget avser också stöd till utbildning i samhällsfrågor i syfte att förtroendevalda inom organisationerna på så sätt kan fördjupa sina kunskaper inom för samhällsutvecklingen centrala områden. Sedan budgetåret 2001 får även Handikappförbundens Samarbetsorgan del av dessa medel.

Regeringen anser det angeläget att utveckla formerna för den uppsökande verksamheten så att det blir möjligt att i högre grad nå korttidsutbildade som inte sökt sig till utbildning. Regeringen har därför i enlighet med vad som anfördes i propositionen om Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) beräknat ytterligare 10 miljoner kronor för denna verksamhet fr.o.m. 2002.

Tabell 9.25:16 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	0	0	0
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Överföring andra anslag m.m.	50 000	50 000	50 000
Summa förändring	50 000	50 000	50 000
Förslag/beräknat anslag	50 000	50 000	50 000

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

9.1.17 25:17 Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen

Tabell 9.25:17 Anslagsutveckling för Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	Utfall	4 072 817	288 324
2001	Anslag	4 156 379	4 268 287
2002	Förslag	2 951 656	
2003	Beräknat	1 799 299 ¹	
2004	Beräknat	1 851 753 ²	

¹ Motsvarar 1 744 772 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 1 744 772 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar statsbidrag enligt förordningen (1998:276) om statligt stöd till särskilda satsningar på utbildning av vuxna.

Anslagssparandet hänför sig till att kommittén för kvalificerad yrkesutbildning begränsat bidraget per utbildningsplats i försöksverksamheten med den kvalificerade yrkesutbildningen.

Utgifterna påverkas främst av antalet utbildningsplatser och utbildningarnas inriktning.

Regeringens överväganden

För att underlätta omställningen till en minskad omfattning av den gymnasiala vuxenutbildningen avses statsbidraget för 2002, i enlighet med vad som följer av riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229), motsvara ca 70 000 heltidsplatser. År 2003 beräknas statsbidraget motsvara knappt 47 000 platser i kommunal vuxenutbildning.

Riksdagen beslöt med anledning av nämnda proposition att förstärka vuxenutbildningen för utvecklingsstörda (sär vux) för att öka undervisningstiden och förbättra möjligheterna för den enskilde att nå målen. Regeringen har beräknat 7,5 miljoner kronor för detta ändamål under anslaget.

Riksdagen godkände vidare de riktlinjer som regeringen angav beträffande medel till kommunerna för utvecklande av en kommunal infrastruktur för vuxnas lärande. I denna infrastruktur kan ingå insatser som stöder samverkan och nätverk mellan lokala och regionala myndigheter, organisationer och andra aktörer, gemensam kompetensutveckling som stöder nätverksbyggande samt investeringar i teknik, lärmiljöer - däribland folkbiblioteken, och läromedel som främjar ett flexibelt lärande. För detta ändamål har ca 350 miljoner kronor beräknats för 2002.

Medel för försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning har tidigare redovisats under detta anslag. Riksdagen beslöt på grundval av regeringens proposition om kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63, bet. 2000/01:UbU14, rskr. 2000/01:197) att verksamheten skall ges reguljär form. Medel för verksamheten föreslås därför under de nya anslagen 25:18 *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* och 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*.

Medel för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor föreslås under anslaget 25:16 *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet*.

Tabell 9.25:17 Härledning av nivå 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	4 156 379	4 156 379	4 156 379
Förändring till följd av:			
Beslut	-472 417	-1 661 050	-1 661 050
Pris- och löneomräkning	124 211	54 527	106 981
Överföring andra anslag m.m.	-856 517	-750 557	-750 557
Summa förändring	-1 204 723	-2 357 080	-2 304 626
Förslag/beräknat anslag	2 951 656	1 799 299	1 851 753

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

9.1.18 25:18 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning¹

Tabell 9.25:18 Anslagsutveckling för Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning

Tusental kronor

2000	Utfall	-	Anslags-sparande	-
2001	Anslag	-	Utgifts-prognos	-
2002	Förslag	17 500		
2003	Beräknat	17 926 ²		
2004	Beräknat	18 276 ³		

¹ Nytt anslag

² Motsvarar 17 500 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 17 500 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning.

Myndigheten påbörjar sin verksamhet den 1 oktober 2001.

Myndighetens uppgifter är bl.a. att:

- ha ett övergripande nationellt planeringsansvar och lämna förslag om de ekonomiska ramarna,
- följa upp den kvalificerade yrkesutbildningen,
- främja utvecklingen av den kvalificerade yrkesutbildningen samt
- informera och sprida kunskap om den kvalificerade yrkesutbildningen.

Regeringens överväganden

I enlighet med vad som redovisades i regeringens proposition Kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63, bet. 2000/01:UbU14, rskr 2000/01:197) skall en särskild myndighet inrättas med uppgift att administrera den kvalificerade yrkesutbildningen.

Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning administreras för närvarande av Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning. Medel för detta ändamål redovisades tidigare under anslaget 25:17 *Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen*.

Myndighetens uppgifter framgår av propositionen Kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63).

Tabell 9.25:18 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	0	0	0
Förändring till följd av:			
Beslut	17 500	17 500	17 500
Pris- och löneomräkning	0	426	776
Överföring andra anslag m.m.	0	0	0
Summa förändring	17 500	17 926	18 276
Förslag/beräknat anslag	17 500	17 926	18 276

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

Tabell 9.25:19 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	2000 utfall	2001 prognos	2002 beräknat	2003 beräknat	2004–2006 beräknat
Utestående åtaganden vid årets början	–	1 052 840	1 250 457	1 556 070	1 220 723
Nya åtaganden	–	765 204	1 028 500	389 760	501 120
Infriade åtaganden	–	-633 082	-715 186	-725 108	-674 285
Utestående åtaganden vid årets slut	–	1 250 457	1 556 070	1 220 723	1 047 558
Erhållet/förslaget bemyndigande	–	1 652 000	1 556 070	1 220 723	1 047 558

9.1.19 25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning¹

Tabell 9.25:19 Anslagsutveckling för Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2000	Utfall	-		-
2001	Anslag	-	Utgifts- prognos	-
2002	Förslag	664 082		
2003	Beräknat	740 603		
2004	Beräknat	746 723		

¹ Nytt anslag

Anslaget finansierar statsbidrag till kvalificerad yrkesutbildning.

Utgifterna påverkas främst av antalet utbildningsplatser och utbildningarnas inriktning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtagande uppgår till högst 1 556 070 kronor under åren 2003–2006.

Regeringens överväganden

Riksdagen beslöt på grundval av regeringens proposition Kvalificerad yrkesutbildning (prop. 2000/01:63, bet. 2000/01:UbU14, rskr. 2000/01:197) att verksamheten skall övergå i reguljär fr.o.m. den 1 januari 2002.

Med hänsyn till efterfrågan på utbildningen och kravet på att upprätthålla en hög kvalitet i verksamheten beräknas nu ytterligare 500 platser. Omfattningen blir då 12 500 årsplatser fr.o.m. 2002. I enlighet med riksdagens tillkännagivande (bet. 2000/01:UbU14, rskr. 2000/01:197) bör antalet utbildningsplatser på sikt utökas.

Som regeringen redovisat i propositionen om kvalificerad yrkesutbildning beräknas statsbidraget per utbildningsplats fr.o.m. 2002 på en lägre nivå än under försöksperioden. Detta möjliggör nya satsningar inom vuxenutbildningsområdet i syfte att stödja vuxnas lärande. Bl. a. tillförs Nationellt centrum för flexibelt lärande, Specialpedagogiska institutet, Statens skolverk, Göteborgs universitet och folkbiblioteken medel för insatser som stöder vuxnas lärande.

Tabell 9.25:19 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	0	0	0
Förändring till följd av:			
Beslut			
Övr. makroekonomiska förutsättn.	14 410	51 021	51 141
Volym	0	0	0
Överföring andra anslag m.m.	649 672	689 582	695 582
Summa förändring	664 082	740 603	746 723
Förslag/beräknat anslag	664 082	740 603	746 723

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.20 25:20 Uppsala universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:20 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Uppsala universitet

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Art	Belopp
2000	Utfall	798 754	Anslags-sparande	399
2001	Anslag	860 073 ¹	Utgifts-prognos	852 343
2002	Förslag	994 037		
2003	Beräknat	1 051 932 ²		
2004	Beräknat	1 073 376 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 21 december 2000 med 7 255 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 1 027 930 tkr i 2002 års prinsnivå.

³ Motsvarar 1 029 073 tkr i 2002 års prinsnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Av anslagssparandet har 399 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Uppsala universitet har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 17,9 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Uppsala universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförutsättning för fyraårsperioden 2005–2008. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:20 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004	PLANERAT 2005–2008
Magisterexamen med ämnesdjup	733	922	3 340	-
Apotekarexamen	117	110	-	-
Civilingenjörsexamen	183	166	800	1 220
Grundskolläraryrkesexamen 4-9	187	97	.*	.*
Gymnasieläraryrkesexamen	180	133	.*	.*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

Uppsala universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Uppsala universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser en ökning av antalet helårsstudenter inom såväl den biomedicinska utbildningen som det farmaceutiska utbildningsområdet.

Uppsala universitet har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 102 helårsstudenter. Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Uppsala universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 027 helårsstudenter på uppdrag av Uppsala läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid universitetet 1 429. Andelen lärare med doktorsexamen var 67 procent 2000 mot 70 procent 1999. Av universitetets lärare var 31 procent kvinnor och av universitetets lärare med doktorsexamen var 23 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:20 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	986 292
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	900
- internationell lärarfortbildning	6 845
Summa	994 037

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 8 201 000 kronor. Vidare ingår 900 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 1 071 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Uppsala universitet erhåller ytterligare 8 201 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. Vidare bör gälla att universitet erhåller 1 428 000 kronor 2003 och 1 071 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 8 800 000 kronor för 2003 och 72 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 och, i förekommande fall, planeringsförutsättningar för fyraårsperioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:20 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	860 073	860 073	860 073
Förändring till följd av:			
Beslut	60 791	77 792	77 864
Pris- och löneomräkning	27 404	51 509	72 953
Överföring andra anslag m.m.	45 769	62 558	62 486
Summa förändring	133 964	191 859	213 303
Förslag/beräknat anslag	994 037	1 051 932	1 073 376

¹Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.21 25:21 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:21 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Uppsala universitet

Tusental kronor				
2000	Utfall	976 369	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	1 011 513	Utgifts-prognos	1 011 513
2002	Förslag	1 057 431		
2003	Beräknat	1 091 743 ¹		
2004	Beräknat	1 112 629 ¹		

¹Motsvarar 1 067 217 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Uppsala universitet enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var lägre under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 24 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:21 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	110	122	438
Medicinskt	101	138	448
Naturvetenskapligt	149	126	445

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Uppsala universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:21 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	2000
Nybörjare i forskarutbildningen	412	391	42	44
Aktiva (ht) ¹	2 465	2 298	45 %	46 %
Doktorsexamina	335	347	39 %	39 %
Licentiatexamen	100	121	35 %	47 %
Professorer ²	308	429	11 %	12 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 2 183 miljoner kronor 1999 till 2 267 miljoner kronor 2000, varav 52 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan. Inom pos-

terna för de olika vetenskapsområdena bör minst de belopp som framgår av tabellen disponeras för studiefinansiering inom forskarutbildningen.

Tabell 9.25:21 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor		
VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	2002 ANSLAG	2002 STUDIEFINANSIERING
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	309 346	80 088
Medicinskt	189 290	34 486
Naturvetenskapligt ¹	322 574	89 583
Tekniskt ¹		
SCASSS	13 315	
Ersättning för lokalhyror m.m.	222 906	
Summa	1 057 431	204 157

¹ I anslagsposten naturvetenskapligt vetenskapsområde ingår medel för teknisk forskning och forskarutbildning.

I anslagsposten *humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 10 301 000 kronor för forskarskola i ekonomi.

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 10 301 000 kronor för forskarskola i matematik och beräkningsvetenskap. Vidare ingår 995 000 kronor för en professur med inriktning mot genusforskning i ämnet fysikundervisningens didaktik.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för universitetets fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid universitetet under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Uppsala universitet erhåller ytterligare 7 211 000 kronor för forskarskolor samt 2 575 000 kronor som en förstärkning av humaniora.

Tabell 9.25:21 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	1 011 513	1 011 513	1 011 513
Förändring till följd av:			
Beslut	5 000	5 000	5 000
Pris- och löneomräkning	30 723	55 535	76 421
Överföring andra anslag m.m.	10 195	19 695	19 695
Summa förändring	45 918	80 230	101 116
Förslag/beräknat anslag	1 057 431	1 091 743	1 112 629

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.22 25:22 Lunds universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:22 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Lunds universitet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2000	1 025 520	0	
2001	Anslag	1 086 137 ¹	1 079 209
2002	Förslag	1 270 187	
2003	Beräknat	1 350 743 ²	
2004	Beräknat	1 379 303 ³	

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 6 928 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 1 318 346 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 320 918 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Lunds universitet har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 28,5 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Lunds universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförutsättning för fyraårsperioden 2005–2008. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:22 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	700	921	3 740	-
Civilingenjörsexamen och arkitektexamen	647	534	2 510	2 865

Lunds universitet har inte fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men universitetet har uppnått målet för helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Antalet helårsstudenter inom biomedicinsk utbildning visar för perioden 1997–2000 en ökning. Motsvarande tidsperiod för logopedutbildningen visar på en svag ökning. Lunds universitet har därmed fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser en ökning av antalet helårsstudenter inom de båda utbildningarna.

Lunds universitet har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 132 helårsstudenter. Inga nya studenter har antagits till trafikflygarutbildningen på grund av osäkerhet angående skolans ekonomi under 2001.

Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Lunds universitet har inte fullgjort utbildningsuppdraget för vårdhögskoleutbildningar och sjukgymnastutbildningen från Skåne läns landsting omfattande 1 388 helårsstudenter. Detta på grund av att audionomutbildningen och den biomedicinska analytikerutbildningen inte är fullt utbyggda förrän vårterminen 2002 respektive vårterminen 2003. Efter några års minskning ökar volymen av sjukgymnastutbildningen åter.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid universitetet 1 808. Andelen lärare med doktorsexamen var 74 procent 2000 mot 76 procent 1999. Av universitetets lärare var 28 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 22 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:22 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	1 245 895
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	900
- nationellt resurscentrum i fysik	1 052
- trafikflygarutbildningen	18 440
- pilotprojekt för högskolepedagogisk utbildning av lärare	3 900
Summa	1 270 187

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 11 349 000 kronor. Vidare ingår 900 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Universitetet tillförs därutöver 3 900 000 kronor som ett särskilt åtagande under perioden 2002–2004 för pilotprojekt för högskolepedagogisk utbildning av lärare. Vidare beräknas universitetet erhålla ytterligare 5 000 000 kronor för trafikflygarutbildningen. För 2002 anvisas medel för trafikflygarutbildningen från anslaget 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. Med anledning av att staten tar över huvudmannaskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Lunds universitet erhåller ytterligare 11 349 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.3. Vidare bör gälla att universitetet erhåller 2 141 000 kronor 2003 och 2 141 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildning samt 12 419 000 kronor för 2003 och 431 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna. För perioden 2003–2006 bör gälla att universitetet erhåller 5 000 000 kronor för trafikflygarutbildningen.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförut-

sättningar för fyraårsperioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:22 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	1 086 137	1 086 137	1 086 137
Förändring till följd av:			
Beslut	112 038	142 947	145 519
Pris- och löneomräkning	34 384	67 122	93 109
Överföring andra anslag m.m.	37 628	54 537	54 538
Summa förändring	184 050	264 606	293 166
Förslag/beräknat anslag	1 270 187	1 350 743	1 379 303

¹Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.23 25:23 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:23 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Lund universitet

Tusental kronor

År	Utfall	983 709	Anslags-sparande	0
2000	Utfall	983 709	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	1 018 384	Utgifts-prognos	1 018 384
2002	Förslag	1 064 538		
2003	Beräknat	1 100 601 ¹		
2004	Beräknat	1 121 899 ¹		

¹Motsvarar 1 074 324 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Lunds universitet enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var högre än under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett

att minst 20 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:23 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	98	106	371
Medicinskt	104	104	414
Naturvetenskapligt	90	89	294
Tekniskt	110	86	440

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Lunds universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:23 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	2000
Nyborjare i forskarutbildningen	475	433	39 %	42 %
Aktiva (ht) ¹	3 089	2 986	41 %	42 %
Doktorsexamina	380	357	40 %	38 %
Licentiatexamen	131	116	33 %	25 %
Professorer ²	342	444	9 %	10 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 2 496 miljoner kronor 1999 till 2 667 miljoner kronor 2000, varav 48 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan. Inom posterna för de olika vetenskapsområdena bör minst de belopp som framgår av tabellen disponeras för studiefinansiering inom forskarutbildningen.

Tabell 9.25:23 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	2002 ANSLAG	2002 STUDIEFINANSIERING
Humanistisk-	259 460	71 988
Samhällsvetenskapligt		
Medicinskt	168 990	23 572
Naturvetenskapligt	215 350	61 794
Tekniskt	183 418	56 264
Konstnärligt utvecklingsarbete	4 522	
Ersättning för lokalhyror m.m.	232 798	
Summa	1 064 538	213 618

I anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 10 301 000 kronor för forskarskola i historia.

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 10 301 000 kronor för forskarskola i mångvetenskaplig naturvetenskap.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för universitetets fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid universitetet under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Lunds universitet erhåller ytterligare 7 211 000 kronor för forskarskolor samt 2 575 000 kronor som en förstärkning av humaniora.

Tabell 9.25:23 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	1 018 384	1 018 384	1 018 384
Förändring till följd av:			
Beslut	5 200	5 200	5 200
Pris- och löneomräkning	30 954	57 517	78 815
Överföring andra anslag m.m.	10 000	19 500	19 500
Summa förändring	46 154	82 217	103 515
Förslag/beräknat anslag	1 064 538	1 100 601	1 121 899

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.24 25:24 Göteborgs universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:24 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Göteborgs universitet

Tusental kronor

2000	Utfall	975 389	Anslags- sparande	3 981
2001	Anslag	1 059 240 ¹	Utgifts- prognos	1 043 693
2002	Förslag	1 219 897		
2003	Beräknat	1 306 431 ²		
2004	Beräknat	1 345 974 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 15 547 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 1 275 075 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 289 082 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Göteborgs universitet har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 27,7 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Göteborgs universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:24 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	800	1 332	3 460	-
Grundskollärorexamen 4-9	167	137	-*	-*
Gymnasielärorexamen	240	220	-*	-*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

Göteborgs universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 för antalet helårsstudenter totalt men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Göteborgs universitet har fullgjort uppdraget inom biomedicinsk utbildning då antalet helårsstudenter för perioden 1997–2000 visar på en ökning. Motsvarande tidsperiod för logopedutbildningen visar på en minskning och uppdraget har därmed inte fullgjorts.

Göteborgs universitet har som särskilt åtgående anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 283 helårsstudenter. Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Göteborgs universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 431 helårsstudenter på uppdrag av Västra Götalands läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid universitetet var 1 397. Andelen lärare med doktorsexamen var 58 procent 2000 liksom 1999. Av universitetets lärare var 39 procent kvinnor och av universitetets lärare med doktorsexamen var 26 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:24 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	1 215 907
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	900
- nationellt resurscentrum i matematik	3 090
Summa	1 219 897

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 10 261 000 kronor. Vidare ingår 900 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 1 071 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Regeringen bedömer att den satsning som görs på utveckling av basfärdigheter inom främst

ungdomsskolan behöver kompletteras med insatser direkt riktade för utveckling av matematikundervisning för vuxna. Kunnande om hur vuxna kan intresseras, hur inlärningsmiljöer, didaktik och kompetensutvecklingsinsatser kan utformas för att vuxna kan ges möjlighet att lära sig matematik behöver utvecklas. Regeringen har beräknat 1 500 000 kronor för detta ändamål.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Göteborgs universitet erhåller ytterligare 10 261 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.3. Vidare bör gälla att universitetet erhåller 12 135 000 kronor 2003 och 11 778 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 15 838 000 kronor för 2003 och 2 228 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:24 Härledning av nivå 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	1 059 240	1 059 240	1 059 240
Förändring till följd av:			
Beslut	94 829	131 635	144 570
Pris- och löneomräkning	33 544	65 238	90 740
Överföring andra anslag m.m.	32 284	50 318	51 424
Summa förändring	160 657	247 191	286 734
Förslag/beräknat anslag	1 219 897	1 306 431	1 345 974

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.25 25:25 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:25 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Göteborgs universitet

Tusental kronor

2000	Utfall	799 136	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	827 059	Utgifts-prognos	827 059
2002	Förslag	874 584		
2003	Beräknat	906 074 ¹		
2004	Beräknat	923 410 ¹		

¹ Motsvarar 884 370 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Göteborgs universitet enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var lika stor under treårsperioden 1998–2000 som för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 28 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:25 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSORMÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	87	85	372
Medicinskt	111	157	450
Naturvetenskapligt	73	65	220

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Göteborgs universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:25 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR	
			1999	2000
Nybörjare i forskarutbildningen	307	341	53 %	54 %
Aktiva (ht) ¹	2 242	2 049	50 %	52 %
Doktorsexamina	256	282	40 %	43 %
Licentiatexamen	82	78	45 %	49 %
Professorer ²	294	344	16 %	18 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 1 830 miljoner kronor 1999 till 2 116 miljoner kronor 2000, varav 54 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan. Inom posterna för de olika vetenskapsområdena bör minst de belopp som framgår av tabellen disponeras för studiefinansiering inom forskarutbildningen.

Tabell 9.25:25 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	2002 ANSLAG	2002 STUDIEFINANSIERING
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	265 948	68 784
Medicinskt	190 667	27 185
Naturvetenskapligt	153 618	41 619
Sekretariat för genusforskning	5 677	
Konstnärligt utvecklingsarbete	7 358	
Botaniska trädgården	5 173	
Ersättning för lokalhyror m.m.	246 143	
Summa	874 584	137 588

I anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 995 000 kronor för en professur med inriktning mot genusforskning i ämnet litteraturvetenskap. Vidare ingår 10 301 000 kronor för forskarskola i språkvetenskap.

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår resurser för övertagandet av verksamhet som avser forskning inom hudallergi/haptenkemi med 4 900 000 kronor. Vidare ingår 10 301 000 kronor för forskarskola i genetik och bioinformatik.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för universitetets fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid universitetet under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Göteborgs universitet erhåller ytterligare 7 211 000 kronor för forskarskolor samt 2 575 000 kronor som en förstärkning av humaniora.

Tabell 9.25:25 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	827 059	827 059	827 059
Förändring till följd av:			
Beslut	6 434	6 434	6 434
Pris- och löneomräkning	25 196	47 186	64 522
Överföring andra anslag m.m.	15 895	25 395	25 395
Summa förändring	47 525	79 015	96 351
Förslag/beräknat anslag	874 584	906 074	923 410

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.26 25:26 Stockholms universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:26 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Stockholms universitet

Tusental kronor

2000	Utfall	671 012	Anslags-sparande	1 735
2001	Anslag	724 666 ¹	Utgifts-prognos	716 748
2002	Förslag	779 616		
2003	Beräknat	832 029 ²		
2004	Beräknat	848 208 ²		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 21 december 2000 med 7 280 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 812 556 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet. Av anslagssparandet har 1 737 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Stockholms universitet har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 4,8 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Stockholms universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:26 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	867	969	3 420	-

Stockholms universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 för antalet helårsstudenter totalt men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Stockholms universitet har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 114 helårsstudenter.

Vid Stockholms universitet finns Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) som skall anordna tolkutbildning och översättarutbildning för minst 120 studenter och konferenstolkutbildning för minst 15 studenter. TÖI har anordnat tolkutbildning och översättarutbildning omfattande 91 helårsstudenter, varav 6 helårsstudenter inom konferenstolkutbildning. TÖI har därmed inte uppfyllt sitt åtagande. Övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

År 2000 var antalet lärårsvrken (exklusive gäst- och timlärare) vid universitetet 992. Andelen lärare med doktorexamen var 75 procent 2000 liksom 1999. Av universitetets lärare var 32 procent kvinnor och av universitetets lärare med doktorexamen var 28 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:26 Resursfördelning för grundutbildning

Tusental kronor	
Takbelopp	747 541
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	900
- Tolk- och översättarinstitutet	9 897
- teckentolkning	2 423
- stöd till studenter med funktionshinder	17 418
- Nationellt resurscentrum i kemi	1 051
- studenter kostnader för deltagande i kurser i Nordens språk och litteratur	386
Summa	779 616

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 13 716 000 kronor. Vidare ingår 900 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för att bedriva social omsorgsutbildning beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Stockholms universitet erhåller ytterligare 13 716 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Resurser har beräknats för en full utbyggnad av psykologutbildningen med 12 helårsstudenter till ett belopp av 4 164 000 kronor. Därutöver har 4 000 000 kronor beräknats som en förstärkning av resurserna för stöd till studenter med funktionshinder. Vidare bör gälla att universitetet erhåller 2 016 000 kronor för 2003 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:26 Härlledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	724 666	724 666	724 666
Förändring till följd av:			
Beslut	33 393	49 125	49 125
Pris- och löneomräkning	22 699	42 352	58 531
Överföring andra anslag m.m.	-1 142	15 886	15 886
Summa förändring	54 950	107 363	123 542
Förslag/beräknat anslag	779 616	832 029	848 208

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.27 25:27 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:27 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Stockholms universitet

Tusental kronor

År	Utfall	2000	2001	2002	2003	2004
2000	Utfall	798 090	Anslags-sparande	0		
2001	Anslag	842 831	Utgifts-prognos	842 831		
2002	Förslag	887 996				
2003	Beräknat	919 472 ¹				
2004	Beräknat	936 829 ¹				

¹ Motsvarar 897 783 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Stockholms universitet enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var lika stor under treårsperioden 1998–2000 som för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 30 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:27 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	110	118	447
Naturvetenskapligt	125	92	453

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Stockholms universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:27 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	2000
Nyborjare i forskarutbildningen	257	298	53 %	48 %
Aktiva (ht) ¹	1 810	1 815	49 %	50 %
Doktorsexamina	173	195	47 %	47 %
Licentiatexamen	82	81	35 %	38 %
Professorer ²	249	286	17 %	19 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 1 286 miljoner kronor 1999 till 1 395 miljoner kronor 2000, varav 59 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan. Inom posterna för de olika vetenskapsområdena bör minst de belopp som framgår av tabellen disponeras för studiefinansiering inom forskarutbildningen.

Tabell 9.25:27 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSSOMRÅDE M.M.	2002 ANSLAG	2002 STUDIEFINANSIERING
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	320 118	78 814
Naturvetenskapligt	335 131	70 950
Internationella meteorologiska institutet	1 778	
Ersättning för lokalhyror m.m.	230 969	
Summa	887 996	149 764

I anslagsposten *humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 10 301 000 kronor för en forskarskola i språkvetenskap samt

995 000 kronor för en professur med inriktning mot genusforskning i ämnet sociologi.

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår medel för en forskarskola i genomik och bioformatik med 10 301 000 kronor, resurser för övertagande av verksamhet som avser forskning om arbetsplatsens luft med 5 300 000 kronor samt resurser för verksamhet inom arbetsmiljökemi med 3 200 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för universitetets fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid universitetet under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Stockholms universitet erhåller ytterligare 7 211 000 kronor för forskarskolor samt 2 575 000 kronor som en förstärkning av humaniora.

Tabell 9.25:27 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	842 831	842 831	842 831
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	25 670	47 646	65 003
Överföring andra anslag m.m.	19 495	28 995	28 995
Summa förändring	45 165	76 641	93 998
Förslag/beräknat anslag	887 996	919 472	936 829

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.28 25:28 Umeå universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:28 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Umeå universitet

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2000	Utfall	738 083	Anslags-sparande	3 981
2001	Anslag	795 773 ¹	Utgifts-prognos	782 333
2002	Förslag	933 387		
2003	Beräknat	988 647 ²		
2004	Beräknat	1 008 365 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 6 472 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 965 628 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 966 486 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Umeå universitet har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 30,4 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Umeå universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförutsättning för fyraårsperioden 2005–2008. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:28 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	767	631	2 390	-
Civilingenjörsexamen	60	95	400	680
Grundskolläro-examen 4-9	210	129	-*	-*
Gymnasieläroexamen	133	97	-*	-*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regeringsbrev.

För 2000 har Umeå universitet varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

Umeå universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 avseende biomedicinsk utbildning då antalet helårsstudenter för perioden 1997–2000 visar på en ökning.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Umeå universitet har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 153 helårsstudenter.

Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Umeå universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 227 helårsstudenter på uppdrag av Västerbottens läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid universitetet 1 274. Andelen lärare med doktorsexamen var 60 procent 2000 mot 61 procent 1999. Av universitetets lärare var 37 procent kvinnor och av universitetets lärare med doktorsexamen var 28 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:28 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	910 944
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	900
- lektorat i samiska och Bildmuseet	1 918
- decentraliserad utbildning	14 110
- utbildning i rymd- och miljövetenskap förlagd till Kiruna	5 515
Summa	933 387

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 6 151 000 kronor. Vidare ingår 900 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannaskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen. Vidare har takbeloppet utökats med ytterligare 2 758 000 kronor till den under 2001 gjorda satsningen avseende rymd- och miljövetenskapligt anknutna utbildningar förlagda till Kiruna. Motsvarande förstärkning föreslås även för Luleå tekniska universitet. Genom denna utbyggnad har utbildningarna byggts ut i enlighet med planeringen från föregående års budgetproposition.

Planeringsföresättningar

Som en planeringsföresättning för 2003 bör gälla att Umeå universitet erhåller ytterligare 6 151 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2. Vidare bör gälla att universitetet erhåller 714 000 kronor 2003 och 714 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjukskö-

terskeutbildningen samt 13 808 000 kronor för 2003 och 144 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningar.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsföresättningar för fyraårsperioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:28 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	795 773	795 773	795 773
Förändring till följd av:			
Beslut	77 910	98 583	99 441
Pris- och löneomräkning	25 220	48 468	67 326
Överföring andra anslag m.m.	34 484	45 823	45 825
Summa förändring	137 614	192 874	212 592
Förslag/beräknat anslag	933 387	988 647	1 008 365

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.29 25:29 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:29 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Umeå universitet

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2000	Utfall	553 759	Anslags-sparande	-1
2001	Anslag	576 946	Utgifts-prognos	576 946
2002	Förslag	611 478		
2003	Beräknat	638 314 ¹		
2004	Beräknat	650 403 ¹		

¹ Motsvarar 623 324 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Umeå universitet enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var under treårsperioden 1998–2000 högre än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 28 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:29 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	39	47	160
Medicinskt	55	77	225
Naturvetenskapligt	56	43	140

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Umeå universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:29 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	2000
Nybjörjare i forskarutbildningen	136	162	51 %	48 %
Aktiva (ht) ¹	1 108	1 069	44 %	46 %
Doktorsexamina	113	154	35 %	37 %
Licentiatexamen	32	27	38 %	56 %
Professorer ²	194	217	14 %	12 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 1 119 miljoner kronor 1999 till 1 252 miljoner kronor 2000, varav 61 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan. Inom posterna för de olika vetenskapsområdena bör minst de belopp som framgår av tabellen disponeras för studiefinansiering inom forskarutbildningen.

Tabell 9.25:29 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor		
VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	2002 ANSLAG	2002 STUDIEFINANSIERING
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	181 541	37 877
Medicinskt	173 370	18 837
Naturvetenskapligt	156 089	32 836
Konstnärligt utvecklingsarbete	875	
Ersättning för lokalhyror m.m.	99 603	
Summa	611 478	89 550

I anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 20 602 000 kronor för forskarskolor i genusvetenskap och i pedagogiskt arbete.

I anslagsposten *Medicinskt* vetenskapsområde ingår 1 548 000 kronor för en professur med inriktning mot genusforskning i ämnet folkhälsovetenskap.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för universitetets fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid universitetet under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Umeå universitet erhåller ytterligare 4 120 000 kronor för forskarskolor, 2 575 000 kronor som en förstärkning av humaniora samt 5 151 000 kronor till forskning inom ramen för samarbetet Kiruna rymd- och miljöcampus.

Tabell 9.25:29 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	576 946	576 946	576 946
Förändring till följd av:			
Beslut	5 317	5 317	5 317
Pris- och löneomräkning	17 667	33 003	45 092
Överföring andra anslag m.m.	11 548	23 048	23 048
Summa förändring	34 532	61 368	73 457
Förslag/beräknat anslag	611 478	638 314	650 403

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.30 25:30 Linköpings universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:30 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Linköpings universitet

Tusental kronor

2000	Utfall	722 560	Anslags- sparande	0
2001	Anslag	788 230 ¹	Utgifts- prognos	782 099
2002	Förslag	944 429		
2003	Beräknat	1 011 448 ²		
2004	Beräknat	1 034 907 ³		

¹Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 6 131 000 kronor (NT-svux).

²Motsvarar 987 822 tkr i 2002 års prisnivå.

³Motsvarar 991 708 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Linköpings universitet har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 6,5 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Linköpings universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförutsättning för fyraårsperioden 2005–2008. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:30 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	367	467	1 780	-
Civilingenjörsexamen	567	465	2 340	2 995
Grundskolläraryxamen 4-9	147	88	-*	-*
Gymnasieläraryxamen	90	66	-*	-*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

Linköpings universitet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 såväl för antalet helårsstu-

denter totalt som för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Universitetet har uppnått målet att 2000 bedriva slöjdutbildning i samma omfattning som 1999.

Linköpings universitet har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 185 helårsstudenter. Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Linköpings universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 218 helårsstudenter på uppdrag av Östergötlands läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid universitetet 1 131. Andelen lärare med doktorsexamen var 59 procent 2000. Av universitetets lärare var 43 procent kvinnor och av universitetets lärare med doktorsexamen var 26 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:30 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	942 029
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	900
- humanistiskt förnyelseprojekt (NYING)	1 500
Summa	944 429

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 4 598 000 kronor. Vidare ingår 900 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Universitetet tillförs också 1 500 000 kronor som ett särskilt åtagande under perioden 2002–2004 för ett humanistiskt förnyelseprojekt (NYING). Med anledning av att staten tar över huvudmannaskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 1 713 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Linköpings universitet erhåller ytterligare 4 598 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 3 997 000 kronor 2003 och 3 426 000 kronor för 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 10 470 000 kronor för 2003 och 460 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförutsättningar för fyraårsperioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:30 Härledning av nivån 2002–2004*Tusental kronor*

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	788 230	788 230	788 230
Förändring till följd av:			
Beslut	82 208	98 989	101 162
Pris- och löneomräkning	26 110	50 214	69 787
Överföring andra anslag m.m.	47 881	74 015	75 728
Summa förändring	156 199	223 218	246 677
Förslag/beräknat anslag	944 429	1 011 448	1 034 907

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.31 25:31 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:31 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Linköpings universitet*Tusental kronor*

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2000	Utfall	360 441	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	391 052	Utgifts-prognos	391 052
2002	Förslag	420 780		
2003	Beräknat	442 973 ¹		
2004	Beräknat	451 471 ¹		

¹ Motsvarar 432 626 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Linköpings universitet enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var högre under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 26 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:31 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSORMÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	31	30	108
Medicinskt	42	41	175
Tekniskt	89	57	297

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Linköpings universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:31 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	ANDEL KVINNOR 2000
Nybjörjare i forskarutbildningen	232	210	37%	44%
Aktiva (ht) ¹	1 227	1 208	37 %	40 %
Doktorsexamina	139	116	29 %	35 %
Licentiatexamina	86	63	21 %	33 %
Professorer ²	177	209	12 %	12%

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 1 042 miljoner kronor 1999 till 1 111 miljoner kronor 2000, varav 43 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:31 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSSOMRÅDE M.M.	2002	
	ANSLAG	STUDIEFINANSIERING
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	97 594	20 721
Medicinskt	88 022	8 012
Tekniskt	136 173	39 337
Ersättning för lokalhyror m.m.	98 991	
Summa	420 780	68 070

I anslagsposten *humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 20 602 000 kronor för forskarskolor i grundläggande datavetenskap samt teknisk och naturvetenskaplig didaktik.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för universitetets fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid universitetet under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Linköpings universitet erhåller ytterligare 7 211 000 kronor för forskarskolor, 2 575 000 kronor som en förstärkning av humaniora samt 2 060 000 kronor till teknisk forskning vid Campus Norrköping.

Tabell 9.25:31 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	391 052	391 052	391 052
Förändring till följd av:			
Beslut	7 656	7 656	7 656
Pris- och löneomräkning	12 072	22 765	31 263
Överföring andra anslag m.m.	10 000	21 500	21 500
Summa förändring	29 728	51 921	60 419
Förslag/beräknat anslag	420 780	442 973	451 471

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.32 25:32 Karolinska institutet: Grundutbildning

Tabell 9.25:32 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Karolinska institutet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	259 942	0	
2001	Anslag	276 092	276 092
2002	Förslag	473 079	
2003	Beräknat	531 387 ¹	
2004	Beräknat	562 299 ²	

¹ Motsvarar 518 840 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 538 607 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för Karolinska institutet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Karolinska institutet har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande en miljon kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För treårsperioden 2000–2002 har regeringen inte fastställt några examinationsmål vid Karolinska institutet.

Karolinska institutet har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 för antalet helårsstudenter totalt.

I enlighet med det av regeringen angivna målet har antalet helårsstudenter under perioden 1997–2000 ökat inom logopedutbildningen.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Karolinska institutet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 3 194 helårsstudenter på uppdrag av Stockholms läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid Karolinska institutet 735. Andelen lärare med doktorsexamen var oförändrat 70 procent 2000 jämfört med 1999. Av Karolinska institutets lärare var 48 procent kvinnor och av Karolinska institutets lärare med doktorsexamen var 31 procent kvinnor.

*Resursfördelning 2002***Tabell 9.25:32 Resursfördelning för grundutbildningen**

Tusental kronor	
Takbelopp	416 214
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	351
- tandvårdscentral	54 616
- prov efter läkares allmäntjänstgöring	1 898
Summa	473 079

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 146 000 kronor. Vidare ingår 351 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 17 560 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Resurser har beräknats för Karolinska institutets åtagande att bedriva sjuksköterskeutbildning på Gotland under anslaget 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Karolinska institutet erhåller ytterligare 146 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2. Vidare bör gälla att Karolinska institutet erhåller 24 270 000 kronor 2003 och 18 417 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 16 392 000 kronor för 2003 och 1 351 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningar.

Tabell 9.25:32 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	276 092	276 092	276 092
Förändring till följd av:			
Beslut	125 724	108 037	105 829
Pris- och löneomräkning	8 795	21 439	32 584
Överföring andra anslag m.m.	62 468	125 819	147 794
Summa förändring	196 987	255 295	286 207
Förslag/beräknat anslag	473 079	531 387	562 299

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.33 25:33 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:33 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Karolinska institutet

Tusental kronor				
2000	Utfall	624 371	Anslags- sparande	0
2001	Anslag	641 421	Utgifts- prognos	641 421
2002	Förslag	689 735		
2003	Beräknat	711 536 ¹		
2004	Beräknat	724 870 ¹		

¹ Motsvarar 694 886 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Karolinska institutet enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var högre under treårsperioden 1998–2000 än under treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 27 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:33 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Medicinskt	246	275	1 006

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Karolinska institutet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:33 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	2000
Nybörjare i forskarutbildningen	262	405	67 %	61 %
Aktiva (ht) ¹	1 769	1 805	59 %	61 %
Doktorsexamina	256	250	48 %	52 %
Licentiatexamen	51	58	71 %	72 %
Professorer ²	220	252	12 %	15 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid Karolinska institutet från 2 062 miljoner kronor 1999 till 2 232 miljoner kronor 2000, varav 46 procent avser Karolinska institutets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:33 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	2002 ANSLAG	2002 STUDIEFINANSIERING
Medicinskt	438 790	51 239
Ersättning för lokalhyror m.m.	250 945	
Summa	689 735	51 239

I anslagsposten *Medicinskt* vetenskapsområde ingår 9 591 000 kronor för studiefinansiering i forskarutbildningen för doktorander som undervisar och handleder vid Södertörns högskola samt resurser för övertagande av verksamhet som avser toxikologisk och lungmedicinsk forskning med 12 500 000 kronor, varav 6 900 000 kronor för toxikologisk forskning och 5 600 000 kronor för lungmedicinsk forskning. Vidare ingår medel för en forskarskola i vård och omsorg med 10 301 000 kronor samt 8 000 000 kronor för drift och utveckling av det svenska

tvillingregistret (STR). Från anslaget förs 6 643 000 kronor för Centrum för idrottsforskning till anslaget 25:64 Idrottshögskolan i Stockholm.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för Karolinska institutets fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid Karolinska institutet under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Karolinska institutet erhåller ytterligare 5 151 000 kronor för forskarskolan.

Tabell 9.25:33 Härledning av nivån 2002–2004

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	641 421	641 421	641 421
Förändring till följd av:			
Beslut	10 000	10 000	10 000
Pris- och löneomräkning	19 457	36 258	49 592
Överföring andra anslag m.m.	18 857	23 857	23 857
Summa förändring	48 314	70 115	83 449
Förslag/beräknat anslag	689 735	711 536	724 870

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.34 25:34 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:34 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan

		Tusental kronor	
2000	Utfall	680 940	Anslags-sparande 56 396
2001	Anslag	804 754 ¹	Utgifts-prognos 737 824
2002	Förslag	823 050	
2003	Beräknat	870 683 ²	
2004	Beräknat	886 774 ²	

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 21 december 2000 med 23 172 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 850 278 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för Kungl. Tekniska högskolan.

Av anslagssparandet har 5 344 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kungl. Tekniska högskolan har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. För budgetåret avräknade Kungl. Tekniska högskolan 9,5 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer och redovisade ett anslagssparande om 44,1 miljoner kronor.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Kungl. Tekniska högskolan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförutsättning för fyraårsperioden 2005–2008. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:34 Examinationsmål för grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Civilingenjörsexamen och arkitektexamen	1 200	1 275	5 230	5 310

Kungl. Tekniska högskolan har inte fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Kungl. Tekniska högskolan har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 420 helårsstudenter.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid Kungl. Tekniska högskolan 701. Andelen lärare med doktorsexamen var 70 procent år 2000 mot 71 procent 1999. Av Kungl. Tekniska högskolans lärare var 13 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 11 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:34 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	822 699
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	351
Summa	823 050

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 445 000 kronor. Vidare ingår 351 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Anslaget har minskats med 20 194 000 kronor, motsvarande 300 helårsstudenter, se avsnitt 7.2.3.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Kungl. Tekniska högskolan erhåller ytterligare 445 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:34 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	804 754	804 754	804 754
Förändring till följd av:			
Beslut	440	885	885
Pris- och löneomräkning	26 849	47 781	63 872
Överföring andra anslag m.m.	-8 993	17 263	17 263
Summa förändring	18 296	65 929	82 020
Förslag/beräknat anslag	823 050	870 683	886 774

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.35 25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:35 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan

Tusental kronor

År	Utfall	527 383	Anslags-sparande	0
2000	Utfall	527 383	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	559 400	Utgifts-prognos	559 400
2002	Förslag	581 388		
2003	Beräknat	600 693 ¹		
2004	Beräknat	611 681 ¹		

¹ Motsvarar 586 539 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Kungl. Tekniska högskolan enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var högre under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 13 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:35 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Tekniskt	244	229	828

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Kungl. Tekniska högskolan redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:35 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	ANDEL KVINNOR 2000
Nybörjare i forskarutbildningen	328	267	24 %	24 %
Aktiva (ht) ¹	1 707	1 654	24 %	24 %
Doktorsexamina	163	171	19 %	21 %
Licentiatexamina	165	200	22 %	28 %
Professorer ²	196	182	5 %	6 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid Kungl. Tekniska högskolan från 1 500 miljoner kronor 1999 till 1 590 miljoner kronor 2000, varav 38 procent avser Kungl. Tekniska högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:35 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	2002 ANSLAG	2002 STUDIEFINANSIERING
Tekniskt	362 225	75 577
Ersättning för lokalhyror m.m.	219 163	
Summa	581 388	75 577

I anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde ingår 10 301 000 kronor för en forskarskola i telekommunikation.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för Kungl. Tekniska högskolans fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid lärosätet under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Kungl. Tekniska högskolan erhåller ytterligare 5 151 000 kronor för forskarskolan.

Tabell 9.25:35 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	559 400	559 400	559 400
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	16 988	31 293	42 281
Överföring andra anslag m.m.	5 000	10 000	10 000
Summa förändring	21 988	41 293	52 281
Förslag/beräknat anslag	581 388	600 693	611 681

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.36 25:36 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:36 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Luleå tekniska universitet

Tusental kronor

År	Typ	Belopp	Notering
2000	Utfall	398 973	Anslags-sparande 0
2001	Anslag	437 315 ¹	Utgifts-prognos 402 637
2002	Förslag	515 000	
2003	Beräknat	545 776 ²	
2004	Beräknat	556 182 ²	

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 21 december 2000 med 6 649 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 532 881 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Luleå tekniska universitet har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 7,1 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Luleå tekniska universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförutsättning för fyraårsperioden 2005–2008. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:36 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004	PLANERAT 2005–2008
Magisterexamen med ämnesdjup	112	128	410	-
Civilingenjörsexamen	367	290	1 645	1 930
Grundskolläro-examen 4-9	63	28	.*	.*
Gymnasieläro-examen	-	17	.*	.*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regeringsbrev.

För 2000 har Luleå tekniska universitet varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Luleå tekniska universitet har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 162 helårsstudenter. Övriga särskilda åtaganden har fullgjorts, med undantag av lärarutbildning med inriktning mot tornedalsfinska och samiska. Inom den decentraliserade utbildningen har antalet helårsstudenter varit lägre än vad som anges i det särskilda åtagandet avseende denna utbildning.

Luleå tekniska universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 597 helårsstudenter på uppdrag av Norrbottens läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid universitetet 540. Andelen lärare med doktorsexamen var 51 procent 2000 mot 48 procent 1999. Av universitetets lärare var 30 procent kvinnor och av universitetets lärare med doktorsexamen var 16 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:36 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	490 502
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	351
- decentraliserad utbildning	16 966
- utbildning i rymd- och miljövetenskap förlagd till Kiruna	5 515
- övriga åtaganden	1 666
Summa	515 000

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 2 334 000 kronor. Vidare ingår 351 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen. Vidare har takbeloppet utökats med ytterligare 2 758 000 kronor till den under 2001 gjorda satsningen avseende rymd- och miljövetenskapligt anknutna utbildningar förlagda till Kiruna. Motsvarande förstärkning föreslås även för Umeå universitet. Genom denna utbyggnad har utbildningarna byggts ut i enlighet med planeringen från föregående års budgetproposition.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Luleå tekniska universitet erhåller ytterligare 2 334 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare bör gälla att universitetet erhåller 4 928 000 kronor för 2003 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningar.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförutsättningar för fyraårsperioden 2005–2008 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:36 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	437 315	437 315	437 315
Förändring till följd av:			
Beslut	45 377	47 711	47 711
Pris- och löneomräkning	14 338	27 442	37 848
Överföring andra anslag m.m.	17 970	33 308	33 308
Summa förändring	77 685	108 461	118 867
Förslag/beräknat anslag	515 000	545 776	556 182

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.37 25:37 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:37 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Luleå tekniska universitet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2000	184 019	0	
2001	Anslag	199 590	199 590
2002	Förslag	214 819	
2003	Beräknat	230 533 ¹	
2004	Beräknat	234 933 ¹	

¹ Motsvarar 225 120 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Luleå tekniska universitet enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var högre under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 15 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:37 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	1	13	14
Tekniskt	62	44	250

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Luleå tekniska universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:37 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	ANDEL KVINNOR 2000
Nyborjare i forskarutbildningen	87	83	28 %	39 %
Aktiva (ht) ¹	410	380	30 %	31 %
Doktorsexamina	42	40	31 %	25 %
Licentiatexamina	65	61	23 %	34 %
Professorer ²	49	62	4 %	3 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 420 miljoner kronor 1999 till 441 miljoner kronor 2000, varav 44 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:37 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	2002 ANSLAG	2002 STUDIEFINANSIERING
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	19 929	2 549
Tekniskt	148 982	20 014
Konstnärligt utvecklingsarbete	900	
Ersättning för lokalhyror m.m.	45 008	
Summa	214 819	22 563

I anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde ingår 1 548 000 kronor för en professur med inriktning mot genusforskning i ämnet människa-maskin samt 10 301 000 kronor för forskarskola i rymdteknik.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för universitetets fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid universitetet under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Luleå tekniska universitet erhåller ytterligare 2 060 000 kronor som förstärkning av humaniora, 3 090 000 kronor för gruvteknisk forskning samt 5 151 000 kronor till forskning inom ramen för samarbetet inom Kiruna rymd- och miljöcampus.

Tabell 9.25:37 Härledning av nivån 2002–2004

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	199 590	199 590	199 590
Förändring till följd av:			
Beslut	2 523	2 523	2 523
Pris- och löneomräkning	6 158	11 872	16 272
Överföring andra anslag m.m.	6 548	16 548	16 548
Summa förändring	15 229	30 943	35 343
Förslag/beräknat anslag	214 819	230 533	234 933

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.38 25:38 Karlstads universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:38 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Karlstads universitet

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	288 171		32 696
2001	Anslag	340 190 ¹	302 711
2002	Förslag	394 694	
2003	Beräknat	422 391 ²	
2004	Beräknat	433 242 ³	

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 8 531 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 412 301 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 414 873 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Av anslagssparandet har 2 401 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Karlstads universitet har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 32,3 miljoner kronor.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Karlstads universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:38 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	87	186	620	-
Grundskolläraryrkesexamen 4-9	167	104	_*	_*
Gymnasieläraryrkesexamen	103	77	_*	_*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

För 2000 har Karlstads universitet varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Målet att öka antalet helårsstudenter under 2000 i förhållande till de två föregående treårsperioderna har uppnåtts inom naturvetenskap och teknik. Under 2000 minskade gymnasieläraryrkesutbildningen något.

Målet att öka antalet helårsstudenter under 2000 i förhållande till de två föregående treårsperioderna inom grundskolläraryrkesutbildningen med inriktning mot årskurserna 4–9 har inte uppnåtts.

Målet att minska antalet helårsstudenter inom grundskolläraryrkesutbildningen årskurserna 1–7, med inriktning mot svenska-samhällsorientering under 2000 i förhållande till de två föregående treårsperioderna har uppnåtts.

Karlstads universitet har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudie-

stöd (NT-svux) omfattande 161 helårsstudenter. Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Karlstads universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 493 helårsstudenter på uppdrag av Värmlands läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid universitetet 412. Andelen lärare med doktorsexamen var 42 procent 2000 liksom 1999. Av universitetets lärare var 39 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 25 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:38 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	394 343
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	351
Summa	394 694

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 3 675 000 kronor. Vidare ingår 351 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen. I takbeloppet ingår också 22 743 000 kronor för musikutbildning vid Ingesundskole Musikhögskola, som tidigare anvisats under anslaget 25:72 Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.

Anslaget har minskats med 20 194 000 kronor motsvarande 300 helårsstudenter, se avsnitt 7.2.3.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Karlstads universitet erhåller ytterligare 3 675 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2. Vidare bör gälla att universitetet erhåller 2 141 000 kronor 2003 och 2 141 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 4 647 000 kronor

för 2003 och 431 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:38 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	340 190	340 190	340 190
Förändring till följd av:			
Beslut	33 121	43 588	46 160
Pris- och löneomräkning	10 939	21 170	29 449
Överföring andra anslag m.m.	10 444	17 443	17 443
Summa förändring	54 504	82 201	93 052
Förslag/beräknat anslag	394 694	422 391	433 242

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.39 25:39 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:39 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Karlstads universitet

Tusental kronor

År	Utfall	75 405	Anslags-sparande	0
2000	Utfall	75 405	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	97 246	Utgifts-prognos	97 246
2002	Förslag	123 673		
2003	Beräknat	137 249 ¹		
2004	Beräknat	139 908 ¹		

¹ Motsvarar 133 974 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har inga examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Karlstads universitet.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var högre under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 24 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:39 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	-	0	30
Tekniskt	-	0	20

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Karlstads universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:39 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	ANDEL KVINNOR 2000
Nyborjare i forskarutbildningen	68	45	59 %	49 %
Aktiva (ht) ¹	62	99	58 %	56 %
Doktorsexamina	2	5	0 %	40 %
Licentiatexamen	-	-	-	-
Professorer ²	18	30	16 %	16 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstudenter som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 119 miljoner kronor 1999 till 154 miljoner kronor 2000, varav 52 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:39 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	Anslag 2002
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	54 724
Tekniskt	53 949
Övriga forskningsmedel	15 000
Summa	123 673

I anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 6 000 000 kronor som förstärkning för forskning och forskarutbildning.

I anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde ingår 13 000 000 kronor som förstärkning för forskning och forskarutbildning.

I anslagsposten *Övriga forskningsmedel* ingår 2 000 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

För fyraårsperioden 2001–2004 har examinationsmål för forskarutbildningen fastställt enligt tabell Examinationsmål för forskarutbildningen. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Karlstads universitet erhåller ytterligare 10 301 000 kronor för forskning och forskarutbildning.

Tabell 9.25:39 Härlledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	97 246	97 246	97 246
Förändring till följd av:			
Beslut	2 500	2 500	2 500
Pris- och löneomräkning	3 927	7 503	10 162
Överföring andra anslag m.m.	20 000	30 000	30 000
Summa förändring	26 427	40 003	42 662
Förslag/beräknat anslag	123 673	137 249	139 908

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.40 25:40 Växjö universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:40 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Växjö universitet

Tusental kronor

År	Utfall	239 479	Anslags-sparande	29 172
2000	Utfall	239 479	Anslags-sparande	29 172
2001	Anslag	295 088 ¹	Utgifts-prognos	268 596
2002	Förslag	352 712		
2003	Beräknat	387 518 ²		
2004	Beräknat	396 215 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 21 december 2000 med 8 173 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 378 433 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 379 719 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Av anslagssparandet har 3 914 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Växjö universitet har under budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 28,7 miljoner kronor.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställt för vissa examina vid Växjö universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:40 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	150	174	780	-
Grundskolläraryr-examen 4-9	103	71	.*	.*
Gymnasieläraryr-examen	65	88	.*	.*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

För 2000 har Växjö universitet varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Målet att öka antalet helårsstudenter under 2000 i förhållande till ett snitt på de två föregående treårsperioderna har uppnåtts inom såväl de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena som grundskolläraryrutbildningen med inriktning mot undervisning i årskurserna 4–9 och gymnasieläraryrutbildningen.

Växjö universitet har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 114 helårsstudenter.

Växjö universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 624 helårsstudenter på uppdrag av Kronobergs läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid universitetet 293. Andelen lärare med doktorsexamen var 37 procent 2000 mot 35 procent 1999. Av universitetets lä-

rare var 33 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 24 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:40 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	352 560
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
Summa	352 712

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 3 745 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Växjö universitet erhåller ytterligare 3 745 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2. Vidare bör gälla att universitetet erhåller 1 071 000 kronor 2003 och 1 071 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 13 762 000 kronor för 2003 och 216 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:40 Härledning av nivån 2002–2004

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	295 088	295 088	295 088
Förändring till följd av:			
Beslut	41 063	51 641	52 928
Pris- och löneomräkning	9 582	18 808	26 219
Överföring andra anslag m.m.	6 979	21 981	21 980
Summa förändring	57 624	92 430	101 127
Förslag/beräknat anslag	352 712	387 518	396 215

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.41 25:41 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:41 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Växjö universitet

Tusental kronor				
2000	Utfall	75 518	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	97 361	Utgifts-prognos	97 361
2002	Förslag	124 606		
2003	Beräknat	138 135 ¹		
2004	Beräknat	140 877 ¹		

¹ Motsvarar 134 907 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har inga examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Växjö universitet.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var lägre under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 27 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:41 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	-	0	30

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Växjö universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:41 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	ANDEL KVINNOR 2000
Nybjörjare i forskarutbildningen	74	42	42%	45%
Aktiva (ht) ¹	74	105	42 %	44 %
Doktorsexamina	-	-	-	-
Licentiatexamen	1	-	0 %	-
Professorer ²	18	25	16 %	20%

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 61 miljoner kronor 1999 till 106 miljoner kronor 2000, varav 71 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:41 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	2002 Anslag
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	80 315
Övriga forskningsmedel	44 291
Summa	124 606

I anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 13 000 000 kronor som förstärkning för forskning och forskarutbildning.

I anslagsposten *Övriga forskningsmedel* ingår 8 000 000 kronor som förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

För fyraårsperioden 2001–2004 har examinationsmål för forskarutbildningen fastställt enligt tabell Examinationsmål för forskarutbildningen.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Växjö universitet erhåller ytterligare 10 301 000 kronor för forskning och forskarutbildning.

Tabell 9.25:41 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	97 361	97 361	97 361
Förändring till följd av:			
Beslut	3 314	3 314	3 314
Pris- och löneomräkning	3 931	7 460	10 202
Överföring andra anslag m.m.	20 000	30 000	30 000
Summa förändring	27 245	40 774	43 516
Förslag/beräknat anslag	124 606	138 135	140 877

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.42 25:42 Örebro universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:42 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Örebro universitet

Tusental kronor	2000	Utfall	318 823	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	349 346 ¹	Utgifts-prognos	340 917	
2002	Förslag	451 121			
2003	Beräknat	487 968 ²			
2004	Beräknat	502 505 ³			

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 8 429 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 476 494 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 481 065 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Örebro universitet har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 105 000 kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Örebro universitet. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet

för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:42 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	180	95	480	-
Grundskolläraexamen 4-9	63	44	-*	-*
Gymnasieläraexamen	28	33	-*	-*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

För 2000 har Örebro universitet varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Målet att minska antalet helårsstudenter inom grundskollärautbildningen årskurserna 1–7 med inriktning mot svenska-samhällsorientering under 2000 i förhållande till de två föregående treårsperioderna har uppnåtts godtagbart med hänsyn till den grupp som utbildas varje år.

Örebro universitet har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 98 helårsstudenter.

Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Örebro universitet har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 013 helårsstudenter på uppdrag av Örebro läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid universitetet 346. Andelen lärare med doktorsexamen var 36 procent 2000 mot 39 procent 1999. Av universitetets lärare var 42 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 29 procent kvinnor.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:42 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	444 294
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
- lokalisering av verksamhet till Grythyttan	3 073
- nätverksadministration och utveckling av skolarutbildning	270
- övriga åtaganden	3 332
Summa	451 121

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 3 594 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 4 283 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Örebro universitet erhåller ytterligare 3 594 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare bör gälla att universitetet erhåller 5 711 000 kronor 2003 och 4 283 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 8 327 000 kronor för 2003 och 288 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:42 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	349 346	349 346	349 346
Förändring till följd av:			
Beslut	66 971	72 305	72 593
Pris- och löneomräkning	11 215	22 829	32 795
Överföring andra anslag m.m.	23 589	43 488	47 771
Summa förändring	101 775	138 622	153 159
Förslag/beräknat anslag	451 121	487 968	502 505

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.43 25:43 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:43 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Örebro universitet

Tusental kronor

År	Utfall	2000	Anslags-sparande	0
2000	Utfall	75 630	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	97 476	Utgifts-prognos	97 476
2002	Förslag	136 160		
2003	Beräknat	149 920 ¹		
2004	Beräknat	153 038 ¹		

¹ Motsvarar 146 461 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har inga examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Örebro universitet.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var lägre under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 24 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:43 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSORMÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	-	0	40

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Örebro universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:43 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	2000
Nyborjare i forskarutbildningen	75	43	43 %	47 %
Aktiva (ht) ¹	75	107	43 %	44 %
Doktorsexamina	-	4	-	25 %
Licentiatexamen	-	-	-	-
Professorer ²	21	22	12 %	13 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid universitetet från 105 miljoner kronor 1999 till 142 miljoner kronor 2000, varav 55 procent avser universitetets anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:43 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSORMÅDE M.M.	2002 ANSLAG
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	78 286
Övriga forskningsmedel	57 874
Summa	136 160

I anslagsposten *humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 13 000 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

I anslagsposten *Övriga forskningsmedel* ingår 13 000 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

För fyraårsperioden 2001–2004 har examinationsmål för forskarutbildningen fastställts enligt tabell Examinationsmål för forskarutbildningen.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Örebro universitet erhåller ytterligare 10 301 000 kronor för forskning och forskarbildning.

Tabell 9.25:43 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	97 476	97 476	97 476
Förändring till följd av:			
Beslut	14 750	14 750	14 750
Pris- och löneomräkning	3 934	7 694	10 812
Överföring andra anslag m.m.	20 000	30 000	30 000
Summa förändring	38 684	52 444	55 562
Förslag/beräknat anslag	136 160	149 920	153 038

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.44 25:44 Mitthögskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:44 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Mitthögskolan

Tusental kronor				
2000	Utfall	368 288	Anslags-sparande	76 631
2001	Anslag	477 412 ¹	Utgifts-prognos	355 546
2002	Förslag	501 251		
2003	Beräknat	532 913 ²		
2004	Beräknat	543 135 ²		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 9 654 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 520 405 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 34 592 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Mitthögskolan har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbellopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 76,6 miljoner kronor.

Riksrevisionsverket (RRV) invänder mot att årsredovisningen inte ger en rättvisande bild av

Mitthögskolans ekonomiska ställning då ca 20 miljoner kronor har redovisats som ett förskott från uppdragsgivare trots att betalning ej erhållits.

Vidare har RRV synpunkter på att de uppgifter som lämnas till regeringen i årsredovisningen inte överensstämmer med högskolans egen redovisning eller med de uppgifter som högskolan redovisat mot riksredovisningen vid Ekonomistyrningsverket (ESV). RRV ser också allvarligt på högskolans ekonomiska situation.

Regeringen betonar vikten av att redovisningen som lämnas till regeringen och ESV skall överensstämma med högskolans egen redovisning samt att övriga uppgifter redovisas på ett korrekt sätt.

Regeringen ser allvarligt på högskolans ekonomiska situation och noterar att Mitthögskolan är medveten om det bekymmersamma läget både när det gäller utvecklingen av resultatet för grundutbildningen och det medföljande problemet vad gäller likviditeten.

Med hänvisning till Mitthögskolans yttrande vidtar regeringen tills vidare ingen åtgärd, men kommer noga att följa högskolans påbörjade åtgärder för att förbättra ekonomistyrning och resultatutveckling.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Mitthögskolan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:44 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001-2004	PLANERAT 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	367	136	600	-
Grundskolläraryxamen 4-9	40	13	.*	.*
Gymnasieläraryxamen	-	8	.*	.*

* Mål för den nya läraryxamen kommer att fastställas i regleringsbrev.

För 2000 har Mitthögskolan varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Mitthögskolan har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 208 helårsstudenter. Högskolan har också som särskilt åtagande att anordna decentraliserad utbildning motsvarande minst 60 helårsstudenter. Antalet helårsstudenter i denna utbildning har endast varit 7.

Mitthögskolan har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 815 helårsstudenter på uppdrag dels av Jämtlands läns landsting, dels av Västernorrlands läns landsting.

Högskoleverket har under året genomfört en bedömning av Mitthögskolans begäran att tilldelas benämningen universitet. Rekommendationerna resulterade i ett regeringsbeslut med innebörden att Mitthögskolan tilldelades Naturvetenskapligt vetenskapsområde.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 459. Andelen lärare med doktorsexamen var 29 procent 2000 mot 24 procent 1999. Av högskolans lärare var 37 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 20 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 14 år 2000 jämfört med 7 årsverken för 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 144 miljoner kronor 1999 till 196 miljoner kronor 2000, varav 40 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:44 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	493 743
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	351
- decentraliserad utbildning	5 491
- övrigt åtagande	1 666
Summa	501 251

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 2 842 000 kronor. Vidare ingår 351 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom

takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Anslaget har minskats med 60 582 000 kronor motsvarande 900 helårsstudenter, se avsnitt 7.2.3.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Mitthögskolan erhåller ytterligare 2 842 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik.

Vidare bör gälla att högskolan erhåller 9 168 000 kronor för 2003 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:44 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	477 412	477 412	477 412
Förändring till följd av:			
Beslut	59 801	69 073	69 073
Pris- och löneomräkning	12 584	28 070	38 292
Överföring andra anslag m.m.	-48 546	-41 642	-41 642
Summa förändring	23 839	55 501	65 723
Förslag/beräknat anslag	501 251	532 913	543 135

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.45 25:45 Mitthögskolan: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:45 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Mitthögskolan

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2000	75 118	0	
2001	Anslag	86 761	86 761
2002	Förslag	107 772	
2003	Beräknat	115 588 ¹	
2004	Beräknat	117 752 ¹	

¹ Motsvarar 112 923 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Mitthögskolan tilldelades vetenskapsområdet naturvetenskap fr.o.m. den 1 januari 2001. För treårsperioden 2000–2002 har därför inte något examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Mitthögskolan.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var 14 procent såväl 1999 som 2000. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 18 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 144 miljoner kronor 1999 till 196 miljoner kronor 2000, varav 40 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:45 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor	
VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	ANSLAG 2002
Naturvetenskapligt	39 089
Övriga forskningsmedel	68 683
Summa	107 772

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 10 500 000 kronor som en förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för högskolans fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål sådana mål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Mitthögskolan erhåller ytterligare 5 151 000 kronor för forskning och forskarutbildning.

Tabell 9.25:45 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	86 761	86 761	86 761
Förändring till följd av:			
Beslut	7 900	7 900	7 900
Pris- och löneomräkning	3 111	5 927	8 091
Överföring andra anslag m.m.	10 000	15 000	15 000
Summa förändring	21 011	28 827	30 991
Förslag/beräknat anslag	107 772	115 588	117 752

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.46 25:46 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:46 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Blekinge tekniska högskola

Tusental kronor				
2000	Utfall	149 675	Anslags-sparande	13 439
2001	Anslag	187 386 ¹	Utgifts-prognos	147 032
2002	Förslag	223 878		
2003	Beräknat	245 255 ²		
2004	Beräknat	249 677 ²		

¹ Anslaget benämndes t.o.m. den 12 oktober 2000 Högskolan Karlskrona/Ronneby. Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 11 653 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 240 012 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Med anledning av regeringens beslut den 12 oktober 2000 om att Högskolan i Karlskrona/Ronneby fr.o.m. den 13 oktober 2000 skall ha namnet Blekinge tekniska högskola, föreslår regeringen att anslagsposten 25:46 Högskolan i Karlskrona/Ronneby: Grundutbildning och anslagsposten 25:47 Högskolan i Karlskrona/Ronneby: Forskning och forskarutbildning byter namn till 25:46 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning och 25:47 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning. Regeringen har ändrat bilaga 1 till Högskoleförordningen (1993:100) i enlighet härmed.

Blekinge tekniska högskola har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. För budgetåret avräknade högskolan 8,2 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer och redovisade ett anslags-sparande om 5,5 miljoner kronor.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Blekinge tekniska högskola. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:46 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	50	90	430	-

Blekinge tekniska högskola har inte fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men högskolan har uppnått målet för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Antalet studenter inom naturvetenskap och teknik visar på en fortsatt stadig ökning.

Blekinge tekniska högskola har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 126 helårsstudenter.

Blekinge tekniska högskola har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 508 helårsstudenter på uppdrag av Blekinge läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 164. Andelen lärare med doktorsexamen var 44 procent 2000 mot 37 procent 1999. Av högskolans lärare var 35 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 24 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 23 år 2000 jämfört med 17 årsverken för 1999.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:46 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	222 060
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
- övrigt åtagande	1 666
Summa	223 878

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 834 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Anslaget har minskats med 16 828 000 kronor motsvarande 250 helårsstudenter, se avsnitt 7.2.3.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Blekinge tekniska högskola erhåller ytterligare 834 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 4 587 000 kronor för 2003 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:46 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	187 386	187 386	187 386
Förändring till följd av:			
Beslut	34 821	40 242	40 242
Pris- och löneomräkning	6 690	12 144	16 566
Överföring andra anslag m.m.	-5 019	5 483	5 483
Summa förändring	36 492	57 869	62 291
Förslag/beräknat anslag	223 878	245 255	249 677

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.47 25:47 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:47 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Blekinge tekniska högskola

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags- sparande	Utfall
2000	Utfall	23 580	Anslags- sparande	0
2001	Anslag	34 228	Utgifts- prognos	34 228
2002	Förslag	53 841		
2003	Beräknat	60 355 ¹		
2004	Beräknat	61 506 ¹		

¹ Motsvarar 58 992 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Blekinge tekniska högskola enligt tabellen nedan. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var 25 procent år 2000. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 18 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:47 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Tekniskt	-	0	19

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Blekinge tekniska högskola redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:47 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR	
			1999	2000
Nybörjare i forskarutbildningen	16	11	0 %	18 %
Aktiva (ht) ¹	15	25	0 %	8 %
Doktorsexamina	-	3	-	0 %
Licentiatexamina	5	1	0 %	0 %
Professorer ²	17	23	25 %	27 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 68 miljoner kronor 1999 till 81 miljoner kronor 2000, varav 38 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:47 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSRÅDE M.M.	ANSLAG 2002
Tekniskt	45 910
Övriga forskningsmedel	7 931
Summa	53 841

I anslagsposten *Tekniskt* vetenskapsområde ingår 10 500 000 kronor som en förstärkning av forskning och forskarutbildning. Vidare ingår 1 548 000 kronor för en professur med inriktning mot genusforskning i ämnet informations-teknologi.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för högskolans fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid högskolan under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Blekinge tekniska högskola skall erhålla ytterligare 5 151 000 kronor för forskning och forskarutbildning.

Tabell 9.25:47 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	34 228	34 228	34 228
Förändring till följd av:			
Beslut	6 535	6 535	6 535
Pris- och löneomräkning	1 530	3 044	4 195
Överföring andra anslag m.m.	11 548	16 548	16 548
Summa förändring	19 613	26 127	27 278
Förslag/beräknat anslag	53 841	60 355	61 506

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.48 25:48 Malmö högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:48 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Malmö högskola

Tusental kronor

2000	Utfall	413 323	Anslags-sparande	24 300
2001	Anslag	479 430 ¹	Utgifts-prognos	436 958
2002	Förslag	554 820		
2003	Beräknat	601 848 ²		
2004	Beräknat	617 203 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 21 december 2000 med 2 364 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 587 550 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 590 979 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för Malmö högskola.

Av anslagssparandet har 962 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Malmö högskola har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 27,5 miljoner kronor.

Inga examensmål är fastställda för treårsperioden 2000–2002 för Malmö högskola. I tabellen anges mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:48 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	-	10	140	-
Grundskolläraryxamen 4-9	-	81	.*	.*
Gymnasie-läraryxamen	-	227	.*	.*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

För 2000 har Malmö högskola varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Malmö högskola har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 45 helårsstudenter.

Även ett övrigt särskilt åtagande har fullgjorts.

Malmö högskola har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 752 helårsstudenter på uppdrag av Skåne läns landsting.

Högskoleverket har genomfört en granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Malmö högskola (Högskoleverkets rapportserie 2001:17 R).

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 431. Andelen lärare med doktorsexamen var 36 procent 2000 mot 32 procent 1999. Av högskolans lärare var 51 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 41 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 23 år 2000 jämfört med 21 årsverken 1999.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:48 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	515 187
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	351
- tandvårdscentralen	39 282
Summa	554 820

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora,

samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 2 851 000 kronor. Vidare ingår 351 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 1 606 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Anslaget har minskats med 30 291 000 kronor motsvarande 450 helårsstudenter, se avsnitt 7.2.3.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Malmö högskola erhåller ytterligare 2 851 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 3 569 000 kronor 2003 och 3 034 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 7 245 000 kronor för 2003 och 395 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningar.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:48 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	479 430	479 430	479 430
Förändring till följd av:			
Beslut	41 965	53 489	55 312
Pris- och löneomräkning	16 300	30 971	42 897
Överföring andra anslag m.m.	17 125	37 958	39 564
Summa förändring	75 390	122 418	137 773
Förslag/beräknat anslag	554 820	601 848	617 203

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.49 25:49 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:49 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Malmö högskola

Tusental kronor				
2000	Utfall	51 388	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	54 380	Utgifts-prognos	54 380
2002	Förslag	64 845		
2003	Beräknat	69 589 ¹		
2004	Beräknat	70 949 ¹		

¹ Motsvarar 67 935 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För treårsperioden 2000–2002 har inga examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid Malmö högskola. För perioden 2001–2004 är målet för antalet examina i forskarutbildning satt till 25.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var 20 procent 2000. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 34 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Tabell 9.25:49 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Medicinskt	-	0	25

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Malmö högskola redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:49 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	ANDEL KVINNOR 2000
Nybjörjare i forskarutbildningen	34	13	62 %	38 %
Aktiva (ht) ¹	30	37	67 %	57 %
Doktorsexamina	3	2	0 %	50 %
Licentiatexamen	1	1	0 %	100 %
Professorer ²	21	23	19 %	21 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 88 miljoner kronor 1999 till 98 miljoner kronor 2000, varav 58 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:49 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSORMÅDE M.M.	ANSLAG 2002
Medicinskt	37 208
Övriga forskningsmedel	27 637
Summa	64 845

Planeringsförutsättningar

Som underlag för Malmö högskolas fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid högskolan under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Malmö högskola erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning och forskarutbildning.

Tabell 9.25:49 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	54 380	54 380	54 380
Förändring till följd av:			
Beslut	8 828	8 828	8 828
Pris- och löneomräkning	1 637	3 381	4 741
Överföring andra anslag m.m.	0	3 000	3 000
Summa förändring	10 465	15 209	16 569
Förslag/beräknat anslag	64 845	69 589	70 949

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.50 25:50 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning

Tabell 9.25:50 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Kalmar

Tusental kronor

2000	Utfall	222 103	Anslags- sparande	34 544
2001	Anslag	274 773 ¹	Utgifts- prognos	262 553
2002	Förslag	324 203		
2003	Beräknat	348 970 ²		
2004	Beräknat	359 243 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 21 december 2000 med 3 996 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 340 881 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 344 309 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 11 287 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Kalmar har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 34 miljoner kronor.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Kalmar. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:50 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	50	89	220	-
Grundskolläraryxamen 4-9	63	28	.*	.*
Gymnasieläraryxamen	27	13	.*	.*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

För 2000 har Högskolan i Kalmar varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstu-

denter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Högskolan i Kalmar har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 63 helårsstudenter. Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts. Antalet helårsstudenter inom utbildning av aktiv sjöpersonal har dock varit lägre än vad som anges i det särskilda åtagandet avseende denna utbildning.

Högskolan i Kalmar har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 412 helårsstudenter på uppdrag dels av Kalmar läns landsting, dels av Blekinge läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 276. Andelen lärare med doktorsexamen var 29 procent år 2000 mot 32 procent år 1999. Av högskolans lärare var 36 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 28 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 9 år 2000 jämfört med 8 årsverken 1999.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:50 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	312 844
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
- fortbildning av journalister	7 602
- utrustning till sjöbefälsutbildningen	3 605
Summa	324 203

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 1 707 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 3 212 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Kalmar erhåller ytterligare 1 707 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 4 283 000 kronor 2003 och 3 212 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 3 546 000 kronor för 2003 och 216 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:50 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	274 773	274 773	274 773
Förändring till följd av:			
Beslut	25 881	31 134	31 350
Pris- och löneomräkning	8 970	17 199	24 044
Överföring andra anslag m.m.	14 579	25 864	29 076
Summa förändring	49 430	74 197	84 470
Förslag/beräknat anslag	324 203	348 970	359 243

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.51 25:51 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:51 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Högskolan i Kalmar

Tusental kronor				
2000	Utfall	23 509	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	34 156	Utgifts-prognos	34 156
2002	Förslag	49 996		
2003	Beräknat	56 492 ¹		
2004	Beräknat	57 573 ¹		

¹ Motsvarar 55 146 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Kalmar tilldelades vetenskapsområdet naturvetenskap fr.o.m. den 1 januari 1999. För treårsperioden 2000–2002 har därför inte något examinationsmål fastställts för antalet examina inom forskarutbildningen vid högskolan. I tabellen anges tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:51 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004
Naturvetenskapligt	-	0	6

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Högskolan i Kalmar redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:51 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	2000
Nybörjare i forskarutbildningen	6	16	50%	75%
Aktiva (ht) ¹	6	19	50 %	74 %
Doktorsexamina	-	-	-	-
Licentiatexamen	-	1	-	100 %
Professorer ²	8	9	25 %	22 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 52 miljoner kronor 1999 till 58 miljoner kronor 2000, varav 41 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:51 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	ANSLAG 2002
Naturvetenskapligt t	39 642
Övriga forskningsmedel	10 354
Summa	49 996

I anslagsposten *Naturvetenskapligt* vetenskapsområde ingår 10 500 000 kronor som förstärkning för forskning och forskarutbildning.

Planeringsförutsättningar

Som underlag för högskolans fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål sådana mål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Kalmar skall erhalla ytterligare 5 151 000 kronor för forskning och forskarutbildning.

Tabell 9.25:51 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	34 156	34 156	34 156
Förändring till följd av:			
Beslut	4 312	4 312	4 312
Pris- och löneomräkning	1 528	3 024	4 105
Överföring andra anslag m.m.	10 000	15 000	15 000
Summa förändring	15 840	22 336	23 417
Förslag/beräknat anslag	49 996	56 492	57 573

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.52 25:52 Mälardalens högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:52 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Mälardalens högskola

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	1 427
2000	313 524		
2001	Anslag	347 694 ¹	Utgifts- prognos
2002	Förslag	437 916	
2003	Beräknat	475 297 ²	
2004	Beräknat	485 313 ³	

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 21 december 2000 med 11 714 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 464 136 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 465 278 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för Mälardalens högskola.

Av anslagssparandet har 1 427 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Mälardalens högskola har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 5,1 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för magisterexamen vid Mälardalens högskola. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:52 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	100	126	410	-

Mälardalens högskola har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnitt 7.2.3.

Mälardalens högskola har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 255 helårsstudenter. Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Mälardalens högskola har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 1 074 helårsstudenter på uppdrag av Södermanlands läns landsting och Västmanlands läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 398. Andelen lärare med doktorsexamen var 31 procent 2000 mot 29 procent år 1999. Av högskolans lärare var 41 procent kvinnor och av lärare med doktorsexamen var 29 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 19 år 2000 jämfört med 10 årsverken för 1999.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:52 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	434 386
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	351
- Idélab	3 179
Summa	437 916

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3.) till ett belopp av 2 799 000 kronor. Vidare ingår 351 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 1 071 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Mälardalens högskola erhåller ytterligare 2 799 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 1 428 000 kronor 2003 och 1 071 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 9 495 000 kronor för 2003 och 72 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningar.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Tabell 9.25:52 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	347 694	347 694	347 694
Förändring till följd av:			
Beslut	64 268	76 562	76 634
Pris- och löneomräkning	11 691	23 099	24 152
Överföring andra anslag m.m.	14 263	27 942	36 833
Summa förändring	90 222	127 603	137 619
Förslag/beräknat anslag	437 916	475 297	485 313

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.53 25:53 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:53 Anslagsutvecklingen för forskning och forskarutbildning vid Mälardalens högskola

Tusental kronor

2000	Utfall	0	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	2 000 ¹	Utgifts-prognos	2 000
2002	Förslag	29 564		
2003	Beräknat	43 451 ²		
2004	Beräknat	44 288 ²		

¹ Resterande medel för forskning vid Mälardalens högskola beräknades under anslaget 25:71 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor.

² Motsvarar 42 441 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Regeringen tilldelade Mälardalens högskola vetenskapsområdet teknik fr.o.m. 2001 varför inga examensmål har fastställts för treårsperioden 2000–2002. Inte heller för perioden 2001–2004 har examinationsmål inom forskarutbildningen vid Mälardalens högskola fastställts.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var högre under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 15 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 53 miljoner kronor 1999 till

67 miljoner kronor 2000, varav 34 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:53 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

VETENSKAPSSOMRÅDE M.M.	ANSLAG 2002
Tekniskt	17 267
Övriga forskningsmedel	12 297
Summa	29 564

Planeringsförutsättningar

Som underlag för högskolans fortsatta planering redovisas i tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation antalet avlagda examina inom forskarutbildningen vid högskolan under 2000. Vidare redovisas examinationsmål för forskarutbildningen för fyraårsperioden 2001–2004. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Mälardalens högskola erhåller ytterligare 12 876 000 kronor för forskning och forskarutbildning.

Tabell 9.25:53 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	2 000	2 000	2 000
Förändring till följd av:			
Beslut	4 897	4 897	4 897
Pris- och löneomräkning	721	2 107	2 944
Överföring andra anslag m.m.	21 946	34 447	34 447
Summa förändring	27 564	41 451	42 288
Förslag/beräknat anslag	29 564	43 451	44 288

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.54 25:54 Danshögskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:54 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Danshögskolan

Tusental kronor

År	Utfall	2000	Anslags- sparande	0
2000	Utfall	22 942	Anslags- sparande	0
2001	Anslag	24 404	Utgifts- prognos	24 404
2002	Förslag	25 160		
2003	Beräknat	25 776 ¹		
2004	Beräknat	26 271 ¹		

¹ Motsvarar 25 159 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för Danshögskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Danshögskolan har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 2 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 17. Av högskolans lärare var 83 procent kvinnor. Antalet professorer var oförändrat 2 jämfört med år 1999 (årsverken).

Omfattningen av medel för konstnärligt utvecklingsarbete har ökat vid högskolan från 2,6 miljoner kronor 1999 till 2,9 miljoner kronor 2000, varav 100 procent avser anslagsmedel.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:54 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	24 089
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	21
- lokalkostnader	1 050
Summa	25 160

I anslaget har 21 000 kronor beräknats för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Tabell 9.25:54 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	24 404	24 404	24 404
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	735	1 351	1 846
Överföring andra anslag m.m.	21	21	21
Summa förändring	756	1 372	1 867
Förslag/beräknat anslag	25 160	25 776	26 271

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.55 25:55 Dramatiska institutet: Grundutbildning

Tabell 9.25:55 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Dramatiska institutet

Tusental kronor

År	Utfall	2000	Anslags- sparande	0
2000	Utfall	56 200	Anslags- sparande	0
2001	Anslag	61 784	Utgifts- prognos	61 784
2002	Förslag	67 931		
2003	Beräknat	71 640 ¹		
2004	Beräknat	72 973 ¹		

¹ Motsvarar 69 965 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och det särskilda åtagande som skall gälla för Dramatiska institutet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Dramatiska institutet har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 2,4 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid Dramatiska institutet 21. Av Dramatiska institutets lärare var 33 procent kvinnor. Antalet professorer har ökat marginellt och motsvarar drygt fyra årsverken.

Omfattningen av medel för konstnärligt utvecklingsarbete har minskat vid Dramatiska institutet från 2,9 miljoner kronor 1999 till 2,7 mil-

joner kronor 2000, varav 91 procent avser Dramatiska institutets anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:55 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	66 475
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	21
- lokalkostnader	1 435
Summa	67 931

I anslaget har 21 000 kronor beräknats för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Takbeloppet har utökats med ytterligare en halvårseffekt till den under år 2001 gjorda satsningen motsvarande tio helårsstudenter och helårsprestationer för kurser i interaktiva medier m.m. Genom denna utbyggnad har utbildningarna byggts ut i enlighet med planeringen från föregående års budgetproposition.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Dramatiska institutet erhåller resurser motsvarande ytterligare fem helårsstudenter och helårsprestationer för kurser i interaktiva medier m.m.

Tabell 9.25:55 Härledning av nivån 2002–2004

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	61 784	61 784	61 784
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	2 062	3 737	5 070
Överföring andra anslag m.m.	4 085	6 119	6 119
Summa förändring	6 147	9 856	11 189
Förslag/beräknat anslag	67 931	71 640	72 973

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.56 25:56 Högskolan i Borås: Grundutbildning

Tabell 9.25:56 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Borås

Tusental kronor				
2000	Utfall	184 783	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	224 312 ¹	Utgifts-prognos	212 863
2002	Förslag	273 760		
2003	Beräknat	297 465 ²		
2004	Beräknat	305 350 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 11 449 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 290 412 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 292 697 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Borås har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 8,7 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Borås. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:56 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001–2004	PLANERAT 2005–2008
Magisterexamen med ämnesdjup	92	177	740	-

Högskolan i Borås har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik visar på en ökning.

Högskolan i Borås har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 199 helårsstudenter.

Högskolan i Borås har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 652 helårsstudenter på uppdrag av Västra Götalands läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 221. Andelen lärare med doktorsexamen var 24 procent 2000 mot 22 procent 1999. Av högskolans lärare var 59 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 37 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 6 år 2000 jämfört med 3 årsverken för 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 25 miljoner kronor 1999 till 32 miljoner kronor 2000, varav 32 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:56 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	273 608
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
Summa	273 760

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 1 192 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 2 141 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Borås erhåller ytterligare 1 192 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 2 855 000 kronor 2003 och 2 141 000

kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 5 462 000 kronor för 2003 och 144 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningar.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation. Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Borås erhåller ytterligare 4 120 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:56 Härledning av nivå 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	224 312	224 312	224 312
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	40 354	47 008	47 008
Pris- och löneomräkning	7 341	14 536	22 565
Överföring andra anslag m.m.	1 753	11 609	11 465
Summa förändring	49 448	73 153	81 038
Förslag/beräknat anslag	273 760	297 465	305 350

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.57 25:57 Högskolan Dalarna: Grundutbildning

Tabell 9.25:57 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan Dalarna

Tusental kronor				
2000	Utfall	214 272	Anslags-sparande	32 114
2001	Anslag	255 661 ¹	Utgifts-prognos	222 072
2002	Förslag	302 014		
2003	Beräknat	322 238 ²		
2004	Beräknat	328 225 ²		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 21 december 2000 med 7 400 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 314 665 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 10 970 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan Dalarna har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 30 miljoner kronor.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan Dalarna. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:57 Examinationsmål för grundutbildning

Tusental kronor

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	50	43	170	-
Grundskollärorexamen 4-9	147	72	.*	.*
Gymnasialärorexamen	-	4	.*	.*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

Högskolan Dalarna har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Högskolan Dalarna har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 171 helårsstudenter.

Högskolan Dalarna har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 554 helårsstudenter på uppdrag av Dalarnas läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 291. Andelen lärare med doktorsexamen var 29 procent 2000 mot 24 procent 1999. Av högskolans lärare var 45 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 34 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var sju år 2000 jämfört med åtta årsverken för 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har minskat vid högskolan från 64 miljoner kronor 1999 till 63 miljoner kronor 2000, varav 41 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:57 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	301 862
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
Summa	302 014

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 1 837 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan Dalarna erhåller ytterligare 1 837 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 3 672 000 kronor för 2003 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan Dalarna erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:57 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	255 661	255 661	255 661
Förändring till följd av:			
Beslut	34 578	40 087	40 087
Pris- och löneomräkning	8 335	15 771	21 758
Överföring andra anslag m.m.	3 440	10 719	10 719
Summa förändring	46 353	66 577	72 564
Förslag/beräknat anslag	302 014	322 238	328 225

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska värproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.58 25:58 Högskolan på Gotland: Grundutbildning

Tabell 9.25:58 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan på Gotland

Tusental kronor

2000	Utfall	59 142	Anslags- sparande	10 109
2001	Anslag	86 301 ¹	Utgifts- prognos	59 513
2002	Förslag	83 947		
2003	Beräknat	92 330 ²		
2004	Beräknat	93 989 ²		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut 21 december 2000 med 4 193 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 90 064 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 4 986 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan på Gotland har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsprestationer än vad som ryms inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 9,9 miljoner kronor.

För 2000 har Högskolan på Gotland varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Högskolan på Gotland har i förhållande till den föregående treårsperioden ökat antalet helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena.

Högskolan på Gotland har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 19 helårsstudenter. Även övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 18. Andelen lärare med doktorsexamen var 81 procent år 2000 mot 86 procent 1999. Av högskolans lärare

var 13 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var en procent kvinnor.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 11,5 miljoner kronor 1999 till 11,7 miljoner kronor 2000, varav 17 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:58 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	73 926
Särskilda åtaganden	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	21
- kompensations för uppbyggnaden av högskolan	10 000
Summa	83 947

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 594 000 kronor. Vidare ingår 21 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Anslaget har minskats med 10 097 000 kronor motsvarande 150 helårsstudenter, se avsnitt 7.2.3.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan på Gotland erhåller ytterligare 594 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan på Gotland erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:58 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	86 301	86 301	86 301
Förändring till följd av:			
Beslut	593	1 187	1 187
Pris- och löneomräkning	3 079	5 454	7 113
Överföring andra anslag m.m.	-6 026	-612	-612
Summa förändring	-2 354	6 029	7 688
Förslag/beräknat anslag	83 947	92 330	93 989

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.59 25:59 Högskolan i Gävle: Grundutbildning

Tabell 9.25:59 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Gävle

Tusental kronor

2000	Utfall	223 602	Anslags- sparande	12 090
2001	Anslag	246 202 ¹	Utgifts- prognos	230 233
2002	Förslag	289 781		
2003	Beräknat	314 044 ²		
2004	Beräknat	322 624 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut 21 december 2000 med 15 969 000 kronor (NT-SVUX).

² Motsvarar 306 519 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 309 092 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 272 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Gävle har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 6,7 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Gävle. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:59 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	60	37	140	-
Grundskolläraryrket 4-9	40	11	.*	.*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

Högskolan i Gävle har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Målet att minska antalet helårsstudenter inom grundskolläraryrket med inriktning mot undervisning i årskurserna 1–7 (svenska-samhällsorientering) har fullgjorts.

Högskolan i Gävle har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 270 helårsstudenter.

Högskolan i Gävle har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 677 helårsstudenter på uppdrag av Gävleborgs läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 264. Andelen lärare med doktorsexamen var 34 procent 2000 mot 30 procent 1999. Av högskolans lärare var 43 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 26 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 8 år 2000 jämfört med 0,5 årsverken 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 34 miljoner kronor 1999 till 66 miljoner kronor 2000, varav 50 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:59 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	287 963
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
- övrigt åtagande	1 666
Summa	289 781

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 2 179 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildning ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Gävle erhåller ytterligare 2 179 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 2 141 000 kronor 2003 och 2 141 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 5 275 000 kronor för 2003 och 431 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningar.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Gävle erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:59 Härledning av nivån 2002–2004*Tusental kronor*

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	246 202	246 202	246 202
Förändring till följd av:			
Beslut	38 635	48 230	50 802
Pris- och löneomräkning	6 047	13 715	19 723
Överföring andra anslag m.m.	-1 103	5 897	5 897
Summa förändring	43 579	67 842	76 422
Förslag/beräknat anslag	289 781	314 044	322 624

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.60 25:60 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning

Tabell 9.25:60 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Halmstad*Tusental kronor*

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2000	Utfall	153 956	Anslags-sparande	86
2001	Anslag	180 680 ¹	Utgifts-prognos	175 094
2002	Förslag	221 410		
2003	Beräknat	242 289 ²		
2004	Beräknat	248 546 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut 21 december 2000 med 4 810 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 236 348 tkr i 2002 års prinsnivå.

³ Motsvarar 238 176 tkr i 2002 års prinsnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 86 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Halmstad har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 8,8 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Halmstad. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:60 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	100	72	390	-
Grundskolläro-examen 4-9	20	1	.*	.*
Gymnasieläroexamen	17	0	.*	.*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

Högskolan i Halmstad har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

I enlighet med av regeringen angivna mål har antalet helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena fortsatt att öka.

Högskolan i Halmstad har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 109 helårsstudenter.

Högskolan i Halmstad har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 406 helårsstudenter på uppdrag av Hallands läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 186. Andelen lärare med doktorsexamen var 42 procent 2000 mot 37 procent år 1999. Av högskolans lärare var 36 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 32 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 10 år 2000 jämfört med 6 år 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 50 miljoner kronor 1999 till 57 miljoner kronor 2000, varav 41 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:60 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	221 258
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
Summa	221 410

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 2 415 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 1 713 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Halmstad erhåller ytterligare 2 415 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 2 284 000 kronor 2003 och 1 713 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 3 098 000 kronor för 2003 och 115 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Halmstad erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:60 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	180 680	180 680	180 680
Förändring till följd av:			
Beslut	26 662	32 175	32 290
Pris- och löneomräkning	4 080	10 158	14 587
Överföring andra anslag m.m.	9 988	19 276	20 989
Summa förändring	40 730	61 609	67 866
Förslag/beräknat anslag	221 410	242 289	248 546

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.61 25:61 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning

Tabell 9.25:61 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan Kristianstad

Tusental kronor				
2000	Utfall	173 311	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	198 585 ¹	Utgifts-prognos	192 415
2002	Förslag	255 635		
2003	Beräknat	277 377 ²		
2004	Beräknat	284 162 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut 11 april 2001 med 6 170 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 271 014 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 272 300 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan Kristianstad har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 7,6 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan Kristianstad. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för

fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:61 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	33	8	240	-
Grundskolläraryrkesexamen 4-9	127	63	.*	.*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

Högskolan Kristianstad har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

I enlighet med av regeringen angivna mål har antalet helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena samt grundskolläraryrkesutbildningen med inriktning mot undervisning i årskurserna 4–9 fortsatt att öka.

Vidare har målet att minska antalet helårsstudenter inom grundskolläraryrkesutbildningen med inriktning mot undervisning i årskurserna 1–7 uppnåtts.

Högskolan Kristianstad har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 74 helårsstudenter. Även det särskilda åtagandet om anordnande av utbildning i enlighet med propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) har fullgjorts.

Högskolan Kristianstad har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 682 helårsstudenter på uppdrag av Skåne läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 227. Andelen lärare med doktorsexamen var 33 procent 2000 mot 30 procent 1999. Av högskolans lärare var 52 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 33 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken 2000 var tre liksom 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 19 miljoner kronor 1999 till 23 miljoner kronor 2000, varav 61 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:61 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	255 483
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
Summa	255 635

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 2 038 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan Kristianstad erhåller ytterligare 2 038 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 1 071 000 kronor 2003 och 1 071 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 5 128 000 kronor för 2003 och 216 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan Kristianstad erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:61 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	198 585	198 585	198 585
Förändring till följd av:			
Beslut	40 071	44 233	45 520
Pris- och löneomräkning	4 617	11 120	16 618
Överföring andra anslag m.m.	12 362	23 439	23 439
Summa förändring	57 050	78 792	85 577
Förslag/beräknat anslag	255 635	277 377	284 162

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.62 25:62 Högskolan i Skövde: Grundutbildning

Tabell 9.25:62 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Skövde

Tusental kronor

2000	Utfall	133 793	Anslags-sparande	28 440
2001	Anslag	183 721 ¹	Utgifts-prognos	155 628
2002	Förslag	212 032		
2003	Beräknat	229 775 ²		
2004	Beräknat	233 951 ²		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 9 842 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 224 561 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 14 093 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Skövde har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om drygt 28,5 miljoner kronor.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Högskolan i Skövde. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställt mål för fy-

raårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:62 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	27	36	130	-

För 2000 har Högskolan i Skövde varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 jämte utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Högskolan i Skövde har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 133 helårsstudenter.

Högskolan i Skövde har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 630 helårsstudenter på uppdrag av Västra Götalands läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 132. Andelen lärare med doktorsexamen var 39 procent 2000 mot 35 procent 1999. Av högskolans lärare var 35 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 9 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var sju år 2000 jämfört med fem år 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 18 miljoner kronor 1999 till knappt 27 miljoner kronor 2000, varav 50 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:62 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	211 880
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
Summa	212 032

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 1 019 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedago-

gisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Anslaget har minskats med 26 925 000 kronor motsvarande 400 helårsstudenter, se avsnitt 7.2.3.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Skövde erhåller ytterligare 1 019 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Vidare bör gälla att högskolan erhåller 4 367 000 kronor för 2003 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningar.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Skövde erhåller ytterligare 4 120 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:62 Härledning av nivån 2002–2004

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	183 721	183 721	183 721
Förändring till följd av:			
Beslut	44 534	49 920	49 920
Pris- och löneomräkning	3 137	8 493	12 669
Överföring andra anslag m.m.	-19 360	-12 359	-12 359
Summa förändring	28 311	46 054	50 230
Förslag/beräknat anslag	212 032	229 775	233 951

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.63 25:63 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning

Tabell 9.25:63 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla

Tusental kronor				
2000	Utfall	121 254	Anslags-sparande	15 807
2001	Anslag	163 603 ¹	Utgifts-prognos	151 975
2002	Förslag	212 780		
2003	Beräknat	238 537 ²		
2004	Beräknat	247 448 ³		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 4 755 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 232 742 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 237 028 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 2 732 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsprestationer än vad som ryms inom beslutat takbelopp. För budgetåret avräknade högskolan 2,3 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer och redovisade ett anslagssparande om 15,8 miljoner kronor.

För 2000 har Högskolan i Trollhättan/Uddevalla varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla har i förhållande till den föregående treårsperioden ökat antalet helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena.

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 97 helårsstudenter.

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla har vidare fullgjort vårdhögskoleutbildning omfattande 658

helårsstudenter på uppdrag av Västra Götalands läns landsting.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 179. Andelen lärare med doktorsexamen var 19 procent år 2000 mot 21 procent år 1999. Av högskolans lärare var 48 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 44 procent kvinnor. Vid högskolan fanns 2000 en verksam professor motsvarande 0,5 årsverken.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 26 miljoner kronor 1999 till 29 miljoner kronor 2000, varav 30 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:63 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	210 628
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
- utveckling av arbetsintegrerat lärande	2 000
Summa	212 780

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 1 525 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Högskolan tillförs också 2 000 000 kronor för arbetsintegrerat lärande. Med anledning av att staten tar över huvudmannskapet för vårdutbildningarna den 1 januari 2002 har medel för dessa beräknats inom takbeloppet. För en utökning av sjuksköterskeutbildningen ingår 1 606 000 kronor i takbeloppet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildningen ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Anslaget har minskats med 16 828 000 kronor motsvarande 250 helårsstudenter, se avsnitt 7.2.3.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Trollhättan/Uddevalla erhåller ytterligare 1 525 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2. Vidare bör gäl-

la att högskolan erhåller 4 283 000 kronor 2003 och 3 748 000 kronor 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 7 011 000 kronor för 2003 och 539 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningar.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Högskolan i Trollhättan/Uddevalla erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:63 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	163 603	163 603	163 603
Förändring till följd av:			
Beslut	42 978	53 655	56 335
Pris- och löneomräkning	3 563	9 499	10 529
Överföring andra anslag m.m.	2 636	11 780	16 981
Summa förändring	49 177	74 934	83 845
Förslag/beräknat anslag	212 780	238 537	247 448

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.64 25:64 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:64 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Idrottshögskolan i Stockholm

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2000	35 208	0	
2001	35 888		35 888
2002	Förslag	37 007	
2003	Beräknat	39 198 ¹	
2004	Beräknat	39 951 ¹	

¹ Motsvarar 38 270 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Idrottshögskolan i Stockholm har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 510 000 kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

För treårsperioden 2000–2002 har regeringen inte fastställt några examinationsmål vid Idrotts-högskolan i Stockholm.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid högskolan 36. Andelen lärare med doktorsexamen var 37 procent 2000 mot 36 procent 1999. Av högskolans lärare var 35 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 25 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken 2000 var två liksom 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 7,4 miljoner kronor 1999 till 8,4 miljoner kronor 2000, varav 60 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:64 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	36 986
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	21
Summa	37 007

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 18 000 kronor. Vidare ingår 21 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Resurser för Centrum för idrottsforskning har överförts från anslag 25:33 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning till anslag 25:75 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagspost I-drottshögskolan i Stockholm med 6 643 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Idrottshögskolan erhåller ytterligare 18 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. För 2003 har resurser beräknats för 10 helårsstudenter inom utbildningsområdet undervisning samt fem helårsstudenter inom utbildningsområdet idrott med 1 245 000 kronor. Vidare bör gälla att högskolan erhåller ytterligare 5 515 000 kronor 2003 för forskning.

Tabell 9.25:64 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	35 888	35 888	35 888
Förändring till följd av:			
Beslut	18	1 281	1 281
Pris- och löneomräkning	1 080	2 008	2 761
Överföring andra anslag m.m.	21	21	21
Summa förändring	1 119	3 310	4 063
Förslag/beräknat anslag	37 007	39 198	39 951

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.65 25:65 Konstfack: Grundutbildning

Tabell 9.25:65 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Konstfack

Tusental kronor				
2000	Utfall	99 516	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	102 912	Utgifts-prognos	102 912
2002	Förslag	106 970		
2003	Beräknat	109 962 ¹		
2004	Beräknat	111 980 ¹		

¹ Motsvarar 107 429 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för Konstfack.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Konstfack har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 1,7 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid Konstfack 68. Av Konstfacks lärare var 38 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 11 år 2000 jämfört med 10 årsverken 1999. Två av professorerna var kvinnor.

Omfattningen av medel för konstnärligt utvecklingsarbete har ökat vid Konstfack från 2,7 miljoner kronor 1999 till 3 miljoner kronor 2000, varav 100 procent avser Konstfacks anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:65 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	105 899
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	21
- lokalkostnader	1 050
Summa	106 970

I anslaget har 21 000 kronor beräknats för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Tabell 9.25:65 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	102 912	102 912	102 912
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	3 141	5 685	7 703
Överföring andra anslag m.m.	917	1 365	1 365
Summa förändring	4 058	7 050	9 068
Förslag/beräknat anslag	106 970	109 962	111 980

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.66 25:66 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:66 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Kungl. Konsthögskolan

Tusental kronor

2000	Utfall	46 893	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	48 817	Utgifts-prognos	48 817
2002	Förslag	50 307		
2003	Beräknat	51 573 ¹		
2004	Beräknat	52 505 ¹		

¹ Motsvarar 50 308 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kungl. Konsthögskolan har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 1,3 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

Kungl. Konsthögskolan har som särskilt åtagande utdelat tre stipendier till studenter vid arkitekturskolan.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid högskolan 23. Av högskolans lärare var 31 procent kvinnor (årsverken). Antalet professorsårsverken var 11 år 2000 jämfört med 9 årsverken 1999.

Omfattningen av medel för konstnärligt utvecklingsarbete har ökat vid högskolan från 1,3 miljoner kronor 1999 till 1,6 miljoner kronor 2000.

*Resursfördelning 2002***Tabell 9.25:66 Resursfördelning för grundutbildningen**

Tusental kronor

Takbelopp	49 200
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	21
- stipendier	36
- lokalkostnader	1 050
Summa	50 307

I anslaget har 21 000 kronor beräknats för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Tabell 9.25:66 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
66			
Anslagsnivå 2001 ¹	48 817	48 817	48 817
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	1 469	2 735	3 667
Överföring andra anslag m.m.	21	21	21
Summa förändring	1 490	2 756	3 688
Förslag/beräknat anslag	50 307	51 573	52 505

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

9.1.67 25:67 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:67 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Tusental kronor

2000	Utfall	88 319	Anslags- sparande	2
2001	Anslag	93 235	Utgifts- prognos	93 235
2002	Förslag	112 837		
2003	Beräknat	116 378 ¹		
2004	Beräknat	118 662 ¹		

¹ Motsvarar 113 636 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 1,2 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

Samtliga särskilda åtaganden har fullgjorts.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 125. Av högskolans lärare var 26 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 17 år 2000 jämfört med 14 år 1999.

Omfattningen av medel för konstnärligt utvecklingsarbete har ökat vid högskolan från 5 miljoner kronor 1999 till 5,6 miljoner kronor 2000, varav 49 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:67 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	92 107
Särskilda åtaganden	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
- utvecklingsmedel	15 000
- lokalkostnader	2 486
- dirigentutbildning och utbildning i elektroakustisk komposition samt medel för ombesörjande av utbetalning av bidrag till Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation (SAMI)	3 092
Summa	112 837

I anslaget har beräknats 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande. Vidare erhåller högskolan 15 000 000 kronor för att förstärka verksamheten.

Tabell 9.25:67 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	93 235	93 235	93 235
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	2 884	6 425	8 709
Överföring andra anslag m.m.	16 718	16 718	16 718
Summa förändring	19 602	23 143	25 427
Förslag/beräknat anslag	112 837	116 378	118 662

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.68 25:68 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:68 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Lärarhögskolan i Stockholm

Tusental kronor

2000	Utfall	272 502	Anslags- sparande	31 205
2001	Anslag	337 852 ¹	Utgifts- prognos	328 726
2002	Förslag	353 415		
2003	Beräknat	368 754 ²		
2004	Beräknat	375 657 ²		

¹ Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 3 484 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 359 821 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Av anslagssparandet har 2 867 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Lärarhögskolan i Stockholm har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. För budgetåret avräknade högskolan 10 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer och redovisade ett anslagssparande om 31,2 miljoner kronor.

För treårsperioden 2000–2002 har examinationsmål fastställts för vissa examina vid Lärarhögskolan i Stockholm. I tabellen anges en tredjedel av målet för denna period som mål för 2000 och utfallet för 2000 samt tidigare fastställda mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:68 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	100	53	180	-
Grundskolläraryr- examen 4-9	333	187	-*	-*
Gymnasieläraryr- examen	313	233	-*	-*

* Mål för den nya lärarutbildningen kommer att fastställas i regleringsbrev.

För 2000 har Lärarhögskolan i Stockholm varken fullgjort utbildningsuppdraget för antalet helårsstudenter totalt eller för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Målet att öka antalet helårsstudenter under 2000 i förhållande till ett snitt på de två föregående treårsperioderna har uppnåtts inom såväl grundskolläraryrutbildningen årskurserna 4–9 som inom gymnasieläraryrutbildningen.

Målet att minska antalet helårsstudenter inom grundskolläraryrutbildningen årskurserna 1–7 med inriktning mot svenska-samhällsorientering under 2000 i förhållande till de två föregående treårsperioderna har uppnåtts.

Lärarhögskolan i Stockholm har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 78 helårsstudenter. Övriga särskilda åtaganden har fullgjorts med undantag av flygläraryrutbildningen.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid högskolan 262. Andelen lärare med doktorsexamen var 20 procent 2000 mot 23 procent 1999. Av högskolans lärare var 68 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 56 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 14 år 2000 liksom 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 41 miljoner kronor 1999 till 47 miljoner kronor 2000, varav 29 procent avser högskolans anslag

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:68 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	334 796
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
- medel för samlokalisering	13 175
- nationellt centrum för svenska för invandrare och svenska som andraspråk	2 788
- utveckling av lärarutbildning för döva och hörselskadade	1 865
- rekryteringsinsatser för lärarstudenter med utländsk bakgrund och annat modersmål än svenska	639
Summa	353 415

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora och samhällsvetenskap (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 1 422 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Nationellt centrum för svenska för invandrare och svenska som andraspråk vid Lärarhögskolan i Stockholm har sedan 1997 erhållit medel under anslaget 25:15 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildningen. I enlighet med propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229) ges centrumets verksamhet en reguljär form. Resurser

för denna verksamhet har beräknats till 2 788 000 kronor under anslaget.

Lärarhögskolan i Stockholm erhåller ytterligare 5 miljoner kronor som förstärkning för forskning. Medlen beräknas under anslaget 25:74 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m., anslagsposten Lärarhögskolan i Stockholm.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Lärarhögskolan skall erhålla ytterligare 1 422 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora och samhällsvetenskap.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Lärarhögskolan i Stockholm erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:68 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	337 852	337 852	337 852
Förändring till följd av:			
Beslut	2 666	4 088	4 088
Pris- och löneomräkning	10 598	21 077	27 980
Överföring andra anslag m.m.	2 299	5 737	5 737
Summa förändring	15 563	30 902	37 805
Förslag/beräknat anslag	353 415	368 754	375 657

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.69 25:69 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:69 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Operahögskolan i Stockholm

Tusental kronor				
2000	Utfall	14 107	Anslags-sparande	0
2001	Anslag	15 142	Utgifts-prognos	15 142
2002	Förslag	15 619		
2003	Beräknat	16 028 ¹		
2004	Beräknat	16 291 ¹		

¹ Motsvarar 15 619 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och det särskilda åtagande som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Operahögskolan i Stockholm har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 1,3 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid högskolan 11. Av högskolans lärare var 45 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var två år 2000 liksom 1999.

Omfattningen av medel för konstnärligt utvecklingsarbete har ökat vid högskolan från 2,2 miljoner kronor 1999 till 2,4 miljoner kronor 2000, varav 99 procent avser anslagsmedel.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:69 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	14 548
Särskilda åtaganden	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	21
- lokalkostnader	1 050
Summa	15 619

I anslaget har beräknats 21 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Tabell 9.25:69 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	15 142	15 142	15 142
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	456	865	1 128
Överföring andra anslag m.m.	21	21	21
Summa förändring	477	886	1 149
Förslag/beräknat anslag	15 619	16 028	16 291

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

9.1.70 25:70 Södertörns högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:70 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Södertörns högskola

Tusental kronor

År	Utfall	2000	Anslags- sparande	0
2000	Utfall	173 802	Anslags- sparande	0
2001	Anslag	211 604	Utgifts- prognos	202 421
2002	Förslag	224 211		
2003	Beräknat	245 481 ¹		
2004	Beräknat	249 896 ¹		

¹ Motsvarar 240 302 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Södertörns högskola har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 1,7 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

Södertörns högskola fick för budgetåret 2000 en revisionsberättelse med invändning på grund av att högskolan, under stora delar av räkenskapsåret, inte har haft tillfredsställande kontroll över sin ekonomistyrning och redovisning. Riksrevisionsverket (RRV) noterar att högskolan har haft stora brister i avstämningsrutinerna mellan den egna redovisningen och högskolans redovisning mot riksredovisningen. Högskolan har emellertid under hösten vidtagit åtgärder för att komma till rätta med bristerna i ekonomiadministrationen och årsredovisningen bedöms av RRV i allt väsentligt vara rättvisande. Regeringen ser, liksom RRV, positivt på de åtgärder högskolan vidtagit under hösten 2000 för att förbättra sin ekonomiadministration.

För treårsperioden 2000–2002 har regeringen inte fastställt några examinationsmål vid Södertörns högskola. I tabellen anges tidigare fastställt mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:70 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	MÅL 2000	UTFALL 2000	MÅL 2001 -2004	PLANERAT 2005 -2008
Magisterexamen med ämnesdjup	-	20	210	-

Södertörns högskola har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt, men inte vad avser antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 208. Andelen lärare med doktorsexamen var 58 procent 2000 mot 78 procent 1999. Av högskolans lärare var 40 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 42 procent kvinnor. Antalet professorsårsverken var 20 år 2000 jämfört med 11 årsverken 1999.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat vid högskolan från 133 miljoner kronor 1999 till 200 miljoner kronor 2000, varav 16 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:70 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	224 059
<i>Särskilt åtagande</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	152
Summa	224 211

I takbeloppet har resurser beräknats för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3) till ett belopp av 4 136 000 kronor. Vidare ingår 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Anslaget har minskats med 20 194 000 kronor motsvarande 300 helårsstudenter, se avsnitt 7.2.3.

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Södertörns högskola erhåller ytterligare 4 136 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik.

Södertörns högskola har bl.a. i budgetunderlaget 2001 inkommit till regeringen med önskemål om att staten tillskjuter 50 miljoner kronor per år fr.o.m. budgetåret 2004 för att ersätta högskolan för minskade intäkter i samband med att bidrag från Stockholms Läns Landsting upphör, bidraget avser uppbyggnaden av den naturvetenskapliga forskningen vid högskolan.

Av regeringen fastställda examinationsmål för fyraårsperioden 2001–2004 framgår av tabellen över examinationsmål under rubriken Resultatinformation.

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Södertörns högskola erhåller ytterligare 3 090 000 kronor för forskning.

Tabell 9.25:70 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	211 604	211 604	211 604
Förändring till följd av:			
Beslut	4 136	8 272	8 272
Pris- och löneomräkning	7 461	12 869	17 284
Överföring andra anslag m.m.	1 010	12 736	12 736
Summa förändring	12 607	33 877	38 292
Förslag/beräknat anslag	224 211	245 481	249 896

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.71 25:71 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:71 Anslagsutvecklingen för grundutbildning vid Teaterhögskolan i Stockholm

Tusental kronor

År	Utfall	2002	Anslags-sparande	2004
2000	Utfall	22 540		0
2001	Anslag	23 994	Utgifts-prognos	23 994
2002	Förslag	24 737		
2003	Beräknat	25 345 ¹		
2004	Beräknat	25 832 ¹		

¹ Motsvarar 24 738 tkr i 2002 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Teaterhögskolan i Stockholm har under budgetåret 2000 redovisat helårsprestationer motsvarande 0,4 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timplärare) vid högskolan 11. Av högskolans lärare var 46 procent kvinnor. En professor, var verksam vid högskolan (årsverken).

Omfattningen av medel för konstnärligt utvecklingsarbete har ökat vid högskolan från 2,4 miljoner kronor 1999 till 2,5 miljoner kronor 2000, varav 100 procent avser högskolans anslag.

Resursfördelning 2002

Tabell 9.25:71 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	23 666
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- högskolepedagogisk utbildning av lärare	21
- lokalkostnader	1 050
Summa	24 737

I anslaget har beräknats 21 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.

Tabell 9.25:71 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	23 994	23 994	23 994
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	722	1 330	1 817
Överföring andra anslag m.m.	21	21	21
Summa förändring	743	1 351	1 838
Förslag/beräknat anslag	24 737	25 345	25 832

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

9.1.72 25:72 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.

Tabell 9.25:72 Anslagsutveckling för Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.

Tusental kronor

År	Slags	Belopp	Anslags-sparande	Belopp
2000	Utfall	1 692 251		80 082
2001	Anslag	1 845 764 ¹	Utgifts-prognos	1 801 845
2002	Förslag	1 755 175		
2003	Beräknat	1 867 290 ²		
2004	Beräknat	1 909 869 ³		

¹ Anslaget benämndes t.o.m. 2001 Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m. Indrag har gjorts enligt regeringsbeslut den 11 april 2001 med 19 825 000 kronor (NT-svux).

² Motsvarar 1 819 241 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 829 670 tkr i 2002 års prisnivå.

Av anslagssparandet har 72 683 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001. Vidare har Chalmers tekniska högskola AB inbetalat 38 904 000 kronor till Kammarkollegiet för återföring till anslaget.

Under detta anslag beräknas medel med anledning av bl.a. avtal som staten ingått med enskilda utbildningsanordnare.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från följande belopp.

Tabell 9.25:72 Fördelning på anslagposter för enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.

Tusental kronor

ANSLAGSPOST	BELOPP
1. Chalmers tekniska högskola AB - Grundutbildning - Forskning och forskarutbildning	576 950 378 955
2. Handelshögskolan i Stockholm	49 966
3. Stiftelsen Högskolan i Jönköping - Grundutbildning - Forskning och forskarutbildning	324 024 32 541
4. Teologiska Högskolan, Stockholm	3 660
5. Nybygget – kristen samverkan för Örebro Missionsskola	1 430
6. Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johan-nelunds teologiska institut	1 162
7. Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut	9 453
8. Ericastiftelsen	5 813
9. Stiftelsen Stora Sköndal	14 010
10. Ersta Diakonisällskap	15 653
11. Stiftelsen Rudolf Steinerhögskolan	1 558
12. Stiftelsen Rödakorshemmet	25 391
13. Stiftelsen Sophiahemmet	20 438
14. Momsmerkostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping	292 614
15. Fördelas efter särskilt beslut av regeringen	1 557
Summa	1 755 175

Anslagsposterna beräknas i de flesta fall som det högsta belopp som kan betalas ut motsvarande takbeloppet för statliga universitet och högskolor. Ersättning utgår för helårsstudenter och helårsprestationer samt i vissa fall för forskning och forskarutbildning.

Enskilda utbildningsanordnare

1. Chalmers tekniska högskola AB

Ersättningen till Chalmers tekniska högskola AB regleras i ett särskilt ramavtal, som bolaget och Stiftelsen Chalmers tekniska högskola har träffat med staten fr.o.m. den 1 juli 1994. Närmare uppgifter om ersättning regleras för ett eller flera år i ett särskilt avtal mellan staten och bolaget om utbildnings- och forskningsuppdrag.

De examina som Stiftelsen Chalmers tekniska högskola har fått tillstånd att utfärda för bolaget anges i förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Grundutbildning

Chalmers tekniska högskola AB har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret 89,3 miljoner kronor som högskolan inte kunnat tillgodogöra sig. Av detta belopp har 38,9 miljoner kronor återbetalats i enlighet med regeringsbeslut den 7 juni 2001.

I avtalet om utbildnings- och forskningsuppdrag har mål fastställts för antalet civilingenjörs-examina vid Chalmers tekniska högskola AB. I tabellen anges utfallet för 2000 samt avtalat mål för fyraårsperioden 2001–2004 och planeringsförutsättning för fyraårsperioden 2005–2008. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:72 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	UTFALL 2000	MÅL ¹ 2001 -2004	PLANERAT ¹ 2005 -2008
Civilingenjörsexamen och arkitektexamen	761	3 570	3 700

¹ Enligt avtal mellan staten och Chalmers tekniska högskola AB.

Chalmers tekniska högskola AB har inte fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 vad avser antalet helårsstudenter totalt. En sammanställning av lärosätenas uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Chalmers tekniska högskola AB har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 136 helårsstudenter. Det särskilda uppdraget att ge grundutbildning i kärnkemi och reaktorfysik har fullgjorts. Utbildning för aktiv sjöpersonal har anordnats och omfattade 11 helårsstudenter, vilket understiger det i avtalet angivna antalet (25 helårsstudenter).

År 2000 var antalet lärarsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 613. Andelen lärare med doktorsexamen var 81 procent 2000 liksom 1999. Av högskolans lärare var 13 procent kvinnor. Även av lärare med doktorsexamen var 13 procent kvinnor.

Forskning och forskarutbildning

I nedanstående tabell anges antalet avlagda examina i forskarutbildningen 2000 samt de mål för fyraårsperioden 2001–2004 som ingår i avtalet. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:72 Examinationsmål för forskarutbildningen

VETENSKAPSORMÅDE	UTFALL 2000	MÅL* 2001 -2004
Tekniskt	135	590

* Enligt avtal mellan staten och Chalmers tekniska högskola AB.

Andelen kvinnliga nyrekryterade professorer var lägre under treårsperioden 1998–2000 än för treårsperioden 1997–1999. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 15 procent av de professorer som nyanställs bör vara kvinnor.

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Chalmers tekniska högskola AB redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:72 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	2000
Nybörjare i forskarutbildningen	253	197	22 %	31 %
Aktiva (ht) ¹	1 015	1 010	23 %	25 %
Doktorsexamina	104	94	15 %	20 %
Licentiatexamen	133	149	23 %	27 %
Professorer ²	179	186	7 %	6 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat från 1 245 miljoner kronor 1999 till 1 269 miljoner kronor 2000, varav 28 procent avser högskolans anslag.

Resurser för 2002

Det högsta belopp som bör kunna utgå till Chalmers tekniska högskola AB för budgetåret 2002 beräknas för

- grundutbildning till 576 950 000 kronor, varav 575 054 000 kronor utgörs av takbeloppet i vilket ingår 208 000 kronor för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3). Anslaget har minskats med 40 388 000 kronor motsvarande 600 helårsstudenter (se avsnitt 7.2.3). För särskilda åtagande har medel beräknats med 351 000 kronor för högskolepedagogisk utbildning av lärare och 1 545 000 kronor som bidrag till utrustning till sjöbefälsutbildningen,
- forskning och forskarutbildning till 378 955 000 kronor, varav ytterligare

5 51 000 kronor för forskarskola i materialvetenskap.

Planeringsförutsättningar

Som planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Chalmers tekniska högskola AB erhåller ytterligare 208 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik.

Vidare bör gälla att Chalmers tekniska högskola AB erhåller ytterligare ersättning med 5 151 000 kronor 2003 för forskarskolan i materialvetenskap.

2. Handelshögskolan i Stockholm

De examina som Handelshögskolan i Stockholm har rätt att utfärda regleras i förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Avtalet mellan staten och Handelshögskolan i Stockholm, som godkändes av regeringen i juni 1993 och som gäller fr.o.m. den 1 juli 1994 t.o.m. den 30 juni 2009, innebär att det högsta belopp som kan utgå är 50 miljoner kronor per år (inkl. bibliotek, studiestöd i forskarutbildningen och ersättning per avlagd doktorsexamen).

Enligt avtalet skall årlig korrigeringsbidrag ske med hänsyn till förändringar i basbeloppet sedan föregående år.

Med hänsyn till förändringarna i basbeloppet beräknar regeringen det maximala bidrag som kan utgå till Handelshögskolan i Stockholm budgetåret 2002 till 49 966 000 kronor.

3. Stiftelsen Högskolan i Jönköping

Ersättningen till Stiftelsen Högskolan i Jönköping regleras i ett särskilt ramavtal, som stiftelsen har träffat med staten från den 1 juli 1994. Närmare uppgifter om ersättning regleras för ett eller flera år i ett särskilt avtal mellan staten och bolaget om utbildnings- och forskningsuppdrag.

De examina som Stiftelsen Högskolan i Jönköping har fått tillstånd att utfärda för Internationella Handelshögskolan i Jönköping AB, Högskolan för lärarutbildning och kommunikation i Jönköping AB och Ingenjörshögskolan i Jönköping AB anges i förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Grundutbildning

Stiftelsen Högskolan i Jönköping har för budgetåret 2000 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid ut-

gången av budgetåret 400 000 kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

I avtalet om utbildnings- och forskningsuppdrag har mål fastställts för antalet examina vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Examinationsmål och utfall framgår av tabellen nedan. I tabellen anges utfall för 2000 samt avtalat mål för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Tabell 9.25:72 Examinationsmål för grundutbildning

EXAMEN	UTFALL 2000	MÅL ¹ 2001 -2004
Magisterexamen med ämnesdjud	178	660
Grundskollärarexamen 4–9	32	– ²

¹ Enligt avtal mellan staten och Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

² Nya examinationsmål för lärarutbildningen kommer att fastställas i avtal.

Högskolan har fullgjort utbildningsuppdraget för 2000 såväl för antalet helårsstudenter totalt som för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. En sammanställning av lärosätens uppdrag för 2000 och utfallet för detta år framgår av tabell i avsnittet 7.2.3.

Stiftelsen Högskolan i Jönköping har som särskilt åtagande anordnat naturvetenskaplig och teknisk utbildning för studerande med särskilt vuxenstudiestöd (NT-svux) omfattande 319 helårsstudenter.

År 2000 var antalet lärarårsverken (exklusive gäst- och timlärare) vid högskolan 167. Andelen lärare med doktorsexamen var 42 procent 2000 mot 41 procent 1999. Av högskolans lärare var 30 procent kvinnor och av högskolans lärare med doktorsexamen var 17 procent kvinnor.

Jönköpings läns landsting och Stiftelsen Högskolan i Jönköping har genom ett överflyttningsavtal överenskommit hur Hälsohögskolan i Jönköping från den 1 januari 2002 skall överföras till Stiftelsen Högskolan Jönköping. Avtalet omfattar överflyttning av personal, studenter, lokaler, inventarier samt avtal med tredje man m.m. Överflyttningsavtalet förutsätter för sin giltighet bl.a. regeringens utökning av utbildningsuppdraget till Stiftelsen Högskolan i Jönköping samt att regeringen godkänner Stiftelsens ansökan om examensrätt för erforderliga examina.

Forskning och forskarutbildning

I avtalet om utbildnings- och forskningsuppdrag har mål för antalet examina i forskarutbildningen

fastställts till 22 för fyraårsperioden 2001–2004. Kommentarer till målen finns i avsnittet 7.2.2.

Under perioden 1998–2000 har 14 professorer tillsatts, samtliga män. Regeringen har tidigare som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 28 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor.

Några resultat om forskningen och forskarutbildningen vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:72 Resultat, forskning och forskarutbildning

	ANTAL 1999	ANTAL 2000	ANDEL KVINNOR 1999	ANDEL KVINNOR 2000
Nybjörjare i forskarutbildningen	10	1	50 %	0 %
Aktiva (ht) ¹	39	41	38 %	34 %
Doktorsexamina	4	0	0 %	-
Licentiatexamen	1	1	100 %	100 %
Professorer ²	15	23	0 %	15 %

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

² Heltidsekvivalenter.

Omfattningen av forskningsmedel har ökat från 69 miljoner kronor 1999 till 82 miljoner kronor 2000, varav 28 procent avser högskolans anslag. Resurser för 2002

Det högsta belopp som bör kunna utgå till Stiftelsen Högskolan i Jönköping för budgetåret 2002 beräknas för

- grundutbildning till 324 024 000 kronor, varav 323 872 000 kronor utgörs av takbeloppet i vilket ingår 2 169 000 kronor för förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik (se avsnitt 7.1.3). Härutöver anvisas 152 000 kronor för att bedriva högskolepedagogisk utbildning av lärare som ett särskilt åtagande.
- forskning och forskarutbildning till 32 541 000 kronor.

Det förändrade huvudmannaskapet för vårdutbildning innebär att medel överförts motsvarande den totala kostnaden för verksamheten då utbildningen bedrevs i landstingets regi, enligt regeringens redovisning i propositionen Nytt huvudmannaskap för vårdhögskoleutbildningar (prop. 2000/01:71).

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att Stiftelsen Högskolan i Jönköping erhåller

ytterligare 2 169 000 kronor för en fortsatt förstärkning av utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap och juridik. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2.

Vidare bör gälla att högskolan erhåller 2 141 000 kronor 2003 och 2 141 000 kronor för 2004 för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen samt 9 862 000 kronor för 2003 och 432 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning av vårdutbildningarna.

Som planeringsförutsättning bör gälla att Stiftelsen Högskolan i Jönköping erhåller ersättning med 3 090 000 kronor 2003 för forskning och forskarutbildning.

4. Teologiska Högskolan, Stockholm

Teologiska Högskolan, Stockholm har enligt förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina fått tillstånd att utfärda högskoleexamen med inriktning på teologisk utbildning och teologie kandidatexamen, 140 poäng.

Det avtal mellan staten och Teologiska Högskolan, Stockholm som godkändes av regeringen i oktober 1993 och som började att gälla den 1 juli 1993, innebär att det högsta belopp som kan utgå per år till Teologiska Högskolan, Stockholm är 1 720 000 kronor i 1993 års prisnivå. Enligt avtalet skall omräkning av bidraget ske enligt samma principer som gäller för statliga lärosäten.

Utöver detta erhåller Teologiska Högskolan, Stockholm fr.o.m. den 1 juli 2000 medel motsvarande 50 helårsstudenter och helårsprestationer för utbildning i mänskliga rättigheter och demokratifrågor samt medel motsvarande 10 helårsstudenter och helårsprestationer för utbildning i teologi.

Det högsta belopp som kan utgå till Teologiska Högskolan, Stockholm budgetåret 2002 beräknas till 3 660 000 kronor.

Som planeringsförutsättning för 2003 gäller att Teologiska högskolan, Stockholm fr.o.m. den 1 januari 2003 erhåller en bidragsförstärkning om 340 000 kronor och fr.o.m. den 1 juli 2003 erhåller medel motsvarande fullt utbyggt 60 helårsstudenter och helårsprestationer för utbildning i teologi.

5. Nybygget – kristen samverkan för Örebro Missionsskola

Nybygget – kristen samverkan har för Örebro Missionsskola enligt förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina fått till-

stånd att utfärda högskoleexamen, teologisk utbildning.

Det avtal mellan staten och dåvarande huvudmannen för Örebro Missionsskola, Örebro-missionen som godkändes av regeringen i oktober 1993 och som började att gälla den 1 juli 1993 innebär att det högsta belopp som kan utgå till huvudmannen är 1 075 000 kronor per år i 1993 års prisnivå. Enligt avtalet skall omräkning av bidraget ske enligt samma principer som gäller för statliga lärosäten.

Utöver detta erhåller Nybygget – kristen samverkan för Örebro Missionsskola fr.o.m. den 1 juli 2000 medel för utbildning i teologi motsvarande 8 helårsstudenter och helårsprestationer.

Det högsta belopp som kan utgå till Nybygget – kristen samverkan för Örebro Missionsskola budgetåret 2002 beräknas till 1 430 000 kronor.

Som planeringsförutsättning för 2003 gäller att Nybygget – kristen samverkan fr.o.m. den 1 januari 2003 erhåller en bidragsförstärkning om 434 000 kronor och fr.o.m. den 1 juli 2003 erhåller medel motsvarande fullt utbyggt 32 helårsstudenter och helårsprestationer för utbildning i teologi vid Örebro Missionsskola.

6. *Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannesevangeliums teologiska institut*

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen har för Johannesevangeliums teologiska högskola enligt förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina fått tillstånd att utfärda högskoleexamen, teologisk utbildning.

Det avtal mellan staten och Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, som godkändes av regeringen i oktober 1993 och som började att gälla den 1 juli 1993, innebär att det högsta belopp som kan utgå per år till Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannesevangeliums teologiska institut är 860 000 kronor i 1993 års prisnivå. Enligt avtalet skall omräkning av bidraget ske enligt samma principer som gäller för statliga lärosäten.

Utöver detta erhåller Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannesevangeliums teologiska institut fr.o.m. den 1 juli 2000 medel för utbildning i teologi motsvarande 7 helårsstudenter och helårsprestationer.

Det högsta belopp som kan utgå till Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannesevangeliums te-

ologiska högskola beräknas budgetåret 2002 till 1 162 000 kronor.

Som planeringsförutsättning för 2003 gäller att Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen fr.o.m. den 1 januari 2003 erhåller en bidragsförstärkning om 348 000 kronor och fr.o.m. den 1 juli 2003 erhåller medel motsvarande fullt utbyggt 23 helårsstudenter och helårsprestationer för utbildning i teologi.

7. *Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut*
Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut har enligt förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina fått tillstånd att utfärda högskoleexamen, musikpedagogisk utbildning, 80 och 120 poäng.

Fr.o.m. den 1 juli 2001 förstärks statsbidraget till Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut med 1 500 000 kronor.

Det högsta belopp som kan utgå till Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut beräknas budgetåret 2002 till 9 453 000 kronor. Bidraget motsvarar en ersättning för cirka 85 helårsstudenter och helårsprestationer. Utbildningen skall vara avgiftsfri för studenterna.

8. *Ericastiftelsen*

Ericastiftelsen har enligt förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina rätt att utfärda psykoterapeutexamen.

Det högsta belopp som kan utgå till Ericastiftelsen beräknas budgetåret 2002 till 5 813 000 kronor.

9. *Stiftelsen Stora Sköndal*

Stiftelsen Stora Sköndal och Ersta Diakonisällskap sammanförde den 1 januari 1998 sina utbildningsanstalter Sköndalsinstitutet och Ersta högskola till en läroanstalt benämnd Ersta Sköndal högskola och samarbetar i en gemensam organisation. Huvudmannskapet är emellertid oförändrat. Stiftelsen Stora Sköndal och Ersta Diakonisällskap är huvudmän för sina respektive utbildningar.

Stiftelsen Stora Sköndal har för Ersta Sköndal högskola fått tillstånd att utfärda socionomexamen, magisterexamen i socialt arbete och högskoleexamen, kyrkomusikalisk utbildning enligt förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Ersta Diakonisällskap har för Ersta Sköndal högskola enligt samma förordning fått tillstånd att utfärda sjuksköterskeexamen, kandidatexa-

men i omvårdnadsvetenskap och högskoleexamen, teologisk utbildning 80 poäng.

I anslaget beräknas medel motsvarande 22 helårsstudenter och helårsprestationer i kyrkomusikalisk utbildning. Dessa medel står till Stiftelsen Stora Sköndals förfogande förutsatt att utbildningen bedrivs och att övriga finansörer bidrar med sina delar av utbildningens finansiering.

Vidare beräknas sedan den 1 juli 2000 medel för samordnad sjuksköterske- och socionomutbildning på äldreområdet motsvarande 50 helårsstudenter och helårsprestationer. Fr.o.m. 2002 beräknas medel för ytterligare 40 helårsstudenter och helårsprestationer för denna utbildning. Vidare gäller som en planeringsförutsättning att ytterligare medel motsvarande 40 helårsstudenter och helårsprestationer tillförs Stiftelsen Stora Sköndal 2003 och att ytterligare medel motsvarande 20 helårsstudenter och helårsprestationer tillförs stiftelsen fr.o.m. 2004. Därefter beräknas den samordnade sjuksköterske- och socionomutbildningen har nått sin fulla utbyggnad. För socionomutbildning beräknas motsvarande 180 helårsstudenter och helårsprestationer samt fr.o.m. den 1 juli 2001 för magisterutbildning i socialt arbete motsvarande 30 helårsstudenter och helårsprestationer. Utbildningarna skall vara avgiftsfria för studenterna.

Det högsta belopp som kan utgå till Stiftelsen Stora Sköndal för Ersta Sköndal högskola beräknas budgetåret 2002 till 14 010 000 kronor. Som planeringsförutsättning för 2003 gäller att Stiftelsen Stora Sköndal fr.o.m. den 1 juli 2003 erhåller medel motsvarande fullt utbyggt 50 helårsstudenter och helårsprestationer för utbildning i teologi.

10. Ersta Diakonisällskap

Ersta Diakonisällskap är en av huvudmännen för Ersta Sköndal högskola. Ersta Diakonisällskap har för Ersta Sköndal högskola fått tillstånd att utfärda sjuksköterskeexamen, magister- respektive kandidatexamen i omvårdnadsvetenskap och högskoleexamen, teologisk utbildning enligt förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina. Tidigare har Ersta Diakonisällskap för Ersta Sköndal högskola erhållit statsbidrag för utbildning till sjuksköterskeexamen via statsbidrag till Stockholms läns landsting. I och med de förändringar för vårdhögskoleutbildningar som innebär att staten fr.o.m. den 1 januari 2002 övertar huvudmannskapet från lands-

tingen, erbjuds de enskilda utbildningsordnarna med vårdhögskoleutbildning ett utbildningsuppdrag som i huvudsak motsvarar det uppdrag som i dag erhålls från Stockholm läns landsting via Karolinska institutet.

Det högsta belopp som kan utgå till Ersta Diakonisällskap för Ersta Sköndal högskola beräknas budgetåret 2002 till 15 653 000 kronor. I ersättningsbeloppet för vårdutbildning ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Som en planeringsförutsättning bör gälla att för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen erhåller Ersta Diakonisällskap 2 141 000 kronor för 2003 och 2 141 000 kronor för 2004 samt 2 237 000 kronor för 2003 och 431 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningarna. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2.

11. Stiftelsen Rudolf Steinerhögskolan

Enligt propositionen En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135) bedömer regeringen att pedagogisk profilering i lärarutbildningen kan ske inom ramen för den föreslagna strukturen för utbildningen. I avvaktan på om en inriktning med Waldorfpedagogik etableras vid något lärosäte anvisas Stiftelsen Rudolf Steinerhögskolan engångsvis 1 300 000 kronor för att de högst 50 studenter som antagits till påbyggnadsutbildningen hösten 2001 skall kunna slutföra sina studier under våren 2002.

12. Stiftelsen Rödakorshemmet

Stiftelsen Rödakorshemmet har för Röda Korsets Högskola fått tillstånd att utfärda sjuksköterskeexamen och kandidatexamen i omvårdnad enligt förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina. Tidigare har Rödakorshemmet för Röda Korsets Högskola erhållit statsbidrag för utbildning till sjuksköterskeexamen via statsbidrag till Stockholms läns landsting. I och med de förändringar för vårdhögskoleutbildningar som innebär att staten fr.o.m. den 1 januari 2002 övertar huvudmannskapet från landstingen, erbjuds de enskilda utbildningsordnarna med vårdhögskoleutbildning ett utbildningsuppdrag som i huvudsak motsvarar det uppdrag som i dag erhålls från Stockholm läns landsting via Karolinska institutet.

Det högsta belopp som kan utgå till Stiftelsen Rödakorshemmet för Röda Korsets Högskola beräknas budgetåret 2002 till 25 391 000 kronor.

I ersättningsbeloppet för vårdutbildning ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Som en planeringsförutsättning bör gälla att för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen erhåller Stiftelsen Rödakorshemmet 714 000 kronor för 2003 och 714 000 kronor för 2004 samt 2 597 000 kronor för 2003 och 144 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningarna. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2.

13. Stiftelsen Sophiahemmet

Stiftelsen Sophiahemmet har för Sophiahemmets sjuksköterskehögskola fått tillstånd att utfärda sjuksköterskeexamen och kandidatexamen i omvårdnad enligt förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina. Tidigare har Stiftelsen Sophiahemmet för Sophiahemmets sjuksköterskehögskola erhållit statsbidrag för utbildning till sjuksköterskeexamen via statsbidrag till Stockholms läns landsting. I och med de förändringar för vårdhögskoleutbildningar som innebär att staten fr.o.m. den 1 januari 2002 övertar huvudmannskapet från landstingen, erbjuds de enskilda utbildningsanordnarna med vårdhögskoleutbildning ett utbildningsuppdrag som i huvudsak motsvarar det uppdrag som i dag erhålls från Stockholm läns landsting via Karolinska institutet. I ersättningsbeloppet för vårdutbildning ingår medel för klinisk praktik inom utbildningen.

Det högsta belopp som kan utgå till Stiftelsen Sophiahemmet för Sophiahemmets sjuksköterskeskola beräknas budgetåret 2002 till 20 438 000 kronor.

Som en planeringsförutsättning bör gälla att för utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen erhåller Stiftelsen Sophiahemmet 714 000 kronor för 2003 och 714 000 kronor för 2004 samt 2 143 000 kronor för 2003 och 144 000 kronor för 2004 som en kvalitetsförstärkning avseende vårdutbildningarna. För 2003 bör vidare gälla en fortsatt utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen enligt tabell 7.1.2.

14. Momsmerkostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping

Under anslaget har beräknats mervärdesskattekostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping i enlighet med de ramavtal som ingåtts mellan staten och respektive högskola.

Enligt avtalen skall staten ersätta högskolorna för de mervärdesskattekostnader, som uppkommer i den grundläggande högskoleutbildningen och forskningen vid Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Syftet är att garantera konkurrensneutralitet gentemot statliga högskolor och universitet.

Budgetåret 2000 anvisade staten 78,7 miljoner kronor avseende ersättning för mervärdesskattekostnader. Det sammanlagda belopp som skall utbetalas för budgetåret 2000 uppgår till cirka 243 miljoner kronor. Budgetåret 2001 anvisades 284,1 miljoner kronor. Enligt prognoser kommer de samlade utgifterna för mervärdesskattekostnader för 2001 att uppgå till cirka 233 miljoner kronor. Det högsta belopp som kan utgå för ändamålet beräknas för 2002 till 292 614 000 kronor.

Tabell 9.25:72 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	1 845 764	1 845 764	1 845 764
Förändring till följd av:			
Beslut	136 223	167 049	174 905
Pris- och löneomräkning	46 283	46 770	46 770
Överföring andra anslag m.m.	-273 095	-192 293	-157 570
Summa förändring	-90 589	21 526	64 105
Förslag/beräknat anslag	1 755 175	1 867 290	1 909 869

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.73 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Tabell 9.25:73 Anslagsutveckling för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	619 732	59 309	
2001	342 066		397 927
2002	Förslag	592 045	
2003	Beräknat	718 399 ¹	
2004	Beräknat	628 396 ²	

¹ Motsvarar 700 565 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 602 162 tkr i 2002 års prisnivå.

Av anslagssparandet har 12 245 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 7 juni 2001.

Detta anslag avser verksamhet inom högskoleområdet för vilken medel inte har ställts till förfogande under annat anslag. Anslaget avser

även bidrag till Svenska studenthemmet i Paris samt bidrag till Sveriges Förenade Studentkårer.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkning av anslaget utgått från följande belopp.

Tabell 9.25:73 Fördelning på anslagsposter för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Tusental kronor

ANSLAGSPOST	BELOPP
1 Svenska studenthemmet i Paris	1 335
2 Bidrag till Sveriges Förenade Studentkårer	201
3 Teknik- och naturvetenskapscentrum	18 027
4 Insatser inom naturvetenskap och teknik m.m.	6 355
5 Svenskundervisning i utlandet m.m.	7 185
6 Stipendier för studier vid College of Europe	340
7 Statliga ålderspensionsavgifter	54 444
8 Tempus	1 030
9 Rekryteringsdelegationen	20 000
10 NT-svux	55 000
11 Holdingbolag	15 000
12 Sjuksköterskeutbildning på Gotland	857
13 Utvecklingsinsats för döva och hörselskadade	1 000
14 Särskilda lärarutbildningar	45 006
15 Projekt för invandrade akademiker	10 000
16 Nätuniversitetet	211 515
17 Stöd till lärosäten och kommuner i samverkan	50 000
18 Trafikflygarutbildning	5 000
19 Fördelas efter beslut av regeringen	89 750
Summa	592 045

3. Teknik- och naturvetenskapscentrum

För teknik- och naturvetenskapscentrum har beräknats 18 027 000 kronor (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:UbU1, rskr. 1996/97:100). Sedan 1997 har regeringen satsat på ett statligt stöd till teknik- och naturvetenskapscentrum. Högskoleverket har av regeringen fått uppdraget att efter ett ansökningsförfarande besluta om fördelning av statsbidraget efter samråd med Statens skolverk och Statens kulturråd.

Kriterierna för medelstilldelning av statsbidraget har varit föremål för en översyn.

5. Svenskundervisning i utlandet m.m.

Medel under anslagsposten beräknas finansiera åtgärder som främjar undervisning i svenska och om svenska förhållanden liksom information om svensk utbildning och forskning i utlandet. Medlen disponeras av Svenska Institutet.

6. Stipendier för studier vid College of Europe

Resurser har beräknats för stipendiemöjligheter till College of Europe. Stipendierna bör ges till personer som genomgått svensk högskoleutbildning och avlagt akademisk examen inom ramen för stipendieprogrammet ”Stipendier för Europastudier”. Medlen disponeras av Svenska Institutet och avser att finansiera stipendierna samt administrationen av dessa.

7. Statliga ålderspensionsavgifter

Resurser för ökade utgifter för utbildningsbidrag för forskarstuderande med anledning av ålderspensionsreformen finns beräknade under anslagsposten.

9. Rekryteringsdelegationen

Resurser har beräknats för inrättande av en delegation som under tre år skall stimulera rekryteringsaktiviteter vid högskolorna. Den föreslagna delegationen skall få disponera 40 miljoner kronor per år för detta ändamål. För 2002 beräknas anslaget till 20 000 000 kronor. Vidare föreslås att delegationen får disponera 20 000 000 kronor av uppkommet anslagssparande under 2001.

11. Holdingbolag

Resurser har beräknats för att bilda holdingbolag vid Karlstads universitet, Högskolan i Borås och Högskolan Kristianstad med 5 miljoner kronor till vardera lärosätet. Medlen skall utgöra eget kapital i bolagen.

12. Sjuksköterskeutbildning på Gotland

Resurser har beräknats för Karolinska institutets åtagande att bedriva sjuksköterskeutbildning på Gotland motsvarande en årlig antagning av 12 helårsstudenter.

13. Utvecklingsinsats för döva och hörselskadade

Resurser har beräknats under anslaget för att utveckla en teckenspråkig miljö vid Örebro universitet. Därmed intensifieras insatserna för döva och hörselskadade bland universitetets utbildningar.

14. Särskilda lärarutbildningar

För att snabbt kunna öka andelen behöriga lärare i skolan ämnar regeringen uppdra åt sex lärosäten att anordna särskilda lärarutbildningar. De lärare/studenter som antas till utbildningarna skall vara anställda i en kommunal skola och arbeta som lärare på halvtid samtidigt som de studerar halvtid. Utbildningarna skall pågå under åren 2002–2006. Varje student erbjuds högst tre års studier på halvtid, motsvarande 60 poäng. Lärarstudenternas kommunala arbetsgivare kommer att medverka med bl.a. mentorer och i övrigt underlätta för läraren/studenter att genomföra sina studier.

15. Projekt för invandrade akademiker

Resurser har beräknats för den särskilda teoretiska och praktiska utbildningen vid universitet och högskolor som skall underlätta inträdet för invandrare med utländsk högskoleutbildning på arbetsmarknaden.

17. Stöd till lärosäten och kommuner i samverkan

Under perioden 2002–2004 avsätts 50 miljoner kronor årligen för att stimulera samarbete mellan lärosäten och kommuner i syfte att öka rekryteringen till högskolan och därmed skapa en ökad ekonomisk tillväxt.

Förutom föreslagna överföringar till andra anslag inom utgiftsområdet föreslås att sammanlagt 2 miljoner kronor överförs till andra utgiftsområden som en följd av förslag i den proposition om lika behandling av studenter i högskolan som regeringen avser att överlämna till riksdagen i höst.

Tabell 9.25:73 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	342 066	342 066	342 066
Förändring till följd av:			
Beslut	0	-125	-125
Pris- och löneomräkning	11 975	12 500	14 740
Överföring andra anslag m.m.	238 004	363 958	271 715
Summa förändring	249 979	376 333	286 330
Förslag/beräknat anslag	592 045	718 399	628 396

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.74 25:74 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.

Tabell 9.25:74 Anslagsutveckling för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.

Tusental kronor				
2000	Utfall	192 176	Anslags-sparande	-15 342
2001	Anslag	199 887	Utgifts-prognos	199 887
2002	Förslag	254 638		
2003	Beräknat	300 151 ¹		
2004	Beräknat	305 947 ¹		

¹ Motsvarar 293 117 tkr i 2002 års prisnivå.

Under detta anslag beräknas all ersättning – inklusive ersättning för lokalhyror och kostnader för inredning och utrustning – som är förenad med forskning vid högskolor som inte har vetenskapsområden samt konstnärligt utvecklingsarbete vid de konstnärliga högskolorna i Stockholm.

Regeringens överväganden

De mål och resurser för verksamheten som riksdagen beslöt om med anledning av den forskningspolitiska proposition (prop. 2000/01:3, bet. 2000/01:UbU6, rskr. 2000/01:98) samt budgetpropositionen (prop. 2000/01:1, bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99) skall fortsatt gälla.

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från följande belopp.

Tabell 9.25:74 Fördelning på anslagsposter för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.

Tusental kronor

ANSLAGSPOST	BELOPP
Danshögskolan	3 062
Dramatiska institutet	2 993
Högskolan i Borås	25 431
Högskolan Dalarna	31 129
Högskolan på Gotland	4 183
Högskolan i Gävle	34 089
Högskolan i Halmstad	29 550
Högskolan Kristianstad	22 750
Högskolan i Skövde	18 443
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	18 326
Idrottshögskolan i Stockholm	12 359
Konstfack	3 845
Kungl. Konsthögskolan	2 057
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	3 905
Lärahögskolan i Stockholm	22 396
Operahögskolan i Stockholm	2 472
Södertörns högskola	14 997
Teaterhögskolan i Stockholm	2 651
Summa	254 638

Resultatbedömning

Högskolornas betydande externa forskningsresurser har fortsatt att öka vilket tyder på en fortsatt hög vetenskaplig kvalitet. Det konstnärliga utvecklingsarbetet är en väsentlig del av de konstnärliga högskolornas verksamhet och höjer grundutbildningens kvalitet.

Resursfördelning för 2002

Resurserna för forskning vid högskolorna uppgår budgetåret 2002 till 254 638 000 kronor. I beräkningarna ingår 34 344 000 kronor för vårdforskning som överförts från landstingen samt forskningsmedel som vissa högskolor 2001 disponerade på respektive grundutbildningsanslag.

I anslagsposten Idrottshögskolan i Stockholm ingår dels resurser för övertagande av Centrum för idrottsforskning med 5 783 000 kronor, dels 860 000 kronor för centrumets lokalkostnad.

Som ett fullföljande av regeringens tidigare påbörjade satsning på forskning inom lärande har ett tillskott om 5 000 000 kronor beräknats för forskning vid Lärahögskolan i Stockholm.

Tabell 9.25:74 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	199 887	199 887	199 887
Förändring till följd av:			
Beslut	34 344	34 344	34 344
Pris- och löneomräkning	6 038	14 050	19 846
Överföring andra anslag m.m.	14 369	51 870	51 870
Summa förändring	54 751	100 264	106 060
Förslag/beräknat anslag	254 638	300 151	305 947

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.75 25:75 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Tabell 9.25:75 Anslagsutveckling för anslaget Ersättning för klinisk utbildning och forskning

Tusental kronor

År	Utfall	Anslagssparande	Utgiftsprognos
2000	1 600 913	0	
2001	1 631 811		1 631 811
2002	Förslag	1 680 929	
2003	Beräknat	1 733 460 ¹	
2004	Beräknat	1 783 995 ¹	

¹ Motsvarar 1 680 928 tkr i 2002 års prisnivå.

Från anslaget utgår ersättning till vissa landsting enligt avtal om samarbete om läkarutbildning och forskning m.m. samt om samarbete om tandläkarutbildning och forskning m.m. Sedan avtalen ingicks har mål- och resultatstyrning samt ett nytt resurstilldelningssystem införts för den statliga högskolan vilket gör väsentliga delar av avtalen obsoleta. Regeringen beslutade i december 1998 att säga upp avtalen. Avtalen har en uppsägningstid om fem år. Regeringen uppdrog i juni 2001 åt en särskild utredare att förhandla fram och sluta överenskommelse med sjukvårdshuvudmännen, med förbehåll för regeringens godkännande, om ett nytt system för ersättning för vissa kostnader i samband med läkar- och tandläkarutbildning samt medicinsk och odontologisk forskning.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkning av anslaget utgått från följande belopp.

Tabell 9.25:75 Medicinsk utbildning och forskning

Tusental kronor

Uppsala universitet	198 023
Lunds universitet	318 515
Göteborgs universitet	329 842
Umeå universitet	161 215
Linköpings universitet	124 407
Karolinska institutet	459 672

Tabell 9.25:75 Odontologisk utbildning och forskning

Tusental kronor

Göteborgs universitet	50 730
Umeå universitet	38 525

Tabell 9.25:75 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	1 631 811	1 631 811	1 631 811
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	49 117	101 649	152 184
Överföring andra anslag m.m.	0	0	0
Summa förändring	49 117	101 649	152 184
Förslag/beräknat anslag	1 680 928	1 733 929	1 783 995

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.76 25:76 Universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna

Tabell 9.25:76 Anslagsutveckling för anslaget Universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna

Tusental kronor

2000	Utfall	819 873	Anslags-sparande	328 672
2001	Anslag	769 609	Utgifts-prognos	869 411
2002	Förslag	877 051		
2003	Beräknat	897 787 ¹		
2004	Beräknat	916 290 ¹		

¹ Motsvarar 877 051 tkr i 2002 års prisnivå.

Under detta anslag beräknas ersättning för premier för statliga avtalsförsäkringar. Vid beräkningen av anslaget har en minskning genomförts för 2002. Denna motsvarar medel avseende ersättning från externa finansierare. I anslaget för 2002 ingår ersättning för premier för de statliga avtalsförsäkringarna motsvarande dels den an-

slagsfinansierade verksamheten (inklusive från landstinget övertagen vårdhögskoleutbildning), dels verksamhet finansierad av statliga myndigheter.

Regeringens överväganden

Regeringen har beräknat anslaget till 877 051 000 kronor.

Tabell 9.25:76 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	769 609	769 609	769 609
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	24 697	45 433	63 936
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	82 745	82 745	82 745
Summa förändring	107 442	128 178	146 681
Förslag/beräknat anslag	877 051	897 787	916 290

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av detta finns i avsnitt 9.2.

9.1.77 25:77 Högskoleverket

Tabell 9.25:77 Anslagsutvecklingen för Högskoleverket

Tusental kronor

2000	Utfall	136 478	Anslags-sparande	1 171
2001	Anslag	168 392	Utgifts-prognos	169 563
2002	Förslag	171 190		
2003	Beräknat	188 822 ¹		
2004	Beräknat	192 299 ¹		

¹ Motsvarar 184 242 tkr i 2002 års prisnivå.

Högskoleverkets uppgift är att genom uppföljning och utvärdering bidra till att förbättra och förnya den högre utbildningen och forskningen vid universitet och högskolor. Högskoleverket svarar också för tillsynen över högskolans verksamhet i syfte att öka rättssäkerheten i högskolan. Verket har också som uppgift att på uppdrag av regeringen genomföra utredningar och utvärderingar som grund för regeringens ställningstagande i olika frågor. Verket har dessutom ansvar för statistik om verksamheten vid universitet och högskolor.

Tabell 9.25:77 Fördelning på anslagsposter för Högskoleverket*Tusentals kronor*

ANSLAGSPOST	BELOPP
1. Högskoleverket	144 520
2. Rådet för högre utbildning	26 670
Summa	171 190

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 9.25:77 Uppdragsverksamhet***Tusental kronor*

	INTÅKTER	KOSTNADER	RESULTAT
Utfall 2000	13 898	14 800	-902
Prognos 2001	11 000	17 000	-6 000
Budget 2002	11 000	16 000	-5 000

Högskoleverket har rätt att ta ut avgift för att tillhandahålla högskoleprovet. Avgiftens storlek regleras i högskoleförordningen (1993:100). Högskoleverket har föreslagit att den avgift som en person avlägger för att få delta i högskoleprovet höjs från 300 kronor till 350 kronor.

Enligt regeringens mening bör avgiften inte höjas.

Regeringens överväganden

Regeringen har på politikområdesnivån i tillämpliga delar redovisat Högskoleverkets insatser och uppnådda resultat vad avser verksamhetsområdet kvalitetssäkring och kvalitetskontroll i högskolan.

Högskoleverket har i årsredovisningen redovisat sin verksamhet efter den indelning av verksamheten som angavs i regleringsbrevet för 2000.

Under verksamhetsåret har Högskoleverket lagt ner stort arbete på att planera inför den satsning på kvalitetsgranskning och kvalitetsutveckling som riksdagen har beslutat om i propositionen Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan (prop. 1999/2000:28, bet. 1999/2000:UbU12, rskr. 1999/2000:180). Utvärderingarna för 2001 kunde därmed påbörjas i enlighet med den sexårsplan som verket utarbetat.

En viktig uppgift för Högskoleverket är tillsynsverksamheten där verket under året har lagt tyngdpunkten på att granska och stärka rättssäkerheten för studenterna. Efter en anmälan från Sveriges Förenade Studentkårer har Högskole-

verket undersökt hur högskolorna uppfyller sitt ansvar för att motverka sexuella trakasserier, vilket presenterats i rapporten Sexuella trakasserier mot studenter-högskolornas åtgärder (2000:17R).

Inom Högskoleverket finns ett råd för högskoleutbildning som har till uppgift att stödja projekt som syftar till att höja undervisningskvalitet. Fr.o.m. 2000 kan stöd beviljas även för projekt som rör forskarutbildningen och ett stort antal ansökningar har inkommit.

Högskoleverket fick för budgetåret 2000 en revisionsberättelse med invändning på grund av att årsredovisningen inte ger en rättvisande bild av verkets kostnader och ekonomiska ställning då 36,3 miljoner kronor avseende SUNET har redovisats i resultaträkningen trots att beloppet i sin helhet avser kommande år. Med hänvisning till Högskoleverkets yttrande vidtar regeringen ingen åtgärd.

Regeringens bedömning

Regeringens bedömning är att resultatinformationen i årsredovisningen ger en god bild av utvecklingen inom de områden som Högskoleverket har ansvar för. Enligt regeringens mening har de mål som uppställts för verksamheten uppfyllts.

Rådet för högre utbildning

Regeringen föreslog i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) att Rådet för högskoleutbildning skall byta namn till Rådet för högre utbildning. Samtidigt föreslog regeringen att rådet skall ges ett utökat uppdrag och tillföras riktade medel för den verksamhet som rådet bedriver samt att rådet får en självständigare roll inom Högskoleverket. Budgetåret 2001 disponerar rådet 26,28 miljoner kronor. Dessa medel skall finansiera förvaltningskostnader och projektmedel. Som en planeringsförutsättning för 2003 bör gälla att rådet tillförs ytterligare 10 miljoner kronor. Denna förstärkning avser stöd till lärosätenas pedagogiska utveckling i samband med utvecklingen av nya kortare yrkesutbildningar.

Tabell 9.25:77 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	168 392	168 392	168 392
Förändring till följd av:			
Beslut	0	10 000	10 000
Pris- och löneomräkning	2 545	10 177	13 654
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	253	253	253
Summa förändring	2 798	20 430	23 907
Förslag/beräknat anslag	171 190	188 822	192 299

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av detta finns i avsnitt 9.2.

9.1.78 25:78 Verket för högskoleservice

Tabell 9.25:78 Anslagsutveckling för Verket för Högskoleservice

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2000	12 231	-365	
2001	13 418 ¹		12 739
2002	Förslag	13 257	
2003	Beräknat	13 598 ²	
2004	Beräknat	13 820 ³	

¹ Varav 628 tkr i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 13 257 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 257 tkr i 2002 års prisnivå.

Verket för högskoleservice (VHS) ansvarar för den samordnade antagningen till grundläggande högskoleutbildning. Utöver detta biträder VHS universitet, högskolor och andra myndigheter vid upphandling.

Anslaget finansierar underhåll och utveckling av datorbaserade system för antagningsprocessen samt kostnader för övrig antagningsverksamhet, såsom betygsdatabas och validering av utländska gymnasiebetyg.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Under 2000 har VHS genomfört upphandlingar motsvarande 403 miljoner kronor, vilket är en ökning med 216 miljoner kronor från 1999. VHS har under 2000 genomfört 85 stycken upphandlingar över EU:s tröskelvärde. I förhållande till 1999 är detta en ökning med 65 stycken. Omsättningen för dessa upphandlingar är 280 miljoner kronor. Upphandling som VHS utfört på uppdrag av universitet och högskolor

uppgår till 209 miljoner kronor, vilket motsvarar 52 procent av värdet på samtliga upphandlingar 2000. För 1999 var motsvarande siffror 163 miljoner kronor och 87 procent. Upphandling åt övriga myndigheter stod för 48 procent eller 194 miljoner kronor 2000. För 1999 var motsvarande siffror 13 procent och 24 miljoner kronor.

Ökningen av upphandlingsomsättningen mellan 1999 och 2000 är bland annat en följd av att VHS utökat antalet upphandlingskonsulter. VHS har också lyckats bredda kundbasen till nya kunder utanför den traditionella marknaden. Åtgärder för att öka den debiterbara tiden har slagit väl ut och timpriset har justerats för att följa kostnadsutvecklingen.

Sammantaget medför detta att verksamheten har utvecklats positivt. Det ekonomiska målet för upphandlingsverksamheten, att intäkterna skall täcka 100 procent av kostnaderna, har uppnåtts under 2000. Det ekonomiska målet förväntas uppnås även 2001 och 2002 då verksamheten förväntas ge ett överskott på 600 000 kronor respektive år.

Det ekonomiska målet för antagningsverksamheten är att intäkterna skall täcka 85 procent av kostnaderna för denna verksamhet. Detta mål har uppnåtts under 2000. Det ekonomiska målet förväntas också uppnås under 2001 och 2002.

Tabell 9.25:78 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000			
Antagning	47 334	54 967	- 7 633
Upphandling	12 070	11 558	512
Prognos 2001			
Antagning	47 718	54 721	- 7 003
Upphandling	13 400	12 800	600
Budget 2002			
Antagning	48 174	55 994	- 7 820
Upphandling	14 600	14 000	600

Regeringens överväganden

Antalet sökande till grundläggande högskoleutbildning under 2000 var ca 152 000 personer. Det är en minskning med 18 500 personer sedan 1999. Däremot har antalet antagna ökat från 1999 med ca 1 350 till totalt ca 63 800 år 2000. Styckkostnaden per sökande har ökat med 19,3

procent till 371 kronor, medan kostnaden per antagen ökat med 4 procent till 883 kronor. Detta till följd av att verket är dimensionerat för 175 000 sökande +/- 10 procent per år och till övervägande del har fasta kostnader.

Regeringen har den 21 juni 2000 uppdragit åt VHS att i samarbete med universitet och högskolor utveckla ett nytt flexibelt antagningssystem för såväl central som lokal antagning (U1999/4153/ST). Detta system avses träda i kraft inför antagningen till hösten 2004 och skall ersätta befintliga centrala och lokala system. Utvecklingskostnaderna skall rymmas inom VHS och universitetens och högskolornas befintliga medel.

Tabell 9.25:78 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	13 418	13 418	13 418
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	153	494	716
Slutjustering avtalsförsäkringar m.m. ²	-314	-314	-314
Summa förändring	-161	180	402
Ny anslagsnivå	13 257	13 598	13 820

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

9.1.79 25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m.¹

Tabell 9.25:79 Anslagsutveckling för Centrala studiestödsnämnden m.m.

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2000	Utfall	367 959	Anslags-sparande	6 534
2001	Anslag	367 895	Utgifts-prognos	374 429
2002	Förslag	374 112		
2003	Beräknat	361 322	²	
2004	Beräknat	368 103	³	

¹ Varav 17 500 tkr på tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och - 1 600 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 352 612 tkr i 2002 års prislivå.

³ Motsvarar 352 612 tkr i 2002 års prislivå.

¹ Ny anslagsbeteckning

Anslaget finansierar utgifter för tilldelning och återbetalning av studiestöd samt tilldelning och återbetalning av lån för hemutrustning för flyktingar. Anslaget finansierar också delvis CSN:s studiesociala insatser.

Det nya studiestödssystemet innebär att korttidsstudiestöd och internatbidrag inte längre regleras i studiestödslagen (1999:1395). I stället anvisas från och med den 1 juli 2001, ur CSN:s ramanslag, medel för administration av bidrag till korttidsstudier dels till Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus), dels till Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO).

Avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:79 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2000	4 214	298 100	310 000	-11 900

CSN:s verksamhet var till och med år 2000 indelad i tre resultatområden, varav återbetalning av studielån var ett. På grund av att denna indelning medförde problem för den ekonomiska styrningen av verksamheten slogs resultatområdena samman och CSN:s verksamhet är numera ett verksamhetsområde. Alltså är ingen specifik del av verksamheten avgiftsbelagd utan alla avgifter får disponeras av myndigheten och skall bidra till att finansiera verksamheten hos CSN. Avgifterna redovisas därför mot anslaget 25:79 *Centrala studiestödsnämnden m.m.* I tabell 9.25.79 redovisas förväntade inbetalningar av avgifter.

Tabell 9.25:79 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor	Inbetalda avgifter 2001	Prognos inbetalda avgifter 2002
Offentligrättslig verksamhet	274 000	277 000

Regeringens överväganden

CSN:s årsredovisning för 2000 visar att myndigheten har lyckats att uppnå de för myndigheten fastställda målen bättre än under 1999. Det gäller t.ex. IT-tillgängligheten. Dock kvarstår en del problemområden. Utveckling för beviljningsärenden är ett sådant område. Den genomsnittli-

ga handläggningstiden har sedan 1999 försämrats något.

Kundernas behov av att komma i kontakt med CSN ökar från år till år. Den låga tillgängligheten via telefon har varit ett stort och ökande problem under de senaste åren. Under 2000 har de inkommande samtalen blivit längre, samtidigt som antalet samtal inte har reducerats trots satsningar på övriga informationskanaler såsom hemsidan på internet, webbsvar och datasvar. En rad åtgärder har dock vidtagits för att förbättra servicen bl.a. förväntas inrättandet av servicecentret i Kiruna leda till en förbättrad telefontillgänglighet. Anslaget föreslås engångsvis ökas år 2002 med 20 miljoner för att finansiera inrättandet av ett servicecenter för studiestöd i Kiruna. Anslagshöjningen finansieras genom en omfördelning inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, där anslag 25:70 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.*, minskas i motsvarande grad.

Handläggningstiderna har försämrats något för samtliga ärendegrupper, trots att personalstyrkan har ökat. Förklaringarna till detta är flera. Mer tid och resurser har gått åt till serviceåtgärder. Ett relativt stort antal personer nyanställdes under fjärde kvartalet vilket har inneburit ett initialt bortfall av handläggarresurser. De mest vana handläggarna har avdelats för systemutveckling av det nya studiestödssystemet.

I nedanstående tabell beskrivs några nyckeltal för CSN:s verksamhet för 1998-2000.

Tabell 9:25:79 Några nyckeltal för CSN:s verksamhet			
Verksamhet	1998	1999	2000
Antal besök på webbsvar	500 000	1 100 000	1 900 000
Antal svar på datasvar	1 600 000	1 400 000	1 300 000
Ärendeutveckling	1 176 454	1 199 916	1 090 756
Behandlingstid högst 3 veckor - studiemedel	71 %	74 %	69 %
Behandlingstid högst 3 veckor - studiestöd för utlandsstudier	50 %	53 %	46 %
Behandlingstid högst 3 veckor - särskilt utbildningsbidrag	47 %	65 %	60 %
Behandlingstid högst 3 veckor - svux	97 %	98 %	97 %
Behandlingstid högst 3 veckor - svuxa	46 %	51 %	48 %

Hantering av medel för bidrag till studerande vid korttidsstudier sköts numera av Sisus, LO och TCO. Administrationskostnaden belastar emel-

lertid under innevarande år alltså CSN:s anslag.

Förutsättningarna för att få bidraget regleras närmare i förordning (2001:362) om bidrag vid korttidsstudier. Av rättssäkerhetsskäl kan beslutet överklagas till Överklagandenämnden för studiestöd. Förordningen kompletteras med särskilda beslut som reglerar förhållandet mellan staten och organisationerna angående uppföljning och utvärdering, utgiftsprognos och återrapportering. Dessa uppgifter kommer att lämnas årligen. Motsvarande bestämmelser återfinns i regleringsbrevet för Sisus. Enligt regeringens bedömning har åtgärder därmed vidtagits för att säkerställa att syftet med bidrag till kortare studier bibehålls, att hanteringen kommer att ske på ett rättssäkert sätt och att statens behov av uppgifter för budgetering och kontroll upprätthålls. Verksamheten har inte pågått tillräckligt länge för att kunna visa några påtagliga resultat.

Ett särskilt uppföljnings- och utvärderingsprojekt har bedrivits under året. Något resultat kan ännu inte redovisas, men arbetet med dessa frågor kommer att fortsättningsvis att prioriteras.

Införandet av det nya studiestödssystemet har för CSN inneburit genomgripande förändringar av arbetsituationen. Exempelvis har ett helt nytt datasystem införts. Myndigheten har klarat dessa stora omställningar i enlighet med regeringens förväntningar. Myndigheten har också vidtagit flera åtgärder för att komma tillrätta med de svårigheter som alltså råder beträffande t.ex. beviljning och tillgänglighet. Enligt regeringens bedömning bör myndigheten därför ha möjlighet att på sikt nå en bättre måluppfyllelse.

Justitieombudsmannen (JO) har under perioden april-maj 2000 genomfört en inspektion av CSN.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen och i en proposition lämna förslag om ett särskilt studiemedel för vuxenstuderande. I propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) har regeringen gett inriktningen för detta stöd. Avsikten är att detta stöd skall gälla fr.o.m. den 1 januari 2003. Stödet fordrar ett uppföljningssystem som uppfyller högt ställda krav på säkerhet och enkel hantering. För att ge CSN förutsättningar att förbereda uppföljningssystemet bör CSN:s anslag engångsvis ökas med 1,5 miljoner för år 2002.

Tabell 9.25:79 Härledning av nivån 2002–2004

Tusentals kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	367 895	367 895	367 895
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	7 417	16 127	22 908
Överföring från andra anslag.	-3 000	-24 500	-24 500
Slutjustering avtalsförsäkring ²	1 800	1 800	1 800
Summa förändring	6 217	-6 573	208
Ny anslagsnivå	374 112	361 322	368 103

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

9.1.80 25:80 Överklagandenämnden för studiestöd²

Tabell 9.25:80 Anslagsutveckling för Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	-	-	-
2001	Anslag	7 500 ¹	6 250
2002	Förslag	10 090	
2003	Beräknat	10 328 ²	
2004	Beräknat	10 544 ³	

¹ Varav 2 500 tkr på tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition.

² Motsvarar 10 090 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 10 090 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar utgifter för kansliets verksamhet, för arvoden och andra ersättningar till nämndens ledamöter.

Regeringens överväganden

Under 2001 har nämndens och dess kanslis verksamhet gradvis byggts upp med nyanställd personal i nya lokaler. Utbildning i bl.a. regelsystem och administrativa rutiner har dominerat de första månaderna. Likaså har nämndens verksamhet beträffande ärendehantering, sammanträden och beslut påbörjats med uppfyllande av de krav som kan ställas på en statlig myndighet.

² Ny anslagsbeteckning

År 2001 har sålunda präglats av inrättande och successivt uppbyggande av verksamheten vilket innebär att myndighetens första år i full verksamhet blir 2002. För 2002 föreslås därför anslaget ökas till drygt 10 miljoner kronor.

Tabell 9.25:80 Härledning av nivån 2002–2004

Tusentals kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	7 500	7 500	7 500
Förändring till följd av:			
Beslut			
Pris- och löneomräkning	90	328	544
Överföring till/från andra anslag.	2 500	2 500	2 500
Summa förändring	2 590	2 828	3 044
Ny anslagsnivå	10 090	10 328	10 544

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

9.1.81 25:81 Internationella programkontoret för utbildningsområdet

Tabell 9.25:81 Anslagsutvecklingen för Internationella programkontoret för utbildningsområdet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	17 589	2 431	
2001	Anslag	36 759 ¹	38 096
2002	Förslag	40 354	
2003	Beräknat	41 353 ²	
2004	Beräknat	42 124 ³	

¹ Inklusivt en minskning med 2 952 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 40 354 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 40 354 tkr i 2002 års prisnivå.

Internationella programkontoret för utbildningsområdet (programkontoret) ansvarar för;

- Sokrates, EU:s program för utbildning,
- Leonardo da Vinci, EU:s program för yrkesutbildning,
- Tempus, EU:s program för samarbete med Central- och Östeuropa inom högre utbildning,
- Linnaeus-Palme, utbytesprogram för samarbete mellan utvecklingsländer och svenska universitet och högskolor,
- Interpraktik, stipendier för praktik i utlandet för arbetslösa ungdomar,

- IAESTE, internationell praktikplatsförmedling för blivande civilingenjörer och naturvetare,
- EU:s utbytesprogram inom högre utbildning med Latinamerika (Alfa) och medelhavsområdet (Med-Campus) samt med Nordamerika, EG/USA och EG/Kanada,
- Ett år i Frankrike/Spanien/Tyskland, utbytesprogram för gymnasie-studerande,
- Resurscentrum för vägledning,
- Cedefop, studiebesök och dokumentation inom yrkesutbildning i EU,
- Nordplus-Junior, Nordiska ministerrådets utbytesprogram på gymnasienivå,
- internationella stipendier och bidrag för internationalisering av den svenska skolan.

En jämförelse mellan budget och utfall för 2000 visar ett överskott på 2 431 000 kronor. Härav har regeringen beslutat om indragning av 1 871 000 kronor.

Regeringens överväganden

Verksamheten vid programkontoret har under 2000 utökats genom att EU-programmen – Erasmus, Tempus, EG/USA, EG/Kanada, Med-Campus och Alfa – har förts över från Högskoleverket samt att medel för stipendier och bidrag för internationalisering av den svenska skolan har förts över från Statens skolverk. Programkontoret har även fått det administrativa ansvaret för det nya högskoleprogrammet Linnaeus-Palme, som finansieras av Sida.

Antalet deltagare i mobilitetsprogrammen uppgick under år 2000 till 8 736 personer. Av dessa reste 3 087 personer på utbyte inom Erasmus (del av Sokrates), 2 500 inom Nordplus-Junior och 976 personer inom Leonardo.

Anslaget för 2002 beräknas till 40 354 000 kronor. Regeringen bedömer att verksamheten inom programkontoret vad gäller hanteringen av programmen i huvudsak har fungerat väl. Regeringen anser dock att ytterligare ansträngningar bör göras för att tillvarata avnämarnas erfarenheter. Det är enligt regeringens mening även angeläget att programkontoret inleder ett närmare samarbete med andra myndigheter inom utbildningsområdet för att stärka internationaliseringen inom sektorn.

Tabell 9.25:81 Härledning av nivå 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	36 759	36 759	36 759
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	3 595	4 594	5 365
Överföring andra anslag	0	0	0
Summa förändring	3 595	4 594	5 365
Förslag/beräknat anslag²	40 354	41 353	42 124

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Inklusive slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av detta finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2..

9.1.82 25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet³

Tabell 9.25:82 Anslagsutveckling för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Tusental kronor

2000	Utfall	-	Anslags-sparande	-
2001	Anslag	60 843	Utgifts-prognos	53 948
2002	Förslag	29 356		
2003	Beräknat	35 238 ¹		
2004	Beräknat	35 847 ²		

¹ Motsvarar 34 356 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 34 356 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar under 2002 verksamheten vid en ny myndighet för Sveriges nätuniversitet. I samband med att denna myndighet inrättas avses Distansutbildningsmyndigheten (Distum) avvecklas. Ändamålet för anslaget kommer därmed att förändras.

Regeringens överväganden

Distum har som uppgift att främja utökningen av antalet utbildningsplatser för IT-stödd distansutbildning inom högskolan och folkbildningen samt utveckla verksamheten. Verksamheten har varit inriktad på att uppnå myndighetens tre verksamhetsmål. Regeringens bedömning är att Distum på ett ambitiöst sätt har lyckats väl i sina strävanden.

³ Ny anslagsbeteckning

Regeringen gör i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2000/01:15) bedömningen att universitetens och högskolornas IT-stödda distansutbildning bör samordnas i ett svenskt nätuniversitet med start under 2002. Nätuniversitetet kräver som stöd att ett antal servicefunktioner kan tillhandahållas. De behov som uppstår i fråga om service, administration och viss samordning av nätuniversitetet och dess verksamhet bör en ny myndighet, Myndigheten för Sveriges nätuniversitet, svara för. Denna myndighet planeras att inrättas fr.o.m. den 1 januari 2002. Fr.o.m. detta datum föreslås i den nämnda propositionen att Distum avvecklas. Distums nuvarande uppgifter rörande folkbildning bör mot denna bakgrund föras samman mot Statens skolor för vuxna till ett nationellt centrum för distansutbildning och flexibelt lärande den 1 januari 2002. Som en konsekvens av detta bör verksamheten fortsättningsvis finansieras från anslaget 25:14 *Nationellt centrum för flexibelt lärande*. De nämnda förändringarna kräver ett visst omställningsarbete för vilket regeringen räknar med att tillkalla en särskild utredare.

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet bör främja nätuniversitetets utveckling och stimulera kursutveckling inom områden som saknar distanskurser och då särskilda motiv föreligger, t.ex. behov av att tillhandahålla kurser över hela landet som dels kan bidra till ökad kompetensutveckling, dels stimulera nya grupper till högre studier och dels svara upp mot arbetsmarknadens efterfrågan på utbildad personal. Vidare bör myndigheten utveckla en nätburen informationscentral för nätuniversitetet där myndigheten registrerar de IT-stödda distansutbildningarna som högskolorna anordnar och som de anmäler till myndigheten.

Regeringen beräknar att anslaget 25:82 *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet* behöver ökas med 5 miljoner kronor fr.o.m. 2003 för informationsverksamhet, samordning av högskolornas utbud och samverkan med olika intressenter i frågor om nätuniversitetet.

För 2002 föreslås anslaget uppgå till 29,4 miljoner kronor. Högst 25 procent av anslaget får användas för att finansiera myndighetens förvaltningsutgifter.

Tabell 9.25:82 Härledning av nivån 2002–2004

Miljoner kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	60 843	60 843	60 843
Förändring till följd av:			
Beslut	-	-	-
Pris- och löneomräkning	520	1 402	2 011
Överföring till/från andra anslag	-32 007	-27 007	-27 007
Summa förändring	-31 487	-25 605	-24 996
Ny anslagsnivå	29 356	35 238	35 847

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

9.1.83 25:83 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Tabell 9.25:83 Anslagsutvecklingen för Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Tusental kronor				
2000	Utfall	36 722	Anslags-sparande	424
2001	Anslag	37 129	Utgifts-prognos	36 080
2002	Förslag	38 576		
2003	Beräknat	38 576		
2004	Beräknat	38 576		

Den största delen av anslaget avser Sveriges medlemsavgift till Unesco, vilken utbetalas i euro och i USD. Avgiften har kunnat reduceras om inbetalning skett tidigt på året. Anslaget täcker även kostnader för Svenska unescorådet samt medlemsavgifter till konventionen om världens natur- och kulturarv och det Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM).

En jämförelse mellan budget och utfall för 2000 visar ett överskott på 424 000 kronor.

Regeringens överväganden

För 2002 beräknas anslaget till 38 576 000 kronor. Faktorer som styr utgifterna under detta anslag är utvecklingen av organisationens budget, Sveriges andel av budgeten samt valutaförändringar. Årsavgiften till Unesco för 2002 beslutas vid generalkonferensen under hösten 2001. Då den svenska kronan försvagats mot euro och USD kan Sveriges årsavgift till Unesco komma att öka markant. Regeringen föreslår

därför en ökning av anslaget för 2002 med 1,4 miljoner kronor för att täcka årsavgiften.

Tabell 9.25:83 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	37 129	37 129	37 129
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning	47	47	47
Övr. makroekonomiska förutsättningar	1 400	1 400	1 400
Summa förändring	1 447	1 447	1 447
Förslag/beräknat anslag	38 576	38 576	38 576

¹ Inklusiva förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

9.1.84 25:84 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

Tabell 9.25:84 Anslagsutveckling för Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Övrigt
2000	Utfall	24 303	Anslags-sparande	- 2 435 ¹
2001	Anslag	17 432	Utgifts-prognos	21 000
2002	Förslag	16 660		
2003	Beräknat	18 244 ²		
2004	Beräknat	18 569 ³		

¹ I enlighet med regeringsbeslut den 7 juni 2001 rörande disposition av anslags-sparande kommer anslags-sparandet att uppgå till 6 730 tkr.

² Motsvarar 17 793 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 17 793 tkr i 2002 års prisnivå.

De utgifter som belastar anslaget avser utveckling av system som skall leda till effektiviseringar och kostnadsminskningar i myndigheternas verksamhet eller av system som ger ökat tillgång till information nationellt och internationellt samt till viss övergripande statistik inom utbildningsområdet. Anslaget kan även tas i anspråk för vissa andra myndighetsövergripande verksamheter av tillfällig art. I nu gällande ansvarsfördelning för officiell statistik inom Utbildningsdepartementets område finansieras den officiella skolstatistiken via anslag till Statens skolverk och högskolestatistiken via anslag till Högskoleverket. Den officiella statistiken som gäller utbildningsväsendet som helhet finansieras via anslag till Statistiska centralbyrån (SCB). Från detta anslag finansieras särskilda överblickspublicationer och gemensam utbildningsstatistik samt annan internationell jämförande statistik.

Fr.o.m. 1998 delfinansieras SCB:s verksamhet med långsiktiga prognoser och analyser vad gäller utbildning och arbetsmarknad från detta anslag. Under 2000 gjorde SCB en undersökning av invandrares utbildning, vilken finansierats från detta anslag.

Under budgetåret 2000 har bland annat 10 miljoner kronor avsatts för vidareutveckling av antagningssystemet som Verket för högskole-service ansvarar för. Vidare har medel avsatts för ett gemensamt nordiskt projekt (Nordunet 2) som gäller fortsatt utveckling av olika tjänster inom det nordiska universitetsdatanätet. Under innevarande budgetår har bl a avsatts vissa medel för det europeiska språkåret.

Huvuddelen av anslaget används för verksamheter av tillfällig art och där behoven uppstår löpande under året. Det innebär att anslagsbelastningen varierar mellan budgetåren.

Regeringens överväganden

Under år 2002 kommer utöver statistik inom utbildningsområdet medel att avsättas för fortsatt utveckling av antagningssystemet vid Verket för högskole-service. I anslagsbeloppet för nästa budgetår ingår ökade medel till SCB för utveckling av dels statistiken över utbildningskostnader dels vuxenutbildningsstatistik samt utbyggnaden av elevpanelundersökningarna.

I förra årets budgetproposition beräknades ett lägre belopp för anslaget för 2002 till följd av att 6 800 000 kronor omfördes till anslaget 1:7 *Folk- och bostadsstatistik* under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning som ett led i finansieringen av en kommande folk- och bostadsräkning. För att klara åtaganden under 2002 inom anslaget föreslås nu vissa överföringar från andra anslag inom detta utgiftsområde till anslaget. Sammantaget innebär detta efter prisomräkning att anslaget föreslås minskas med 906 000 kronor i förhållande till innevarande år.

Tabell 9.25:84 Härledning av nivån 2002–2004

Miljoner kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	17 432	17 432	17 432
Förändring till följd av:			
Beslut	0	227	0
Pris- och löneomräkning	134	585	1 137
Överföring andra anslag	- 906	0	0
Summa förändring	- 772	812	1 137
Förslag/beräknat anslag	16 660	18 244	18 569

Anslag under utg.omr.16

Politikområde 11 Storstadspolitik

9.1.85 11.1 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna

Tabell 9.11:1 Anslagsutvecklingen för Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna

Tusental kronor

2000	Utfall	30 000	Anslags-sparande	309 500
2001	Anslag	220 000	Utgifts-prognos	180 000
2002	Förslag	185 000		
2003	Beräknat	0		
2004	Beräknat	0		

Fördelning av medel sker till de sju storstadskommuner som tecknat lokala utvecklingsavtal med staten. Under anslaget beräknas medel för

- förskola i socialt utsatta bostadsområden
- språkutveckling i skolan
- praktikanskaffning för vuxna invandrare.

Anslagssparandet visar att medelförbrukningen sker långsammare än först beräknat. Detta beror främst på eftersläpningar av verksamheten och att en del kommuner tecknat avtal

senare än först uppskattat. En närmare redovisning finns under politikområdet Storstadspolitik, utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar.

Regeringens överväganden

150 miljoner kronor om året har avsatts under tre år (1 juli 1999 – 1 juli 2002) för utbyggd förskoleverksamhet. Ytterligare 75 miljoner kronor har anvisats för andra halvåret 2002. För att kommunerna skall få del av dessa medel skall 3–5-åringarna i de berörda bostadsområdena erbjudas avgiftsfri förskola under minst tre timmar om dagen med en särskild inriktning på barns språkutveckling.

Vidare har medel fördelats för språkutveckling i skolan. 50 miljoner kronor per år har avsatts under en treårsperiod (1 juli 1999 – 1 juli 2002). Medlen skall användas för åtgärder som syftar till att främja språkutvecklingen i svenska hos invandrarelever. För 2002 beräknas således 25 miljoner kronor för det första halvåret.

20 miljoner kronor har avsatts per helår under en treårsperiod (1 juli 1999 – 1 juli 2002) för att underlätta varvning mellan praktik och studier för arbetslösa invandrare och sfi-studerande. För 2002 beräknas således 10 miljoner kronor för det första halvåret.

Tabell 9.11:2 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	220 000	220 000	220 000
Förändring till följd av:			
Beslut	- 35 000	- 220 000	- 220 000
Överföring andra anslag	0	0	0
Summa förändring	- 35 000	- 220 000	- 220 000
Förslag/beräknat anslag	185 000	0	0

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

10 Forskningspolitik

10.1 Omfattning

Politikområdet omfattar anslag till nationell och internationell forskning, till nationella forskningsbibliotek och arkiv samt till nationell kontaktverksamhet i förhållande till EU:s forskningssamarbete. Inom området finns forskningsråden Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap samt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Även Verket för innovationssystem hör till politikområdet. Andra myndigheter inom området är Institutet för rymdfysik, Kungl. biblioteket, Polarforskningssekretariatet, Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU, samt Statens ljud- och bildarkiv.

10.2 Utgiftsutveckling

Tabell 10.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Tusental kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
<i>Anslag inom UO 16</i>						
26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	-	1 777 101	1 774 850	2 069 762	2 387 602	2 426 941
26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning	-	97 254	95 500	88 239	90 399	92 145
26:3 Rymdforskning	140 722	144 817	146 530	149 176	152 661	155 817
26:4 Institutet för rymdfysik	42 392	41 108	42 200	41 175	42 175	42 990
26:5 Kungl. biblioteket	206 663	227 001	241 349	230 443	236 234	240 516
26:6 Polarforskningssekretariatet	16 836	23 605	29 850	23 729	24 326	24 763
26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU	12 095	12 460	12 700	13 495	13 833	14 085
26:8 Sunet	101 384	128 592	130 900	37 992	38 986	39 627
26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål	141 582	116 931	119 629	107 825	113 800	115 779
Totalt för utgiftsområde 16	2 385 696²	2 568 869	2 593 508	2 761 836	3 100 016	3 152 663

Anslag inom andra utgiftsområden

Utgiftsområde 9						
26:1 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning	-	23 845	23 000	21 403	21 931	22 348
26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: forskning	-	249 731	232 000	268 171	285 168	290 586
Utgiftsområde 17						
26.1 Statens ljud- och bildarkiv	27 944	35 488	35 119	39 670	40 639	41 418
Utgiftsområde 20						
26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnad	-	44 105	45 873	38 924	39 884	40 642
26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	-	165 585	165 585	255 720	272 413	288 028
Utgiftsområde 23						
26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning	-	234 263	236 856	232 362	230 336	210 889
26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	-	1 149	1 149	1 184	1 210	1 237
Utgiftsområde 24						
26:1 Verket för innovationssystem: Förvaltningskostnader	-	110 844	116 002	108 087	110 753	112 857
26:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	-	915 989	1 001 550	923 465	1 001 594	1 022 338
Totalt för politikområde 26	-	4 349 868	4 450 642	4 650 822	5 103 944	5 183 006

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² Inklusive de anslag som upphört efter år 2000.

10.3 Mål

10.3.1 Mål för 2002

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) som mål för forskningspolitiken att Sverige skall vara en ledande forskningsnation, där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet. Målet har godkänts av riksdagen (bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99 och bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59). Regeringen föreslår ingen ändring av detta mål.

10.4 Politikens inriktning

Sverige skall vara en ledande forskningsnation

Tillgången till nya kunskaper liksom förmågan att tillämpa dem, spelar en allt större roll för den ekonomiska, kulturella och sociala utvecklingen i samhället. Forskningen lägger grunden för kunskapsutvecklingen i samhället och bidrar med nya rön att använda inom olika samhällsområden.

Regeringens politik syftar till att förnya Sverige och bana väg för kunskapssamhället. Det innebär betydande satsningar på forskning.

Sverige avsätter närmare fyra procent av BNP till forskning och utvecklingsarbete (FoU), vilket är mer än vad något annat land i världen gör. Sverige har ett FoU-intensivt näringsliv. Sverige tillhör också de länder i världen som avsätter mest offentliga resurser per invånare till forskning och utvecklingsarbete.

Svensk forskning håller idag hög kvalitet och är världsledande inom flera viktiga områden. Genom att ny kunskap är grunden för en god och hållbar samhällsutveckling och en av Sveriges främsta konkurrensfördelar, måste strävan vara att upprätthålla och förstärka Sveriges ställning som ledande kunskaps- och forskningsnation.

De grundläggande principerna för den svenska forskningspolitiken slogs fast av riksdagen i oktober 1999 i samband med behandlingen av propositionen Vissa forskningsfrågor (prop. 1998/99:94) och utvecklades i behandlingen av den forskningspolitiska propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). Målet för regeringens forskningspolitik är att Sverige skall vara en framstående forskningsnation där all

forskning håller hög kvalitet och forskningsinsatserna rymmer både bredd och specialisering. Sverige skall vara ett av världens mest FoU-intensiva länder, vilket kräver fortsatt stora insatser av både staten och näringslivet.

Staten har särskilt ansvar för grundforskning och forskarutbildning

Staten har ett övergripande ansvar för att det svenska samhället utvecklar och tar tillvara ny kunskap. Staten har ett särskilt ansvar för att garantera forskningens frihet och att stödja vital grundforskning och forskarutbildning. Genom att grundforskning och forskarutbildning är grunden för annan kunskapsutveckling och kunskapsförmedling, är de av största betydelse för samhällets, inklusive näringslivets, behov av kunskap och kompetens. Eftersom nyttan av långsiktig forskning ofta inte kan bedömas i förväg, kan grundforskning knappast bedrivas i rimlig omfattning utan offentlig finansiering. Forskarutbildningen har blivit en strategiskt viktig utbildning i kunskapssamhället eftersom behovet av forskarutbildade ökar både inom högskolan och i det övriga samhället. En ökning av antalet forskarutbildade främjar spridningen av kunskaper och forskningsresultat i hela samhället. Under 1990-talet fördubblades det årliga antalet forskarexaminerade (licentiater och doktorer) i Sverige, från ca 1 500 till 3 000 och regeringens ambition är att ytterligare höja examinationsfrekvensen. Under perioden 2000-2004 ökar de statliga anslagen till framförallt grundforskning och forskarutbildning med drygt 1,5 miljarder kronor.

Satsning på forskarskolor och unga forskare

Svensk forskning måste bli bättre på att prioritera och profilera sig inom angelägna forskningsområden, satsa på unga forskartalanger, fortsätta öka andelen kvinnor på alla nivåer inom forskarvärlden och bygga upp konkurrenskraftiga och dynamiska forskningsmiljöer. För att stärka svensk forskning är det också angeläget att uppmuntra såväl nationell som internationell rörlighet i forskarvärlden. Det internationella forskningssamarbetet måste utvecklas, samtidigt som de svenska universiteten och högskolorna också måste bli bättre på att samarbeta med var-

andra och deras samverkan med det omgivande samhället bör utvecklas.

För att klara det förestående generationsskiftet inom svensk forskning och den ökande efterfrågan på forskarutbildade, behövs satsningar på forskarutbildning men också särskilda satsningar på unga forskare. Som aviserades i den forskningspolitiska propositionen tas under 2002 nya steg i en satsning om sammanlagt 214 miljoner kronor på sexton forskarskolor inom olika ämnesområden. Parallellt fortskrider den av regeringen samtidigt aviserade satsningen på unga forskare om sammanlagt 110 miljoner kronor fram till 2003.

Forskarstyret stärks i den nya myndighetsorganisationen

För att försäkra att den statligt finansierade forskningen håller hög kvalitet fördelas en stor del av forskningsresurserna efter vetenskaplig prövning via de nationella forskningsfinansiärerna. Den vetenskapliga bedömning som görs av de forskarstyrda forskningsråden är av stor betydelse för att upprätthålla och höja kvaliteten i svensk forskning.

Svensk forskning står inför ett stort generationsskifte vilket under några år ger lärosätena och forskningsråden osedvanligt stora möjligheter att ompröva användningen av de befintliga forskningsresurserna. För att ytterligare främja kraftsamling och ökat gränsöverskridande mellan olika vetenskapliga discipliner, inrättades den 1 januari 2001 en ny myndighetsorganisation för forskningsfinansiering. Omorganisationen innebär bl. a. att tre nya forskningsråd inrättades där forskarna är i majoritet i styrelsen.

Vetenskapsrådet spelar en central roll i den nya organisationen och har till uppgift att stödja grundläggande forskning av hög kvalitet inom alla vetenskapsområden. Dessutom inrättades Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) samt Verket för innovationssystem (VINNOVA). VINNOVA:s uppgift är att initiera och finansiera behovsmotiverad FoU som stödjer innovationssystemet och en hållbar tillväxt.

Satsning på forskning inom prioriterade områden

Det är angeläget att svensk forskning utvecklar spetskompetens inom viktiga forskningsfält. Regering och riksdag aviserade därför i den forskningspolitiska propositionen ytterligare resurser till forskning och forskarskolor inom åtta prioriterade områden: biovetenskap och bioteknik, informationsteknik och IT-forskning, materialvetenskap och materialteknik, humaniora och samhällsvetenskap, konst, utbildningsvetenskap, vård- och omsorgsforskning samt miljö och hållbar utveckling.

Satsning på forskning om miljö och hållbar utveckling

Arbetet med att främja en ekologiskt hållbar utveckling förutsätter tillgång till god kunskap om arters förekomst, deras naturliga egenskaper och livsbetingelser. Denna kunskap är i dagens läge otillräcklig och kunskapsinhämtandet eftersatt. Särskilda insatser behövs för att stärka detta forskningsfält. Som aviserades i 2001 års ekonomiska vårproposition föreslås därför en satsning om ytterligare sammanlagt 160 miljoner kronor i ökade anslag till forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling.

Forskningen vid universitet och högskolor förstärks

Den omfattande satsningen på att förstärka forskning och forskarutbildning vid Karlstads universitet, Växjö universitet och Örebro universitet samt vid de högskolor som tilldelats vetenskapsområde, dvs. Mithögskolan, Blekinge tekniska högskola, Malmö högskola, Högskolan i Kalmar och Mälardalens högskola, fortsätter under 2002 och 2003. Satsningarna har dels aviserats i budgetpropositionen för 2001, dels i föreliggande proposition. Anslagen till forskning och forskarutbildning vid ovanstående lärosäten föreslås höjas med sammanlagt 244 miljoner kronor under perioden 2000-2003, varav ca 145 miljoner kronor avser 2002 och 2003. Övriga universitet och högskolor får sina statliga anslag till forskning höjda med sammanlagt ca 519 mkr under 2002 och 2003.

Omstruktureringen av industriforskningsinstitutet fortsätter

Den näringslivsinriktade forskningen bedrivs framför allt inom företagen, medan den statligt finansierade forskningen huvudsakligen bedrivs vid landets universitet och högskolor. Som en länk mellan högskolan och företagen finns industriinriktade forskningsinstitut. Dessa spelar en viktig roll som stöd för företagens kunskapsutveckling.

Som framgår i en särskild proposition om FoU och samverkan i innovationssystemet avser regeringen, som tillsammans med KK-stiftelsen genomfört en bolagisering av vissa institut, att lämna förslag om en fortsatt omstruktureringen av industriforskningsinstitutet. Målet är att skapa en effektiv och flexibel struktur där institutens verksamheter kan samordnas för att öka den internationella konkurrenskraften och näringslivets engagemang i instituten. VINNOVA och holdingbolaget IRECO, som sköter statens aktieägarande i industriforskningsinstitutet, bör ges i uppdrag att tillsammans med övriga delägare i instituten arbeta med en fortsatt omstrukturering.

Alla lärosäten ges möjlighet att bilda holdingbolag

Som ett instrument för arbetet med kommersialisering av forskningsresultat har några universitet och högskolor fått möjlighet att inrätta holdingbolag. Dessa har bildat dotterbolag som bl.a. hanterar patentfrågor. Dessa verksamheter har visat sig vara betydelsefulla för att omsätta forskningsresultat i industriella tillämpningar. Regeringen anser därför att verksamheten bör utvidgas. Mot den bakgrunden avser regeringen att i en särskild proposition om FoU och samverkan i innovationssystemet föreslå att även andra lärosäten än de universitet och högskolor som i dag har holdingbolag skall ges möjlighet att ansöka om att bilda sådana bolag. Bildande av holdingbolag förutser dock regeringens medgivande i varje enskilt fall. En förutsättning för regeringens medgivande är att det finns finansiella förutsättningar. Vidare avser regeringen föreslå att föremålet för holdingbolagens verksamhet skall kunna utvidgas så att det skall vara möjligt att bilda och inneha dotterbolag som förmedlar uppdragsutbildning åt statliga universitet och

högskolor. Det bör också, under vissa förutsättningar, bli möjligt för befintliga holdingbolag att öka det egna kapitalet. Holdingbolagens uppgifter kan omfatta patentfrågor och kontakter med industrin vid kommersialisering av forskningsresultat.

Förslag läggs om rättslig reglering av forskningsetisk granskning

De forskningsetiska frågorna blir allt viktigare inom alla vetenskapliga områden. T.ex. kan den snabba kunskapsutvecklingen inom biotekniken och den funktionella genomforskningen ge möjligheter att behandla nya patientgrupper och förbättra livet för många människor. Samtidigt uppstår etiska problem som måste hanteras och som bör diskuteras även utanför forskarvärlden. Forskarna skall ha stor frihet i sitt forskningsarbete, inte minst vad gäller valet av vetenskapliga frågeställningar. Forskarvärlden måste dock vara öppen för att med allmänheten diskutera valet av vetenskapliga frågeställningar, valet av forskningsmetoder och användningen av forskningsresultaten. Det är angeläget att forskning med möjliga etiska komplikationer blir föremål för granskning av sakkunniga organ och debatteras offentligt. Regeringen avser därför att under vintern 2001-02 till riksdagen lägga förslag om rättslig reglering av forskningsetisk granskning.

Intensifierat forskningssamarbete i Europa

Vid Europeiska rådets extra möte i Lissabon i mars 2000 om sysselsättning formulerades det strategiska målet för EU:s arbete under den närmaste tioårsperioden som "att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska, kunskapsbaserade ekonomi med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt, med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning". Forskning angavs, liksom utbildning, som ett centralt område för insatser som syftar till att nå detta mål. Detta markerades ytterligare vid Europeiska rådets möte i Stockholm i mars 2001, då EU:s stats- och regeringschefer bl.a. lyfte fram bioteknikens betydelse för den europeiska ekonomin. Rådet underströk i det sammanhanget också att de etiska aspekterna måste beaktas i utvecklingen av biotekniken.

I februari 2001 presenterades kommissionens förslag till nytt ramprogram för EU:s forskning och utveckling under 2002-2006. Förslaget är ett viktigt led i arbetet för att etablera ett slagkraftigt "europeiskt forskningsområde" genom frivillig samverkan mellan unionens och medlemsländernas forskningsinsatser. Under det svenska ordförandeskapet togs avgörande steg framåt för att skapa enighet bland medlemsländerna om formerna för och innehållet i detta samarbete.

10.5 Insatser

10.5.1 Insatser inom politikområdet

Huvuddelen av anslagsmedlen inom politikområdet disponeras av forskningsfinansierande myndigheter vars viktigaste uppgift är att stödja grundläggande och/eller behovsstyrd forskning vid universitet och högskolor.

De forskningsmedel som fördelas av de forskningsfinansierande myndigheterna inom politikområdet är av stor strategisk betydelse för svensk forskning. Forskningsmedlen fördelas efter en noggrann vetenskaplig prövning där olika ansökningar om forskningsstöd vägs mot varandra i nationell konkurrens och jämförs med den internationella forskningsfronten.

Forskningsfinansiärerna inom politikområdet har också en nyckelroll i forskningssystemet genom att de, utifrån sitt övergripande perspektiv på svensk forskning, kan genomföra särskilda insatser för att bl.a. stärka den svenska forskningens förmåga till förnyelse och kraftsamling.

Inom politikområdet görs också viktiga, men mer indirekta, insatser för att möjliggöra forskning. Anslagen till Kungl. biblioteket och Statens ljud- och bildarkiv innebär att svenskt tryck, ljudinspelningar och rörliga bilder kan samlas in, bevaras och göras tillgängliga för forskning. Inom ramen för Kungl. bibliotekets verksamhet görs även andra insatser för att svenska forskare lätt skall kunna söka och utnyttja vetenskaplig litteratur och annat referensmaterial.

Anslaget till det svenska universitetsdatanätet Sunet bidrar till att landets lärosäten, bibliotek och museer ges möjlighet till snabb och tillförlitlig elektronisk kommunikation med omvärlden.

Polarforskningssekretariatets anslag finansierar den utrustning och logistik som möjliggör

för svenska polarforskare att delta i det internationella forskningssamarbetet i polarområdena.

Anslagen till Institutet för rymdfysik och till rymdforskning finansierar grundforskning inom rymdområdet. Svensk forskning hävdar sig väl inom detta mycket internationaliserade forskningsområde. Genom anslaget till rymdforskning kan svenska forskare delta i vetenskapsprogrammen inom det europeiska rymdorganet (ESA).

EU/FoU-rådet skall främja den svenska forskningens deltagande i och utbyte av EU:s ramprogram för forskning.

En ny organisation för forskningsfinansieringen

Den 1 januari 2001 trädde en ny organisation för forskningsfinansiering i kraft. Fyra nya forskningsfinansierande myndigheter - Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och Verket för innovationssystem - påbörjade då sin verksamhet. Samtidigt avvecklades tio tidigare forskningsfinansiärer - Forskningsrådsnämnden, Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, Medicinska forskningsrådet, Naturvetenskapliga forskningsrådet, Teknikvetenskapliga forskningsrådet, Skogs- och jordbrukets forskningsråd, Socialvetenskapliga forskningsrådet, Bygghälsningsrådet, Rådet för arbetslivsforskning och Kommunikationsforskningsberedningen. Även det tidigare Närings- och teknikutvecklingsverket har avvecklats. Organisationsförändringen har skapat en myndighetsstruktur med färre och större myndigheter som ökar förutsättningarna för kraftsamling och förnyelse inom svensk forskning.

Ökade resurser för forskning

Som en följd av förslagen i den forskningspolitiska propositionen avsattes närmare 1,3 miljarder kronor i nya medel till svensk forskning. En stor del av dessa medel tillfördes de nya myndigheterna för deras inledande prioriteringar. Forskningsråden och Verket för innovationssystem har därmed en möjlighet att initiera nya satsningar inom de områden som de tidigare forskningsråden prioriterat i sina strategier. I dessa föreslogs främst satsningar inom område-

na, biovetenskap och bioteknik, informationsteknik, materialvetenskap, humaniora och samhällsvetenskap, utbildningsvetenskap, konst, vårdvetenskap samt forskning om miljö och hållbar utveckling. I den forskningspolitiska propositionen fördelades nya resurser för insatser på dessa områden.

Denna satsning kompletterades i 2001 års ekonomiska vårproposition genom att området miljö och hållbar utveckling tillfördes ytterligare 140 miljoner kronor från 2002 och ytterligare 20 miljoner kronor från 2004. Härigenom blir ökningen av anslaget 160 miljoner kronor per år från 2004.

Härtill kommer att VINNOVA 2003 efter förslag i denna proposition tillföras 70 miljoner kronor i höjda anslag för att långsiktigt stärka systemet med industriforskningsinstitut.

Den totala ökningen av forskningsanslagen för perioden 2000-2004 blir därmed 1,5 miljarder kronor.

Den i 2001 års ekonomiska vårproposition aviserade ökningen avseende forskning om biologisk mångfald och forskning till stöd för en ekologisk hållbar utveckling avser ett permanent tillskott till Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt till ArtDatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Detta tillskott bör inriktas mot forskning som ger ökad kunskap om arters utbredning, naturliga egenskaper och livsbetingelser. Satsningen kan väsentligt bidra till att bredda och fördjupa vår kunskap rörande de grundläggande förutsättningarna för ett ekologiskt, långsiktigt hållbart samhälle. Flera olika forskningsfält berörs och tillskottet fördelas inom olika myndigheters ansvarsområden enligt följande.

Vetenskapsrådet tillförs medel för grundforskning avseende biologisk mångfald och ekologi med inriktning på arters anpassning och samspel, deras naturliga egenskaper och livsbetingelser och gäller såväl forskning inom olika specialområden som studier i ett bredare perspektiv. Här ingår bland annat forskning inom evolutionsbiologi, populationsgenetik, biodiversitet och angränsande inriktningar inom botanikzoologi.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande tillförs medel för grund- och tillämpad forskning inom ekologi och angränsande områden såsom forskning om biotopers sammansättning och förändring samt studier av

biologiska och kemiska processer i ekosystem. Samtidigt föreslås ett program för forskarrekrutering inom miljöområdet vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

ArtDatabanken tillförs medel för fortsatt arbete med en totalinventering och taxonomisk bestämning av samtliga i Sverige nu levande arter av djur, växter och svampar.

För förståelsen av den biologiska mångfalden är det av stor vikt att utveckla och bevara de nationella samlingar som är nödvändiga för forskningen om biologisk mångfald. För detta ändamål tillförs Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande medel som skall fördelas till museer och botaniska trädgårdar efter rådets analys av samlingarnas vetenskapliga värde.

Dessa olika forskningsdelar är sinsemellan beroende och det är väsentligt att ansvariga myndigheter utnyttjar möjligheter till samordningsvinster i arbetet.

Sveriges ordförandeskap i EU

Under ordförandeskapet var kommissionens förslag till ett nytt ramprogram den viktigaste frågan på forskningssidan. Ordförandeskapets ambition var att så långt möjligt driva fram förhandlingarna till en gemensam ståndpunkt mellan Rådet och Europaparlamentet (EP) under hösten 2001. Detta innebar bl.a. täta kontakter med EP och medlemsländerna i EU. Forskningsministrarna hade en första diskussion kring förslaget till ramprogram vid det informella ministermötet i Uppsala i mars 2001.

Ordförandeskapet förstärkte CREST:s (Scientific and Technical Research Committee) roll som rådgivande organ till Rådet och kommissionen i forskningsfrågor. Kandidatländernas inträde i CREST under ordförandeskapet var ett annat framsteg i diskussionerna om ramprogrammet.

Som ett resultat av vårens insatser lyckades det svenska ordförandeskapet uppnå bred enighet i rådet kring ramprogrammets innehåll och genomförande vid ministermötet i juni 2001. Kontakterna med EP resulterade också i en samsyn i många viktiga frågor kring ramprogrammets utformning. Därmed ökade möjligheterna för en gemensam ståndpunkt mellan Rådet och EP under hösten 2001, vilket i sin tur är avgö-

rande för att nå beslut om ramprogrammet i juni 2002.

Vid Europeiska rådets möte i Stockholm gavs kommissionen i uppdrag att utarbeta ett initiativ kring forskning, industriell utveckling och etiska aspekter inom bioteknikområdet.

Under ordförandeskapet arrangerades tre tjänstemannamöten i Västerås, Visby och Stockholm. Ett seminarium arrangerades i Karlskrona om samverkan mellan akademi och näringsliv inom IT. I Umeå arrangerades ett seminarium kring etiska aspekter på bioteknisk och biomedicinsk forskning. Mötena arrangerades i nära samarbete med kommissionen, Vetenskapsrådet, organisationen Svenskt näringsliv och berörda kommuner. Dessutom arrangerade olika myndigheter ett tiotal egna seminarier inom forskningsområdet.

Forskningssamarbetet inom EU

Det svenska deltagandet i femte ramprogrammet är oförändrat med svenskt deltagande i en dryg femtedel av projekten. Däremot har det skett en förskjutning i deltagandestrukturen. Universitet och högskolor har ökat sin andel och står åter för ungefär hälften av det svenska deltagandet. Även de stora företagen har ökat sin andel medan små- och medelstora företags deltagande är oförändrat. Instituterna, som ökade sin andel till en tredjedel mot slutet av det fjärde ramprogrammet, har gått tillbaka till 12 procent.

Det svenska deltagandet är högst i de teman som rör biovetenskaperna, miljö respektive konkurrenskraftig tillväxt. Det största antalet svenska koordinatörer återfinns inom de teman som rör informationssamhället och tillväxt.

Kommissionen lanserade under 2000 ett initiativ för att skapa ett europeiskt forskningsområde (ERA). Syftet är att öka effekten av EU:s, medlems- och kandidatländernas samlade forskningssatsningar. Under sommaren 2000 tillsatte kommissionen två arbetsgrupper med högre tjänstemän från medlemsländerna för att undersöka hinder och möjligheter för ökad forskarrörlighet samt hur jämförande studier kan förbättra mellanstatligt forskningspolitiskt samarbete, frågor som är centrala för ett framtida ERA. Arbetet har lett till en rapport med prioriteringar för ökad mobilitet samt en jämförande rapport om medlemsländernas forskningssatsningar.

Ambitionen att förverkliga ett europeiskt forskningsområde återspeglas i kommissionens förslag till ett nytt ramprogram för åren 2002-2006. Programförslaget är det sjätte i ordningen och presenterades i februari 2001. Nuvarande förslag skiljer sig från tidigare ramprogram genom sitt fokus på koncentrerade insatser kring ett fåtal forskningsområden och genom sin strävan att uppnå ett närmare forskningssamarbete mellan kommissionen samt medlems- och kandidatländer vad gäller samarbete på programnivå. Vidare föreslås nya instrument för att främja kritisk massa, ökat samarbete mellan framstående europeiska forskningsmiljöer samt ökad forskarörlighet. Kommissionen föreslår en budget om ca. 17 miljarder euro för det kommande ramprogrammet.

Beslut om ramprogrammet fattas av ministerrådet (Forskning) med medbestämmande av Europaparlamentet. Ambitionen är att beslut om ramprogrammet skall nås i juni 2002.

Övrigt internationellt forskningssamarbete

Nordiskt forskningssamarbete

Nordiskt Forskningspolitiskt Råd (FPR) är rådgivande organ åt Nordiska ministerrådet i långsiktiga och övergripande forskningspolitiska frågor. Med utgångspunkt i ett strategidokument som utarbetats av FPR under 2000, har Nordiska ministerrådet beslutat dels att genomföra ett pilotprojekt under 2002-2006 med ett begränsat antal nordiska spetsforskningsinstitutioner (Centres of excellence), dels att stärka forskarutbildningen i Norden genom mera konkret samarbete och gemensamt resursutnyttjande.

Under 2001 startade två nya forskningsprogram om säkerhetspolitik respektive västnordisk oceanografi. Totalt löper under 2001 sju nordiska forskningsprogram.

OECD

Det arbete som initierades vid ministermötet inom OECD:s kommitté för forsknings- och teknikpolitik fortsätter.

En viktig uppgift är att ta fram nya statistiska indikatorer som bättre belyser utvecklingen i det moderna kunskapssamhället. Studier pågår också av forskningssystem och innovationssystem i medlemsländerna. Syftet är att undersöka hur FoU påverkar tillväxt och sysselsättning samt att ta fram goda exempel.

Inom det s.k. Global Science Forum diskuteras möjligheterna att bilda en global DataGrid för användning inom bl.a. astronomi, bioinformatik och högenergifysik.

OECD:s arbete inom bioteknikområdet expanderar. Arbetet har tre huvudinriktningar, bioteknik inom hälsoområdet, industriell bioteknik och s.k. biologiska resurscentra.

Unesco

Unescorådet anordnade sommaren 2000 ett seminarium på EXPO 2000 i Hannover med deltagare från flera europeiska länder kring Unescos vetenskapliga program. Mötet diskuterade främst struktur och innehåll i de fem stora vetenskapliga programmen och hur dessa relaterades till resultaten från den vetenskapliga Unescokonferensen i Budapest 1999. Slutsatserna från mötet kommer att följas upp vid höstens generalkonferens.

Forskningsavtal med Japan och Sydafrika

I januari 1999 ingick Sverige och Japan ett avtal om tekniskt-vetenskapligt samarbete. Inom ramen för avtalet har Naturvårdsverket, flera av forskningsstiftelserna, Karolinska institutet, m.fl. initierat ett flertal aktiviteter, från seminarier och stipendier till nya forskningsprogram. Våren 2001 invigde Japan Society for the promotion of Science sitt kontor i Stockholm.

I november 1999 ingick Sydafrika och Sverige två samarbetsavtal om vetenskapligt och tekniskt samarbete. I Sverige hanteras forskningsutbytet av forskningsråden och Sida/Sarec. Majoriteten av de forskningsansökningar som ingår i samarbetet återfinns inom naturvetenskap och teknik.

10.5.2 Insatser utanför politikområdet

Anslagen inom politikområde Forskningspolitik utgjorde budgetåret 2001 knappt 20 procent av de totala statliga anslagen till FoU och cirka 5 procent av den totala forskningsfinansieringen i Sverige. Möjligheterna att uppfylla målet om att Sverige skall vara en ledande forskningsnation är därmed i hög grad beroende av insatser som görs inom andra politikområden och framförallt av insatser som görs av icke statliga aktörer.

Huvuddelen av de statliga anslagen till grundforskning fördelas direkt till högskolor och universitet via anslag inom politikområde utbildningspolitik.

Mer tillämpad och behovsriktad forskning och utveckling finansieras av vissa statliga myndigheter inom sina respektive ansvarsområden, t.ex. Försvarsmakten, Naturvårdsverket, Riksförsäkringsverket, Statens institutionsstyrelse och Vägverket. Statens energimyndighet har huvudansvaret för genomförandet av det omfattande statliga forskningsprogrammet för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och VINNOVA har ansvar för delar av programmet.

Kommuner och landsting finansierar också viss FoU-verksamhet.

Svensk forskning finansieras dessutom av de s.k. forskningsstiftelserna, vilka 2001 fördelar nästan 2,4 miljarder kronor till både grundläggande och tillämpad forskning som bedömts vara av strategisk betydelse för Sveriges konkurrenskraft.

Slutligen finansieras FoU av betydande omfattning vid privata företag, vilka finansierar huvuddelen av den FoU som bedrivs i Sverige.

I Sverige utför universitet och högskolor både den grundläggande forskningen och merparten av den behovsstyrda forskning som finansieras med statliga medel. Måluppfyllelsen inom politikområdet är därför i hög grad beroende av utvecklingen inom universitet och högskolor.

10.6 Resultatbedömning

Resultatbedömningen av den forskningsfinansierande verksamheten inom politikområdet har strukturerats med hänsyn till att organisationen för forskningsfinansiering ombildades vid årskiftet 2000/2001. Resultatbedömningen fokuserar på verksamheten vid de forskningsfinansierande myndigheter som var verksamma t.o.m. den 31 december 2000, men innehåller också kortare redogörelser av organisation och verksamhet vid de forskningsfinansierande myndigheter som inledde sin verksamhet den 1 januari 2001. Någon egentlig resultatbedömning av verksamheten vid de nya forskningsfinansierande myndigheterna kan dock inte göras förrän i budgetpropositionen för 2003.

Resultatbedömning avseende verksamheten under 2000 vid Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) redovisas under politikområde Näringspolitik.

10.6.1 Stöd till grundläggande forskning

Under denna rubrik behandlas det stöd till grundläggande forskning som fördelats av Forskningsrådsnämnden (FRN), Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR), Medicinska forskningsrådet (MFR), Naturvetenskapliga forskningsrådet (NFR), Teknikvetenskapliga forskningsrådet (TFR) samt utnyttjandet av det anslag till rymdforskning som fördelas av Rymdstyrelsen. För dessa myndigheter och anslag angavs gemensamma mål och återrapporteringskrav i regleringsbrevet för budgetåret 2000.

Det övergripande mål som angavs i regleringsbrevet är att den forskning som finansieras skall vara av högsta vetenskapliga kvalitet. Enligt regleringsbrevet skall myndigheterna också:

- upprätthålla omfattning och kvalitet i genomförandet av internationella utvärderingar av svensk forskning,
- prioritera förnyelse av forskningen,
- främja tvärvetenskaplig forskning,
- ägna hög uppmärksamhet åt jämställdhetsfrågor och främja genusperspektiv i forskningen,
- bidra till att sprida information om forskning och forskningsresultat, samt
- ägna hög uppmärksamhet åt det internationella forskningssamarbetet.

Nedan följer en resultatbedömning som strukturerats i förhållande till ovan angivna verksamhetsmål.

Vetenskaplig kvalitet

Den huvudsakliga arbetsuppgiften för forskningsråden är att granska och prioritera ansökningar om forskningsstöd. Detta arbete utförs av särskilda prioriteringsgrupper, bestående av ledande forskare inom det vetenskapsområde som den aktuella ansökan avser. Varje ansökan granskas av en eller flera ledamöter som är experter inom det aktuella forskningsområdet och jämförs med övriga ansökningar som en grupp har att hantera. Prioriteringsgruppernas bedömningar ligger dessutom ofta till grund för rådets nya satsningar på insatsområden och för inrättandet av forskaranställningar inom strategiska områden.

Rådets arbete kvalitetsäkras också genom att utländska experter anlitas för att granska enskilda ansökningar eller utvärdera hela vetenskaps-

områden. Större utvärderingar där alla forskare inom ett fält jämförs med varandra och med den internationella forskningsfronten genomförs regelbundet. Rådets anställningar som forskare tillsätts efter bedömning av flera externa experter.

Under 2000 slutförde HSFR utvärderingar av litteraturvetenskap och nordiska språk. En utvärdering av svensk filosofi inleddes under år 2000 och fortsätter i Vetenskapsrådets regi. MFR slutförde under 2000 en utvärdering av området psykiatrisk forskning. NFR genomförde under 2000 internationella utvärderingar inom fysikalisk kemi, exogen geokemi och utvecklingsbiologi. TFR har under år 2000 utvärderat området signaler och system. Rymdstyrelsen har tillsammans med NFR genomfört en utvärdering av området astronomi och astrofysik.

De utvärderingar som genomförts på uppdrag av myndigheterna har generellt sett innehållit positiva omdömen om den forskning som utvärderats. Utvärderingarna utgör ett värdefullt underlag för prioriteringsarbetet hos de nya forskningsfinansierande myndigheterna.

Inom framförallt medicin och naturvetenskaperna är citeringsanalys och publiceringsstatistik en viktig del av kvalitetsbedömningen. Genom sådan analys sker kontinuerliga jämförelser med den internationella forskningen. Inom teknikvetenskaperna och rymdforskningen finns delvis en annan publiceringstradition, vilket gör citeringsanalyser mer svårtolkade. Även inom humaniora och samhällsvetenskap finns andra publiceringstraditioner. Internationella jämförelser inom dessa områden görs främst genom internationella utvärderingar av forskningsområden och genom internationella sakkunnigas granskning av forskningsansökningar.

Förnyelse av forskningen

Myndigheterna har under många år prioriterat förnyelse och gjort särskilda insatser för rekrytering av unga forskare. Forskningsråden har också kunnat visa på en ökad andel yngre forskare och ökat stöd till nya forskningsprojekt. Även de insatser och resultat vad gäller jämställdhet inom forskningen som beskrivs under en särskild rubrik nedan, bör ses som en del av förnyelsen.

Inom HSFR har det främsta medlet för förnyelse varit den ordinarie projektgranskningen. Andelen nya projekt har under de tre senaste åren legat relativt konstant runt ca 20 procent. MFR har också särskilt prioriterat unga forskare och kvinnliga sökande vilket lett till en ökning av andelen bidragsmottagare under 40 år.

NFR har under en följd av år avsatt särskilda medel till tjänster för forskarrekrutering, doktorander, forskarassistenter och s.k. särskilda forskare. Unga forskare uppmärksammas särskilt vid bedömningen av projektansökningar. Andelen bidragsmottagare under 40 år är knappt 35 procent.

TFR:s stöd till förnyelse har främst skett via rådets program för ramanslag till strategiska forskningsområden. TFR har också identifierat områden som vid internationell jämförelse varit små i förhållande till sin betydelse för utbildningen. Rådet har utnyttjat särskilda rekryteringsstöd riktade till unga forskare.

Medelåldern hos Rymdstyrelsens bidragsmottagare är relativt hög och har ökat något under de senaste åren. En förklaring till den relativt höga medelåldern kan vara att Rymdstyrelsen främst stöder forskningsprojekt som är mycket omfattande och därmed ofta leds av etablerade seniora forskare.

Tvärvetenskaplig forskning

Många forskningsområden och vetenskapliga frågeställningar förutsätter att forskare från olika discipliner samverkar kring ett gemensamt forskningsproblem eller bearbetar ett gemensamt forskningsfält. Tvärvetenskaplig forskning av hög vetenskaplig kvalitet kräver ofta utarbetande av nya metoder, arbetssätt och perspektiv samt bred kompetens.

Forskningsråden och Rymdstyrelsen har sedan flera år tillbaka i uppgift att främja tvärvetenskaplig forskning. Uppgiften förutsätter att myndigheterna har beredningsorganisationer som är lämpade att bedöma kvalitet och potential i ansökningar om forskningsstöd till tvärvetenskaplig forskning. Myndigheterna har på olika sätt anpassat sina beredningsorganisationer för att kunna stödja tvärvetenskap. Detta har skett genom att anpassa sammansättning och ansvarsfördelning för de ordinarie prioriteringskommittéerna, genom att bilda särskilda kommittéer för beredning av tvärvetenskapliga

projekt eller genom att skapa en särskild beredningsgång för tvärvetenskapliga projekt inom den ordinarie beredningsorganisationen.

Den av regeringen tillsatta samverkansgrupp som 1996-2000 hade i uppgift att främja samverkan mellan myndigheterna vad gäller bl.a. tvärvetenskap, har bidragit till ökade kunskaper om förutsättningarna för tvärvetenskap och om de problem som kan vara förknippade med tvärvetenskaplig forskning.

Breda forskningsområden som förutsätter medverkan från flera vetenskapliga discipliner, till exempel bioteknik, socialmedicin, språkteknologi och medicinsk teknik, har fått betydande stöd från forskningsråden. Forskningsråden har också finansierat särskilda insatsområden där tvärvetenskapliga insatser är angelägna. Exempel på insatsområden är folkhälsovetenskap, etik, funktionsgenomik samt forskning i gränsområdet matematik-naturvetenskap-teknik.

Forskningsrådsnämnden har haft ett särskilt ansvar för att initiera forskning inom samhällsrelevanta områden. Nämndens forskningsfinansiering har varit koncentrerad till ett antal temaområden som förutsatt ett tvär- eller mångvetenskapligt arbetssätt. Nämnden har också i flera fall kunna identifiera forskningsbehov, initiera forskning och bygga upp en stabil forskningsverksamhet inom tidigare outvecklade tvärvetenskapliga forskningsområden.

Jämställdhet och genusforskning

På uppdrag av regeringen (SFS 1996:1579) bildades 1996 en samverkansgrupp mellan vissa forskningsfinansierande myndigheter. Gruppen skulle främja och samordna myndigheternas forskningsstödande verksamheter avseende tvärvetenskaplig forskning, genusperspektiv i forskningen samt insatser för jämställdhet. Samverkansgruppen upphörde under 2000.

Arbetet i samverkansgruppen har hjälpt forskningsråden att ta fram modeller för hur man ska arbeta med jämställdhetsfrågor och genusperspektiv i forskningen. Samverkansgruppens arbete och rapporter har också varit till nytta när det nyinrättade Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap utformat sina organisationer.

FRN redovisar att rådets olika temaområden uppvisar stora skillnader vad gäller könsfördelningen hos de huvudsansvariga sökande. Oroande är att ca hälften av de forskare som sökte bidrag från nämnden var kvinnor, medan bara 30 procent av bidragsmottagarna var kvinnor. Könsfördelningen i FRN:s vetenskapliga kommittéer och arbetsgrupper är inte helt jämn, men ligger inom intervallet 40-60 procent.

HSFR konstaterar att andelen kvinnliga forskare som fått projektbidrag under flera år stigit, men nu verkar ha stagnerat kring 30 procent. Andelen kvinnliga forskare som söker projektbidrag ligger kring 35 procent. Bland innehavarna av doktorandtjänster är kvinnor ofta i majoritet.

MFR har en beredningsorganisation för forskningsprojekt där 38 procent av ledamöterna är kvinnor. Av de sakkunniga för granskning av ansökningar om anställningar var ca en fjärdedel kvinnor. Antalet kvinnor som söker och får bidrag från MFR ökar. Beviljningsfrekvensen har ökat från 42 till 45 procent. Kvinnorna klarar sig emellertid bättre än männen i konkurrensen både när det gäller att få och sedan behålla stöd från MFR. Andelen kvinnor som söker rådsfinansierade anställningar är fortfarande förhållandevis låg, ungefär en tredjedel, men andelen varierar mycket beroende på tjänstens ämnesinriktning. När det gäller forskarassistenttjänster innehar kvinnorna nu hälften av de 86 tjänsterna.

NFR antog under 2000 ett uppdaterat åtgärdsprogram för ökad jämställdhet. Målet var att stimulera fler kvinnor att satsa på en forskarkarriär. Av de anställningar som finansieras av rådet uppgår andelen kvinnor till mellan 20 och 30 procent beroende på område. Kvinnorna återfinns mest inom biologi, mer sällan inom fysik och matematik. Andelen kvinnor som söker bidrag hos NFR har under de senaste åren legat kring 17 procent. Detta är dock en klar ökning från 12 procent 1997. NFR har uppmärksammat att fördelningen av andelen bidrag till kvinnor varierar med åldersgrupper. Kvinnorna saknas nästan i gruppen 55-65 år.

Hos TFR är andelen ansökningar från kvinnor fortfarande låg, 11 procent. Både andelen ansökningar från kvinnor och beviljandegraden för kvinnor ökar dock. Beviljandegraden ligger nu på ungefär samma nivå som för männen. Andelen kvinnor i TFR:s beredningsorganisation har också ökat.

Alla forskningsråden har uppmärksammat behovet av genusforskning. Inom ramen för samverkansgruppens arbete har en genomgång gjorts av ansökningar inom olika områden för att klarlägga vilka genusaspekter som kan finnas på val av forskningsobjekt och vetenskapliga metoder.

Forskningsinformation

Att bidra till dialog mellan forskningens utförare och det omgivande samhället är en viktig uppgift för forskningsråden och Rymdstyrelsen

För att sprida forskningsresultat i populärvetenskaplig form har myndigheterna publicerat egna tidningar eller nyhetsbrev, rapportserier och broschyrer. Råden har även bidragit till spridning av forskningsresultat genom att stödja tidningen *Forskning & Framsteg*, och samtliga har också kontinuerligt förbättrat sina webbtjänster. De flesta råden har dessutom lämnat särskilda bidrag till informationsinsatser och bidragit till flera populärvetenskapliga arrangemang.

FRN har haft ett särskilt ansvar för att främja och utveckla forskningskommunikation och populärvetenskap, bl.a. genom att stimulera forskare att delta i samhällsdebatten. FRN har också utlyst medel för att stimulera enskilda forskare att informera om sin forskning. Intresset för sådana projekt har varit stort och bara 11 av 67 projekt kunde tilldelas projektmedel.

Inom MFR har en kommitté med representanter från forskning, hälso- och sjukvården samt massmedia fungerat som ett rådgivande och beredande organ till rådet i informationsfrågor. Rådet har också särskilt satsat på information som riktat sig till massmedia och på fortbildning av journalister. För att belysa den kliniska forskningens villkor har en rikstäckande informationsinsats genomförts under början av 2000.

NFR:s projekt med tre forskningsattachéer drevs vidare under 2000 i syfte att skapa varaktiga kontakter mellan forskare och avnämare. Projektet finansieras av KK-stiftelsen.

HSFR har haft ett särskilt utskott för informationsfrågor. För fjärde året i rad utlyste HSFR dessutom en essätävling för unga forskare.

Rymdstyrelsen har tagit fram en skrift med beskrivningar av de forskningsgrupper som finansierats under åren 1998-1999. Myndigheten

har också arrangerat pressammankomster kring sina uppmärksammade forskningssatelliter och initierade under hösten 2000 tillsammans med bl.a. Naturhistoriska Riksmuseet och Dagens Nyheter en rymdtävling för högstadielklasser.

Internationellt forskningssamarbete

Även om Sverige proportionellt sett satsar mer på forskning och utveckling (FoU) än något annat land är den svenska andelen av den totala forskningen i världen endast någon procent. Det är därför viktigt att svensk forskning har omfattande internationella kontakter som ger tillgång till den internationella forskningsfronten inom alla områden.

Svensk forskning är till sin karaktär mycket internationell och detta gäller speciellt medicinsk, naturvetenskaplig och teknisk forskning. En stor del av de unga forskarna tillbringar under sin doktorandutbildning eller kort efter doktorexamen något eller några år vid utländska universitet.

De internationella kontakterna inom forskningen har också ökat under de senaste åren. År 1986 var knappt en tiondedel av alla vetenskapliga publikationer med svenska författare gjorda i samarbete med forskare i Europa. Andelen publikationer gjorda tillsammans med forskare från USA var något mindre. Tio år senare hade antalet sampublicationer med forskare i Europa nästan fördubblats medan antalet sampublicationer med forskare i USA endast ökat marginellt. En tydlig kursändring har skett under dessa år och detta beror till stor del på EU:s ramprogram för forskning.

Forskningsråden har på regeringens uppdrag fördelat särskilda stipendier för gästprofessorer för kvinnor samt postdoktorstipendier för kvinnliga forskare. Råden ger också stöd för att arrangera konferenser och för svenska forskares deltagande i internationella konferenser. Genom medlemskapet i European University Institute i Florens, kan också svenska forskarstuderande inom humaniora och samhällsvetenskap förlägga delar av sin utbildning till detta institut.

Sammantaget har de olika insatserna inneburit att drygt 400 svenska och utländska forskare och doktorander årligen beviljats bidrag för vistelse utomlands eller vid svensk institution.

Internationella forskningsorganisationer

Genom Sveriges medlemskap i internationella forskningsorganisationer får svenska forskare möjlighet att arbeta med utrustning som är så kostsam att den endast kan byggas och drivas i internationell samverkan. Sverige är medlem i bl.a. följande organisationer:

- Europeiska kärnforskningsorganisationen (CERN) som främst bedriver grundforskning inom högenergifysik.
- Europeiska sydobservatoriet (ESO) som driver astronomiska observatorier i Chile.
- Europeiska synkrotronljuskällan (ESRF) som ger fysiker, kemister och biologer möjlighet till grundläggande materialforskning och strukturanalys av biologiska makromolekyler.
- Europeiska molekylärbiologiska laboratoriet (EMBL) som ger möjlighet till deltagande i främst molekylärbiologisk forskning.
- Europeiska molekylärbiologiska konferensen (CEBM) som arbetar för att stärka europeisk molekylärbiologi genom kurser, stipendier och gästforskarbidrag.
- Europeiska rymdorganet (ESA) som driver vetenskapliga program inom rymdområdet.

Medlemskapet i internationella forskningsorganisationer tar betydande delar av anslagen till Vetenskapsrådet (tidigare NFR) och till Rymdstyrelsen i anspråk. Under 1999 var NFR:s kostnader för deltagande i de europeiska forskningsanläggningarna 163 miljoner kronor och nästan 80 miljoner kronor av Rymdstyrelsens anslag utnyttjades för det obligatoriska vetenskapliga programmet inom ESA. Under 2000 var kostnaderna högre och hade stigit till 181 respektive 85 miljoner kronor.

Det svenska utnyttjandet av anläggningarna räknat som andelen svenskar av de personer som vistats vid anläggningarna under året motsvarar i de flesta fall minst Sveriges andel av kostnaderna.

Det vetenskapliga värdet av medlemskapet i internationella organisationer vägs av ansvarig myndighet mot värdet av att satsa mer resurser på nationellt forskningsstöd. Regeringen har på grundval av myndigheternas bedömningar beslutat att Sveriges medlemskap i ovanstående organisationer skall kvarstå.

Resultat av särskilda forskningsuppdrag

Regeringen har uppdragit till Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) att planera och genomföra tre forskningsprogram av särskilt nationellt intresse. Ansvar för dessa program har nu övertagits av Vetenskapsrådet.

I december 1997 fick HSFR i uppdrag att genomföra ett forskningsprogram om militär underrättelse- och säkerhetstjänst. Forskningen har mött svårigheter framför allt vad gäller åtkomst av material i säkerhetstjänsternas arkiv. Under 1999 vidtog regeringen åtgärder för att underlätta åtkomsten av material. Trots detta gör Vetenskapsrådet bedömningen att forskningsprogrammet kommer att försenas och att vissa delar inte kan slutföras. HSFR har publicerat en redogörelse för forskningen inom programmet.

I december 1999 uppdrog regeringen till HSFR att genomföra ett forskningsprogram om kommunistiska regimer, särskilt dessas brott mot de mänskliga rättigheterna. HSFR har publicerat en forskningsöversikt och genomfört en internationell forskarkonferens. Forskningsmedel utlystes under hösten 2000.

Slutligen uppdrog regeringen i april 2000 åt HSFR att genomföra ett forskningsprogram om Sveriges förhållande till nazismen, Nazi-tyskland och Förintelsen. Under 2000 har HSFR publicerat en forskningsöversikt och arrangerat en konferens. Utlysning av forskningsmedel skedde våren 2001.

10.6.2 Stöd till områdesinriktad forskning

I detta avsnitt redovisas grundläggande och behovsstyrd forskning som finansieras från andra utgiftsområden än 16 och riktar sig mot särskilda forskningsområden och sektorer i samhället.

Socialvetenskaplig forskning

Under 2000 fördelade Socialvetenskapliga forskningsrådet (SFR) bl.a. tre nya programstöd inom forskningsområdet Internationell migration och etniska relationer (IMER), fyra inom Ojämlighet i hälsa samt sex inom området Äldre och åldrande. SFR:s insatser för forskningen inom missbruksområdet bestod bl.a. i ett basstöd på 4 miljoner kronor, plus en ny professur, till Cent-

rum för socialvetenskaplig alkohol- och drog-forskning (SoRAD).

Under 2000 beslutade SFR att finansiera ett nytt nätverkscentrum för forskning om ojämlikhet i hälsa vid Stockholms universitet/Karolinska institutet. Rådet har även beslutat att inrätta nationella institut för forskning om äldre och åldrande vid Stockholms universitet/Karolinska institutet och vid Linköpings universitet.

Jämställdheten inom den forskningsfinansierande verksamheten har varit god så till vida att män och kvinnor i ungefär lika stor utsträckning fått sina ansökningar beviljade. Genusaspekter i forskningen uppmärksammades i en studie av beviljade forskningsansökningar under 1999 och 2000.

För att stimulera yngre forskare att publicera sig internationellt delar SFR varje år ut ett pris till bästa socialvetenskapliga artikel i en internationell vetenskaplig tidskrift.

SFR genomförde flera insatser under 2000 för att sprida forskningsresultat. Tillsammans med andra intressenter inom området hölls forskarseminarier om socialförsäkringar och inom socialtjänstområdet. Ett annat exempel är de stipendier som SFR delat ut till journalister för praktik vid forskningsinstitutioner.

Skogs- och jordbruksforskning

Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) har på regeringens uppdrag utvärderat den statligt finansierade jordbruksforskningen och råvarelaterade livsmedelsforskningen samt utvecklat strategier för olika sektorer inom den lantbruksvetenskapliga forskningen. I utvärderingen föreslås ekonomiska förstärkningar av forskningen, vissa omprioriteringar av tillgängliga resurser samt särskilda forskningssatsningar vad gäller funktionsgenomik, genetiskt modifierade organismer, ekologiskt lantbruk och ekonomisk uthållighet.

SJFR har haft en beredningsorganisation bestående av ett femtontal olika organ med uppgift att bereda ansökningar om forskningsstöd och lämna förslag till styrelsen. Under 2000 beviljades flest projekt inom ämnesområdet ekologi.

SJFR har arbetat aktivt för en jämnare fördelning mellan män och kvinnor på alla nivåer inom organisationen, såväl på beredningsgruppsnivå som på projektnivå. Andelen kvinnor som söker projektbidrag är dock lägre än andelen män, även

om en ökning kan noteras. Bland doktoranderna dominerar numera kvinnorna.

SJFR har tillsammans med respektive bransch delat på basfinansieringen av Institutet för jordbruk- och miljöteknik (JTI) och SkogForsk. Ett nytt avtal som anger de finansiella ramarna för verksamheten under perioden 2001-2004 har ingåtts och godkänts av regeringen.

Under 2000 har verksamheten vid SkogForsk utvärderats. Forskningen ligger enligt utvärderingsgruppen på en hög internationell nivå och verksamheten får i stort sett goda vitsord. Verksamheten vid JTI har tidigare utvärderats med goda vitsord.

SJFR har aktivt deltagit i det nordiska samarbetet inom jordbruks- och skogsforskning samt i kommittén för det tematiska programmet Quality of Life inom EU:s femte ramprogram för forskning. Tillsammans med Sida/Sarec har SJFR påbörjat ett samarbete med National Research Foundation i Sydafrika samt med CGIAR-institut (the Consultative Group on International Agricultural Research). SJFR har dessutom haft ett bilateralt avtal med Institut National de la Recherche Agronomique (INRA) i Frankrike.

Arbetslivsforskning

Rådet för arbetslivsforskning (RALF) har under 2000 främst inriktat verksamheten på att hantera ansökningar så att redan beviljade projekt inte drabbas av övergången till den nya finansieringsorganisationen. Därutöver har RALF inte startat några nya långsiktiga interna projekt eller åtaganden.

Verksamheten har bedrivits inom ramen för tre program: Arbetsmiljö, Arbetsorganisation och Arbetsmarknad samt programövergripande verksamhet.

Ansvaret för arbetslivsforskningen har i den nya organisationen för forskningsfinansiering delats upp mellan Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) samt Verket för innovationssystem (VINNOVA).

Byggforskning

Byggforskningsrådet (BFR) har gjort nya strategiska och långsiktiga FoU-satsningar inom flera prioriterade områden inriktade mot samhällsbyggande för en hållbar utveckling. Särskilt kan

nämnas de kraftsamlingar som gjorts i form av nya insatsområden som t. ex. Miljö- och kretslopp i byggande och förvaltning, Mark och vatten i stadsmiljön samt Byggherre med kunden i fokus. Tidigare startade insatsområden som exempelvis Den hållbara staden och Det sunda huset har utvärderats och fått fortsatt stöd.

BFR har på olika sätt försökt öka jämställdheten inom den forskning som rådet finansierar. Trots detta fanns under 2000 bara 90 kvinnliga projektledare jämfört med 404 manliga.

Samverkansformerna med näringslivet, högskolan och andra finansierare har vidareutvecklats och nya överenskommelser har träffats med näringslivet om finansiering av högskoleforskning inom angelägna områden. Samfinansieringen med andra finansierare ökade under året och motsvarade ett större belopp än BFR:s anslag för forskning.

Många intressanta resultat har kommit fram under året och även kommit till praktisk användning, särskilt de med inriktning mot en ekologisk hållbar utveckling av den byggda miljön. Detta gäller t.ex. nya kvalitetsmetoder och hjälpmedel för fuktdimensionering av hus, miljökonsekvensbeskrivningar samt sätt att bygga och förvalta sunda hus. Dialogen mellan forskare och praktiker har vidareutvecklats inom Kunskapscentrum för byggd miljö. Resultat från forskningsverksamheten har också spridits via Byggdok:s databas Fastighet – Bygg - Miljö samt via den virtuella mötesplatsen Byggtorget.

BFR har deltagit i flera arbetsgrupper för att utveckla det internationella samarbetet, särskilt inom EU:s ramprogram för FoU.

Kommunikationsforskning

Under 2000 genomförde Kommunikationsforskningsberedningen (KFB) två ansökningsomgångar och forskningsprogram inom områdena Fordon och drivmedel, Säkrare trafik samt Godstransporter och logistik initierades.

KFB har lagt stor vikt vid den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden. Andelen forskning som kan kategoriseras som långsiktig kunskapsuppbyggnad har ökat till över hälften.

Antalet kvinnliga projektledare har ökat till 23 procent (17 procent 1998). Av samtliga projektmedtagare var ca en fjärdedel kvinnor. Andelen kvinnliga doktorander har fortsatt att öka och nådde 38 procent år 2000 (30 procent 1999).

KFB har även finansierat projekt med genusperspektiv.

KFB har haft i uppdrag att finansiera forskningsprojekt tillsammans med andra aktörer. Under 2000 samfinansierade KFB totalt 98 projekt med 140 miljoner kronor. Övriga finansierare bidrog med 44 miljoner kronor, vilket innebär att regleringsbrevets mål på 50 procents medfinansiering inte uppnåddes.

KFB har verkat för att samordningsmöjligheterna mellan nationella forskningsinsatser och främst EU:s forskningsprogram skall kunna tas till vara i ökad utsträckning. KFB har samarbetat med trafikverken för att gemensamt klara av svenska forskares behov av kompletteringsfinansiering vid medverkan i EU-projekt.

Verksamheten med forskningsinformation, samordning av resurser och utvärdering av forskning har fortskridit med ungefär samma omfattning som tidigare år.

10.6.3 Den nya organisationen för forskningsfinansiering

Vetenskapsrådet

Vetenskapsrådet bildades den 1 januari 2001 genom att verksamheterna vid Forskningsrådsnämnden, Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, Medicinska forskningsrådet, Naturvetenskapliga forskningsrådet och Teknikvetenskapliga forskningsrådet fördes samman.

Vetenskapsrådet skall stödja grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden. Rådet skall också nationellt ansvara för övergripande information om forskning och forskningsresultat samt genomföra forskningspolitiska analyser och vara rådgivande organ åt regeringen i forskningspolitiska frågor.

Inom Vetenskapsrådet finns ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap, ämnesrådet för medicin, ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap samt den utbildningsvetenskapliga kommitté som skall stödja forskning och forskarutbildning på lärarutbildningens och den pedagogiska yrkesverksamhetens område.

Ansökningarna om forskningsmedel granskas i Vetenskapsrådets beredningsorganisation bestående av kommittéer med ledande forskare inom berörda forskningsområden. Totalt finns ett femtiotal kommittéer. Inom det natur- och

teknikvetenskapliga området har kommittéerna fått en ny indelning som anpassats till att dessa områden nu hanteras samlat av ämnesrådet för natur- och teknikvetenskap. Inom Forskningsrådsnämndens tidigare områden har medel utlysts för longitudinella studier och genusforskning och särskilda kommittéer har bildats för dessa områden. Ansökningar inom det nya området utbildningsvetenskap behandlas i en nybildad kommitté.

Vetenskapsrådet har under våren 2001 utlyst forskningsmedel för bidrag fr.o.m. 2002. Antalet ansökningar visar på ett lika stort söktryck som hos de tidigare råden. Inom de nya områdena utbildningsvetenskap och konstnärligt utvecklingsarbete har en stor mängd kvalificerade ansökningar inkommit. Bidrag inom dessa områden har beviljats även för 2001.

Beslut om merparten av forskningsmedlen fattas i november 2001. Preliminärt beräknas 20-25 procent av ansökningarna få bidrag.

Vetenskapsrådet skall enligt sin instruktion samverka med universitet och högskolor för att skapa goda forskningsmiljöer och främja en prioritering av forskningsresurserna. Ett viktigt steg i att konkretisera denna uppgift har tagits genom att Vetenskapsrådet och lärosätena nu arbetar tillsammans med att hitta formerna för att ge lärosätena möjlighet att utnyttja Vetenskapsrådets prioriteringar i sitt lokala arbete för att prioritera och profilera forskningen.

Vetenskapsrådet har också genomfört flera konferenser, bl.a. i anslutning till det svenska ordförandeskapet i EU.

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) har övertagit ansvaret för forskningsområden som tidigare hanterades av Socialvetenskapliga forskningsrådet och Rådet för arbetslivsforskning. FAS skall främja såväl grundläggande som behovsstyrd forskning om välfärd, folkhälsa, omsorg, arbetsmarknad, arbetsorganisation och arbetsmiljö.

Arbetslivsforskningen handhas av både FAS och VINNOVA. Projekt med en inriktning mot individperspektiv och samhällsrelevans administreras av FAS, medan VINNOVA behandlar projekt med organisationsperspektiv och relevans för framförallt näringslivets verksamheter.

FAS skall initiera olika forskningsutvärderingar inom området social- och arbetslivsvetenskap. Rådet skall dessutom fungera som rådgivande organ åt regeringskansliet i forskningsfrågor inom sitt område.

Skapandet av FAS öppnar för nya intressanta tvärvetenskapliga ansatser. För ämnesöverskridande projekt har regeringen avsatt 5 Mkr för 2001 och ytterligare 10 Mkr planeras för 2003.

Redan under hösten 2000 utlystes medel för forskningsprojekt med start 2002. Söktrycket är ungefär lika stort som hos de tidigare myndigheterna. Skisser och slutliga ansökningar behandlas av sex olika prioriteringskommittéer: arbetsmarknad, arbetsrelaterade hälsorisker, arbetsorganisation, folkhälsa, omsorg och sociala relationer samt välfärd och socialförsäkring. Rådet har också en etikkommitté och en jämställdhetskommitté. Beslut om anslag för 2002 fattas i mitten av november och 12-15 procent av drygt 700 ansökningar väntas erhålla medel.

FAS skall under 2001 utveckla en strategi för sin forskningsfinansiering 2002-2005. Under året skall även två nya forskningsprogram presenteras. Det ena skall handla om fysiskt och psykiskt orsakade belastningsskador samt rehabilitering, det andra om funktionshinder och handikapp.

FAS har arrangerat flera vetenskapliga konferenser inom forskningsområden som ligger inom rådets ansvarsområde.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) samlar stora delar av forskningen till stöd för en ekologiskt hållbar samhällsutveckling. Under budgetåret 2002 tillförs dessutom rådet 80 miljoner kronor för forskning om biologisk mångfald samt forskning till stöd för ekologisk hållbar utveckling enligt regeringens förslag i 2001 års ekonomiska vårproposition.

Formas skall under 2001 utveckla en strategi för sin forskningsfinansiering åren 2002-2005.

För att granska och bedöma forskningsansökningar finns 17 beredningsgrupper. Rådet har ett ansökningstillfälle per år och beslut om forskningsbidrag fattas i november. Detta ansökningsförfarande är detsamma som inom det

tidigare SJFR. Under innevarande år har 1 300 ansökningar inkommit till Formas.

Formas skall särskilt ta initiativ till samordning med berörda forskningsfinansiärer i frågor som rör forskning inom områdena livsmedel, skog, klimat och miljötoxikologi och ett sådant samarbete har påbörjats.

Verket för Innovationssystem

Verket för Innovationssystem (VINNOVA) har i uppgift att initiera och finansiera behovsmotiverad forskning, utveckling och demonstrationsverksamhet till stöd för innovationssystemet. Målet är en hållbar utveckling och tillväxt.

Verksamheten omfattar stöd till FoU inom bl.a. teknik, transporter, kommunikation, livsvetenskaper, IT samt arbetslivsutveckling. Myndigheten skall också verka för att ny kunskap tas till vara och omsätts i produkter, processer, tjänster, utvecklande arbetsorganisation, arbetsmiljö och i utveckling av regelverk.

VINNOVA har hittills under 2001 haft ansökningstillfällen för bl.a. områdena biomedicinsk teknologi, språkteknologi, IT och livsvetenskaperna samt projektmedel för industri-forskningsinstituterna.

Inför VINNOVA:s beslut om ansökningar inhämtas synpunkter från utsedda programråd inom respektive verksamhetsområde eller från externa experter. Programråden är sammansatta av såväl forskare som representanter för näringslivet och det övriga samhället.

VINNOVA gör även en satsning på s.k. piloter i tillväxtregioner. Dessa program syftar till att åstadkomma ett effektivare samarbete mellan företag, högskola och politiska organ för att utveckla innovationssystemet inom en region.

VINNOVA avser dessutom att fullfölja det tioåriga programmet med kompetenscentra.

För att utveckla verksamheten genomför VINNOVA under 2001 en studie av effekterna av tidigare myndigheters insatser inom IT och bioteknik.

10.6.4 Utförande av forskning

Institutet för rymdfysik

Institutet för rymdfysik (IRF) skall bedriva och främja forskning och utvecklingsarbete inom

främst rymdfysik, rymdteknik och atmosfärfysik samt medverka i utbildningar inom dessa områden. Institutet skall även bedriva observatorieverksamhet. IRF bildar tillsammans med universiteten i Luleå och Umeå kärnan i regeringens satsning på rymdforskning i Kiruna, Kiruna rymd- och miljöcampus. Huvuddelen av forskningen inom denna satsning utförs vid IRF. IRF har i samband med bildandet av Kiruna rymd- och miljöcampus fått en ökad skyldighet att kontinuerligt främja och delta i grundutbildningen i Kiruna.

Efter det att det tidsbegränsade Miljö- och rymdforskningsinstitutet (MRI) avslutades, har IRF under 2001 inkorporerat vissa forskningsprogram från det tidigare institutet i sin verksamhet. Regeringen har inom ramen för satsningen på Kiruna rymd- och miljöcampus tillfört ytterligare medel för att underlätta övertagande av dessa forskningsprojekt.

IRF deltar i flera forskningsprojekt inom ESA där en del av instrumenten byggs vid IRF. Detta samarbete ger externa medel för verksamheten men innebär också stora kostnader. Det är därför inte möjligt att delta i alla de projekt som institutet önskar. Forskningen vid IRF utvärderades av NFR och Rymdstyrelsen under år 1997 med en uppföljning 2000. Verksamheten fick huvudsakligen goda omdömen.

Institutet för framtidsstudier

Institutet för framtidsstudier är en statlig stiftelse med uppgift att bedriva framtidsstudier och långsiktig analys samt stimulera till diskussion i framtidsfrågor. Forskningsverksamheten vid institutet har under 2000 huvudsakligen bedrivits inom forskningsprogrammet Människan i framtiden, vilket har sin utgångspunkt i demografisk forskning och historieteoretiska perspektiv. Inom programmet bedrivs teori- och metodutveckling inom framtidsstudiernas område. Under 2000 tillsattes nya forskartjänster som har stärkt institutets forskningsmiljö.

IMEGO AB

IMEGO AB är ett tekniskt forskningsinstitut med inriktning på forskning och utveckling inom speciellt mikroelektronik samt angränsande verksamheter som mikromekanik och sensor-

teknik. En viktig uppgift för institutet är att främja överföringen av grundforskningsresultat till industrin. IMEGO drivs med en grundfinansiering från staten och med extern finansiering från uppdragsforskning för industrin. Andelen extern finansiering har under de första två åren varit ca 12 procent. Under 2003 kommer en utvärdering av verksamheten att inledas. Arbetet vid institutet kommer i högre grad att samordnas med de av staten delvis ägda IRECO-instituterna.

Medelhavsinstituterna

Medelhavsinstituterna i Rom, Athen och Istanbul är vetenskapliga institutioner med forskning och undervisning som huvuduppgifter. De främjar svensk forskning inom främst de klassiska vetenskaperna.

Institutens stipendiater och gäster håller och deltar i seminarier. Dessutom fungerar instituterna, framför allt i Rom, som gästhem för svenska forskare. Svenska institutet i Rom driver egna forskningsprojekt. Under 2000 kan särskilt nämnas utgrävnings- och forskningsprojekten i San Giovenale, Acquarossa, Castor och Polluxtemplet på Forum Romanum samt Pompeji. Rominstitutet har under 2000 drivit en särskild forskarskola.

Svenska institutet i Athen hade 2000 tre tillstånd för arkeologiskt fältarbete, i Argolis på Peloponnesos, Poseidonhelgedomen på Kalauria samt Asea i Arkadien. Det nordiska biblioteket som invigdes 1995 utnyttjas av allt fler forskare.

Verksamhet och planering vid forskningsinstitutet i Istanbul har under 2000 präglats av den osäkerhet som gällt i fråga om framtiden för det svenska generalkonsulatet i Istanbul. Regeringens beslut att ett svenskt konsulat skall finnas kvar i Istanbul innebär att forskningsinstitutets verksamhet kan bedrivas under i huvudsak oförändrade yttre former.

10.6.5 Forskningsstödande verksamheter

Nationella forskningsbibliotek och arkiv

Inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde ligger de myndigheter som ombesörjer tillvaratagandet av pliktexemplar i enlighet med lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument,

Kungl. biblioteket (KB) och Statens ljud- och bildarkiv. Statens ljud och bildarkiv återfinns inom utgiftsområde 17.

Bibliotekslagen anger målen för biblioteksverksamheten. Lagen syftar till att garantera avgiftsfria boklån och ger grunderna för ett väl fungerande nätverk mellan forskningsbibliotek, högskolebibliotek, länsbibliotek, lånecentraler samt folk- och skolbibliotek.

Kungl. biblioteket spelar en viktig roll i svensk biblioteks-, utbildnings- och forskningspolitik. KB är både ett forskningsbibliotek och Sveriges nationalbibliotek med nationellt ansvar för bevarande av den del av vårt kulturarv som består av tryckt material. I KB:s samlingar finns inte bara böcker, utan också en mängd annat tryckt material som tidningar, tidskrifter, manualer, affischer m.m. Förutom dessa uppgifter ska KB samordna och utveckla informationsförsörjningen till högre utbildning och forskning. Detta arbete bedrivs av BIBSAM. KB har genom databasen LIBRIS och via samarbete med Bibliotekstjänst AB:s databas BURK också förverkligat uppdraget om en nationell samkatalog för hela biblioteksväsendet i Sverige.

Under två år har regeringen och KB avsatt särskilda medel för att subventionera högskolebibliotekens övergång från tidskriftsprenumerationer i pappersform till digitala tidskrifter.

Antalet besökare vid KB uppgår liksom 1999 till ca 800 per dag. Besöksantalet, och de fullsatta läsesalarna, har föranlett att KB vidtagit vissa åtgärder för att underlätta tillgängligheten för de besökare som har direkta behov av KB:s service. Låneverksamheten expanderar fortfarande, ca 500 lån expedieras per dag.

KB tog under 2000 emot ca 230 000 tryckleveranser. Detta verkar vara ett stabilt mått på den svenska tryckproduktionen. Totalt finns ca 4 500 aktiva leverantörer av leveranspliktigt material. KB har uppmärksammat att den tryckkategori som minskat kraftigt under de senaste åren är vykort. Eftersom utgivning av s.k. e-böcker kommit igång i Sverige har KB i väntan på lagstiftning löst leveranserna genom särskilda avtal med producenterna.

Den ökade användningen av KB:s samlingar medför ett ökat slitage och därmed ökade åtgärdsbehov. Visst tryck kan t.ex. inte längre lånas ut. Det nya interdatasystemet Regina ger möjligheter till statistisk information som kan förbättra möjligheterna att utforma och inrikta bevarandeåtgärderna så effektivt som möjligt.

Reproduktionsverksamhet i bevarandesyfte har också ökat med 135 procent under året.

KB är en av de myndigheter som ingår i projektet Införande av miljöledningssystem i statlig förvaltning.

Statens ljud- och bildarkiv har som huvuduppgift att säkra vårt kulturarv vad avser ljud och rörliga bilder. Arkivets leveranspliktiga material ökar år från år. Detta beror framförallt på en ökning av radio- och TV-utbudet. Arkivet konstaterar också att förekomsten av ljud och rörliga bilder på Internet ökar snabbt. Dagstidningar som sänder radio och förmedlar videoinslag på nätet ökar. Denna utveckling kommer att förstärkas i takt med att utbyggnaden av bredband fortsätter.

Universitetsdatanätet Sunet

Genom det svenska universitetsdatanätet Sunet skall framförallt högskolorna ha tillgång till nationell och internationell datakommunikation av hög klass. Nätet skall karaktäriseras av hög tillgänglighet och tillräcklig kapacitet och skall tillgodose behovet av ett produktionsnät för forskare, lärare, studenter samt administrativ och teknisk personal. För att uppfylla målen har Sunets kapacitet under de senaste åren kraftigt utökats. En utbyggnad av nätet har under de senaste åren genomförts så att alla högskolor nu kan länkas till ett ryggradsnät med kapaciteten 622 Megabit/s. Under 2000 uppgraderades länken Stockholm-Uppsala till 2 Gigabit/s för att möta behovet av ökad kapacitet på denna linje. Utbyggnaden av ett ryggradsnät med Gigabitkapacitet, det så kallade Gigasunet, har därmed inletts.

Sunet har även under 2000 varit länkat till resten av Europa och Nordamerika via NORDU-net, det datanät som ägs gemensamt av de nordiska länderna.

Polarforskningsexpeditioner

Vetenskapsrådet har ansvar för den vetenskapliga planeringen av svensk polarforskning. Planeringen sker i samråd med Polarforskningskommittén vid Kungl. Vetenskapsakademien (KVA). Kommittén har ett nära samarbete med Polarforskningssekretariatet som sköter logistiken för de svenska expeditionerna till polartrakterna. I

denna uppgift ingår samordning av de svenska verksamheterna, tillhandahållande av utrustning och fartyg samt utbildning av deltagarna.

Polarforskningssekretariatet främjar kvaliteten på den svenska polarforskningen genom en effektiv logistik. Utöver årliga expeditioner och vistelser vid polartrakterna genomförs med några års intervall större expeditioner till de båda regionerna i sekretariatets regi. Dessa kräver långa förberedelser där behoven av så många projekt som möjligt skall tillgodoses. För finansieringen av dessa större expeditioner har sekretariatet använt anslagssparande från mellanliggande år då kostnaderna varit lägre. Det anslagssparande från 1999 som drogs in 2000 innebar att expeditionsverksamheten reducerades i omfattning.

Främjande av svenskt deltagande i EU:s FoU-samarbete

Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU (EU/FoU-rådet) skall genom nätverksbyggande samt informations- och rådgivningsverksamhet främja svenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och utveckling samt bistå regeringen med statistik och analys av svenskt deltagande i ramprogrammen.

Rådets verksamhet har under året koncentrerats på information och rådgivning, då dessa tjänster är mest efterfrågade i inledningen av ett nytt ramprogram.

EU/FoU-rådet har på flera sätt utvecklat sin informations- och rådgivningsverksamhet. Rollen som kommissionens National Contact Point (NCP) har givit bättre informationskanaler med kommissionen, vilket i sin tur förbättrat kvaliteten på rådets rådgivning. Hemsidan har lagts om för att få en tydligare struktur, kundregistret har uppdaterats och tre nya guider samt en ny handbok för det femte ramprogrammet har tagits fram.

Rådet anordnade under året två s.k. ramprogramkonferenser för att behandla kommissionens dokument Towards a European Area for Research respektive kommissionens arbete med att ta fram förslag till ett nytt ramprogram för 2002–2006.

Marginella insatser har gjorts inom området statistik och analys. Detta förklaras till viss del av verksamhetens cykliska karaktär. Förslaget om ett nytt ramprogram och dess särprogram kommer att påverka rådets verksamhet under det

närmaste året och Regeringskansliets behov av bl.a. statistik- och analysunderlag kommer att öka.

10.7 Analys och slutsatser

Regeringens övergripande bedömning är att verksamheten vid myndigheterna inom politikområdet i allt väsentligt har fungerat väl och att målen för verksamheten i mycket stor utsträckning har uppnåtts.

Regeringen har också med tillfredsställelse kunnat konstatera att övergången till den nya myndighetsorganisationen har avlöpt väl. De forskningsfinansierande myndigheter som avvecklades den 31 december 2000 har, trots de oklarheter om framtiden de utsattes för under 2000, bedrivit verksamheten enligt normala rutiner och med ett gott resultat som följd.

Utbetalningarna av forskningsmedel till pågående projekt har inte utsatts för störningar i samband med omorganisationen och de nya myndigheterna har byggt upp beredningsorganisationer samt utlyst forskningsmedel för innevarande och kommande år. Antalet sökande till forskningsprojekt och -program ligger kvar på en hög nivå.

Den viktigaste uppgiften för de forskningsfinansierande myndigheterna inom området är att tillse att de medel som fördelas tillfaller forskning som håller hög vetenskaplig kvalitet och bidrar till målet att Sverige skall vara en framstående forskningsnation. Regeringen gör bedömningen att de forskningsfinansierande myndigheter som hade sitt sista verksamhetsår 2000 väl har fyllt uppgiften att kvalitetssäkra sin forskningsfinansiering. Myndigheternas beredningsorganisationer – som består av kommittéer med ledande forskare inom olika områden – utför ett mycket kvalificerat arbete till en förhållandevis ringa kostnad. Myndigheternas beredningsorganisationer har också successivt anpassats och förändrats för att kunna svara mot de nya krav som den vetenskapliga utvecklingen ställer.

Beredningsarbetet kan i framtiden utvecklas ytterligare genom ett närmare samarbete mellan de olika finansierarnas beredningsorgan. Ett lovande område för samverkan är rymdforskningen, där Rymdstyrelsen skulle kunna dra nytta av

Vetenskapsrådets större och bredare beredningsorganisation.

De tidigare forskningsfinansierande myndigheterna har inom ramen för den egna beredningsorganisationen och genom internationella utvärderingar byggt upp en betydande kunskap om den vetenskapliga utvecklingen inom olika delområden av svensk forskning. Dessa kunskaper bör utnyttjas i de nya forskningsfinansierande myndigheternas verksamhet. De nya myndigheterna bör också i högre utsträckning än tidigare följa upp och föra ut resultaten av internationella utvärderingar.

En annan viktig uppgift för de nya forskningsfinansierande myndigheterna är att finna goda former för samverkan sinsemellan. Under våren 2001 har samverkan inletts genom att ett antal gemensamma arbetsgrupper bildats kring strategiska och tekniska frågor. Samverkan har också inletts med forskningsstiftelserna.

De tidigare forskningsfinansierande myndigheterna har bedrivit ett aktivt och verksamt arbete för att främja förnyelse, tvärvetenskap och jämställdhet inom forskningen, uppgifter som på sikt är avgörande för forskningens dynamik och kvalitet.

Vad gäller jämställdheten inom forskningen, kan noteras att det är långt kvar till en situation där båda könen i lika stor utsträckning är representerade som ledande forskare inom alla ämnesområden. De forskningsfinansierande myndigheternas möjligheter att påverka utvecklingen i detta avseende begränsas av att gruppen bidragssökande forskare inom många områden domineras av män. Positivt i sammanhanget är dock att andelen kvinnliga sökande är markant högre bland gruppen yngre forskare. Eftersom myndigheterna gett företräde för underrepresenterat kön vid i övrigt likvärdiga projektansökningar, skapar detta på längre sikt förutsättningar för en jämnare könsfördelning inom forskningen. Detta förutsätter dock ett fortsatt aktivt arbete från de nya forskningsfinansierarnas sida. Det är betänkligt att andelen kvinnliga bidragsmottagare ibland varierar kraftigt mellan åren trots att andelen kvinnliga sökande uppvisar mindre variationer.

De forskningsfinansierande myndigheterna har gjort viktiga insatser för att främja tvärvetenskaplig forskning genom att anpassa sina beredningsorganisationer och genom att inrätta särskilda tjänster eller insatsområden av tvärvetenskaplig karaktär. Viktigt i sammanhanget är

också att bl.a. verksamheten inom den för forskningsråden gemensamma samverkansgruppen bidragit till att öka medvetenheten om viktiga villkor och förutsättningar för tvärvetenskaplig forskning.

Myndigheternas arbete för att främja förnyelse av forskningen har intensifierats under de senaste åren. Liksom vad gäller tvärvetenskapen har myndigheterna arbetat både med att anpassa den ordinarie beredningsorganisationen och med mer riktade åtgärder som att inrätta särskilda insatsområden eller anställningar. Regeringen kan samtidigt konstatera att det även i fråga om detta mål finns stora variationer mellan olika verksamhetsår. Den andel av forskningsmedlen som fördelas till t.ex. yngre forskare och nya projekt varierar mellan åren. Detta beror sannolikt till stor del på vilka ansökningar som kommer in för det enskilda året, men de nya forskningsfinansierande myndigheterna bör ändå ägna ökad uppmärksamhet åt den trendmässiga utvecklingen över flera verksamhetsår.

Inom vissa områden hindras förnyelsen av att både andelen kvinnor och andelen yngre forskare är mycket låg. Detta gäller särskilt inom rymdforskningen och inom det teknikvetenskapliga området. Rymdstyrelsen och Vetenskapsrådet bör inom sådana områden särskilt eftersträva att yngre forskare ges möjlighet att driva självständiga forskningsprojekt och att andelen kvinnliga forskare bland bidragsmottagarna ökar.

Framförallt arbetet med att främja förnyelse och tvärvetenskap borde få bättre förutsättningar i den nya myndighetsorganisationen, där varje myndighet har större ansvarsområden som spänner över flera vetenskapliga ämnesområden eller samhällssektorer. Det är angeläget att de nya myndigheterna nu utnyttjar de möjligheter som den nya organisationen ger vad gäller ämnes- och myndighetsövergripande satsningar.

De forskningsfinansierande myndigheternas arbete med forskningsinformation har utvecklats positivt under flera verksamhetsår. Informationsverksamheten är en integrerad del av de forskningsfinansierande myndigheternas arbete och ett antal olika kanaler används för att föra ut information. De nya forskningsfinansierande myndigheterna har nu en viktig uppgift i att se över de olika informationsinsatser som utnyttjats av de tidigare myndigheterna och därefter utforma mer samordnade informationsstrategier som fullt ut kan utnyttja möjligheterna till sam-

ordning också med t.ex. informationsdatabasen SAFARI och andra europeiska databaser.

Det internationella forskningssamarbetet kommer i framtiden sannolikt att starkt påverkas av kommissionens ambition att inom ramen för det sjätte ramprogrammet erbjuda medel för mellanstatligt samarbete på programnivå. Liknande initiativ finns redan idag inom European Science Foundation. Det är därför viktigt att redan nu analysera det svenska forskningssystemets förutsättningar för att initiera och genomföra gränsöverskridande forskningssamarbete på programnivå.

Både Kungl. biblioteket och Statens ljud- och bildarkiv har verkat med i stort sett samma uppdrag och verksamhetsinriktning under en längre tid. Den nuvarande pliktexemplarslagen trädde i kraft 1994. Under de år som gått sedan dess har stora förändringar i utbud, struktur, teknologi och distributionsformer skett vad gäller såväl tryckta dokument som ljud- och bildmedier. Kriterier som fastställts när det gäller leveransplikt av framför allt ljud- och bildmedier börjar bli föråldrade och bör anpassas till dagens mediasituation. Regeringen avser därför att göra en översyn av Kungl. bibliotekets respektive Statens ljud- och bildarkivs verksamhet och uppgifter samt av den lagstiftning som anger ramarna för verksamheten.

Den svenska organisationen för rådgivning, information och analys i förhållande till EU:s ramprogram härstammar från perioden före Sveriges medlemskap i EU. Både EU:s forskningssamarbete i sig och svenska forskares deltagande i och kunskaper om detta samarbete har därefter utvecklats betydligt. Även den svenska organisationen för forskningsfinansiering har genomgått stora förändringar. Dessa omvärldsförändringar gör att den svenska organisationen för rådgivning, information och analys i förhållande till det europeiska FoU-samarbetet behöver ses över. Regeringen avser att under hösten 2001 inleda en sådan översyn.

10.8 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) granskar varje år myndigheternas årsredovisningar och delårsrapporter.

Inom politikområdet har den nu avvecklade myndigheten Skogs- och jordbrukets forsk-

ningsråd, utgiftsområde 23, erhållit invändning i revisionsberättelsen avseende årsredovisningen för 2000 på grund av att myndigheten överskridit anslagskrediterna på ett av sina anslag. Myndigheten har förklarat att överskridandet har uppstått i samband med oförutsägbara merkostnader med anledning av omorganisationen av de forskningsfinansierande myndigheterna och att överskridandet är ringa. Regeringen bedömer att förfarandet inte föranleder någon åtgärd.

RRV har också lämnat en revisionsrapport beträffande Rådet för forsknings- och utvecklings-samarbete inom EU. Regeringen har den 30 augusti beslutat om åtgärder med anledning av RRV:s iakttagelser för utgiftsområde 16.

Vetenskapsrådet är ett forskningsråd med uppgift att stödja grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden. Vetenskapsrådet inledde sin verksamhet den 1 januari 2001 och övertog då den verksamhet och de ansvarsområden som tidigare låg på Forskningsrådsnämnden, Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, Medicinska forskningsrådet, Naturvetenskapliga forskningsrådet och Teknikvetenskapliga forskningsrådet.

Anslaget avser stöd till forskning, bidrag till vetenskaplig utrustning, kostnader för Sveriges deltagande i visst internationellt forskningssamarbete samt kostnader för forskningsinformation.

10.9 Budgetförslag

10.9.1 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Tabell 10.26:1 Anslagsutvecklingen för Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Tusental kronor

2000	Utfall	-	Anslags-sparande	-
2001	Anslag	1 777 101	Utgifts-prognos	1 774 850
2002	Förslag	2 069 762		
2003	Beräknat	2 387 602 ¹		
2004	Beräknat	2 426 941 ²		

¹ Motsvarar 2 326 794 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 2 326 794 tkr i 2002 års prisnivå.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 10.26:1 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	2000 utfall	2001 prognos	2002 beräknat	2003 beräknat	2004 - beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	-	1 759 000	1 813 000	2 710 000	-
Nya förpliktelser		1 186 000	2 000 000	-	-
Infriade förpliktelser		1 132 000	1 103 000	1 420 000	1 290 000
Utestående förpliktelser vid årets slut		1 813 000	2 710 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam		2 810 000	2 710 000	-	-

Den grundläggande forskning som finansieras av Vetenskapsrådet bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. Vetenskapsrådet svarar också för åtaganden gentemot internationella forskningsorganisationer av betydelse för kommande budgetår. De medel Vetenskapsrådet fördelar till vetenskaplig utrustning är också långsiktiga eftersom rådet åtar sig att betala ansvarigt lärosätets räntor och amorteringar för den aktuella utrustningen.

Vetenskapsrådet bör därför även för budgetåret 2002 ges möjlighet att fatta beslut om stöd till forskning och vetenskaplig utrustning som innebär åtaganden för kommande budgetår. Regeringen föreslår att riksdagen skall bemyndiga regeringen att fatta beslut som, inklusive tidigare åtaganden, innebär utgifter på högst 2 710 miljoner kronor efter 2002.

Regeringens överväganden

I enlighet med förslagen i den forskningspolitiska propositionen tillfördes Vetenskapsrådet budgetåret 2001 nya forskningsresurser motsvarande 76 miljoner kronor. För budgetåret 2002 tillförs ytterligare 150 miljoner kronor för satsningar enligt den forskningspolitiska propositionen. Härtill kommer 30 miljoner kronor för utbildningsvetenskaplig forskning som tillförs Vetenskapsrådet genom överföringar inom utgiftsområdet.

I enlighet med riksdagens beslut om 2001 års ekonomiska vårproposition, har anslaget dessutom tillförts 50 miljoner kronor för forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling.

Vetenskapsrådet har fr.o.m. budgetåret 2001 ökade kostnader för Sveriges medlemsbidrag till internationellt forskningssamarbete på grund av att den svenska kronan fallit i värde.

Regeringen bedömer dock att kostnaderna för det internationella forskningssamarbetet under 2002 kan hanteras inom ramen för en oförändrad anslagsnivå.

Vetenskapsrådet och de andra forskningsfinansierande myndigheterna påverkas av att lärosätena fr.o.m. 1 juli 2001 tar ut ett högre påslag för indirekta kostnader på nya externfinansierade forskningsprojekt. Lärosätenas högre påslag är i enlighet med intentionerna i den forskningspolitiska propositionen. Regeringen avser dock att under kommande år noga följa utvecklingen avseende påslagets storlek och effekter för att kunna bedöma om behov uppstår av att göra förändringar av forskningsmedlens fördelning mellan anslag som går direkt till lärosätena och anslag som fördelas via forskningsråden.

Regeringen har i en särskild skrivelse till riksdagen (skr. 2000/01:28) redovisat sin syn på fördelningen mellan olika anslagsposter inom anslaget under åren 2001-2003. I enlighet med denna skrivelse beräknar regeringen följande fördelning mellan anslagsposterna för 2002.

Tabell 10.26:1 Fördelning på anslagsposter

Anslagspost	tkr
1. Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning	229 712
2. Medicinvetenskaplig forskning	362 595
3. Natur- och teknikvetenskaplig forskning	1 063 600
4. Utbildningsvetenskaplig forskning	80 000
5. Dyrbar vetenskaplig utrustning	121 552
6. Övrig forskningsfinansiering m.m.	212 303
Summa	2 069 762

Den beräknade fördelningen mellan anslagsposterna innebär följande fördelning av de nya resurserna för forskning.

Anslagspost 1 tillförs 5 miljoner kronor för s.k. småämnen och 5 miljoner kronor för konstnärligt utvecklingsarbete.

Anslagspost 2 tillförs 5 miljoner kronor för vårdforskning.

Anslagspost 3 tillförs 30 miljoner kronor i nya medel för forskning om biologisk mångfald och ekologi, bl.a. med inriktning på arters naturliga anpassningar, egenskaper och livsbetingelser.

Anslagspost 4 tillförs 60 miljoner kronor för fortsatt utbyggnad av den utbildningsvetenskapliga forskningen. För att främja en utveckling där lärosätena själva avsätter ökade resurser för forskning med anknytning till lärarutbildningen, måste lärosäten som önskar finansiering från anslagsposten själva bidra med resurser motsvarande minst en tredjedel av det beviljade bidraget. Som regeringen framhåller i avsnitt 7 Högskoleverksamhet bör medfinansieringen kunna inkludera befintlig forskning om denna kan kopplas till nya utbildningsvetenskapliga projekt.

Anslagspost 5 tillförs 15 miljoner kronor till dyrbar vetenskaplig utrustning.

Anslagspost 6 tillförs 90 miljoner kronor för övriga forskningssatsningar och prioriteringar enligt den forskningspolitiska propositionen samt 20 miljoner kronor i nya medel för forskning i ett flervetenskapligt perspektiv om biologisk mångfald och ekologi, bl.a. med inriktning på arters naturliga anpassningar, egenskaper och livsbetingelser.

Inom ramen för anslaget finansieras statens bidrag till driften av R2-reaktorn i Studsvik och till kärnteknisk forskning. Vid reaktorn i Studsvik bedrivs grundläggande kärnteknisk forskning och utbildning med Uppsala universitet som huvudman samt kärnteknisk forskning och utveckling som Studsvik Holding AB bedriver i samarbete med den svenska kärnkraftsindustrin. Bidraget till reaktordrift och forskning har varit nominellt oförändrat under många år. För att finansiera ett ökat bidrag till reaktordrift och kärnteknisk forskning vid Studsvik föreslår regeringen därför att 3 500 000 kronor överförs till detta anslag från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*. Dessa medel förs till anslagspost 3.

Tabell 10.26:1 Härlledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	1 777 101	1 777 101	1 777 101
Förändring till följd av:			
Beslut	200 000	452 000	452 000
Pris- och löneomräkning	58 916	119 724	159 063
Överföring andra anslag	33 745	38 777	38 777
Summa förändring	292 661	610 501	649 840
Förslag/beräknat anslag	2 069 762	2 387 602	2 426 941

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

10.9.2 26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning

**Tabell 10.26:2 Anslagsutvecklingen för Vetenskapsrådet:
Förvaltning**

Tusental kronor

2000	Utfall	-	Anslags- sparande	-
2001	Anslag	97 254	¹ Utgifts- prognos	95 500
2002	Förslag	88 239		
2003	Beräknat	90 399	²	
2004	Beräknat	92 145	³	

¹ Inklusivt en minskning med 3 468 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 88 239 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 88 239 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget är nytt fr.o.m. budgetåret 2001 och avser förvaltningskostnader för Vetenskapsrådet.

Regeringens överväganden

För omställningskostnader i samband med övergången till den nya organisationen tillfördes anslaget för år 2001 engångsvis 12 miljoner kronor. Anslaget minskas därför med motsvarande belopp.

Tabell 10.26:2 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	97 254	97 254	97 254
Förändring till följd av:			
Beslut	-12 000	-12 000	-12 000
Pris- och löneomräkning	1 550	3 710	5 456
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	1 435	1 435	1 435
Summa förändring	- 9 015	- 6 855	-5 109
Förslag/beräknat anslag	88 239	90 399	92 145

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning av detta finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

10.9.3 26:3 Rymdforskning

Tabell 10.26:3 Anslagsutvecklingen för Rymdforskning

Tusental kronor

2000	Utfall	140 722	Anslags- sparande	1 713
2001	Anslag	144 817	Utgifts- prognos	146 530
2002	Förslag	149 176		
2003	Beräknat	152 661 ¹		
2004	Beräknat	155 817 ²		

¹ Motsvarar 149 176 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 149 176 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget avser grundforskning inom rymdrområdet. Huvuddelen av anslaget utnyttjas för internationellt forskningssamarbete inom ramen för Europeiska rymdorganet (ESA). Anslaget disponeras av Rymdstyrelsen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 10.26:3 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	2000 utfall	2001 prognos	2002 beräknat	2003 beräknat	2004 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	-	-	-	487 000	511 000
Nya förpliktelser	-	-	487 000	179 000	102 000
Infriade förpliktelser	-	-	-	-155 000	-159 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	-	-	487 000	511 000	454 000
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	-	-	487 000	511 000	454 000

Den grundläggande forskning som finansieras via anslaget till rymdforskning bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. Resursnivån för vetenskapsprogrammen inom ESA fastställs också för flera år i taget. Rymdstyrelsen – som disponerar anslaget – bör därför för budgetåret 2002 ges möjlighet att fatta beslut om stöd till forskning som innebär åtaganden för kommande budgetår. Regeringen föreslår att riksdagen skall bemyndiga regeringen att fatta beslut som innebär utgifter på högst 487 miljoner kronor efter år 2002 på anslaget 26:3.

Regeringens överväganden

Resursnivån för de obligatoriska vetenskapsprogrammen inom ESA under perioden 2002–2006 kommer att fastställas vid ett minister rådsmöte i november 2001. Regeringen anser att Rymdstyrelsen, i likhet med Vetenskapsrådet, bör kunna hantera eventuella variationer i kostnaderna för det internationella forsknings-samarbetet inom ramen för sina ordinarie anslag till forskning. Medelsbehovet beräknas till oförändrad nivå i förhållande till 2001.

Tabell 10.26:3 Härlledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	144 817	144 817	144 817
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	4 359	7 844	11 000
Överföring andra anslag	0	0	0
Summa förändring	4 359	7 844	11 000
Förslag/beräknat anslag	149 176	152 661	155 817

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

10.9.4 26:4 Institutet för rymdfysik

Tabell 10.26:4 Anslagsutvecklingen för Institutet för rymdfysik

Tusental kronor

2000	Utfall	42 392	Anslags-sparande	-105
2001	Anslag	41 108 ¹	Utgifts-prognos	42 200
2002	Förslag	41 175		
2003	Beräknat	42 175 ²		
2004	Beräknat	42 990 ³		

¹ Inklusive en minskning med 602 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 41 175 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 41 175 tkr i 2002 års prisnivå.

Institutet för rymdfysik (IRF) har till uppgift att bedriva och främja forskning, utbildning, utvecklingsarbete samt mät- och registrerings-verksamhet inom framförallt området rymdfysik.

Regeringens överväganden

IRF har gjort betydande investeringar i utrustning och lokaler inför det utbildnings- och forskningssamarbete inom rymd- och miljöområdet som nu inletts inom ramen för Kiruna rymd- och miljöcampus. Detta har lett till kraftigt ökade kostnader för IRF, framförallt fram till 2003 då lokalerna kan utnyttjas tillsammans med Luleå och Umeå universitet inom ramen för campussamarbetet.

IRF har fr.o.m. 2001 övertagit det s.k. atmosfärforskningsprogrammet från det tidigare Miljö- och rymdforskningsinstitutet i Kiruna (MRI). Regeringen tilldelade under 2001 IRF särskilda medel för den verksamhet som övertogs från MRI, men på sikt bör atmosfärforskningsprogrammet i likhet med IRF:s övriga verksamhet helt eller delvis finansieras av externa anslag.

Regeringen gör bedömningen att IRF under 2002 har behov av extra medel för att kunna hantera ökade kostnader med anledning av satsningen på Kiruna rymd- och miljöcampus. Regeringen avser därför att låta IRF disponera 6 500 000 kronor från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*. Regeringen avser att inför budgetåret 2003 ta ny ställning till vilket anslag som bör föreslås för IRF mot bakgrund av de förutsättningar som det mer utvecklade samarbetet inom Kiruna rymd- och miljöcampus då ger.

Tabell 10.26:4 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	41 108	41 108	41 108
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	766	1 766	2 581
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	-699	-699	-699
Summa förändring	67	1 067	1 882
Förslag/beräknat anslag	41 175	42 175	42 990

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning av detta finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

10.9.5 26:5 Kungl. biblioteket

Tabell 10.26:5 Anslagsutvecklingen för Kungl. biblioteket

Tusental kronor

År	Utfall	206 663	Anslags-sparande	13 113
2000	Utfall	206 663	Anslags-sparande	13 113
2001	Anslag	227 001 ¹	Utgifts-prognos	241 349
2002	Förslag	230 443		
2003	Beräknat	236 234 ²		
2004	Beräknat	240 516 ³		

¹ Inklusivt en minskning med 1 003 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 230 443 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 230 443 tkr i 2002 års prisnivå.

Kungl. biblioteket (KB) är Sveriges nationalbibliotek. KB samlar in, bevarar och tillhandahåller det svenska trycket och förvärvar även viss utländsk litteratur om Sverige. KB främjar informationsförsörjningen till svensk forskning genom bl.a. det nationella databassystemet LIBRIS och genom insatser för att utveckla och förvalta ansvarsbibliotek inom olika ämnesområden.

En jämförelse mellan budget och utfall år 2000 visar ett anslagssparande på 13 113 000 kronor. Anslagssparandet förklaras huvudsakligen av att utbetalningen av den årliga kompensationen till de lärosäten som har stor nettoutlåning avseende fjärrlån, försenades till efter årsskiftet.

Regeringens överväganden

KB:s anslag ökades med 25 miljoner kronor fr.o.m. budgetåret 2000 för att bl.a. bättre anpassa ekonomin till den verksamhet och de

kostnader som KB har efter ombyggnaderna i slutet av 1990-talet. Regeringen kan med tillfredsställelse konstatera att KB:s ekonomi nu åter är i balans.

Som framgått av resultatbedömningen har KB sedan ett par år tillbaka disponerat särskilda medel för att under en övergångsfas subventionera lärosätenas kostnader för databaslicenser som ger tillgång till vetenskapliga tidskrifter i digital form. Syftet med denna subventionering är att underlätta lärosätenas övergång från pappersprenumerationer till digitala prenumerationer, vilket på sikt ger kostnadsminskningar och också ökar antalet tillgängliga tidskrifter. Regeringen bedömer att KB:s subventionering av databaslicenserna är betydelsefull för lärosätena och att en subvention motsvarande 10 miljoner kronor därför bör utgå även under 2002. Regeringen avser att genom ett särskilt beslut under hösten 2001 fördela medel till KB för fortsatt subventionering av databaslicenserna. Efter 2002 bör dock subventionen helt upphöra och lärosätena själva avsätta medel för ändamålet.

Tabell 10.26:5 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	227 001	227 001	227 001
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	2 940	8 731	13 013
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	502	502	502
Summa förändring	3 442	9 233	13 515
Förslag/beräknat anslag	230 443	236 234	240 516

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning av detta finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

10.9.6 26:6 Polarforskningssekretariatet

Tabell 10.26:6 Anslagsutvecklingen för Polarforskningssekretariatet

Tusental kronor

2000	Utfall	16 836	Anslags-sparande	6 680
2001	Anslag	23 605 ¹	Utgifts-prognos	29 850
2002	Förslag	23 729		
2003	Beräknat	24 326 ²		
2004	Beräknat	24 763 ³		

¹ Varav 435 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 23 729 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 23 729 tkr i 2002 års prisnivå.

Polarforskningssekretariatet främjar svensk polarforskning genom att delta i planeringen av vetenskapliga expeditioner till Arktis och Antarktis samt svara för den logistik och utrustning som krävs för expeditioner till polarkrakterna. Sekretariatet är också ansvarig myndighet för prövning av tillstånd för vistelse i Antarktis och utövar tillsyn över svensk verksamhet i Antarktis.

En jämförelse mellan budget och utfall år 2000 visar ett anslagssparande på 6 680 000 kronor. Anslagssparandet avses förbrukas för utgifter i samband med expeditionsverksamhet under 2001.

Regeringens överväganden

Verksamheten vid Polarforskningssekretariatet är huvudsakligen inriktad på planering och genomförande av vetenskapliga expeditioner till Arktis och Antarktis. Expeditionerna kräver lång planerings- och förberedelsestid och de större expeditionerna är så kostsamma att de inte kan finansieras inom ramen för det årliga anslaget. Detta har hittills hanterats genom att myndigheten under de år då expeditionsverksamheten är av liten omfattning sparar anslagsmedel som sedan förbrukas då en större expedition genomförs.

Under budgetåren 2001 och 2002 är expeditionsverksamheten särskilt omfattande och det anslagssparande som myndigheten disponerar från budgetåret 2000 väntas förbrukas under 2001. Regeringen avser därför att för 2002 låta Polarforskningssekretariatet disponera 7 000 000 kronor från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

Tabell 10.26:6 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	23 605	23 605	23 605
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	342	939	1 376
Slutjustering avtals-försäkringar ²	-218	-218	-218
Summa förändring	124	721	1 158
Förslag/beräknat anslag	23 729	24 326	24 763

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning av detta finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

10.9.7 26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU

Tabell 10.26:7 Anslagsutvecklingen för Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU

Tusental kronor

2000	Utfall	12 095	Anslags-sparande	246
2001	Anslag	12 460 ¹	Utgifts-prognos	12 700
2002	Förslag	13 495		
2003	Beräknat	13 833 ²		
2004	Beräknat	14 085 ³		

¹ Varav 306 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 13 495 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 495 tkr i 2002 års prisnivå.

Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU (EU/FoU-rådet) främjar svenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och utveckling genom att erbjuda information och rådgivning i frågor som rör medverkan i dessa program till forskare, lärosäten, företag m.fl. i Sverige. Rådet svarar också för statistik och utvärdering som rör det svenska deltagandet i programmen. Rådet har av regeringen utsetts till nationellt kontaktorgan för frågor som rör samarbetet inom EU:s forskningsprogram.

Regeringens överväganden

EU/FoU-rådets kostnader för verksamheten som kontaktorgan i förhållande till EU:s forskningsprogram har ökat. Samtidigt behöver rådet göra ökade insatser vad gäller information om EU:s sjätte ramprogram för

FoU och analyser av Sveriges deltagande i det femte ramprogrammet.

Regeringen bedömer att rådets kostnadsökningar huvudsakligen bör kunna hanteras genom att rådet förbättrar sin förmåga till prioritering mellan olika typer av insatser och ökar samverkan med andra aktörer som har anknytning till Sveriges deltagande i EU:s ramprogram för FoU.

Regeringen bedömer dock att anslaget behöver förstärkas för att möjliggöra tillräckliga insatser vad gäller uppgiften att analysera Sveriges deltagande i EU:s femte ramprogram för FoU. Regeringen föreslår därför att 1 000 000 kronor överförs till detta anslag från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

Som framgått av avsnitt 10.7 avser regeringen att låta utreda hur olika omvärldsförändringar bör påverka utformningen av den nationella organisationen för frågor som rör Sveriges deltagande i EU:s kommande sjätte ramprogram för FoU. I avvaktan på resultaten av denna utredning beräknas ett oförändrat medelsbehov för 2003 och 2004 i förhållande till 2002.

Tabell 10.26:7 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	12 460	12 460	12 460
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Pris- och löneomräkning	188	526	778
Överföring andra anslag m.m. ²	847	847	847
Summa förändring	1 035	1 373	1 625
Förslag/beräknat anslag	13 495	13 833	14 085

¹ Inklusivt förslag till tillägsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² Inklusivt slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av detta finns i tillägsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

10.9.8 26:8 Sunet

Tabell 10.26:8 Anslagsutvecklingen för Sunet

Tusental kronor

År	Utfall	101 384	Anslags-sparande	2 308
2001	Anslag	128 592	Utgifts-prognos	130 900
2002	Förslag	37 992		
2003	Beräknat	38 986 ¹		
2004	Beräknat	39 627 ²		

¹ Motsvarar 37 992 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 37 992 tkr i 2002 års prisnivå.

Sunet (Swedish University Computer Network) binder samman i första hand universitet och högskolor, men också folkbibliotek och läns museer i ett gemensamt datanätverk för överföring av elektronisk information. Sunet finansieras genom detta anslag samt genom avgifter från högskolor och universitet.

Ansvar för administration, redovisning och drift av Sunet har fr.o.m. budgetåret 2001 övergått från Högskoleverket till Vetenskapsrådet, som också disponerar anslaget.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 10.26:8 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2000	61 920	140 602	-78 652
Prognos 2001	63 500	194 400	-130 900
Budget 2002	90 000	128 000	-38 000

Regeringen har sedan 1998 gett den myndighet som ansvarar för Sunet tillstånd att ta ut avgifter för att finansiera verksamheten. För år 2001 uppgår avgifterna till 63,5 miljoner kronor. Med tanke på den utbyggnad av nätets kapacitet som ägt rum under de senaste åren, bedöms en avgiftsfinansiering på 90 miljoner kronor vara rimlig för 2002.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag för 2002 innebär att anslaget återgår till en lägre nivå efter att under 2000 och 2001 ha tillförts extra medel för utbyggnad av datanätet.

Det är angeläget att svenska lärosäten och andra organ som utnyttjar Sunet även i framtiden får tillgång till datakommunikation och informationshantering som svarar mot behoven inom forskning och administration. Detta förutsätter på sikt en fortsatt utbyggnad av Sunets kapacitet. En eventuell ökning av anslaget för att finansiera nästa steg i en utbyggnad av Sunet till Gigabit/s-kapacitet bör dock föregås av en fördjupad analys. Olika alternativ för att tekniskt och finansiellt hantera en utbyggnad samt lärosätenas behov och önskemål i förhållande till olika alternativ behöver kartläggas. Regeringen avser därför att uppdra åt Vetenskapsrådet att utreda den framtida utvecklingen av Sunet.

Tabell 10.26:8 Härledning av nivån 2002–2004

Miljoner kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	128 592	128 592	128 592
Förändring till följd av:			
Beslut	-91 710	-91 710	-91 710
Pris- och löneomräkning	1 110	2 104	2 745
Överföring andra anslag	0	0	0
Summa förändring	-90 600	-89 606	-88 965
Förslag/beräknat anslag	37 992	38 986	39 627

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

10.9.9 26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål

Tabell 10.26:9 Anslagsutvecklingen för Särskilda utgifter för forskningsändamål

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2000	141 582	7 574	
2001	Anslag 116 931		119 629
2002	Förslag 107 825		
2003	Beräknat 113 800 ¹		
2004	Beräknat 115 779 ²		

¹ Motsvarar 110 974 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 110 974 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget avser bidrag till forskningsverksamhet och vissa särskilda utgifter inom forskningsområdet.

En jämförelse mellan budget och utfall år 2000 visar ett anslagssparande på 7 574 000 kronor.

Av anslagssparandet har 4 876 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från följande överföringar till andra anslag inom utgiftsområde 16.

Sammanlagt 7 629 000 kronor föreslås överföras till sex lärosäten för att finansiera de professorer med inriktning mot genusforskning som inrättats enligt förslag i budgetpropositionen för 1997. Dessa professorer får därmed en permanent finansiering inom ramen för respektive lärosätes anslag.

3 500 000 kronor föreslås överföras till anslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för att finansiera en förstärkning av bidraget till reaktordrift och kärnteknisk forskning vid Studsvik.

1 000 000 kronor föreslås överföras till anslaget 26:7 *Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU* för att möjliggöra tillräckliga insatser vad gäller framförallt analyser av Sveriges deltagande i EU:s femte ramprogram för FoU.

Fr.o.m. budgetåret 2003 planeras en överföring på 5 000 000 kronor till anslaget 25:74 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.* för att finansiera en förstärkning av forskningen vid Idrottshögskolan.

Regeringen avser att göra följande fördelning av anslaget på anslagsposter.

Tabell 10.26:9 Fördelning på anslagsposter

Tusental kronor

ANSLAGSPOST	BELOPP
1. Bidrag till Kungl. vetenskapsakademien	30 468
2. Bidrag till Svenska Institutet i Rom	8 526
3. Bidrag till Svenska Institutet i Aten	2 871
4. Bidrag till Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul	2 021
5. Bidrag till Fulbrightkommissionen	3 134
6. Bidrag till Institutet för framtidsstudier	17 383
7. Bidrag till IMEGO AB	20 000
8. Bidrag till EISCAT	700
9. Medel till Institutet för Rymdfysik	6 500
10. Medel till Polarforskningssekretariatet	7 000
11. Till regeringens förfogande	9 222
Totalt för anslaget	107 825

Kungl. vetenskapsakademien (KVA) har till uppgift att främja vetenskaperna, företrädesvis matematik och naturvetenskap. Bidraget till KVA beräknas till oförändrad nivå i förhållande till 2001.

Medelhavsinstitutet i Rom, Aten och Istanbul är enligt sina stadgar primärt vetenskapliga institutioner med forskning och undervisning som huvuduppgifter. De skall främja svensk forskning inom främst de klassiska vetenskaperna, men även inom andra områden. Regeringen avser att för budgetåret 2002 öka bidragen till instituten med 5 procent.

Fulbrightkommissionen delar ut stipendier till svenska forskarstuderande, universitetslärare och forskare för studier, föreläsningar eller forskning i USA och till samma grupper av amerikaner som kommer till Sverige. Bidraget till kommissionen avses ökas med 300 000 kronor för att stärka forskarutbytet mellan Sverige och USA.

Institutet för framtidsstudier är en stiftelse med uppgift att bedriva framtidsstudier, långsiktig analys och därmed sammanhängande verksamhet för att stimulera diskussionen om framtida hot och möjligheter i samhällsutvecklingen. Bidraget till Institutet för framtidsstudier förstärktes fr.o.m. budgetåret 2001.

IMEGO AB är ett helägt statligt aktieföretag som inrymmer verksamheten vid ett tekniskt forskningsinstitut i Göteborg med inriktning mot mikroelektronikforskning. För IMEGO AB beräknas ett oförändrat bidrag i förhållande till 2001 på 20 miljoner kronor.

European Incoherent Scatter Facility (EISCAT) är ett stort radarsystem som utnyttjas för bl.a. jonosfärstudier. Huvudkontoret ligger i Kiruna och staten finansierar utgifter för tull och mervärdesskatt på varor och tjänster som används för verksamheten i Sverige. EISCAT:s behov av varor och tjänster som inköps i Sverige och belastas med svensk moms beräknas ligga på en oförändrad nivå jämfört med 2001.

Medlen till Institutet för rymdfysik och Polarforskningssekretariatet avser tillfälliga extra resurser för att kunna hantera höga kostnader för investeringar respektive expeditivverksamhet under budgetåret 2002. Motiven för dessa medel beskrivs även under anslagen 26:4 *Institutet för rymdfysik* och 26:6 *Polarforskningssekretariatet*.

Medlen till regeringens förfogande avser utgifter för särskilda insatser inom forskningsområdet. Från anslagsposten finansieras bl.a. vissa särskilda forskningsprogram, som t.ex. programmet om militär underrättelse- och säkerhetstjänst.

Från anslagsposten 11 finansieras också de anställningar som forskarassistent respektive doktorand som är knutna till de professurer med inriktning mot genusforskning som successivt inrättats efter förslag i budgetpropositionen för 1997. Anställningarna som forskarassistent och doktorand är inte avsedda att vara permanenta. Regeringen avser att finansiera anställningarna från anslaget under fyra år från den tidpunkt då anställningen tillträtts.

Tabell 10.26:9 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	116 931	116 931	116 931
Förändring till följd av:			
Beslut	4 000	12 000	12 000
Pris- och löneomräkning	3 505	6 331	8 310
Överföring andra anslag	-16 611	-21 462	-21 462
Summa förändring	-9 106	-3 131	-1 152
Förslag/beräknat anslag	107 825	113 800	115 779

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

